

Wilfred Burchett

Vändpunkt i Kina

Översättning från engelska: Olle Moberg

Stockholm 1952. Arbetarkulturs förlag

Denna bok är ett viktigt tidsdokument. Den är skriven kort efter Maos seger i Kina och ger en levande bild av ett land i revolution, så som det sågs av den australiske journalisten Wilfred Burchett (1911–1983). Burchett har skrivit flera böcker som finns i svensk översättning (bl a om befrielsekampen i Indokina).

Innehåll

1. Imperialismens utposter	1
2. Järnvägar och järnvägsarbetare	8
3. Kinas nya ansikte	17
4. Gruvarbetare, stuveriarbetare och bossystem.....	25
5. En ny giv för arbetarna.....	33
6. Folklig kultur för folket.....	40
7. Den folkliga kulturens första frukter	48
8. Frivilliga för fred och oberoende.....	58
9. De kinesiska kvinnornas dubbla seger	67
10. Översvämningspolitik	78
11. Händerna som förflyttar berg	84
12. Andens slagfält (gamla och nya stilen)	106
13. Kinamissionens verkliga ansikte.....	118
14. Sovjetimperialism i Kina?.....	133
15. Spioner, sabotörer och banditer.....	144
16. Kina inför framtiden.....	162

1. Imperialismens utposter

De första portar genom vilka den västerländska världen tvingade sina ”tjänster” på Kina var Macao och Hongkong. Den portugisiska staden Macao och den engelska staden Hongkong ligger mitt emot varandra vid det fyrtio miles¹ breda Pärlflodssundet, som skär in i Kinas sydkust och leder till den stora hamnstaden Canton. Dessa bägge befästa städer är nu den utländska imperialismens sista utposter i Kinesiska folkrepubliken. Hongkong är en bergig ö med en utomordentlig naturlig hamn, Macao ligger på spetsen av en lång halvö. Det var från Macao som Engelska Ostindiska Kompaniet dirigerade opiumsmugglingen till Kina med opium som Kompaniet odlade i Indien. Det var förbjudet att sälja dragen i själva Indien på grund av dess skadliga verkningar på de bönder och arbetare som var Kompaniets guldgruva. (Inkomsterna från opiumsmugglingen utgjorde 20 % av den indiska regeringens totalinkomster.) De största opiumhandlarna var ett par företagsamma engelsmän, hrr Jardine och Matheson. Deras första mellanhand och tolk i den skumma affären var en kinesisktalande protestantisk missionär från Macao, en dr Charles Gutzlaff. Det berättas att han kämpade med sitt samvete i flera dagar innan han gjorde våld på sina plikter som läkare och missionär och hjälpte till att smuggla ett hälsovådligt, demoraliserande gift till det folk han hade kommit för att omvända till kristendomen. Han tröstade sig med tanken att opiumhandeln skulle öppna vägen för västerländsk infiltrering och försäljning av biblar – och antagligen skulle opiet försvaga folkets motståndskraft mot den västerländska religionens starka opium.

Firman Jardine & Matheson blev utomordentligt förmögen och mäktig på opiumhandeln. I dag har deras fartyg tillsammans med Butterfield & Swires nästan monopol på Fjärran östernhandeln. Deras affärskomplex dominerar Hongkongs horisont. Jardine & Matheson har byggt upp ett stort ekonomiskt imperium på opiumsmugglingens grundvalar. Den manchuriske kejsaren Tao Kuang (Ärofull rättrådighet) i Peking vidtog energiska åtgärder på 1830-talet för att utrota opiumhandeln. Canton var den enda hamn som utländska handelsmän fick använda i Kina: Sträng kontroll upprättades där men Jardine & Matheson sände sina skepp till Sydkinas kust där de ankrade i de lugna vikarna och med missionären som huvudförmedlare lastade av opiumkistorna i väntande sampaner.

Kejsaren var antagligen mindre intresserad av drogens verkningar på hans undersåtar än av förlusten av inkomsterna på opiumhandeln. I stället för att betala med gott silver, för de sidetyger och kryddor som fyllde lastrummen på Ost-indiska Kompaniets skepp betalade engelsmännen med opium. Den lokala mandarinen i Canton uppmanades att vidta allt strängare åtgärder och slutligen att stänga den brittiska handelsstationen. Stora mängder opium var då lagrade i Canton och på ön Lantau mitt ute i Pärlflodssundet. Många intermezzon inträffade. Under ett av dessa skickade en dåraktig engelsk underhandlare, lord Napier, (av mandarinen omtalad som ”Den outröttligt onde”) efter fregatter som skulle slå sig upp för Pärlfloden till Canton. Kineserna sänkte prämar lastade med sten bakom fregatterna och blockerade reträtten för dem. Lord Napier drog sig tillbaka under vredesutbrott och dog av kolera strax efter sin ankomst till Macao. Hans efterträdare gick efter flera nya intermezzon med på att stoppa opiumhandeln och kasta alla opiumlager i sjön. 20.000 kistor, värderade till omkring sex miljoner amerikanska dollar, kastades i vattnet vid Lantau. Den ursinnige hr Jardine reste hastigt till London för att protestera mot en sådan godtycklig och våldsamt inblandning i ”legitima” affärer. Han fann en förstående åhörare i lord Palmerston och en engelsk flotta avsändes för att lära kejsare och mandariner att engelska handelsrättigheter inte så lättvindigt

¹ 1 mile = 1.609,3 meter.

kunde förfördelas och att brittisk handel måste tillåtas vare sig den var välkommen eller ej. Och så började Opiumkriget, som resulterade i att den västerländska imperialismen fick sitt första verkliga fotfäste i Kina. De engelska krigsfartygens seger över kejsarens djonker medförde att England fick Hongkong, monopol på handelsrättigheterna i Canton, 6 miljoner amerikanska dollar för det opium som kastats i sjön och 15 miljoner dollar i skadestånd för överfallen och sammanstötningarna i Pärflods-sundet och annorstädes. Jardine & Matheson erkändes som den ledande handelsfirman och missionärerna kunde sälja sina biblar. Handelsmännen drev sin olagliga opiumsmuggling längre och längre uppför ostkusten och missionärerna förde sina biblar och läror in i landet. De fann på allt flera förevändningar för att imperialisterna skulle sända sina krigsfartyg och kanonbåtar till kinesiska hamnar och uppför floderna. Opiumkriget inledde den utländska imperialismens århundrade i Kina, med nöd, krig, massakrer och hungersnöd i sitt släptåg. England och de andra imperialistiska makterna som snart följde i dess fotspår tillförsäkrade sig speciella handelsrättigheter i alla de stora hamnarna, exterritorialrättigheter för sina undersåtar och kontroll över den kinesiska tullen. Engelska, franska, tsarryska, amerikanska, tyska och slutligen japanska imperialister gjorde djupa hugg i Kinas levande kropp och sökte förslava folket. I det internationella settlementet, en imperialistisk koncession, som huggits ut ur Shanghai, står det på anslag vid ingången till parker och trädgårdar: ”Kineser och hundar äger ej tillträde”.

I gamla dagar var Macao till att börja med en mellanlandningshamn för den portugisiska handeln på Japan och blev sedan centrum för missionärer och smugglare. Det blev huvudcentrum för exporten av katolicism och opium till hela Fjärran östern. Katedraler, kyrkor, kloster och många katolska missionsstationer finns fortfarande i staden med dess c:a 20.000 portugiser, av vilka de flesta är födda i kolonin. I dag är staden en central för spel, opiumrökning, glädjeflickor och en tynande missionärsverksamhet. Den är beroende av Kinesiska folkrepublikens välvilja. Det är en pittoresk gammal stad med kullerstensbelagda, trånga vindlande gränder och bjärt målade barockhus nere vid hamnen – ett favoritställe för ”turister” från Hongkong, där opiumhål, kasinon och bordeller på officiellt håll skenbart ses med oblidla ögon.

Man kan ta en buss till den gamla stadsporten, som markerar gränsen mellan Macao och Kinesiska folkrepubliken. Några kolsvarta marockanska soldater står och hänger och betraktar slött trafiken åt båda hållen under valven. Det är få formaliteter för kineser som passerar från Kinesiska folkrepubliken till det portugisiska Macao eller tvärtom. Från Kina strömmar de till fots med knippen av grönsaker på den ena ändan och ett dussin ankor på den andra ändan av en bärstång, som de balanserar på axeln. Cykelrickshaws susar förbi, lastade med tomma askar för Macaos tändsticksindustri eller med pappkartonger för Macaos huvudindustri – staden förser världsmarknaden med fyrverkeripjäser. Röda och gula bussar med Kinesiska folkrepublikens femstjärniga röda flagga passerar varje halvtimme. De stannar i porten medan en portugisisk tulltjänsteman granskar chaufförens papper. Soldater och tjänstemän verkar uttråkade och ointresserade där de sitter i solen och dammet. Kvällarna tillbringas på speciella soldatbordeller vid ”Glädjens gata” eller försöker sin lycka på stadens kasinon. Det är ett demoraliserande liv och soldaterna är aldrig kommenderade till Macao mer än ett år och vanligen bara sex månader. Tjänstemännen, inklusive guvernören, stannar högst tre år.

Kajerna sjuder av liv och rörelse. Skrikande grisar i flätade bastkorgar lossas från djonker med fyrkantiga segel. Sampaner spyr ut säckar med ris och berg av grönsaker, färjor plöjer över det ett par hundra meter breda sundet mellan halvön Macao och staden i Kina. Hundratal fiskebåtar ligger för ankar på den lugna floden i rader som paraderande trupper och deras

oljade master glänser i solskenet som bajonetter. En liten portugisisk kanonslup ligger grå på vattnet med kanonerna riktade mot fiskebåtarna – en ynkelig påminnelse om den portugisiska sjömaktens glansdagar. Skalliga munkar i bruna kåpor och med dinglande radband och kors strosar omkring på kullerstensgatorna i sina mystifika affärer. Sjukhuset ligger fortfarande där ”Den outtröttligt onde” utandades sin sista suck, högeligen indignerad och i hög feber. På en engelsk kyrkogård finns gravar där många ättlingar till fina familjer vilar, dödade under sina försök att sprida opium och biblar i Kina. Bland gravstenarna finns en med namnet lord John. Spencer Churchill, fjärde son till femte earlen av Marlborough, som modigt stupade ombord på fregatten Druid då den skyddade opiumsmugglarna.

Macaos industrier och befolkning får sina råämnen och sina livsmedel från Kinesiska folkrepubliken. Vid sidan av ris, grönsaker och fläsk för massorna skyltar delikatessaffärerna, som omväxlar med glädjehusen på ”Glädjens gata”, med ugglor, ormar och apor, vilka anses som utsökta delikatesser av förmögna kineser, som har sökt en tillflykt i Macao från Canton och andra städer i Kwantungprovinsen. Soppa med en hel babyapa anses särskilt aptitligt.

Varje gata, kyrka och befästningsverk i Macao har spelat sin roll i den västerländska imperialismens smutsiga historia. Macao var den port genom vilken Västern arrogant tvingade sig in i Kina med sina kanoner. Det är nu en part genom vilken rester av en avslutad epok smyger sig ut ur Kina. Misstänkta missionärer och Kuomintangförrädare slinker igenom, konspirerar ett tag och drömmer om motaktioner tills de slutligen försvinner tillbaka till Europa eller flyr till Sydamerika. Vad än Macaos slutliga status blir, kommer sannolikt en del av staden att bevaras som ett museum över den västerländska imperialismen.

Hongkong var ursprungligen en ung avkomling till Macao. Den överlämnades till engelsmännen som ett resultat av föreningen mellan brittiska och portugisiska intressen i opiumkriget 300 år efter det portugiserna fick Macao. I dag är den också något av ett museum över den engelska imperialismen, men kanske skulle det bästa sättet att beskriva denna sista engelska utpost i Kina vara att kalla den en arbetsmodell. Livet fortsätter där precis som om inga världsomskakande förändringar hade inträffat tvärs över sundet. Kineserna hålls på ”plats”, den vite mannens överhöghet är nyckelordet för administrationen, klubbarna är fyllda med viskypimplande, rödbrusiga ”taipaner”, som med gälla röster skäller på Chiang Kai-shek för att han låtit dem komma i en sådan situation, på Mao Tse-tung för att han lever och på de kinesiska uppässarna för att de är dumma. I dag skäller de också på amerikanerna för att de har förstört deras handel. Utan att låtsas om att de kördes ut från Hongkong på tjugofyra timmar av japanerna skryter de med att de skall hålla kolonin i det oändliga ifall de ”röda” går till anfall.

Kolonin är full av tullofficerare, affärsmän, polisbefäl och missionärer, ”flyktingar”, som klagar över att de har berövats de privilegier som de så länge innehaft på grund av sitt vita skinn och som de nu förlorat i Shanghai, Tientsin, Tsingtao, Nanking och ett dussin andra platser. En del klandrar Chiang, andra kommunisterna, åter andra sin egen regering och många amerikanerna. En del hade varit beredda att stanna i Kina även utan de speciella privilegierna så länge det fanns affärer att göra, själar att rädda och biblar att sälja. Den amerikanska blockaden hade förstört affärerna, den amerikanska arrogansen hade ödelagt förbindelserna och det amerikanska trycket hade förstört de brittiska chanserna. Så gick argumenten.

1950 hade varit det bästa året i Hongkongs historia. Handelsomsättningen belöper sig till en halv miljard pund, halvannan gång så mycket som 1949 och tre gånger så mycket som 1947. Den engelska handeln gjorde vinster på de amerikanska misstagen i Kina. Omsättningen

kunde komma upp till en miljard, två, tre miljarder pund om handeln tilläts utveckla sig naturligt. Kinas behov av maskiner, järnvägs- och kolgruveutrustning kunde sysselsätta engelsk industri och engelskt tonnage under decennier men Amerika envisades med blockaden, envisades med att England drastiskt skulle skära ner sin handel. Sändningarna av råmaterial till Hongkong skars av. Många fabriker stängde i början av 1951. I februari fanns det 50.000 arbetslösa och kinesiska tekniker höll på att strömma tillbaka över gränsen för att ställa sin tekniska skicklighet till Kinesiska folkrepublikens förfogande. Den lukrativa kustsjöfarten med Tientsin och Shanghai fortsatte men minskade i volym. Det amerikanska kravet att Förenta nationerna skulle anta en resolution som brännmärkte Kina som angripare retade upp de engelska affärsmännen i Hongkong lika mycket som den progressiva världsoptionen. Fast av andra orsaker naturligtvis.

Men firman Jardine & Matheson blomstrade fortfarande. Den har alltid följt med sin tid. Opiumskeppen ersattes med oceanångare och nu konkurrerade firman med Butterfield & Swire om kontrollen över flyglinjerna som strålade ut från Hongkongs flygplats Kai Tak till Indokina, Malacka, Borneo, Thailand, Burma och Filippinerna. Smugglarna hade också följt med sin tid. Även om flyglinjerna inte officiellt var med i smuggeltrafiken arresterades ständigt piloter för opium- och guldsuggling mellan Indien och Hongkong. Arresteringarna var vanligen misstag, försäkrade man mig. Den felande tjänstemannen hade avskedats eller också inte fått tillräckligt med mutor. En besättning på ett Catalinaplan flög alltför nära kinesiskt vatten och släppte ner opium nära Macao. Planet tvingades landa. Den australiska besättningen arresterades av kinesiska myndigheter och planet konfiskerades. Mindre flygbolag gjorde sig förmögenheter genom att flyga ut förmögna Kuomintanganhängare för fabulösa summor från deras sista tillflyktsorter i Shanghai, Canton och Hainan. De såg fram mot strålade affärer så snart invasionen av Taiwan (Formosa) började. Somliga, som svalde den amerikanska propagandan med hull och hår, spekulerade till och med över hur mycket de kunde roffa åt sig vid evakueringen av Hongkong. Chiang Kai-sheks hastiga nederlag i kuststäderna gjorde några av de mindre flyglinjeägarna till miljonärer (i amerikanska dollar).

På Hongkongs flygplats Kai Tak stod 70 två- och fyrmotoriga Douglaspassagerarplan som tillhörde Kinesiska folkrepubliken. De hade tillhört det regeringskontrollerade kinesiska flygbolaget och flugits till Kai Tak under de sista dagarna av Kuomintangs operationer på fastlandet. De blev automatiskt Kinesiska folkrepublikens egendom. En engelsk domstol i Hongkong erkände detta krav. Medan de komplicerade rättegångsförhandlingarna pågick höll Kuomintangagenter på att avlägsna så många delar de kunde från planen och förde bort dem, framför näsan på de engelska poliserna. Domstolen gav Kinesiska folkrepubliken bättre rätt till planen. Kuomintangsabotörer placerade explosiva laddningar i flera av planen och sprängde bort delar av flygplanskropparna. Chiang Kai-sheks agent, den amerikanske flyggeneralen Chenault, hävdade att planen var hans egendom och överklagade domstolens utslag. Målet hade inte tagits upp då jag passerade Hongkong, men värdefull kinesisk egendom höll på att rosta sönder och hjulen fördärvades medan England ännu en gång böjde sig för amerikanska order, denna gång från en amerikansk privatman.

Chiang Kai-shek-agenter översvämmar kolonin, äger tidningar där och förser ironiskt nog de brittiskägda Hongkong-tidningarna med Hongkongnyheter – från Kuomintangs nyhetsbyrå i Taiwan. Man kunde varje dag läsa om kommunistkomplotter att sabotera industrin i kolonin (medan den ju effektivt saboterades av amerikanerna), om de kommunistiska ”agenternas” mullvadsarbete och stämplingar för att gripa makten. Engelsmännen hade förbjudit ungefär hundra kinesiska organisationer som misstänktes för att sympatisera med det nya Kina och

deporterade fackföreningsledare. Taiwan rapporterade att gerillastyrkor i Kuomintangregi hade landstigit på fastlandet, att miljoner dog av svält i Kina, om massakrer på tusentals bönder, och tjugotals liknande fantastiska historier som de engelska tidningarna publicerade trots att de väl visste att det var lögner.

Sedan Hongkong öppnat sina dörrar för spillrorna från Kuomintang, hade staden utvecklats till en förbrytarcentral som kunde tävla med Chicago när den var som värst. Knappast en dag gick utan eldstrider på gatorna och mord. Varje affär på de stora affärsgatorna som sålde värdesaker och alla de många växelaffärerna hade privata vakter med kulsprutegevär utanför, vanligtvis skäggiga sikher. I en gatustrid strax innan jag kom hade tre engelska poliser dödats, däribland en inspektör. Vid samma bord på en restaurang, där jag åt lunch en dag sköts en man ihjäl en halvtimme efter det jag gått. Reklamaffischerna för de amerikanska filmerna med skumma bilder av gangsterstrider, lynchningar, cowboys och halvnakna flickor var en rik inspirationskälla för Hongkongs importerade gangsters. De flygande smugglarnas verksamhet, som alla kände till, uppmärksammades av Hongkongs förbrytare. Ett gäng fick höra talas om en guldsuggling, bokade platser i det plan som transporterade guld, sköt piloten och andre-piloten och skulle överta planet. En eldstrid uppstod med några av passagerarna, planet kraschade med en gangster som ende överlevande.

Traditionerna från 1800-talets opiumsmuggling hölls vid liv på ett iögonfallande sätt av Kuomintanggangsters, som översvämmade Hongkong från varje distrikt i Kina, sedan deras styrkor hade sopats i havet av Maos arméer.

Kuomintang och de flygande fribytarna hade inte monopol på gangstermetoder i Hongkong. Den 12 april 1951 utförde den engelska regeringen ett piratdåd, som saknar motsvarighet sedan sjööververierna utanför Barbarekstaterna. Man måste gå tillbaka till opiumsmugglingsperioden och ”Den outtröttligt onde” för att finna liknande exempel på engelsk arrogans, som beslagtagandet av den kinesiska tankbåten ”Yung Hao” i Hongkongs hamn. Det är en smutsig historia om imperialismen då den är som värst och det gjorde mycket för att förstöra de kinesiska förhoppningarna att den engelska regeringen önskade vänskapliga förbindelser med Kinesiska folkrepubliken. Det förhållandet att aktionen ägde rum en dag efter det utrikesminister Morrison i underhuset hade proklamerat engelsk vänskap med det nya Kina, gjorde piratdådet ännu mer förrädiskt.

”Yung Hao” var en modern 15.000 tons tankbåt som tillhörde det förstatligade kinesiska tankbåtsrederiet i Shanghai. Den hade legat på reparation i Hongkong och i Whampoadockan i Kowloon. Priset för reparationerna hade gjorts upp och nästan en halv miljon pund hade betalats i förskott. Whampoadockan tillhör en privat engelsk koncern, men det är en känd sak att en av de ledande Kuomintanggangsterna, T. V. Soong, som lurade åt sig miljoner dollar när han var Chiang Kai-sheks finans- och utrikesminister, har ekonomiska intressen i koncernens dotterbolag. När reparationerna på ”Yung Hao” var nästan färdiga minskades arbetstakten avsevärt. Några affärsmän i Hongkong försökte utan framgång muta fartygets kapten och tankrederiets representant i Hongkong för att få dem att sälja båten. Kuomintangagenter svärnade runt båten och försökte först med mutor, sedan med hotelser att tvinga befäl och manskap att lämna fartyget. Reparationsarbetena avstannade helt och hållet och det förekom sabotageförsök. Tankbåtsbesättningen var som en man lojal mot Kinesiska folkrepubliken, organiserade bevakning av fartyget och började själva göra färdiga de viktigaste reparationsarbetena. När dessa var klara beslutade man att föra fartyget till en kinesisk hamn för att avsluta reparationerna där.

Mot slutet av mars sökte kapten Tso Wen-yen – som han senare berättade för korrespon-

denterna i Peking – få ut klareringspapperen till Canton. De nödvändiga dokumenten och många onödiga, som hamnmyndigheterna begärde, överlämnades, men mr J. Jolly, engelsk marindirektör i Hongkong, letade fram nya anledningar till att avresan måste uppskjutas. Kapten Tso tog upp saken med biträdande kolonialsekreteraren, mr K. M. A. Barnett, som försäkrade honom att Jolly överskred sina befogenheter och att fartyget kunde avsegla den 3 april. Den 3 april kom, men papperen var fortfarande inte klara.

Under tiden kom Kuomintang propagandaapparat i gång. Den fabricerade ”nyheter” och artiklar som översvämmade Hongkongpressen. I dessa talades det om ”röda sammansvärjningar” och omedelbart förestående resningar i kolonin och invasion från Kina. Engelska tjänstemän bidrog till den allmänna upphetsningen genom att avge ”lugnande” förklaringar att Hongkong skulle försvaras mot alla hot utifrån eller inifrån. Chiangs agenter och deras villiga medhjälpare i den engelskägda pressen gjorde sitt arbete så bra att undantagstillstånd proklamerades den 6 april och soldaternas och polisens permissioner indrogs.

Den 7 april överlämnades en rekvisitionsorder på tankbåten till kapten Tso, som naturligtvis protesterade mot denna exceptionella handling och bad att Hongkongmyndigheterna skulle ta upp saken med den kinesiska regeringen. Fem dagar senare gjorde Hongkongregeringen något som bara kan betraktas som en krigshandling mot Kinesiska folkrepubliken. Över tvåhundra engelska poliser i full stridsutrustning med stålhelmar, kulsprutepistoler, tårgaspistoler och gevär fördes ut till tankbåten i barkasser och klättrade upp för dess sidor med hjälp av äntestegar som de hade med sig. De intog skjutställningar på däck, riktade sina vapen mot de obeväpnade besättningsmännen och halade ner Folkrepublikens femstjärniga röda flagga. En rekvisitionsorder överlämnades till kaptenen med en paragraf att han gett vika för övermakten. Besättningen knuffades ombord på väntande barkasser och fördes i land. Tankbåten ”rekvirerades” av beväpnade styrkor, för att, som den engelske kolonialsekreteraren James Griffiths senare rapporterade i underhuset, ”skydda Englands nationella säkerhet och i det allmännas intresse”. Den bogserades till Singapore för att användas av engelska flottan.

Befäl och besättningsmedlemmar på ”Yung Hao” blev åter erbjudna mutor om de förrådde sin regering och stannade i Hongkong. De vägrade att ta emot dessa mutor lika indignerat som de avböjde engelsk hjälp under sin påtvingade vistelse i kronkolonin. De avreste alla till Kina, brinnande av vrede över detta krassa exempel på brutalt våld och imperialistiskt sjöröveri. Men piratdådet hämnades snabbt och med ränta.

Tre veckor efter övergreppet tillkännagav Kinesiska folkrepublikens utrikesministerium att ”för att skydda Kinas nationella säkerhet och i det allmännas intresse” hade den beslutat ”rekvirera” det engelskägda Shell Oil Company i Kina och ”rekvirera genom köp alla befintliga oljelager”.

Som man lägger märke till är ordalydelsen lika i bägge fallen med undantag av att kineserna erbjöd sig att betala ersättning för den engelska egendomen medan inget sådant erbjudande gjordes av engelsmännen för den beslagtagna tankbåten.

Då man närmar sig Hongkong med färja från Kowloon (Englands koncession på fastlandet med ett 99-årigt kontrakt) dominerar en byggnad alla de andra nere vid hamnen. Det är Kinas Bank, en symbol för att det nya Kina tror att freden kommer att bevaras och att Hongkong fortfarande kommer att spela en roll som en stor hamnstad. Den höll på att byggas när jag passerade Hongkong och med sina sexton våningar kommer den att bli det mest imponerande huset i staden. Engelska affärsmän använde den som ett av sina favoritargument mot amerikanerna för att bevisa att Folkregeringen inte hade för avsikt att köra ut dem ur kolonin

och att de såg fram mot en period av fredlig handel. Engelsmännen har visat sin tro på framtida handel och välstånd genom att uppföra flera ståtliga tio- och tolvvåningskomplex av vit sandsten på högt belägna platser över hela ön.

De mer allvarligt inriktade engelska affärsmännen såg mycket bättre utsikter för handeln med Kina än någonsin förut. Direktören i Butterfield & Swires rederiavdelning hade till exempel bara beröm för det sätt varpå det nya Kina hade avskaffat ohederlighet och korruption.

– Förr i världen, sade han, när ett av våra fartyg korn till Shanghai eller Tientsin måste vi ta emot och underhålla ett trettiotal tjänstemän ombord och alla måste ha mutor, från hamndirektören som ordnade dockningen till stuvbasen som hade hand om lossningen. De hade med sig sina fruar och älskarinnor ombord och väntade att få mat och sprit. Hälften av lasten stals. Och vi måste betala enorma försäkringsavgifter om vi ville ha våra fartyg snabbt lossade och lastade. I dag kommer en tjänsteman ombord. Det är inte fråga om mutor och underhåll. Han ser på fartygets papper och konossement och formaliteterna är färdiga på en halvtimme. Fartyget lossas och lastas och kan avsegla igen på hälften så lång tid som under Kuomintangtiden. Det förekommer inga stölder. Och vi vet precis vad det kostar. Kommunisterna har så långt vi kan se gjort rent hus med ohederlighet, korruption och ineffektivitet.

Märkliga ord från en stor affärs-”taipan”.

Hongkongs magiska hamn var packad med fartyg från alla nationer, från de iögonfallande kinesiska djonkerna med sina lilafärgade segel till ett franskt trupptransportfartyg, som hämtade trupper till Korea. Hamnen vimlade av små båtar, som pilade fram och tillbaka mellan kajerna och fartygen, som de lastade och lossade. Djonker och sampaner hade med sig proviant från fastlandet och lastade bensen, mediciner och andra nödvändiga artiklar för Kina. Liksom Macao får Hongkong mycket av sina färska matvaror från fastlandet. De milslånga kajerna är som myrstackar och folket i båtarna är traditionellt glättigt. Skämt och skratt ekar längs kajerna när de lossar kycklingar och ägg, grisar och fisk, kål och apelsiner och halar ombord sina stöddiga lådor och balar, tunnor och Tårar med varor för städerna på fastlandet. Varenda kinesisk stad tycks spricka upp i sömmarna av verksamhetslust och så snart man kommer ut från de engelska affärskvarteren och klubbarna är Hongkong också en kinesisk stad, men ingenstans får man ett livligare intryck av kinesiskt liv än bland sjöfolket och hamnarbetarna längs kajerna.

Den engelska polisstyrkan i Hongkong består huvudsakligen av poliser som har tjänstgjort i Palestina och som är erfarna i att som man sade mig ”hantera infödda”. Det vill säga, de har fått inhamrat i sig rasteorin att judar och kineser är underlägsna varelser som alltid måste läras att bli medvetna om sin ställning och respektera den vite mannen. Polischefen är berömd för sin skicklighet att från en bil som kör med 70 kilometer i timmen slå en kinesisk cyklist i marken för någon verklig eller påhittad förseelse mot trafikreglerna. En konstapel hoppar ur bilen, släpper ut luften ur cykelringarna och tar pumpen, som vederbörande bara får tillbaka om han personligen finner sig på polisstationen och betalar böter. Man kan se på sättet hos de tidigare hjältarna i Palestinas polisstyrka att de är medvetna om sin historiska roll att lära 475 miljoner kineser fortsatt respekt för den vite mannen.

En sak som mer än något annat kan störa den period av fredliga förbindelser, som jag tror både det nya Kina och de engelska affärsmännen ser fram mot i Hongkong, är den skymfliga behandling som kineserna ständigt får utstå från engelska tjänstemän och poliser. Den minsta förseelse som en kines begår, enligt den engelska rättvisan sådan den tar sig uttryck i Hongkongdomstolarna, bestraffas med pisk och prygel. Å andra sidan straffades en engelsk

affärsman, som berusad hade kört ihjäl en kines, bara med att få sitt körkort indraget. I hundra år har kineserna lidit oförrätter och stått ut med förolämpningar i tysthet. De hade ingen regering i hemlandet som kunde ge dem självtillit, men tiderna har förändrats. Och kineserna i Hongkong vet att tiderna har förändrats. Deras släktingar skriver och berättar och många ger sig över gränsen till Canton för att se med egna ögon. En del engelska affärsmän – som ju var de värsta missdådarna i det förflutna – inser att tiderna har förändrats men den engelska administrationen, från den lägsta polistjänsteman till engelska utrikesdepartementet, handlar och talar som om 1951 var 1840, det år opiumkriget bröt ut, eller 1900, boxarupprorets år, då den engelska flottan kunde bombardera kinesiska hamnar och brittiska kanonbåtar efter behag ånga uppför kinesiska floder för att under kanonhot påtvinga en demoraliserad regering Foreign Office's politik. Kinesiska folkrepubliken kunde sopa bort engelsmännen från Hongkong med en fingerknäppning, på halva den tid det tog för japanerna. Om engelsmännen vore förståndiga skulle de förstå det och Foreign Office skulle instruera sina tjänstemän därefter. Åtminstone skulle de garantera att kinesiska folket inte i fortsättningen får lära känna den engelska politiken genom de tidigare palestinapolisernas knytnävar och batonger.

2. Järnvägar och järnvägsarbetare

Jag lämnade Hongkong med kulsprutesmattret av exploderande fyrverkeripjäser i mina öron. Gatorna var beströdda med rött papper och svedda rester av miljoner smällare, luften var tjock av krutrök och de smala gatorna ekade av deras skarpa smällar. De onda andarna sopades bort för att lämna plats för ett gott nytt år. En fet affärsman i huset intill det jag bodde i gick med jämna mellanrum ut i trädgården med en fet smällare i handen, tände den varsamt och väntade med ett hjärtängsligt uttryck, vilket förvandlades till obeskrivlig glädje när den exploderade med en tillfredsställande smäll. Från affärshuset hängde strängar med smällare likt väldiga dragspel från balkongerna ner till marken och kedjeexplosioner dundrade genom gatorna när någon satte eld på den nedersta. Tigerns år hade just lämnat plats för Harens när jag gick på tåget till Kinesiska folkrepubliken. När tåget satte igång läste jag i en Hongkongtidning att Kuomintangspåmän hoppfullt förklarade att alla tecken visade att Harens år skulle föra med sig ett tredje världskrig.

Den upphetsade polisofficer som ”fångade” mig vid Kowloon-Kwantunggränsen lät mig motvilligt gå fram till bommen vid Kinesiska folkrepubliken och där stod leende kinesiska vänner, som hade sett intermezzot och först trott att jag skulle kvarhållas för gott.

Det finns inget genomgående tåg från Hongkong till Canton. Det engelska tåget stannar vid gränsen. Passagerarna får hoppa av med sitt bagage och gå över till den kinesiska stationen i Shamchun. Det var ovanligt många passagerare den dagen jag passerade gränsen, därför att folk hade besökt sina släktingar på båda sidor om gränsen över nyåret. Jag kom ihåg de kaotiska förhållandena och smutsen på Kinas järnvägar tidigare och var därför inte beredd på att resan skulle förlöpa så angenämt från Shamchun till Canton. Alla platser i det nya Kinas tåg är reserverade. Varje biljett som säljs är försedd med ett platsnummer så det blir ingen trängsel och man slipper stå. Förr i världen kastade folk in sina knyten och sitt bagage genom kupéfönstren och klättrade in efter dem. Platsbiljetter såldes av konduktörerna till priser som berodde på efterfrågan och de som hade platsbiljetter hade företräde framför dem som hade vanliga biljetter. Kuomintangsoldater kunde köra bort vem som helst från sittplatserna, även om de köpts av konduktören. Om man var lycklig nog att ha fått en plats hade man snart fullt med bagage runt sig och på knät sannolikt något barn, som kastats in i sista minuten. Tågen gick hur som helst och sällan på bestämda tider. Folk kunde ibland få vänta i dagar. Kupéerna

hade tjocka lager av sot, golven var fulla av smuts, toaletterna fungerade aldrig, det fanns inte något vatten att tvätta sig med. Tåget mellan Shamchun och Canton var skinande rent. Konduktörerna såg inte efter drickspengar utan efter gamlingar eller kvinnor med barn som behövde hjälp. Om en passagerare kastade jordnötskal eller papper på golvet fick han en vänlig förmaning av konduktören. Han pekade på ett stort plakat som uppmanade passagerarna att inte spotta eller smutsa ner på golvet. Passagerarna såg vanligen skamsna ut, antingen för att de inte kunde läsa eller för att de varit oordentliga. De skyndade sig att plocka upp skräpet. Högtalare gav goda råd varje gång tåget närmade sig en station. ”Har du biljetten klar, kamrat? Är du säker på att du inte har glömt något på tåget?”

I varje kupé fanns stora affischer som hyllade världsfreds-rörelsen och anslag som påminde passagerarna om vad Kina hade lidit under det japanska angreppet.

I byarna längs järnvägen och i Canton exploderade fyrverkeripjäserna lika bullersamt och talrikt som i Hongkong. Alla, från barn till stadgade äldre gentlemän med runda sidenmössor och gråa, stretande skägg, tände på smällare och kastade dem glatt upp i luften. (En vecka senare läste jag i västerländska pressreportage att nyåret hade firats i Hongkong men inte i Kinesiska folkrepubliken, därför att ingen där hade pengar till fyrverkeripjäser.)

Tågresan från Canton till Peking var så angenäm och järnvägsbyggena så iögonfallande att järnvägarna blev mitt första studieobjekt då jag kom till det nya Kina. Järnvägen Canton–Peking hade inte använts på tretton år när Folkregeringen öppnade trafiken på sträckan nyårsdagen 1950, precis fyra månader efter det Chiang Kai-sheks trupper gav sig i Canton. Hundratals miles av linjen hade varit uppbrutna, rälsen hade japanerna tagit och syllarna hade bönderna använt till ved. Varje bro på den 1.500 miles långa sträckan mellan Canton och Peking var förstörd, signalutrustningen hade avlägsnats och gömmts av gerillastyrkor, som för länge sedan försvunnit från trakten. Banvallen över vilken tåget nu rullade så jämnt hade plöjts upp längs hundratals miles och besätts.

Det var svårt att fatta allt detta i en kupé som dammades en gång i timmen av en städerska och där korridorerna svabbades varannan timme. Te, kaffe, varm mjölk eller choklad serverades i kupén och utmärkta måltider i en restaurangvagn, där ölet i glaset inte krusades ens när tåget rusade med 90 kilometers hastighet mot Peking. Men man +behövde bara se ut på de nya banvallarna, på de nybyggda broarna och de snygga nya stationshusen för att förstå att denna perfekta service var resultatet av enorma mänskliga ansträngningar. Folkets befrielsearmé (FBA) jagade Chiang Kai-shek söderut längs Peking–Cantonjärnvägen och ordförande Mao Tse-tung myntade slagordet: ”Där FBA går fram måste tågen gå”. FBA satte upp en egen järnvägskår som arbetade under järnvägsministeriets ledning tillsammans med de civila järnvägsarbetarna. Under kriget mot japanerna hade de specialiserat sig på att förstöra järnvägar, att sabotera trafiken, spränga broar i luften och transportera bort material. Då Befrielsearmén sopat landet rent från Kuomintangarméer måste järnvägsarbetarna helt ändra taktik. De måste bygga upp vad japanerna, Kuomintang och de själva förstört under de föregående tretton åren.

Efter min järnvägsresa mellan Canton och Peking har jag sett en dokumentärfilm som delvis förklarar miraklet med linjens istandsättande. Då FBA svepte söderut fick den genast böndernas stöd. Den reducerade till att börja med arrenden och skatter. Soldaterna behandlade bönderna artig, betalade för mat och slitage av allt de lånade, förklarade den politik som Maos parti förde. De vann förtroende hos bönderna, som aldrig hade hört talas om sådana soldater så länge de kunde minnas och som de äldsta legenderna aldrig berättade om.

De var vana vid krigsherrarnas, japanernas och Kuomintang's soldater, som stal deras mat, våldtog deras hustrur och döttrar och tvångsvärvade deras söner och makar till militärtjänst och sköt dem som gjorde motstånd. Bönderna samarbetade ivrigt med denna nya folkarmé, visade järnvägsarbetarna vägen till bergsskrevor och dalar där räls och signalutrustning gömmts, hjälpte dem att schakta banvallen, hugga träd, såga syllar och bära sten och timmer tiotals miles genom ankeldjup lera. Allteftersom Befrielsearmén hastigt marscherade söderut hjälpte bönderna, män som kvinnor, dem i distrikt efter distrikt. De besköts av Kuomintang's plan om dagen, arbetade om natten vid det flackande skenet från truppers eldar och travade omkring med sina vidjekorgar med sten och jord. Två och två släpade de syllar och hela arbetslag drog räls från grottor och buskage där de hade gömmts för länge sedan för japaner och Kuomintang. De kinesiska böndernas samarbete och heroism, segheten och uthålligheten hos järnvägs-kåren, stridbarheten hos järnvägsveteranerna, som har gamla revolutionära traditioner i Kina, var något Chiang Kai-shek inte hade räknat med. Under mer än fyra år hade hans ingenjörer och amerikanska experter lekt med tanken på att sätta den stora bron över Hsiangfloden nära Hengyang i stånd. Med hjälp av sovjetexperter kastade FBA en bro över floden på trettiofem dagar – och den bar fortfarande det tåg jag reste till Peking med. Chiangs arméer blev ständigt överraskade av den hastighet varmed Maos män byggde järnvägslinjen, de omringades och förintades så småningom. På två månader färdigställdes 650 miles järnvägar, banvall, syllar, räls och allt över hela Kina. På PekingCantonsträckan lades upp till nio miles räls om dagen. Två månader efter det Sovjetunionen och Kina hade slutit ett handelsavtal levererades hundratal miles sovjeträls, räls som vilar på banvallar som på Chiangs tid var risfält. På nyårsdagen 1950 kunde man för första gången resa på järnväg från Canton långt söderut i Kina till London (om man tog vägen över Paris–Dunkerque med färja) via Canton–Manchouli och Transsibiriska järnvägen.

Trots den oerhörda förstörelsen under krigsåren arbetade Kinas järnvägar effektivare än de någonsin gjort redan sex månader efter det Chiang Kai-shek körts i havet. Det finns inga fullständiga siffror om förstörelsens utsträckning, men i nordöstra Kina (Manchuriet) hade 80 % av loken, 40 % av passagerarvagnarna, 25 % av godsvagnarna och 40 % av sovvagnarna förstörts. År 1950 transporterades 64 % mera gods än någonsin förut på järnvägarna i nordost. För första gången i Kina gick inte järnvägarna med förlust och de kunde investera 13 % av sina inkomster i nybyggen. Men siffror ger inget begrepp om framstegen för den resande allmänheten. Framstegen innebär för den att man kan köpa en biljett och veta att man inte bara kan resa och inte kastas av tåget av en Kuomintangtjänsteman utan biljett, utan också att man har rätt till sittplats på ett tåg som kommer fram punkligt enligt tidtabellen. För bönderna, som spelade en sådan märklig roll i järnvägarnas restaurering, betyder framstegen att när det, som 1950, var allvarliga översvämningar och brist på mat i östra Kina, kunde för första gången i Kinas historia tiotusentals ton säd fraktas dit per järnväg. Framstegen betyder för en husmor i Peking att hon kan köpa bananer från Kwantung i fruktstånden på gatorna och för en husmor i Canton att hon kan köpa äpplen från norra Shantung. För industrin innebär framstegen att Kina äntligen är ett organiskt helt tack vare järnvägsnätets uppbyggnad och att kol och järnmalm kan sammanföras med järnväg och förenas till stål, att vete och hirs från norr kan fraktas söderut och ris norrut, att hundratusentals ton gödningsämnen kan fraktas tvärs över landet vid vårsådden.

Man fick bara ett första intryck av allt detta under den fyra nätter och tre dagar långa resan från Canton till Kinas gamla huvudstad. Vi rullade över tjugotals nya broar, däribland väldiga stålkonstruktioner över Hsiang- och Gula floden. Godståg rasslade förbi med tusentals ton huggen sten för flodkajerna, med gödningsämnen för åkrarna, från vilka snön just började

smälta bort, med kol för nyligen återuppförda järnverk. Blandade tåg gick förbi fulla med glatt sjungande bönder i vadderade bomullskläder och åsnor och mulor på väg till något av de väldiga dammprojekten, som byggs för att hindra översvämningar. På stationerna hade man en känsla av jäsande vitalitet, nya magasin uppfördes och arbetare gick med svetsaggregat och nithammare till angrepp på lämningar av lok och godsvagnar som förstörts av japanska eller Kuomintangbomber. Godståg som var en halv mile långa spydde ut sina säckar och balar till myriader oxvagnar. Ljusbålade jordbruksmaskiner från Sovjet tornade upp sig på plattformarna, det var ett liv och en rörelse som kom en att undra hur livet hade kunnat fortgå här under de tretton årens tystnad på Canton–Pekinglinjen.

I Hankow, där Yangtse är drygt en mile bred, måste man byta tåg och fara över floden med färja. Förberedande arbeten under ledning av kinesiska och sovjetiska ingenjörer har redan börjat här på en bro, som kommer att bli över två miles lång och byggs med brospann från Kina. Tidigare importerades oftast brobyggnadsmaterial från Amerika och Canada till oerhörda kostnader och amerikanska ingenjörer övervakade bygget. Kinesiska ingenjörer ger de högsta betyg åt sina sovjetiska kolleger, som förde med sig en alldeles ny brobyggnadsteknik baserad på deras erfarenheter från kriget när de måste slå broar över en hel rad stora floder då Sovjetarmen jagade Wehrmacht tillbaka till Berlin. Förstörd material som skulle ha ratats av amerikanska ingenjörer användes till sista bit och nit. Miljoner dollar sparades på så sätt i material och arbete. Resterna efter en större bro som delvis hade rasat i Huaifloden användes som den låg som stöd åt en ny. I ett fall där brofästena hade kommit ur läge genom förstörelsen och experterna sade att bron måste helt byggas om rätade och förstärkte sovjetingenjörerna brofästena med hjälp av dykare.

Chiang Kai-sheks amerikanska rådgivare beräknade 1946 att det skulle ta tre år och kosta trettio miljoner dollar att åter iståndsätta Kinas järnvägar. Då räknade de inte med ytterligare fyra års inbördeskrig och ännu oerhördare förstörelse och skadegörelse. De räknade inte heller med det kinesiska folkets revolutionära entusiasm. Järnvägarna sattes i stånd, trots amerikanska bombares och jaktflygares ansträngningar och trots Kuomintangs sabotörer, på mindre än ett år utan några amerikanska dollar. Dessutom startades nya järnvägsbyggen. I början av 1951 öppnades den första 755 miles-sträckan av en järnväg från Chungking till Chengtu för trafik. Hela den 350 miles långa linjen skall vara färdig 1952. Chiang Kai-shek lekte under många år med tanken att bygga en sådan järnväg från sin huvudstad till den rika västern, men trots alla hans amerikanska rådgivare och amerikanska dollar blev det hela bara en dröm. Järnvägarna har blivit en symbol för Kinas återuppbyggnad i stort. En järnvägsarbetare bär sitt yrkesemblem lika stolt som en veteran från gerillakrigen och med allt skäl. De kinesiska järnvägsarbetarnas gamla revolutionära traditioner bar god frukt när signalen gavs att svänga om från defensiv till offensiv, från förstörelse till återuppbyggnad. De var strålande sabotörer under den japanska aggressionen och blev självklart arbetets hjältar under sin egen Folkregering.

I min kupé från Hankow till Peking fanns det ett gott tvärsnitt av det slags folk som reser på tågen i dag.) Där var en flicka från Befrielsearmén med tjockt, svart, bobbat hår och en vadderad grönaktig kakiuniform. ”Bobbningen” är lika mycket en symbol för kvinnornas emancipation i Kina i dag som det var på kvinnornas frigörelse i Västerlandet efter första världskriget. Hon var vänlig och glad och ville prompt ge mig apelsiner och en handfull små bruna nötliknande föremål, som när man öppnade dem hade en frukt som såg ut som russin inuti. Där fanns några regeringsfunktionärer i sina vinteruniformer av blå cheviot, som är knäppta ända upp i halsen och inte lämnar plats för krage och slips. Funktionärerna (kadreerna)

är administrationens livsblod. I andra länder skulle de kallas regeringstjänstemän men det ordet har dålig klang i Kina. De är det civila livets partisaner, revolutionens avantgardister. Officiellt är de regeringsrepresentanter, tränade politiska och tekniska arbetare. För närvarande (1951) får de flesta av dem ingen lön utan bara mat, kläder och husrum. Man väntar att de skall arbeta hårdare än alla andra, vilket de också gör. De tar de farligaste och svåraste arbetena, axlar ansvaret och representerar regeringens politik och målsättningar vid alla tillfällen. Bara en liten del av dem är kommunister men de är alla brinnande anhängare av revolutionen. De är regeringens glada, hårt arbetande ambassadörer i fabriker och byar, de förklarar politiken och ordnar upp svåra situationer.

En av funktionärerna på tåget var medlem av bomullstrusten. Han var på väg till Peking till en konferens där säningsprogrammet för 1951 skulle diskuteras.. Han hade varit köpman i Shanghai, talade utmärkt engelska Och hjälpte mig som tolk på tåget. Där var fyra sovjettekniker som, återvände till Peking från förberedande arbeten på projektet att förhindra översvämningar i Huaifloden. Det var tystlåtna, blyga män, ivriga att avsluta sitt arbete och återvända hem. Där var en japan med mustasch och tjocklinsiga glasögon, som såg ut som en karikatyr av Hirohito. Han var textilingenjör på väg till Tientsin via Peking. Ryssarna hade var sin kinesisk tolk och reste tillsammans med några funktionärer. Kineserna tog mig i början för en ”äldre bror”, vilket är synonymen för sovjettekniker. (Västerlänningar kallas vanligen för ”Stora näsor”, japanerna för ”japanska djävlar”.) Men jag behandlades lika vänligt när de fick höra att jag kom från Australien. Snart bildades en hel grupp i min kupé. Alla ställde intelligenta frågor. De ville ha reda på mitt lands sociala sammansättning, hur många arbetare, hur många bönder, hur många fackföreningsanslutna det fanns. Varför hade vi en reaktionär regering när det fanns så många arbetare och fackföreningsmän? Om australiensarna tyckte om kineserna, varför var då mr Menzies motståndare till att England erkände det nya Kina? Goda, skarpa frågor som fordrade omsorgsfulla svar. Alla ville berätta om de förändringar som ägt rum i Kina och frågade mig vad jag tyckte om tågen. Bomullsmannen ville prompt att jag skulle komma och besöka bomullsdistrikten och se hur böndernas liv hade förändrats. Funktionärerna som reste med ryssarna sade att jag absolut inte fick låta bli att se Huaiflodsprojektet. Den bobbade flickan från Befrielsearmén sade att jag måste se några av dess underhållningsgrupper.

Ett fascinerande samtal pågick mellan arméflickan och japanen. Trots att han hade varit i Kina i tio år kunde han inte tala kinesiska men båda kunde göra sig förstådda genom att skriva. Pennor och papper anskaffades, hon skrev frågor och han svarade. Den massive bomullsfunktionären översatte för mig.

– Vet ni vad japanerna gjorde i Kina?

– Ja, jag tycker inte det var rätt. Jag är mycket ledsen.,

– I min by dödade de japanska soldaterna min far, min mor och min lille bror med bajonetterna!

– Jag är mycket ledsen. Sådant var inte rätt.

– Känner det japanska folket till dessa saker?

– Sannolikt inte, men jag har varit hemifrån i tio år.

– Varför kom ni till Kina?

– För att arbeta i en japansk textilfabrik.

– Varför stannade ni kvar? (Nu väntade de talrika åhörarna, som hade samlats för att höra denna underliga duell, något verkligt intressant. Kanske skulle han säga att han tyckte om det kinesiska folket och att han stannat kvar för att reparera litet av de skador hans landsmän förorsakat.)

– Jag har ett bra hus. Jag får bättre lön än de kinesiska ingenjörerna därför att jag är skickligare. Varför skulle jag inte stanna? (åhörarna verkade förvånade men ingen blev arg över detta rätt utmanande svar. En del skakade på huvudet men man skaffade fram mer pappersbitar, baksidor av kuvert och paketomslag och förhöret fortsatte.)

– Vad tänker japanska arbetare och bönder om Kina?

– Jag vet inte. Jag är inte arbetare. Jag är ingenjör. Antagligen tänker de inget alls.

– Vad tycker ni om de kinesiska arbetarna?

– De arbetar mycket bra.

Och så fortsatte det. Efteråt var golvet fullt med pappersbitar fullklottrade med bokstavs-tecken som arméflickan skrivit. Det var omöjligt att få ett mänskligt svar av mannen. Inget av hans svar gav någon antydning om att han tänkte på något annat än sitt hus, god mat och att han fick större lön än kineserna, vilket han tydligen ansåg vara i sin ordning därför att han var en skicklig textilingenjör. Det överraskande var att det inte fanns ett spår fientlighet från någon i åhörargruppen och att japanen tog det som en självklar sak. Men han verkade lättad när utfrågningen var över och han kunde gömma sig bakom en teknisk handbok. Bomullsmannen ryckte på axlarna när jag uttryckte min förvåning över flickans hållning och de andra passagerarnas tolerans.

– Vår regering lägger stor vikt vid internationalism, sade han. Till och med under kriget var en av huvudinstruktionerna för våra trupper att de inte fick behandla krigsfångar illa. Vi försökte vinna dem över till oss genom vänlighet och korrekt uppförande. Den här typen verkar hopplös men han är antagligen en bra ingenjör och vi behöver ingenjörer. Han måste vara ofarlig ur säkerhetssynpunkt, annars skulle han inte få resa omkring så här. En del av de japanska överklassingenjörerna och intellektuella tycks vara omänskliga ifråga om vanliga känslor men deras arbetare och bönder är goda människor som tänker och talar precis som våra egna när de ser att de behandlas som mänskliga varelser. Om den här typen var en av våra egna ingenjörer med samma inställning skulle han antagligen få, gå på en kurs i något omskolningsinstitut och skulle komma tillbaka med en helt förändrad syn på sina medmänniskor.

Med undantag av japanen var alla de andra passagerarna i vår vagn som en stor familj på picknick. Vi besökte varandras kupéer, smakade på varandras mat och dryck, sjöng många sånger och hade ingående och invecklade diskussioner om internationella affärer. De som inte utgjorde kärnan i vår grupp stod runtomkring och lyssnade, så många som möjligt trängde sig in i kupén medan de andra stod i korridoren. Det var den gladaste och intressantaste tågresan jag gjort över huvud taget, och jag var nästan ledsen när högtalaren tidigt en morgon talade om att vi närmade oss Peking och upprepade de vanliga råden att inte glömma något bagage, att ha biljetter och pass klara, att inte hoppa av tåget förrän det stannat. Slutligen hoppades rösten i högtalaren att alla haft en angenäm resa och bad dem som hade förslag eller kritik att komma med att skriva ut dem och lägga dem i en för ändamålet avsedd låda som fanns i slutet på varje vagn. Sedan jag uttryckt mitt helhjärtade beröm för tåget, dess vänliga, perfekta service och dess punktlighet sade arméflickan:

– Skriv inget om våra tåg förrän ni har sett kvinnornas tåg som går ner till Tientsin från

Peking.

För att hålla mitt löfte som jag gav på fläcken gjorde jag kort efteråt en resa med Peking–Tientsin-expressen, ett tåg vars personal var helt kvinnlig med undantag av lokbetjäningen.

Kvinnornas tjänstgöring på detta tåg – och nu även på andra tåg i Kina – har blivit en symbol för att de kinesiska kvinnorna har frigjort sig från de feodala banden och att de kan arbeta lika bra och på vissa områden bättre än männen. Den första kvinnliga tågbesättningen tjänstgjorde på ett tåg från Dairen till Port Arthur på Internationella Kvinnodagen 1950. Bland dem fanns förare, eldare och tågbetjäning som tränats av sovjetspecialister. Tåget gjorde sensation. De bägge flickor vilka färde lokomotiv nr 38 som kvalificerade lokförare blev berömda över hela Kina och lokomotivet fick det nya namnet ”Internationella Kvinnodagen” för att fira händelsen. I Kina var kvinnoidealet före befrielsen en ödmjuk varelse som aldrig gick utom dörren förrän äktenskapsförmedlaren arrangerade hennes giftermål med en pojke eller man som hon aldrig sett och inte fick se förrän bröllopsdagen. Från den dagen brukade hon leva som sin mans och svärmors slav och de kunde slå henne hur mycket de ville. Det var den bästa lott en kvinna kunde få. Om hon kom från en fattig familj i städerna kunde hon slava tolv timmar om dagen i textilfabrikerna eller bli prostituerad eller älskarinna om hon var tillräckligt vacker. En del smärre kontorsarbeten var öppna för kvinnor och de kunde arbeta som telefonister men det var den övre gränsen för deras möjligheter.

Kvinnotåget från Port Arthur till Dairen satte alla kinesiska flickors fantasi i rörelse. Kontorister, telefonister och uppasserskor i järnvägsförvaltningen bad att få bli utbildade till mera aktiva arbeten. Hundratals blev antagna och fick en fullständig utbildning i skolor som drevs av järnvägsmannaförbundet. Många måste först lära sig läsa och skriva ty över 80 % av Kinas befolkning är analfabeter och analfabet-procenten är större bland kvinnorna än bland männen. De måste lära sig förstå den nya regeringens politik och den förändrade inställningen till folket. De måste förstå vad ”Folkets Kina” verkligen innebär. Då man reser på Peking–Tientsin-expressen lär man sig uppskatta dessa nya målsättningar omsatta i praktiken. Flickorna hjälper gamla och barn upp på tåget, söker upp deras platser, sätter in deras bagage och gör det bekvämt för dem på alla sätt. Den minsta dammfläck torkas bort nästan innan den har en chans att bildas. Korridorerna tvättas minuten innan tåget går. Nyheter som flickorna infört är bland annat fri tillgång till de vanligaste tidskrifterna, däribland några på engelska och ryska. Underhållning med bland annat sång, upplysningar om aktuella politiska händelser, nyhetssändningar, korta förklaringar om en del av regeringens nya lagar strömmar fram genom högtalarna i varje vagn så fort tåget satt sig i rörelse. Eftersom de flesta kineser är analfabeter är det talade ordet ovärderligt. Man förklarar för bönderna deras exakta rättigheter efter jordreform- och skatteminskningslagarna, för kvinnorna deras rättigheter efter den reformerade äktenskapslagen och för arbetarna deras rättigheter enligt de nya försäkringslagarna. Ibland kommer konduktriserna in med väldiga politiska affischer i glada färger, sätter upp dem i främre änden av vagnen och levererar en kort breddsida mot den amerikanska aggressionen i Korea eller de amerikanska planerna på att upprusta Japan. Detta slags underhållning skulle väl tråka ut eller irritera passagerarna i västerlandet men detta är inte fallet i Kina där den mesta undervisningen och underhållning sker genom det talade (eller sjungna) ordet.

Flickor i fläckfria vita stärkta rockar serverar förfriskningar i vagnarna och specialmat för spädbarnen. (I fjärrtågen finns det speciella kupéer för kvinnor med barn där utbildade barnsköterskor hjälper till och där det finns gott om utrymme för att barnen skall få ligga ner.) Alla som äter jordnötter skyndar sig att stoppa ner skalen i fickan när någon städerska är i

antågande. Kvinnliga vakter beväpnade med pistol går genom tåget då och då, eftersom Kuomintangenter fortfarande gör sporadiska sabotageförsök. En sabotör kastade en bomb från ett kupéfönster när tåget gick över en bro. Den gjorde ingen skada men fönstren måste nu vara stängda när broar passeras. Det finns gott om amerikanska pengar för Kuomintang-sabotörer.

Den kvinnliga tågpersonalen är den bästa propagandan för den nya jämställdheten mellan könen, därför att de uppträder inför allmänhetens ögon. Deras glada och energiska uppträdanden är en inspiration för kvinnorna bland passagerarna att dra fördel av sin nya ställning. Allteftersom flickorna genomgår de olika kurserna av sin tågjänstutbildning får de också en inblick i den teoretiska sidan av järnvägsadministrationen. De lär sig allt om järnvägstrafik, biljettklippning, restaurangarbete, kontroll av nödbromsar och kopplingar och de får tjänstgöra som vakter, städerskor, konduktorer och utropare. Så småningom kommer de att gå ut som stationsinspektörer och tjänstemän i järnvägsstyrelsen eller kommunikationsministeriet.

Sen Yi-chi är ett bra exempel på den typ av flickor som genomgår järnvägsutbildningen. Hon är en kraftig flicka på tjugooett år med bobbat hår, ett starkt och vackert ansikte som skiner som polerat rosenträ, glimmande tänder och en som det verkar outtömlig glad energi. Jag talade med henne på tåget och på ett kontor i järnvägsstyrelsen. Hennes far var skollärare i Tientsin och familjen halvsvalt när hon växte upp. Hon började då hon var fjorton år att arbeta som servitris på en järnvägsbuffé. Då hon blev äldre såg hon alla sina vänner i sexton-sjuttonårsåldern drivas in i prostitutionen eller bli älskarinnor åt förmögna äldre män. Ingen förtjänade tillräckligt som servitris för att kunna äta ordentligt och ännu mindre att ge familjen något bidrag eller för att kunna spara till en hemgift förutom vilken ingen flicka kunde hoppas bli gift. Sen Yi-chi undvek frestelserna att bli älskarinna och fick arbeta med att sälja biljetter på järnvägsstationen. Sedan kom befrielsen. Hon skickades genast till fackföreningens skola som var avgiftsfri och där hon fick kost och logi gratis. När hon hörde talas om Port Arthurtåget anmälde hon sig som frivillig för sådant arbete och efter en kort träningskurs började hon arbeta. Från halvanalfabet utan en politisk tanke i huvudet har hon utvecklats till expert på järnvägsbevakning och till en utmärkt organisatör och talare. Hon valdes till en ledande post i Pekingavdelningen av järnvägsmannaförbundet och skickades som förbundets delegat till den konferens som valde Pekings stadsfullmäktige. Hon har redan passerat de olika utbildningsstadierna inom järnvägen och kommer utan tvekan att bli en ledande tjänsteman i järnvägsförvaltningen.

Jag frågade henne vad hennes föräldrar tänkte om hennes nya liv. Hon log brett och sade:

– Min mor hade progressiva idéer; När jag talade om för henne att jag skulle arbeta på ett tåg grät hon litet först men sade sedan ”du kommer att bli en av de första kvinnorna i Kina med sådant arbete och därför måste du arbeta väl.

Du måste vara aktsam om tåget, om passagerarnas liv och statens egendom.” Min far var rätt reaktionär men han tyckte om att diskutera de nya idéerna. Min mor brukar lyssna på radion som jag köpt för min lön och skrev upp saker som hon inte förstod. Varje söndag när jag kom hem brukade vi diskutera alla saker hon skrivit upp. När frivilligrörelsen till Korea startade anmälde jag mig genast men när jag gick hem nästa söndag trodde jag att mina föräldrar skulle bli så upprörda att jag beslöt mig för att inte säga något. Min far kom in strax efter mig och sade: ”Kan ni tänka er! De frågade efter frivilliga till Korea och jag var den förste i vår skola som anmälde sig.” Min mor sade: ”Om de vill ha kvinnor i min ålder ska jag anmäla mig också.” Och min lilla syster som bara är nio år sade: ”Jag kan förbinda sårade soldater och bära ris”.

Sen Yi-chi var så allvarsam och stolt över sin familjs politiska framsteg att det rörde min tolk till tårar. När det kom till kritan fick varken hon eller hennes far eller äldre bror, som också anmält sig, resa till Korea. Jag hälsade på familjen vid lunchtid en söndag. Modern var en kraftfull kvinna som Sen Yi-chi. Hon hade också bobbat sitt hår och börjat undervisa i skolan. Där var den äldste pojken som arbetade på järnvägen, den lilla brodern med pionjäernas röda halsduk runt halsen och lillasystem som ville bära ris i Korea. De satt runtomkring på ”kangen”, den stora stensängen med en eldstad under, som tar upp halva utrymmet i de flesta kinesiska hem. Över sängen hängde väldiga porträtt av Stalin och Mao Tse-tung. De åt en enkel måltid av nudlar och grönsaker på ett långt bord, som var placerat på sängen, när jag kom in. Fadern, en smärt livlig intellektuell typ, höll på att läsa högt ur tidningen medan de andra åt. Grannar trängdes i dörren. Sen Yi-chi, rosig och förlägen och med järnvägsbindeln fortfarande om armen, presenterade mig för familjen. Det behövdes bara ett par minuters samtal för att man skulle förstå hur denna familj snabbt hade funnit sin plats i det nya Kina. Bägge föräldrarna hade intressanta arbeten med stora möjligheter till befordran. Barnen fick en undervisning som deras föräldrar och äldre bror och syster inte hade kunnat få. Fadern skulle snart börja utbilda lärare som det är mycket stor brist på. Modern var lycklig över sitt arbete och egen inkomst och var mycket stolt över Sen Yi-chi. De är fortfarande fattiga efter västerländsk standard. De bor för trångt, är fattigt men tillräckligt klädda och kött är fortfarande något av en raritet. Men de är rika i sina förhoppningar om framtiden, deras livsföring är ojämförligt mycket bättre än när de måste låta Sen Yi-chi börja arbeta vid fjorton års ålder som järnvägsservitris. Och det var till stor del genom Sen Yi-chis initiativ att genast med bägge händerna gripa de chanser det nya Kina erbjöd henne genom att jämställa könen, som hela familjen hade accepterat det nya livet så snabbt.

– Förr i världen, sade Sen Yi-chis mor blygt sedan jag gratulerat henne till dottern, fick kvinnorna bara lida förtryck. De hade inga chanser att få något yrkesarbete. Nu behandlas vi inte bara på samma sätt som männen utan har också speciella privilegier. Se på Sen Yi-chi. Hon fick gratis utbildning. Vid tjuugoett års ålder deltar hon till och med i Kinas styrelse. Vid Pekingkonferensen diskuterade hon, trots att hon bara är en flicka och vanlig järnvägsarbetare, statens affärer på jämställd fot med män och med några av våra stora revolutionära namn. En sådan sak skulle man inte ha kunnat drömma om ens för två år sedan. Hon omfamnade Sen Yi-chi, slätade till hennes skinande svarta hår och tog bort några lockar från Sens starka, ärliga ansikte. Hon hade rätt.. Ett sådant liv som Sen Yi-chi lever och en sådan framtid som öppnar sig för henne och Kinas övriga 450.000 järnvägsarbetare, män som kvinnor, kunde ingen ha drömt om före befrielsen.

I den gamla tiden arbetade de tolv timmar om dagen för svältlöner. De hade inga fackliga rättigheter, inga sociala förmåner, inga chanser till befordran såvida de inte köpte den, ingen sjukhjälp, ingen olycksfallsersättning, inga utsikter att uppfostra sina barn eller förkovra sig själva.

dag arbetar järnvägsarbetarna i åttatimmarsskift för löner som är många gånger större än under japanerna eller Kuomintang. Deras mäktiga fackförening är deras beskyddare, vän och uppfostrare, deras klubbar är hem utanför hemmen. Enbart i Nordostkina (Manchuriet) har järnvägsmannaförbundet 1.871 klubbar, 180 välförsedda bibliotek, 36 teatergrupper och hundratals sångkörers och mindre underhållningsgrupper, 103 skolor för järnvägsarbetarnas barn, 55 aftonskolor för arbetarna själva vid sidan av tekniska utbildningsinstitut, 26 vilohem, 2 sanatorier och hundratals idrottsfält. Sen Yi-chi är en del av en vidsträckt organisation som sköter sina medlemmar och deras familjer gratis när de är sjuka, uppfostrar dem och deras

barn och betalar ut pensioner vid pensionsåldern (vilken inträder vid 45-60 års ålder beroende på kön och arbetets art) och som alltid är på utkik för att utbilda dem som har speciella talanger.

Men jag har kommit för långt i min berättelse. Jag skulle ha stannat när Canton–Peking-expressen körde runt den stora gråa muren som omger den gamla huvudstaden, kastade sig in under en massiv port och saktade av in på Pekings station i mitten av februari 1951. Där lämnade jag mina vänliga och intressanta reskamrater och började mitt arbete med att finna ut vad som hade hänt under de nio år som gått sedan jag sist var i Kina och framför allt vad som höll på att ske i Mao Tse-tungs Kina.

3. Kinas nya ansikte

Mer än 80 procent av Kinas 475 miljoner är bönder, och bönderna utgjorde kärnan i gerillastyrkorna och Befrielsearmén. Japanerna och Kuomintang höll de stora städerna och Befrielsearmén opererade på landsbygden tills slutstriderna i befrielsekriget. Kommunisterna skulle inte ha kunnat existera mer än några månader utan stödet från bönderna, som var deras ögon och öron och rapporterade fiendens rörelser, deras bårbärare och underhållstrupper under striderna och som tog hand om sårade, kamrater ifall det blev fråga om evakuering. Bönderna var det väldiga hav som de revolutionära arméerna simmade i och i vilket de dök under vatten eller kom upp till ytan alltefter omständigheterna. Det var naturligt att bönderna skulle bli de första som skulle dra fördel av den slutliga segern. En av de första platser jag besökte sedan jag kommit till Peking var den lilla byn Ya Men Ko, cirka sju miles väster om huvudstaden, där jag studerade hur segern hade inverkat på böndernas liv.

Ya Men Ko är en typisk by i norr med fallfärdiga, gula lermurar med blågrå oglaserade tegel på toppen. Byborna var osäkra om dess ålder men skolläraren sade att det fanns lämningar från De fem dynastiernas tid, vilket gjorde Ya Men Ko åtminstone tusen år gammal.

Det fanns ingen bilväg till byn, bara en smal byväg som förband den med en landsväg cirka halvannan mile från byn. Långhåriga, bruna kameler lastade med kol gungade fram genom de gamla gatorna när vi hoppade fram över den steniga byvägen i en jeep och körde in i byn genom ett hål i den fallfärdiga muren. Jeepen var en av de tiotusentals som amerikanerna, utan avsikt förstås, hade försett Kinesiska folkrepubliken med. Den var erövrade från Chiang Kaishek. Det fanns fortfarande spår av snö och is på den bara, gula marken runt byn men om ett par veckor skulle fälten vara gröna av vete, hirs och ris.

Kvinnor med barn diande vid bröstet och feta ungar i vadderade kläder kom ut ur dörrarna vid den ovanliga åsynen av en jeep som skrämde kamelerna på Ya Men Kos huvudgata.

Min guide förde mig hem till Wang Shi-yi, lärarinna i byn. Hon bodde i det bästa huset i byn frånsett godsägarnas. Det hade till och med glas i fönstren i stället för rispapper som vanligen användes på landsbygden. Liksom de flesta hus var det byggt runt tre sidor av en fyrkant och alla rummen hade fönster åt gården. Wang Shi-yi såg bra ut och var klädd i en lång bomulls-klänning med knappar i ryggen, i slitsarna såg man att den hade ett varmt yllefoder. Medan hon serverade varmt te och ordnade elden under ”kangen” gick guiden ut efter de personer jag ville träffa. Den förste som kom var Wang Ping-hsieh, byns huvudman, en kraftig allvarsam man med vit handduk virad om huvudet. Han följdes snart av andra bybor som strömmade in i rummet, så många som möjligt satte sig på sängen, de andra trängdes i dörren och vid fönstret. Wang Ping-hsieh sköt upp händerna i sina vida ärmar och skakade av feber, men ingen-ting kunde få honom att gå hem förrän han hade redogjort för detaljerna i Ya Men Kos liv.

Hans förfäder hade varit bönder i många led men hans farfar hade kommit i skuld till en av traktens godsägare som hade tagit hans jord och hus som betalning. Wangs far måste arbeta för godsägaren utan betalning för att återbetala skulden. Wang själv arbetade på samma gård från tio års ålder för några nävar kli om dagen. När han blev äldre och begärde att få lön band godsägaren honom vid ett träd och slog halvt ihjäl honom. Han flydde till Tientsin och arbetade som hamnarbetare. Om han kunde stjäla tillräckligt från de laster han lossade kunde han leva bra men annars svält han. Under en av de goda perioderna återvände han till Ya Men Ko och gifte sig med en flicka i byn. Så ofta han kunde besökte han byn och hade med sig mat och pengar. Efter en mycket svår tid i hamnen återvände han och fann både sin hustru och lille son döda av svält. När Wang Ping-hsieh kom tillbaka till hamnen förenade han sig med några andra arbetare i kampen mot bossystemet – varom vi skall tala mera senare. Han gick in i Kommunistiska partiet och återvände 1946 till Ya Men Ko där han arbetade illegalt och förklarade Kommunistiska partiets politik och förberedde bönderna på Folkarméns ankomst. Efter befrielsen fick han jord och vid ett massmöte valde byborna honom till huvudman. (Tidigare utnämnde japanerna och Kuomintang i samarbete med godsägarna huvudmännen. I dag väljs de vid massmöten.) Wang Ping-hsieh hade aldrig gått i skola men sedan han gått in i Kommunistiska partiet lärde han sig läsa och skriva. Han är nu en av de få läskunniga männen i byn. Han ställde samman en del siffror och beredde sig att besvara mina frågor.

Det fanns 700 familjer i byn och allt som allt 3.000 personer. Jorden uppgick till 10.700 mow (sex mow = en acre = 4.047 kvm) varav exakt hälften ägdes av 45 godsägare (land-lords). 314 bondefamiljer ägde ingen jord alls. Efter den nya jordlagen hade 551 bönder fått jord. Hus, djur, redskap och 20.000 pund säd som godsägarna under årens lopp lagt sig till med återlämnades till bönderna. Även ett antal döttrar och till och med änkor efter bönder som godsägarna tagit som betalning för skuld återfick sin frihet. Regeringen delade upp bönderna i olika kategorier, rika bönder, medelbönder, fattiga och jordlösa. Då jordreformen genomfördes i Ya Men Ko blev en del av de rika böndernas jord också uppdelad men senare förändrades systemet och bara godsägarnas egendom konfiskerades. Skatterna minskades omedelbart i Ya Men Ko med hälften till två tredjedelar och även de rika bönderna fick genast nytta av det. Fattiga bönder befriades helt och hållet från skatt.

Fram till befrielsen levde Ya Men Ko på ett feodalt stadium i ordets klassiska betydelse med undantag för att godsägarna inte behöva sätta sig i spetsen för soldater då det blev krig eller bekosta deras utrustning. Men när Kuomintang behövde trupper skulle varje by ta ut ett visst antal och det var godsägarnas uppgift att genom de av dem utnämnda huvudmännen ordna den saken. Och det vax naturligtvis de fattiga bönderna som togs ut. Det kostade de rikare bönderna mycket säd och kanske till och med en dotter för att friköpa sina söner från militärtjänsten. Wang organiserade ett anklagelsemöte sedan jordreformen genomförts, vid vilket bönderna talade ut om godsägarnas förtryck och brott.

En av de följande som berättade sin historia var fru Chang som inte ville tala om sitt fulla namn. Hon var mycket vacker, med sina lugna, klara, gnistrande svarta ögon, med sin släta panna och sin ;känsliga mun. Hon var mycket blyg i början och lärarinnan måste omfamna henne och övertala henne att tala. Några år tidigare hade hennes man blivit överkörd och dödad av en bil. Ingen värre olycka kunde hända en kvinna i gamla Kina. Hon kunde inte gifta om sig, hon kunde inte återvända till sina föräldrar, hon kunde inte arbeta. Hon måste tillbringa resten av sitt liv som obetald slav åt sin svärmor, om hon hade någon, och tillbedja minnet av en man som någon annan hade valt åt henne.

Fru Chang sålde så småningom allt hon ägde för att i början köpa några skålar ris, sedan majs

och slutligen sådor tills hon bokstavligen svalt. Till slut kom räddningen i form av en ”rik” köpman (han ägde tre kameler) som upprepade gånger hade erbjudit sig att ta henne som älskarinna. Det måste bli en hemlig förbindelse ty en änka hade inte rätt att bli älskarinna.

Slutligen gick hon med på det och besöken ordnades med största hemlighet ty det var ett brott från bådas sida. Ingen respektabel man kunde ha förbindelse med en änka. Så småningom blev hon gravid och då började hennes fruktansvärdaste tid. Hon kom till det stadium då hon visste att hon inte längre kunde dölja sitt tillstånd för byborna. Hon beslöt ta livet av sig. Men ryktena om hennes ”skam” hade redan gått runt i byn och nått fram till regeringsfunktionärens öron. Det var ett par månader efter befrielsen och funktionären hade kallat henne till sig och förklarat den nya äktenskapslagen enligt vilken det var helt lagligt för änkor att gifta om sig och för kvinnor att leva ett normalt liv. Det var ingen skam att vara änka och ingen skam att ha barn. Kvinnorna kunde till och med skilja sig från de män som de hade sålts till. Fru Chang kunde först inte tro allt detta. Hon var till och med förfärad över att de gamla traditionerna hade sopats bort, men så småningom förstod hon vad det innebar. Hon fick sitt barn och gifte om sig. Både hon och hennes man fick jord och båda går i byns aftonskola och lär sig läsa och skriva. Och när hon blygt smög sin väg från lärarinnan sade hon:

– Ordförande Mao gav mig en chans till ett nytt liv.

Kao Tse-heng kom inte till lärarinnans hem men han tycktes vara närvarande i alla fall. Hans namn dök ständigt upp. Han var en av de rikaste godsägarna i Ya Men Ko med ena handen i böndernas fickor, och den andra under kjolarna på deras döttrar. Ve den flicka som inte ville gå till honom och ve den bonde som inte tillät henne gå. Den ena fick stryk och den andre blev sannolikt av med sin jord. När en femton års flicka en gång var särskilt motspänstig skickade han bönemannen att be om hennes hand för sin tretton år gamle sons räkning. Ingen bonde kunde tacka nej till ett sådant erbjudande. Äktenskapet gjordes upp men det var Kao Tse-heng som tog flickbruden i säng och inte hans son.

Chang Pao-han, en liten brun dvärgaktig man med ögon som små tunna knivjack i huvudet, är nu chef för bykooperativen, i vilken en representant för varje familj i Ya Men Ko k- medlem. Han berättade hur han hade arbetat för Kao Tse-heng under åtta år och aldrig fått så mycket som ett uns säd i lön. Varje gång han bad om betalning blev han genomprylad med käppar av Kao eller hans män. Andra som var i samma situation som Chang Pao-han och bönder vars döttrar hade våldtagits av gamle Kao talade vid anklagemötet och Kaos jord skars ned från 120 mow till bara 8 vilket var ungefär hälften av den medelareal som godsägarna fick. Inte ens efter jordreformen accepterade Kao sitt nederlag. En kväll när Wang Ping-hsieh var på hemväg från ett möte väntade Kao och några av hans män på honom med käppar i händerna. De började slå honom men bymilisen kom till platsen. Kao spärrades in för fyrtiofem dagars omskolning. Före befrielsen sände Kuomintang gendarmer till byarna eller också var det japanska marionetter som skyddade godsägarna. I dag utses milisen av byborna bland byns egna söner och makar för att skydda dem mot godsägarna.

Kao Tse-hengs innehav av 120 mow kan enligt västerländsk uppfattning synas löjligt litet för att klassificera honom som förmögen godsägare, men inte så i Kina. I den kinesiska klassstrukturen kunde dessa 120 mow göra Kao till den brutalaste förtryckare och utsugare av bönder med 3 eller 4 mow som vax den vanliga jordarealen för en fattig bonde som över huvud hade jord. Dessa 120 mow gav Kao möjlighet att gradvis pressa alla små fattiga bönder sönder och samman och den processen påskyndades i hög grad under Kuomintang-regimen när skatteuppbörden och de militära utskrivningarna låg i händerna på godsägarna. Bristen på arbetskraft plus förlamande skatter, som tog bondens sista sädeskorn, tvingade dem att låna av

godsägaren för att kunna köpa utsäde till vårsådden. De fick betala honom räntor på 70-100 procent. Det hände ofta att om bonden fick en god skörd och ville betala tillbaka sina skulder till godsägaren denne vägrade att ta emot säden. Han brukade vänta till slutet av vintern när allting hade ätits upp eller gått till skatter och plötsligt kräva både ränta och kapital och viftade då med ett papper som den analfabetiske bonden hade satt sitt tummärke på utan att förstå det minsta vad som stod på det. Jord, hus och personliga tillhörigheter togs då i stället för betalning, och det var orsaken till att det 1949 fanns 314 bönder utan jord i Ya Men Ko.

Med tanke på vilka brott godsägarna begått har den politik som förts mot dem varit ytterst tolerant. Många av anklagelserna mot Kao Tse-heng och andra godsägare i Ya Men Ko skulle ha åsamkat dem långa fängelsestraff vid västerländska domstolar. Man lät bönderna själva avgöra hur de skulle straffas om de inte hade begått brott som var belagda med dödsstraff. (I många fall anklagades godsägarna för flera mord, byborna begärde dödsstraff och de ställdes då inför riktiga domstolar.) I Ya Men Ko levde de fyrtiofem godsägarna fortfarande i sina gamla hus, deras egendom hade blivit mycket reducerad, men Kao var den ende som hade suttit i fängelse på grund av sitt överfall på Wang Ping-hsieh. Regeringen uppmuntrar dem att investera sina pengar och sin förmåga i industri- och affärsföretag där de garanteras skydd och hjälp om de uppför sig hederligt.

Vid lunchen då Wang Shi-yi serverade oss skålar med kokta bönor och saftiga omeletter berättade hon för oss hur vidskepelsen hade skingrats i byn. Tidigare var 1.700 av byns 3.000 invånare medlemmar i I-Kwang-Taosällskapet, en sekt som spelade samma roll i Kina som den klerikala reaktionen i Europa. Fattigt folk gav sitt sista ris och sålde sina sista ägodelar för att ge pengar till I-Kwang-Taoprästerna för att de skulle bota ett barn från en sjukdom eller få en pojke i stället för en flicka. De kom till I-Kwang-Tao med alla sina bekymmer och frågade om råd när de skulle så eller skörda. Prästerna sade oföränderligt vad japanerna eller Kuomintang ville att bönderna skulle tro. I-Kwang-Tao var en mäktig rörelse som kämpade mot alla reformer som Folkregeringen införde. Andarnas budskap överfördes vanligen till folket av en flicka som var medium och föll i trans och med slutna ögon stod över en sandgrop med en käpp i handen, sam rörde sig krampaktigt och skrev bokstäver i sanden. Bokstäverna tolkades av prästerna som magiska råd och de stackars, bönderna återvände till sina eländiga hyddor sedan de flera gånger kastat sig med huvudet mot marken och var säkra på att gudarna hade talat

Några månader tidigare hade ett massmöte hållits i Ya Men Ko där traktens präster och flickmediet demonstrerade för alla byborna hur de arbetade. Flickan berättade hur hon hade sålts som barn till prästerna och efter månader och år av hugg och slag, instängd i en källare utan mat, smärtsamt lärt sig att rita bokstäver i sanden på det invecklade sätt som prästerna ville ha det. Hon slöt aldrig ögonen riktigt och prästerna visade henne alltid, vilka bokstäver som skulle ritas. Byborna blev ursinniga och anklagade prästerna för att ha tagit deras sista säd och ägodelar. Regeringsfunktionären förklarade spionage- och förräderibrotten, hur I-Kwang-Taoprästerna samarbetat med japanerna, Kuomintang och godsägarna. Det mötet var tillräckligt för att I-Kwang-Taoismen skulle upphöra i Ya Men Ko. Folket vänder sig nu till funktionärerna, teknikerna, sköterskor och skollärare när de behöver hjälp. (Över hela landet avslöjade utställningar och demonstrationer av forna I-Kwang-Taopräster och medier det bedrägeri som så länge hade lurat de analfabetiska, vidskepliga bönderna. Jag såg en sådan utställning i Kejsarpalatset i Peking där flickmediet berättade en mycket gripande historia om sitt liv som tempelslav från barndomen.)

Hela dagen strömmade människor genom Wang Shi-yis rum och berättade sina historier. Man

kunde fylla volymer om hur befrielsen har verkat just i denna lilla by. Där var en liten flicka Hu Yu-chi, med feta råttsvansar och liten till växten för sina arton år. Hennes far dog när hon var tio år och hon skickades till sin ”mans” familj. Han var tolv år och de hade varit trolovade under flera år. Som bruket var blev hon slav och obarmhärtigt slagen av alla och envar. Bara ett par månader tidigare hade hon hittat vägen till Kvinnoförbundet och fått höra talas om sina nya rättigheter, att stryk var förbjudet och att hon kunde lämna sin man om han eller svärmodern fortsatte att behandla henne illa. På grund av den höga analfabetprocenten och avsaknad av elektricitet och radio i byarna var det svårt för många människor att lära känna sina nya rättigheter, särskilt för kvinnorna som aldrig skulle gå utanför dörren och som man ansåg borde försvinna när det kom besök. Hu Yu-chi visste inte hur hon skulle få sina nya rättigheter och därför följde en delegation med henne första dagen och förklarade saker och ting för mannen och svärföräldrarna. Hon blir inte längre slagen. Hu Yu-chi löste upp den hårda knut som hennes hår hade dragits ihop till, lät bobba det och fläta det i feta korta råttsvansar. Hon är nu den bästa eleven i aftonskolan och spelar aktivt med i byteatern. Hon hade fått en bit jord i sitt eget namn liksom alla andra män, kvinnor och barn i byn. Men hon visste inte om det förrän hon gjorde sitt första blyga besök hos Kvinnoförbundet. Hon kan bli ekonomiskt oberoende den dag hon begär det, och jag tyckte mig märka på den bestämda minen i hennes runda ansikte att det inte dröjer länge innan hon begär att bli fri från sitt barnäktenskap och tar ut sin rätt att leva sitt eget liv och söka sin egen make.

Chao Te-tai, en bonde med ett ansikte som en skrynklig valnöt, hade tidigare inte en kvadratfot jord men har nu 15 mow. Han skrattade när jag frågade honom vad befrielsen hade betydelse för honom, frånsatt jorden han fått, och sade:

– Jag brukade tänka att det var otur att jag hade två döttrar och inga söner. Det var alltid mitt största bekymmer hur jag skulle få tillräckligt med pengar för att gifta bort dem. Nu ser jag att de har samma rättigheter som män. De kan arbeta och jag behöver inte bekymra mig om någon hemgift. Om de vill gifta sig kan de skaffa sig en karl och bara gifta sig med honom. Vi åt aldrig kött hemma förr i världen. Inte ens en gång under hela året eller på två år. Nu på nyåret slaktade jag en egen gris. Vi äter kött ibland ända upp till två gånger i veckan nu. Nu när vi äter kött är jag starkare och kan arbeta hårdare. Jag har en åsna också.

Huvudmannen avbröt:

– Han var olycklig för att han inte var den förste som betalade skatten i fjol. Han gick upp klockan fem och tog med sig sin säd men det var sex före honom. Hela skatten betalades på fyra timmar. Chao Te-tais skrynkliga ansikte blev ännu rynkigare då han log brett och sade:

– Tidigare gav de som hade jord halva skörden till godsägaren och hälften av vad som var kvar till skatt. Dåliga år måste de till och med köpa säd för att kunna betala skatterna. Nu betalar vi ingenting till någon godsägare och bara 15-20 procent till regeringen. Och regeringen sätter upp en lista där alla kan se vad det blir av säden. Så nu vet vi vad vi betalar skatt till. Till en ny väg, till skolan och till funktionärer och armén. Varför skulle vi inte visa ordförande Mao hur glada vi är och betala våra skatter tidigt. (Jag har sedan hört talas om fall där även de bönder som var befriade från skatt kom med sin säd och ville lämna den. När man sade dem att den inte skulle tas emot bad de tjänstemännen ta den ifall någon inte kunde betala sin skatt på grund av ålder eller sjukdom eller därför att de inte hade mulor som kunde transportera den till skatteuppbördscentralerna. Något sådant var otänkbart i Kuomintangkina där bönderna gjorde allt tänkbart för att slippa betala de orättvisa pålagorna som pressades ut av deras svett och blod.)

De flesta människorna i Ya Men Ko har aldrig sett ett tåg. Det fanns gamlingar som inte ens hade sett en stor stad före befrielsen, trots att det bara är sju miles till Peking. Före befrielsen fanns det alltid banditer som kastade sig över dem som färdades på vägarna utanför Pekings stadsmurar eller utanför Ya Men Kos bymurar efter mörkrets inbrott. Och det fanns brutala manchuriska krigsherrar, japanska eller Kuomintanggendarmer i staden som brukade klå upp fattiga bönder eller ta fast dem för militärtjänst. De flesta byborna gick aldrig utanför de gula bymurarna utom då de skötte sina åkrar utanför murarna och återvände på kvällen innanför murarnas skydd.

Ett mirakel inträffade den 1 oktober 1949. Lastbilar kom skumpande i de djupa hjulspåren på byvägen och stannade utanför muren och lastade i byns gamlingar. Det var gubbar med skägget stretande åt alla sidor och gummor med stripigt tunt hår, som knappast kunde stappla fram på de stumpar som deras bundna fötter reducerats till. De yngre byborna uppmanades att så fort de kunde bege sig till Den himmelska fridens port vid Tien an Mentorget i Pekings centrum. De fick se och höra ordförande Mao Tse-tung proklamera bildandet av Kinesiska folkrepubliken. När jag frågade dem vad som hade gjort det djupaste intrycket på dem talade de inte om de underbara byggnaderna, de sagolika parkerna och sjöarna eller spårvagnarna och tågen och de fantastiska skyltfönstren som många av dem såg för första gången. ”Ordförande Mao hälsade oss bönder”, sade en gammal man med darrande röst. ”Ordförande Mao talade för bönderna. Han hyllade oss.” Det var den viktigaste händelsen under den viktigaste dagen i deras liv. Det var den viktigaste händelsen i Ya Men Kos tusenåriga historia.

Efter mörkrets inbrott gick vi till byskolan där vår värdinna Wang Shi-yi var i arbete. I två klassrum med ungefär femtio personer i varje satt gamla och unga, skäggiga gamla bönder och rynkiga gummor vid sidan av tioåringar böjda över bänkarna som upplystes av små ljus och kopierade mödosamt de bokstäver som Wang Shi-yi skrev på svarta tavlan. Två fotogenlampor i taket förstärkte de flackande stearinljusen. I mitten av varje klassrum fanns, en fyrkantig stenkamin som var fylld till brädden med glödande kol. Dess gipsade översida tjänade som skrivbord för de lyckliga som hade hunnit dit först. I dörrarna stod några blyga nykomlingar i fårskinnsrockar som, förklarade Wang Shi-yi, hade kommit för att se hur det hela gick till innan de började. De ville vara säkra på att ingen gjorde sig lustig över vuxna människor som satt på skolbänken tillsammans med barn.

– Nästan varenda en i byn studerar, sade Wang Shi-yi. Jag undervisar de mer försigkomna. De som redan kan 300 bokstäver undervisar dem som bara kan 100. De som kan 100 undervisar dem som bara kan 30. Dag och natt träffas små kvinnogrupper i varandras hem och studerar. Far- och mormödrar ser efter barnbarnen så att mödrarna kan vara med i våra aftonkurser, men ofta kommer de gamla tillsammans på dagarna och studerar vad deras döttrar lärt sig på kvällarna. Skolbarn undervisar mindre försigkomna barn och även vuxna efter skoltiden. Entusiasmen och viljan att lära sig är oerhörd.

Eleverna kom ut för att tillsammans med de flesta av byns ungar som stod runt omkring i snön utanför skolan ge oss ett rungande avsked när vi åkte tillbaka till Peking. De sjöng några revolutionära sånger och stämde upp kraftfulla leven för internationell vänskap och för Mao Tse-tung.

Klassammansättningen i Ya Men Ko var i det närmaste representativ för andra byar som jag sedan besökte. Något mer än 5 procent av den totala befolkningen var godsägare, omkring 5 procent ”rika” bönder och resten medel-, fattiga och jordlösa bönder med några få hantverkare och affärsinnehavare. Fyra femtedelar av befolkningen hade haft mycket stor nytta av jord-

reformen, alla kvinnorna, inklusive dem i godsägarnas hushåll, hade haft fördel av lagarna om likhet mellan könen. De enda som förlorat något var de 45 godsägarna, en liten del av de 3.000 invånarna. Det är ingen överdrift att säga att i Ya Men Ko mellan 90 och 95 procent av befolkningen var entusiastiska och medvetna anhängare av det nya Kina. De hade aldrig haft en chans eller en dröm om en chans tidigare i historien. Det är därför inte så underligt att tjugotals av dem anmälde sig som frivilliga för att på slagfälten i Korea försvara Ya Men Kos chanser till en fortsatt lysande framtid. Jag fann att många av dem hade anmält sig, men när jag var där hade ingen tagits ut.

Eftersom de förändringar som inträffat eller håller på att ske i Ya Men Ko genomföres i hela Kina och bondefrågan är en av de viktigaste frågorna som påverkar hundratals miljoner bönder i hela Asien och Europa, är det värt mödan att studera lagen om jordreformen som antogs av Folkrepubliken den 30 juni 1950. Det är ett beundransvärt mänskligt dokument som avspeglar de kinesiska ledarnas politiska mognad. Lagen och de grundläggande instruktionerna för dess tillämpning visar den utomordentliga omsorg varmed de garanterar att ingen orättvisa skall vederfaras någon del av samhället, inte ens dem som har varit bittra motståndare till framstegen i det förflutna. Ändamålet med lagen fastslås i första paragrafen av de allmänna principerna:

”Den feodala utsugningen genom systemet med att en godsägarklass är i besittning av jorden skall upphävas och systemet med bondeägd jord införas.”

All egendom som tillhör godsägarna utom hans hus och personliga tillhörigheter skall konfiskeras,, men godsägaren kan sedan få jord på samma basis som bönderna vid den allmänna fördelningen. En areal på upp till en procent i varje distrikt skall även tas undan för godsägare och andra personer som har flytt eller samarbetat med fienden. Om de inte har begått allvarliga krigsförbrytelser skall de också få jord när de återvänder till byarna. Under mellantiden skall den jord som reserverats för dem arrenderas, ut till bönder så att produktionen inte lider men. Jord som tillhör kyrkor, tempel, gamla heliga platser, klosterordnar etc. skall konfiskeras men monumenten och alla byggnader av historiskt värde måste omsorgsfullt bevaras. Präster, munkar och nunnor skall få jord på samma grunder som andra samhällsmedlemmar om de inte har andra inkomstkällor. I allmänhet konfiskeras jord om den användes som kapital, om den arrenderas ut och inte brukas av ägaren, men ifall jord har köpts för inkomster av ägarens eget arbete eller tillhör gamla personer som lever ensamma eller medlösa änkor och änkemän som är beroende av inkomsten av arrendet för sitt uppehälle, kan ägarna få behålla sin egendom.

De mest detaljerade instruktioner ges i den lag som förklarar hur ett distrikts klassammansättning skall analyseras. Graderingarna mellan godsägare, rika bönder, välbärgade medelbönder, medelbönder, fattiga, bönder och arbetare beskrives klart liksom det korrekta förfarandet i varje fall. Det avsnitt som behandlar medelbönderna säger till exempel: ”Medelbönderna är helt eller huvudsakligen beroende av sitt eget arbete för sitt uppehälle. I allmänhet exploaterar de inte andra. Många av dem exploateras själva i liten skala av andra i form av jordarrenden och låneräntor ... En del praktiserar exploatering i någon utsträckning men ... den är inte av konstant karaktär och inkomsten därav utgör inte deras huvudsakliga medel för livsuppehållet.” Artikel 7 i den grundläggande lagen konstaterar:

”Jord och annan egendom tillhörig medelbönder (inklusive välbärgade medelbönder) skall skyddas mot ingrepp.”

Beskrivningen på medelbönderna motsvarar exakt de flesta oberoende jordbrukares status i

framskridna kapitalistiska länder, vilka sköter sin jord med hjälp av sin egen familj och kanske någon anställd men som ofta står i skuld till banker och hypotekskassor.

De fattiga bönderna beskrivs som de som ”måste arrendera jord och exploateras av andra genom arrenden, räntor på lån och får sälja sin egen arbetskraft i begränsad utsträckning”. Jordbruksarbetare är de som ”varken har jord eller jordbruksredskap ... och som är helt eller huvudsakligen beroende för sitt uppehälle av att sälja sin arbetskraft”.

När jorden delas ut (och jordfördelningen utföres inte genom utfärdande av dekret utan genom omsorgsfulla förberedande arbeten under en period av två till tre år efter antagandet av jordlagen) får varje man, kvinna och barn ett kontrakt på jorden som är försett med imponerande röda sigill. Teoretiskt kan de sälja jorden nästa dag eftersom den är deras och de kan göra med den vad de vill, men i praktiken har det inte förekommit några försäljningar. Jordhungern finns i blodet på folket och regeringens syfte är att avskaffa orsakerna till att bönderna i det förflutna sålde och belånade sin jord. Varje by väljer sin bykommitté i vilken enligt instruktionerna åtminstone en tredjedel av medlemmarna måste komma från medelbönderna. Bönderna väljer på massmöten delegater till ”hsiangens” (en administrativ enhet som omfattar flera byar) bondeförening som övervakar jordfördelningen. Medlemsavgiften till bondeföreningen är ett pund ris om året. Alla tvistemål går till ”chun” eller distriktsadministrationen för avgörande. Den jord som bönderna brukar vid tiden för delningen tas som utgångspunkt för deras nya ägor så långt som möjligt. Kontrakt som slutits före jordlagen är inte längre giltiga.

Åtgärder vidtas till och med för att hjälpa fattiga godsägare som bara är godsägare till namnet. ”Om någon som trots att han nominellt är godsägare i, själva verket har avyttrat sina jordegendomar till andra, endast utövar exploatering i ringa utsträckning, själv arbetar och har haft det värre än till och med en bonde, skall han behandlas som en bonde.” Men bankruttede godsägare som inte arbetar behandlas fortfarande som godsägare. Det finns oräkneliga variationer av de huvudkategorier i vilka lantbefolkningen är uppdelad. En del av dem verkar komiska i början men de är baserade på den rika erfarenhet det kinesiska kommunistiska partiet har förvärvat under tjugofem års strider nästan uteslutande i Kinas jordbruksdistrikt. Lagarna är avsedda att svetsa samman alla befolkningsskikt på landsbygden och undvika varje möjlighet till orättvisor. Kategori nr 13 till exempel omfattar: ”Godsägare, rika bönder och kapitalister efter giftermål med arbetare, bonde eller diversearbetare och vice versa.” Denna kategori är i sin tur uppspaltad på olika underkategorier, beroende på vederbörandes ursprungliga klasstillhörighet, levnadsomständigheter efter äktenskapet och om äktenskapet ingicks före eller efter befrielsen, med noggranna instruktioner hur varje underkategori skall betraktas.

Som vi tidigare förklarat uppmuntras godsägarna att investera sina pengar i industrin. Tidigare ägde godsägarna och de rika bönderna, som endast utgjorde tio, procent av befolkningen, 70-80 procent av all jord och exploaterade de bönder som ägde de andra 20-30 procenten. Dessa förhållanden har radikalt avskaffats för all framtid. Men kommersiella och industriella företag som godsägarna äger är undantagna från konfiskation, och de flesta av dem äger sådana företag. Liu Shao-chi, som efter ordförande Mao räknas som den ledande kommunistiske teoretikern, anmärkte skarpsinnigt vid reformlagens framläggande: ”Enligt vad erfarenheten lärt oss kommer godsägarna, om deras egendom konfiskeras och distribueras, att gömma och sprida ut den, medan bönderna är ute efter den. På så sätt kommer kaotiska förhållanden lätt att uppstå och skadegörelse och förstörelse av stora sociala värden kommer också att inträffa. Det är därför bättre att låta godsägarna behålla denna egendom. Då kan de förtjäna sitt uppehälle på den eller investera den i produktionen. Detta är också fördelaktigt för samhället.

Detta sätt att behandla godsägarna i den framtida agrarreformen är mycket mildare än tidigare förfaringssätt.”

Man fordrar av regeringsfunktionärerna, vilka kommer som revolutionens avantgarde till byarna innan jordreformen är genomförd, att de skall sätta sig noggrant in i varje sida av lagen. De tillbringar många veckor, ibland månader, i ett distrikt, förklarar noggrant allt, ger bönderna självförtroende och organiserar till den punkt där bönderna själva kan sköta sin föreningar och genomföra reformen. Alla förändringar måste komma nerifrån. Man dekreterar inte att så och så skall det vara i byarna. Majoriteten av bönderna själva måste övertygas om att en sak är riktig och måste själva genomföra den. Funktionärerna tjänstgör som radio och tidningar och förklarar tålmodigt vilken politik som förs och hur den skall tillämpas. Resten lämnas åt bönderna och finalen utgöres vanligen av anklagelsemötet där de rovlustna godsägarna får stå till svars för sina tidigare brott. Personligt våld eller kroppsbestraffning är strängt förbjudna. Om brotten är allvarliga överlämnas godsägarna till speciella folkdomstolar för rättegång och straff.

De förändringar som har genomförts i Ya Men Ko kommer snart att fullbordas på ett område med över 400 miljoner invånare, ungefär en femtedel av jordens befolkning. Stegrad livsmedelsproduktion står i direkt proportion till den utsträckning i vilken jordreformen genomförts och det nya livet organiserats. I de gamla befriade områdena blev det till exempel ett stort livsmedelsöverskott 1950. De nya befriade områden där jordreformen redan hade genomförts var självförsörjande och endast de nya befriade områden där jordreformen inte hade genomförts hade underskott. Bättre teknik, större entusiasm, det ömsesidiga hjälpsystemet, som vi skall tala mera om senare, allt inverkar till att öka produktionen så snart jordreformen har genomförts.

Kineserna har funnit en human väg att lösa ett problem som vilar tungt på en stor del av världens befolkning, speciellt i Indien, Mellersta östern och Sydasien.

De löste det utan att det inträffade något avbräck i produktionen och med minsta möjliga hårdhet mot någon del av samhället. Lagen om agrarreform i Kinesiska folkrepubliken kunde mycket väl tjäna som mönster inte bara för asiatiska länder, utan också för länder som Italien, där bondeklassen och därför landet som helhet lider under godsägarnas brutala förtryck och ödeläggande metoder. Bondejordbruk är säkert inte det definitiva svaret på Kinas agrarproblem men det är ett framsteg jämfört med godsägarjordbruket, och det ömsesidiga hjälpsystemet visar redan vägen till nästa utvecklingsstadium på den kinesiska landsbygden.

4. Gruvarbetare, stuveriarbetare och bossystem

Förändringen i böndernas liv i Ya Men Ko var slående nog men ännu mer dramatisk är förändringen i de kinesiska industriarbetarnas förhållanden. De utgör bara en liten del av befolkningen, men antalet fackföreningsmedlemmar är omkring fem och en halv miljoner och växer hastigt allteftersom nyskapade industrier absorberar överskottsarbetskraften från landsbygden. Arbetarna fick lida mest av japanernas och Kuomintangs förtryck. Från 1927 då Chiang Kai-shek blev förrädare och massakrerade tusentals kommunister och arbetare i Shanghai blev massan av Kinas arbetare i tur och ordning förtryckta av Kuomintang, japaner och Kuomintang igen fram till den slutliga befrielsen. Japanerna och Kuomintang höll städer och större platser medan kommunistarméerna och gerillastyrkorna opererade med böndernas hjälp på landsbygden.

En dag kommer en rik litteratur att uppstå om de kinesiska industriarbetarnas heroiska kamp

mot ett förtryck som har få motsvarigheter i historien. Det är omöjligt att i en bok som denna mer än skissera några få typiska exempel på vad som försiggick i den inte så avlägsna ”gamla” tiden och på hur livet har förändrats. Ett sådant exempel är Feng Fengs kolgruvor som ligger vid foten av Tai Han-bergen i gränsdistrikten Hopei–Honan–Shansi–Shantung. Dessa berg utgjorde en av de berömdaste baserna för Åttonde linjelinjearméns gerillastyrkor. Från bergslutningarna ser man gruvornas träöverbyggnader, kraftcentralens skorstenar och staplarna av pitprops för gruvingångarna och 1951 rad efter rad av nybyggda tegelhus. De är byggda över gruvöppningarnas nivå där luften är fri från rök och koldamm. Vid en närmare besiktning finner man små trevliga stugor där gruvarbetarna och deras familjer bor hyresfritt med kol för uppvärmning och matlagning och med elektricitet gratis. Då jag besökte gruvorna höll man just på att göra färdigt ett nytt fint sjukhus.

På vägen ner från stugorna till gruvan måste man gå försiktigt för att undvika talrika hålor i marken. Det finns hundratals sådana hålor i varje sluttning och backe. Under den japanska ockupationen brukade gruvarbetarna bo där. De frös på vintern och plågades av översvämningar på sommaren, de levde och dog i dessa hålor som grävts ut i varje strimma jord som inte gick att odla.

Runt gruvöppningen finns många övergivna schakt där gruvarbetarna brukade gräva efter kol för egen räkning. När man ser ned i ett sådant schakt finner man att det är halvfullt med vitnade ben och skallar. Det finns tjugotals sådana schakt dit femton eller tjugo kroppar kastades varje dag under den japanska ockupationen. Det var gruvarbetare som dukade under av svält på vägen till arbetet eller under arbetet. De som dog hemma virades i halmmattor och begravdes. Ingen gruvarbetarfamilj hade råd att köpa en kista, och att begravas utan kista anses i Kina som en större olycka än döden själv.

I gruvan nr 1 brytes kol ungefär tre hundra fot under markytan. Det finns ingen hiss så jag gick nedför den branta gruvgången som gruvarbetarna använder, nedför ännu brantare trappsteg uthuggna i klippan och ännu en sluttande gång där fukten dryper efter skiffertaket och små rännilar rinner efter stigen. Efter en kilometer eller två av omväxlande gångstigar och trappor hörs plötsligt dundret och rasslet av kolblocken fruktansvärt nära och vi närmar oss scenen för kolbrytningen. Där håller män med kolsvarta ansikten på att släpa timmer och andra skyfflar vilt kol i en ändlös transportbana och en borrhare med ansiktet svart och glimmande som kolet självt går till angrepp mot kolflötsen med en pneumatisk borr. Kolet kom nedrasslande i stora stycken och timmermännen, rörliga som katter, satte pitpropsen på plats för att hindra taket att falla in när kolen smälte bort för borrharens attacker. Han hade inte tid att tala med en journalist. Han hade bråttom att driva in spikar i den amerikanska aggressionens likkista. Det var så han framställde det.

På den ansträngande vägen tillbaka uppför den branta gruvstigen och trapporna stannade vi och vilade och drack en kopp grönt kinesiskt te vid en säkerhetsstation. ”Det här var Lao Ching-jes tempel förut”, förklarade guiden. ”Han var gruvans gud. Om gruvarbetarna inte producerade tillräckligt kunde han bli arg och tala genom en explosion som kunde döda ett halvt dussin arbetare. Åtminstone påstod japsen det och de flesta av de analfabetiska gruvarbetarna trodde på dem. Innan de började sitt skift ställde japanerna upp dem och lät dem upprepa nåt buddhistiskt trams som man sa skulle skydde dem om de arbetade duktigt. De drack det gasfyllda vattnet som rinner genom gruvgångarna därför att Lao Ching-je hade skaffat dit det. Ifall Lao Ching-je vrålade och eldflammar kom ur hans mun skulle de kasta sig raklångt på marken. Det var de enda säkerhetsåtgärder som japanerna införde.”

Efter befrielsen flyttade Lao Ching-je till en mera undanskymd plats i gruvgången. Säkerhets-

åtgärder infördes för första gången. Gruvarbetarna valde 66 ombud för säkerhetstjänsten som fick specialutbildning. Elektrisk belysning i gångarna, Edisons säkerhetslampor för varje gruvarbetare, ventilation och luftkonditionering, gasundersökning innan gruvarbetarna fick gå ner i schakten, lektioner och demonstrationer övertygade så småningom gruvarbetarna om att Lao Ching-je var en bedragare. De kastade ut honom.

När Lo Yung-chin hade badat i det nybyggda badrummet vid gruvöppningen – det finns badhus vid alla fyra gruvorna i Feng Feng – fick han tid att prata med mig. En vecka tidigare hade han slagit alla rekord i Kina genom att bryta 253,4 ton kol på ett 7 tim. 20 min:s skift. Han är en massiv man och såg dubbelt så massiv ut i den tjocka, vadderade svarta uniform som gruvarbetarna använder. Varför ville han slå rekord? Det blev snart klart.

Lo Yung-ehin härstammade från en gruvarbetarfamilj. Hans farfar började arbeta i Feng Feng-gruvorna vid tretton års ålder. Hans far och hans två äldre bröder arbetade också där. Lo själv började arbeta som vagnkörare vid tolv års ålder. Varken han eller hans bröder hade någon skolutbildning. När han var arton år hade han just börjat arbeta som kolbrytare då japanerna kom. De slog nästan ihjäl honom därför att han protesterade när de lät honom börja vid kolvagnarna igen i stället för att låta honom fortsätta med kolbrytningen. Han fick några sojabönsfoderkakor om dagen att äta och för sin lön kunde han köpa ett och ett halvt skålpund ris var fjortonde dag. Han blev slagen av japanerna, av marionettförmannen och av de brutala ”bossarna” som var japanska agenter. Dessa skaffade arbetskraft och tog för sig en stor procent till och med av den eländiga lön Lo fick. Gruvarbetarna började äta kolstybb för att försöka lindra hungersmärtna. Sedan började de dö och bossarna kastade deras kroppar i gruvhålan. ”En dag”, sade Lo, ”föll min arbetskamrat omkull av utmattning. Han kämpade sig upp på fötter igen men föll åter. Bossen tog upp honom och kastade honom levande i ett schakt till liken därnere.” Los egen far dog av svält. Han var bara femtio år men utsliten av slavarbetet och svältkosten.

Lo visste ingenting om politisk teori. Han visste inte mycket mer om kommunisterna än att gerillaförband ibland kom ner till gruvorna från Tai Hanbergen och kidnappade eller skrämde de brutalaste ”bossarna” och förmännen. ”Och jag visste att de var emot att arbetarna blev slagna”, tillade han. Då och då brukade gruvarbetare försvinna och förena sig med gerillastyrkorna. En gång kom några gruvarbetare med en grupp gerillasoldater med bakbundna händer. De berättade för den japanska vakten vid gruvporten att de hade tagit dem tillfånga. Några minuter senare var gerillasoldaterna fria. De hade fått fram sina pistoler och klarat av de åtta japanska vakterna. Gerillasoldaterna, de japanska fångarna och de gruvarbetare som hade planlagt kuppen försvann tillbaka till bergen.

Efter åtta års obeskrivligt elände för gruvarbetarna gav sig japanerna iväg och Befrielsearmén kom och övertog Feng Feng. Officerarna visste mycket om hur man slogs med japanerna och samarbetade med bönderna men föga om hur man sköter gruvor och fabriker. De började lära sig av arbetarna och införde anständig arbetstid och ordentlig mat. Men det dröjde inte länge innan Kuomintang angrep distriktet. Arbetarna transporterade varje maskindel som kunde skivas lös, inklusive generatorerna, på sina ryggar och i handkärror upp till bergen. Gruvorna sattes under vatten och Kuomintang lyckades inte få ut ett enda ton kol ur gruvorna. Senare jagades de bort och gruvarbetarna kom tillbaka.

Ordförande Maos tre principer för den industriella utvecklingen genomfördes. De var: 1. Att bilda demokratiska fackföreningar och etablera största möjliga samarbete mellan kommunistiska partiet, fackföreningarna och ungdomsorganisationerna. 2. Att få fram det maximala antalet funktionärer ur arbetarleden. 3. Sedan produktionen stegrats måste

arbetarnas levnadsstandard förbättras.

Det är de tre allmänna principerna för skötseln av fabriker och gruvor. De utfördes till punkt och pricka i Feng Feng. Bossystemet krossades, bossarna ställdes inför anklagelsemöten och behandlades alltefter graden av sina brott. Val till fackföreningarna utlystes och gruvarbetarna kunde välja inte bara sina egna fackföreningsfunktionärer utan också nya förmän i stället för japanernas marionetter. Företagskommittéer bildades i vilka arbetarna hade ett dominerande inflytande i alla frågor rörande arbetsförhållanden och produktionsmetoder. Tjänstemän utsågs bland arbetarna och sändes till fackföreningsskolor för korta studiekurser. Gruvarbetare och vagnkörare återvände efter några månader och blev direktörer och vicedirektörer i gruvorna. En broder till Lo Yung-chin valdes till förman och en kamrat till Lo, som arbetat som vagnkörare, blev vicedirektör i den gruva där Lo arbetade. "Äldre bröder" från Sovjet kom och demonstrerade sina metoder att bryta kol. Tävlingsrörelsen började. Produktionen började stiga. Med den stigande produktionen började de verkliga förbättringarna i arbetsförhållandena. Naturligtvis hade elementära förbättringar genomförts omedelbart efter befrielsen. Ordentlig mat, minskad arbetstid och varma vinterkläder var några av de första nyheter som infördes.

När produktionen började gå upp tog man itu med bostadsfrågan. 1950 byggdes nya hus för 4.000 av Feng Fengs 7.500 gruvarbetare. Mer än hälften av gruvarbetarna började i aftonskolor.

Lönerna beräknades så att varje arbetare skulle förtjäna tillräckligt för att kunna försörja sig själv och två andra personer. Han hade dessutom fri hyra, vedbrand och ljus. Tre fria måltider om dagen serverades i gruvornas marketenterier, kolbrytarna började äta kött, många av dem för första gången i sitt liv. Lo Yung-chin hade bara ätit kött några få gånger under nyårsfestligheterna – på sin höjd en gång om året. Nu får han ett halvt kilo fläsk om dagen.

– När jag såg allt som vår regering gjorde för oss, när jag förstod att amerikanerna höll på och dödade våra bröder i Korea och försökte tränga in i Kina och att de ville ta hit japanerna igen, svor jag på att jag skulle slå alla rekord, sade Lo mycket allvarligt. Vi hade japanerna på halsen och sen Kuomintang och nu försöker amerikanerna ta struhtag på oss. Jag sa att jag skulle slå alla rekord. Först var det 47 ton, sedan 70, sedan 102, 200 och slutligen klarade min arbetskompis 243 ton. Han visade mig hur han arbetade och jag slog honom några dagar senare med 253,4 ton. Jag visar mina kamrater hur jag använder min borrh, hur jag utnyttjar skikten i kolflötsen och hur vårt arbetslag organiserar arbetet. Andra kommer att slå mitt rekord och jag kommer att slå dem igen. Vi lovade att vi skulle stödja våra kamrater i Korea till det yttersta och amerikanerna kommer att få lära sig vad det betyder.

Det är i korthet historien om Feng Feng-gruvornas befrielse från slaveri, arbetarna i ledningen, 300 arbetare utsedda till tjänstemän, 60 håller på att utbildas till ingenjörer, 4.000 nya hus och andra byggnader har uppförts, fri hyra och mat, maximalt arbetarskydd, fri sjukvård och sjukförsäkring. Och resultaten har blivit en höggradig politisk medvetenhet och en gränslös entusiasm och vilja att producera för att stoppa eventuella inkräktare som vill föra tillbaka till Kuomintang eller till och med till japanerna.

En viktig sida av administrationen i Feng Feng och andra företag är företagskommittén, till vilken arbetarna väljer halva antalet medlemmar och direktören, utnämner den andra hälften bland tjänstemännen, vilka själva till största delen är före detta arbetare. I Feng Feng sammanträder denna kommitté var fjortonde dag och avgör alla frågor beträffande anställande och avskedande av arbetskraft, produktionschema och produktionsmetoder, belöningar, löner

och måltider. Den är i själva verket gruvans verkliga ledning. Dess beslut måste godkännas av direktören och sedan de godkänts av honom är han ensam ansvarig för deras genomförande. En permanent kommitté bestående av direktören, ordföranden i fackföreningsavdelningen och en delegat utsedd av gruvarbetarna (vanligtvis, men inte nödvändigtvis, den kommunistiske avdelningssekreteraren) sammanträder dagligen, och gruvornas skötsel är ständigt under dess kontroll. I de sällsynta fall då oenighet uppstår med direktören kan företagskommittén vända sig till vederbörande ministerium, men tills beslut har fattats måste den fortsätta att arbeta under direktören.. I varje företag och fabrik som jag besökt säger man i ledningen att den verkliga produktionsstegringen inträffade då företagskommittéerna bildades och arbetarna verkligen kände att de hade kontroll över företaget.

Bosystemet var en illa beryktad institution i Kina, som fortsatte att fungera flera månader efter befrielsen. ”Bossen” var hantlangare åt kapitalisterna, Kuomintang eller japanerna. Han var ett direkt skott på det feodala systemet. På samma sätt som godsägarnas huvudmän i byarna var ansvariga för militärutskrivningarna var bossen ansvarig för anskaffandet av arbetskraft till japanska eller Kuomintangleda företag. Han gjorde upp anställningskontrakten och hade hand om löneutbetalningarna i slutet av varje månad, då han gav arbetarna vad han tyckte var lämpligt. I Feng Feng till exempel hade de flesta arbetarna ingen aning om vad de hade rätt att få i lön. I en del trakter tvingade bossarna arbetarna till gruvorna och föste iväg dem dit som boskap. I städerna fruktade de arbetslösa ständigt att bli gripna av bossarna. Sprit tillsatt med narkotika och lockfåglar från bordellerna användes för att få fast arbetare och tillfredsställa det omätliga behovet av arbetskraft i industrin och speciellt i gruvorna, där männen dog fortare än de hann ersättas. Bossarna fick premium för varje levererad arbetare.

I transportindustrin var bossystemet särskilt förödande och Tientsins hamnarbetare har fortfarande bittra minnen av förhållanden som verkar otroliga tills man talat med folk som lidit under dem och med de som krossat dem. Till ett par månader efter befrielsen var Tientsins hamn (och detsamma gällde alla Kinas kuststäder) uppdelade i olika ”koncessioner”. Varje sådan koncession var privat tummelplats för en feodalkapitalist som använde en boss att bearbeta den. Bara en boss' gäng kunde lasta eller lossa fartyg i den koncessionen. Om andra gäng råkade komma in på området blev det strider som var lika blodiga och vilda som förr i världen, då de livegna tvingades slåss om en feodalherre invaderade sin grannes territorium. Om arbetare från ett gäng måste bege sig över ett annat gängs område för att leverera gods måste de betala transit-”skatt”. Arbetare som satte sig emot systemet blev snabbt omhändertagna, pryglade med de brutala batongerna som bossarna alltid bar på sig eller knivhögs och kastades i vattnet.

Tsang Wei-hsieh, som spelade en stor roll vid systemets krossande i hela Kina, gav mig en noggrann redogörelse för hur systemet fungerade och hur det avskaffades. Han är nu hamnarbetarnas representant i Tientsins hamnstyrelse och han tog emot mig i den luxuösa nya Sjömansklubben, som hade öppnats en månad tidigare i Tientsins hamn. (Hamnarbetare som arbetar från fartyg till kaj är nu medlemmar i sjöfolkets fackförening.)

Tsang Wei-hsieh ser mycket bra ut och har ett beslutsamt uttryck i ansiktet, vilket är brunt och väderbitet som hos en man som arbetat utomhus hela sitt liv. Han är grov, axelbred och stark och ser intelligent och ärlig ut. Hans far dog av svält när sonen var tolv år och Tsang försökte försörja sina yngre syskon genom att sälja cigaretter. Slutligen blev han rekommenderad till en boss och tog jobbet hellre än att bli tvingad till de japanskledda gruvorna. Han skulle få vad som motsvarade 150 skålpund majsmjöl i månaden men 95 % av lönen måste lämnas till

bossen. Och det var den normala procenten i alla hamnar i hela Kina. Vad Tsang fick behålla motsvarade ett paket cigaretter i månaden. Men man lät också förstå att han kunde bättra på sin lön genom att stjäla, och att ingen brydde sig om hur mycket han stal så länge bossen och polisen fick sin del av alla stora kap. I början var Tsang Wei-hsieh mycket dålig på att stjäla. Han var nybörjare och de äldre männen ”litade” inte genast på honom. Dessutom tyckte han inte om att bli tjuv.

Men han hade familj att försörja. Hans yngre syster hade fått arbete i en textilfabrik men fick som lärling ingen lön och bara två eländiga bullar att äta om dagen. Tsang lärde sig snart att stjäla. Småsaker som tvål och dylikt kunde han behålla själv(Mera värdefulla saker måste han överlämna till bossen som betalade en del i mutor till polisen, behöll större delen själv och gav Tsang Wei-hsieh resten. En gång stal Tsangs lag på order av Cheh Chiao-hsiang, bossen, 3.600 säckar ris. De tömde säckarna och fyllde dem sedan med gammalt ris och sand. (Det är inte att undra på att engelska affärsmän i Hongkong lovordade kommunisternas uppreisning i Shanghai och Tientsin.) Eftersom Tsang var ett sällsynt undantag – han kunde läsa och skriva – fick han en tid arbete som förman med toplön – 40 skålpund vetemjöl i månaden som han fick behålla själv – men utan chans att stjäla. På den lönen gifte han sig.

I tio år arbetade Tsang Wei-hsieh i hamnen. När japanerna beseegrats såg han och de andra hamnarbetarna fram mot ett nytt liv. Japanerna hade förbjudit fackföreningar och det första arbetarna begärde av Kuomintang var rätt att bilda fackföreningar. Kuomintang gick med på det. Fackföreningar bildades – med bossarna på alla ledande poster. Systemet var detsamma som förut. Tsangs egen ställning blev sämre. Kuomintangtjänstemän sålde det mesta av maskineriet i den fabrik där hans syster arbetade och fabriken stängdes. Hans bror miste sitt arbete och Tsang måste ännu en gång försöka försörja hela familjen. Kuomintangkorruptionen var värre än något japanerna hade tillåtit. De stigande priserna åt upp hans lilla lön. Hans hustru dog av tuberkulos som hon ådragit sig genom svält.

Det var svårt att tro allt detta där vi satt i det bekväma klubbrummet och läppjade på ett glas öl medan fartygen gled förbi utanför och lade till vid kajen mitt emot, men Tsangs dödliga allvar och de dystra nickarna och instämmande utropen från männen som samlats runt vårt bord betygade berättelsens sanning

Amerikanerna kom och under en månad trodde hamnarbetarna att det skulle bli en vändning till det bättre. Amerikanerna gav konservburkar i dricks och propagerade för ett ”nytt sätt att leva”. Men bossarnas korruption och brutalitet var desamma som förut och Tsangs illusioner om amerikanerna gick förlorade när han transporterade varor till en restaurang en natt och såg amerikanska soldater rada upp alla flickorna, tvingade dem att klä av sig och efter en kort inspektion började våldta dem. Bortsett från att man kunde stjäla livsmedel av bättre kvalitet vid lossningen av amerikanska båtar försämrades bara situationen. Bossarna var i sin dubbla egenskap av utplundrare och fackföreningsledare ännu arrogantare än förut. De investerade de pengar de stal från arbetarna i egendom som övergetts av japanerna. De uppträdde som hemliga agenter för Kuomintang liksom tidigare för japanerna och rapporterade alla arbetare som visade oppositionella tendenser.

Sedan kom kommunisterna. Hamnarbetarna hade inga illusioner om bättre behandling. Tientsin låg långt borta från gerillastyrkornas operationsområden. Få av männen hade någon erfarenhet av kommunisterna och om de hade någon höll de tyst av fruktan för bossarna. Under flera veckor skedde inga förändringar. Men bossarna började bli, litet nervösa. På eget initiativ erbjöd de sig att låta arbetarna få behålla halva avlöningen. Det accepterades som ett högst rimligt förslag. När allt kom omkring var en halv limpa bättre än en eländig tugga av en

limpa. Sedan dök en funktionär upp på scenen, Tsen Shao-lun, som nu är ordförande i Sjöfolksförbundet i norra Kina. Han började organisera sjöfolket. Hamnarbetarna började gå in i fackföreningen och bossarna försökte åter få de ledande posterna. Men Tsen, en tystlåten, skarp gammal partiorganisatör, ville inte ha dem. Tsang Wei-hsieh valdes som hamnarbetarnas delegat i den nya fackföreningen. Han blev uppsökt av bossen Chen Chao-hsiang, som sade ungefär så här:

– Hör på. Vi lagbasar fick inte gå in i fackföreningen. Och det var alldeles riktigt. Jag har läst den nya regeringens program och där står det att den skall skydda kapitalisterna. Vi lagbasar är kapitalister, ni hamnjobbare arbetare. Och när allt kommer omkring, vem ska sköta om er om inte vi är där och skriver kontrakt med skepparna? Vi skall till och med låta arbetarna få behålla mer än halva avlöningarna. Vad säger du om det?

Tsang tyckte att det var ett rimligt resonemang men gick och talade om saken för Tsen Shao-lun, som omsorgsfullt förklarade för honom att lagbasarna inte var kapitalister eftersom de inte hade investerat några pengar i produktiva företag. De var blodsugare som uteslutande levde på arbetarnas svett och blod. Tsang blev övertygad och sade till hamnarbetarna att de inte skulle låta lura sig av bossarnas argument. Chen Chao-hsiang bjöd hem Tsang och erbjöd honom tjugo miljoner kinesiska dollar (c:a 1.000 amerikanska dollar) och garanterade honom ekonomiskt stöd under hans återstående liv om han kunde ordna så att bossystemet kunde fortsätta. Tsang låtsades gå med på saken och gick och rapporterade det hela för Tsen Shao-lun. Sedan började en period av flera veckors politisk skolning för Tsang Wei-hsieh. Han var fortfarande misstänksam mot den nya regeringen. Ingen hade brytt sig om arbetarna förut. Bossarna stod i kontakt med Kuomintang's hemliga agenter och spred ut rykten att Kuomintang snart skulle komma tillbaka. De arbetare som gick in i fackföreningen skulle enligt vad bossarna sade aldrig mera få plats i hamnarna. De som spelade en ledande roll i krossandet av det gamla systemet skulle avrättas. Tsang var inte beredd att leda in arbetarna i något som de skulle ångra efteråt och han måste bli fullständigt övertygad om, att Folkregeringen verkligen brydde sig om arbetarna och skulle sitta kvar. Det är typiskt för de kinesiska kommunisternas mogna metoder att de inte handlade brådstörtat. Det skulle ha varit en enkel sak att dekretera att bossystemet skulle avskaffas, men det skulle ha väckt misstankar och orsakat avbrott i arbetet och minskat arbetskraften i hamnarna och ett utomordentligt tillfälle till politisk skolning av arbetarna skulle ha gått förlorat. Det är en huvudregel i Kinesiska folkrepubliken att förändringar måste komma nerifrån, när massorna är redo för dem och begär dem.

Tsang Wei-hsieh och Tsen Shao-lun hade långa, allvarliga diskussioner. Tsang skickades till Peking för att tala med fackförenings- och politiska ledare där, med veteraner som hade varit med i den revolutionära rörelsen i tjugo år. Han såg hur enkelt de levde, från funktionärer till de ledande männen, och hur självupppoffrande de arbetade. Ingen hetsade honom att fatta beslut, han fick alla chanser att se och höra så mycket han önskade. Han återvände till Tientsin fullständigt övertygad om att det nu fanns en det arbetande folkets regering som skulle stå på arbetarnas sida. Han gick ner i hamnen och förklarade saker och ting för arbetarna. Det tog ytterligare flera veckor av individuella diskussioner och gruppmöten med männen i den koncession där han brukade arbeta för att skingra deras misstankar. Tsen Shao-lun kom ner och hjälpte honom att övertyga männen att tiden var mogen att krossa bossystemet. Slutligen blev de övertygade och hjälpte Tsang att ställa ihop en dossier om Che, Chao-hsiang. De skrev upp alla hans brutaliteter, däribland att han våldtagit ett antal hamnarbetares hustrur som hade kommit ner till hamnen med mat. Knivskärningar och stryk och åratals utsugning och utplundring. De räknade ut att under de få månaderna från befrielsen och fram till den dag de

satte upp listan hade Che roffat åt sig 262 milj. kinesiska dollar (14.000 amerikanska) plus ett hus och två affärer. Dossiern överlämnades till säkerhetspolisen och några dagar senare arresterades Che Chao-hsiang till alla hamnarbetares stora lättnad och till mångas förvåning. Tidigare hade bossarna alltid kunnat köpa sig ut ur varje knipa.

Kort efteråt hölls ett massanklagelsemöte i hamnen, vid vilket Che deltog under väpnad bevakning. Ryktet spred sig som en ljungeld längs kajerna, hamnarbetarna från andra koncessioner lämnade sitt arbete för att delta i mötet. Tvekande i början men sedan med stigande hetta talade, arbetarna ut om sin forna förtryckare. Che var tvungen att erkänna många av anklagelserna och han fördes bort för dom och rannsakan. Inom loppet av några dagar genomfördes liknande möten i alla Kinas hamnar. Bossystemet sopades bort av arbetarna själva, sedan de en gång blivit övertygade om att regeringen verkligen skulle stödja dem och skydda dem mot de brutaliteter som tidigare snabbt följde på alla försök att förbättra deras lott. De flesta bossarna ”abdikerade” frivilligt men de som anklagades för allvarliga brott arresterades. Inte så få dömdes till döden för massmord.

Kajerna rensades upp och hamnarbetarna fick anständiga löner med en minimilön baserad på inköpspriset på 800 skålpund hirs mjöl i månaden. (I det nya Kina baseras lönerna på grund av inflationen och de vilt fluktuerande priserna under Kuomintang antingen på så och så många hundra skålpund mjöl i månaden eller på ett punktsystem grundat på priserna på fem basförnödenheter, hirs, mjöl, kläder, kol, salt och vegetabilisk matolja. Priserna kalkyleras på aktuella marknadspriser samma dag lönerna betalas, så att reallönen inte påverkas av de fluktuerande priserna. Nu när Kina har fått en stabil kurs och inflationen fullständigt försvunnit håller några företag på att gå tillbaka till vanliga penninglöner, men i allmänhet föredrar arbetare och bönder att beräkna allt, från inkomster till skatter, med utgångspunkt från basförnödenheterna. Regeringen gör fortfarande upp budget- och investeringskalkyler med utgångspunkt från så och så många miljoner skålpund hirs mjöl eller ris.)

Eventuella tvivel hos hamnarbetarna huruvida de skulle kunna organisera sitt arbete utan bossarna skingrades så snart den första båten kom sedan Che hade arresterats. Den lossades och lastades på precis halva den vanliga tiden trots att arbetstiden nu var åtta timmar, medan den tidigare varit tolv till fjorton. Stölderna upphörde nästan över en natt sedan anständiga arbetsförhållanden införts.

Då Tsang kom till slutet av sin berättelse sade han:

– Och nu har jag inga familjebekymmer heller. Min syster är mönsterarbetare i en textilfabrik. Min bror har fått ett bra jobb på en fabrik, men anmälde sig som frivillig till Korea och blev antagen. Barnen i mitt första äktenskap går i skola nu. Jag har gift om mig och hade till och med råd att anställa en sköterska när min fru fick en baby för några veckor sedan.

En kraftig ung grabb bland de hamnarbetare och sjömän som samlats kring vårt bord sade:

– Om inte Tsang och gamle Tsen Shao-lun hade varit skulle vi fortfarande vara slavar åt de där banditerna. Tsang svarade raskt:

– Det är ordförande Mao och Kommunistiska partiet du ska tacka, inte oss.

Tsang och Tsen följde mig runt den vackra klubben med dess teater och biograf, trevliga bar och parkettdansgolv, som just gjordes färdigt när vi var där, fritidsrum, läsrum, bibliotek, restaurang och butik, där sjömännen och hamnarbetarna kunde köpa allt från cigaretter till tåg- och teater-biljetter. Det verkade vara ett passande slut på Tsangs historia när han sade:

– En inte så liten del av de pengar som användes för att utrusta den här klubben kom från Che Chao-hsiang och de andra. Pengar som de hade tagit ur våra fickor under årens lopp.

En konstnärlig konsekvens av krossandet av bossystemet var ett utmärkt skådespel, ”Lucka nr 6”, som blev populärt över hela Kina. Två unga Tientsinförfattare arbetade i hamnen under slutfaserna av kampen mot bossväldet. Sedan segern vunnits skrev de tillsammans med arbetarna ett skådespel som noggrant beskrev systemet och hur det besegrades. Arbetarna själva skrev det mesta av dialogen och den föreställning jag såg i Pekings Konstnärliga folkteater spelades nästan uteslutande av hamnarbetare. Det var bara yrkesskådespelare i några av de större rollerna. Det var en högst gripande och realistisk föreställning. Jag såg den bara ett par veckor efter det jag talat med Tsang Wei-hsieh och alla hans ord blev levande. Teatern var reserverad för byggnadsarbetare och många av dem såg en teaterföreställning för första gången i sitt liv. De lutade sig framåt och grep tag i bänkarna framför, sög in varje ord och gest och deras grova ansikten återspeglade varje känsla som uttrycktes på scenen. Det var deras egna liv som skildrades framför dem.

I sista akten av skådespelet planerar bossarna att mörda den funktionär som organiserar arbetarna. I sista minuten upptäcker komplotten och bossarna arresteras och dras inför ett anklagelsemöte. Det finns en stark känsloladdad scen där hamnarbetarna med stigande lidelse drar fram tragedier ur sina liv och slungar sina anklagelser mot de skräckslagna bossarna. Vid ett tillfälle rusar hamnarbetarna upp för att slå dem men milisen kommer in och skyddar bossarna. Det blev vild uppståndelse i salongen. Arbetare rusade upp och ropade ilsket att milisen skulle gå ut. De ville att rättvisan skulle ha sin gång på scenen. Lyckligtvis – för skådespelarna – gick ridån medan bossarna släpades iväg av milisen.

5. En ny giv för arbetarna

Vid ingången till textilfabriken nr 2 i Tientsin var en väggtidning uppsatt vid mitt besök. Den var typisk för många andra som jag sedan sett i andra fabriker där de kinesiska arbetarna protesterar mot planerna att remilitarisera Japan. Det var en serie affischer som livfullt skildrade arbetarnas lidande under den japanska ockupationen. Där fanns halvnakna arbetare som piskades av japanska vakter, andra som var bundna vid träd och som anfölls och slets sönder av utsvultna polishundar medan flinande japaner såg på. Det var inga fantastier av sadistiska konstnärer utan återgivandet av verkliga händelser som upplevts av många som fortfarande arbetade i textilfabriken.

När jag frågade den första arbetare jag mötte vad som var främsta skillnaden i arbetsförhållandena under japanerna och Kuomintang svarade han:

– Skillnaden låg i tortyrmetoderna. Japanerna använde hundar och piskor, Kuomintang använde de amerikanska metoderna med batonger och elektrisk tortyr. Levnads- och arbetsförhållandena var desamma.

Under japanerna var fackföreningarna förbjudna, under Kuomintang fanns det skenfackföreningar i vilka arbetarnas enda rättighet var att betala sina kontingenter. En arbetare som vågade ställa krav av något slag till de s. k. fackföreningsfunktionärerna blev nästan säkert arresterad. Alla fackföreningsfunktionärer var agenter för Kuomintangs hemliga polis och deras viktigaste uppgift var att spionera på stridbara arbetare och misstänkta kommunister.

En sjättedel av alla Kinas industriarbetare är sysselsatta i textilfabriker och utvecklingen i den av staten ägda textilfabriken nr 2 i Tientsin är typisk för alla textilfabriker i hela Kina. Under

Kuomintang sysselsatte den 4.800 arbetare och hade 60.000 spindlar och 2.100 vävstolar. Arbetstiden var i början tolv timmar men reducerades senare till tio timmar om dagen. Råbomullen importerades från Amerika till stora kostnader. Lönerna under Kuomintang uppgick i medeltal nominellt till tvåhundra skålpund hirs mjöl i månaden, men på grund av den våldsamma inflationen och arbetsköparnas vana att skjuta upp avlöningsdagen två till tre veckor medan de spekulerade med arbetarnas löner, fick arbetarna reellt bara fyrtio till femtio skålpund. Frånvaro under bara en enda dag medförde förlust av hela månadslönen. Strejker och protestaktioner var vanliga men slutade alltid med arrest och tortyr av ledarna. Ofta kom de bort och alltid blev de avskedade och svartlistade från andra textilfabriker. Arbetarna blev slagna och pryglade för att de skulle hålla arbetstakten uppe och kvinnliga arbetare svimmade ofta vid sina vävstolar. Under vilka omänskliga förhållanden barn och kvinnor i synnerhet utsögs i denna och andra fabriker hör till ett annat kapitel. I allmänhet var förhållandena desamma som rådde i England under den industriella revolutionens första tid men med moderna amerikanska utsugningsmetoder.

Tre månader före befrielsen producerades $3\frac{1}{2}$ meter väv per vävstol och timme. När Kuomintang började förstå att slutet närmade sig, minskade de amerikanska råbomulls-sändningarna tills fabriken stoppade, men arbetarna bodde fortfarande kvar på fabriksområdet. Under de sista sex veckorna började Kuomintangagenter sabotera i fabriken och stjäla maskinerna. En vakt på 600 arbetare, varav fyrtio kvinnor, bildades. Då Befrielsearmén närmade sig Tientsin ockuperade Kuomintangtrupperna fabriken och satte upp artilleri på fabriksgården. Arbetarvakten skickade delegater genom stridslinjen för att leda Befrielsearméns styrkor till fabriken och tvinga Chiang Kai-sheks trupper att ge sig. Samma natt Kuomintangtrupperna kapitulerade startades generatorerna och följande dag var produktionen åter igång.

När jag besökte fabriken hade den varit befriad något över två år. Den hade utvidgats och hade nu 2.700 vävstolar, 100.000 spindlar och sysselsatte 7.200 arbetare varav 3.500 kvinnor. Produktionen är nu $4\frac{1}{4}$ meter per vävstol och timme. Arbetsdagen är delad i tre skift på åtta timmar och med tjugo minuters lunchrast. All bomull som användes i dag har odlats i Kina – till den amerikanska regeringens stora förargelse. Den hade hoppats att genom blockaden avskära Kinas import och därigenom stoppa dess textilindustri.

Men siffror och torra fakta är ett föga målande sätt att beskriva de revolutionära förändringar som inträffat i textilfabriken nr 2 och i alla andra textilfabriker över hela Kina. Den entusiasm varmed veteranerna bland arbetarna, av vilka många fortfarande är unga till åren, talar om förändringarna i sina liv, är svår att återge i tryck. I början var de flesta textilarbetarna liksom hamnarbetarna tveksamma om Folkregeringen verkligen skulle stå på det arbetande folkets sida. De flesta av de gamla förmännen stannade kvar i sina arbeten under de första veckorna. De spred ut rykten att Kuomintang snart skulle vara tillbaka och då på vanligt sätt bestraffa de stridbara arbetarna. Så småningom blev arbetarna övertygade om att de gamla tiderna var slut för alltid. De kunde välja sina egna fackföreningsfunktionärer. Det dröjde inte länge innan de ordnade massmöten och anklagelsemöten där förmännens brott räknades upp. En hade våldtagit inte mindre än sexton kvinnliga arbetare och antagligen otaliga andra som inte sade något på mötet, en annan hade specialiserat sig på att ange misstänkta kommunister för Kuomintang och japanerna, och andra åter var experter på batonger eller på att roffa åt sig arbetarnas löner. Sedan anklagelsemöten hållits på varje avdelning var få av de gamla förmännen kvar. En del arresterades, andra sändes till kurser i omskolningsinstitutet eller vid Folkets revolutionära universitet i Peking. Nya förmän och arbetsledare, både manliga och

kvinnliga, valdes. Kvinnorna fick samma rättigheter och löner som männen och alla arbeten i laboratorier och kontorsavdelningar stod även öppna för dem. Företagskommittéer bildades liksom i Feng Feng-gruvorna. Dessa var ansvariga för anställande och avskedande av arbetskraft, befordringar och degraderingar, beröm och kritik och översyn av arbetstider och arbetsförhållanden. Lönerna ökades formellt fyrfaldigt men reellt tiofaldigt.

Nittio procent av arbetarna var analfabeter, nu går över 3.000 i fritidsskolor där de förutom att de lär sig läsa och skriva också får en god elementär undervisning i politisk teori och orienteras om Folkregeringens politik. Bara genom att vandra i fabriken och på måfå tala med några arbetare fick man intryck av att tala med folk som plötsligt hade kommit upp till dagsljuset efter att ha varit kedjade i underjordiska källare.

Där var Liu Liu-shi, mjuk, blyg och feminin, som satte ner en stor stapel spindlar när hon pratade med mig ett ögonblick. Hennes arbetskamrater måste övertala henne för att hon alls skulle säga något. Hennes lugna madonnaansikte och stora ögon fylldes fortfarande av sorg när hon berättade hur hon fött sitt barn på fabriken toalett och själv släpat vid vävstolen nästan till det ögonblick barnet föddes och varit tillbaka vid vävstolen samma eftermiddag. Hon var dotter till en fattig bonde och blev bortgift när hon var femton år. Hon skickades till fabriken av sin svärmor för att hennes man inte skulle behöva arbeta. Hon måste dölja sin grossess och sedan gömma barnet för att inte bli avskedad. Hon hade barnet i en liten låda vid vävstolen och när förmannen kom stoppade hon bomull i munnen på barnet i fall det skulle börja skrika. Hon var i dödsångest om förmannen stannade alltför länge ty barnet kunde kvävas. Hon måste försöka få tillfälle att i hemlighet dia honom vid sina bröst. En del av den eländiga mat hon själv skulle ätit till lunch måste hon ta hem till sin värdelöse man. I dag lekte barnet lyckligt i fabriken kindergården och skulle snart börja skolan.

Vi fann Pei Hwei-chan i färd med att ta isär en vävstol, hennes livfulla, elfenbensfärgade ansikte och händer var nersmorda med fett. Hon var klädd i långa blåa byxor som var tätt åtsatta vid anklarna och en kort vit blus. Med sina gnistrande humoristiska ögon gjorde Pei Hwei-chan ett mycket energiskt och intelligent intryck. Det var ingen större överraskning att hon hade varit en stridbar arbeterska som gått in och ut ur fångelserna under japanerna och Kuomintang och slagits och torterats. Hon hade tillhört fabriksvakten som skyddat maskineriet och ordnat Kuomintangregementets kapitulation. Något av det första hon gjorde efter befrielsen var att skilja sig från sin oduglige man i det arrangerade äktenskapet och börja i en fackföreningsskola för tekniker. Då hon var på skolan gick hon in i kommunistiska partiet. Hon håller just på att avsluta sin ingenjörutbildning nu och är en av fabriken mönsterarbetare. Många flickor som jag talade med hade varit i fabriken sedan de var nio år och hade arbetat tolv timmar om dagen i årtal utan betalning.

Jag talade med Wang Te-sen, en liten man med rakat kulformigt huvud. Han innehade det nationella rekordet i textilproduktion.

– Under japanerna och Kuomintang, sade han, var vi inte män och kvinnor. Vi var djur. Vi måste buga varje gång en japan kom i närheten. Om de kom bakifrån och vi inte sett dem slog de oss i huvudet. Vi ställdes upp och tvingades slå varandra och japanerna slog dem som inte slog hårt nog. Nu behandlar alla oss som jämlikar. Vi driver fabriken. Allt vi producerar kommer vårt eget folk till godo. Förr blev vi inspärrade i fångelse om vi klagade och fick stryk om vi kom med förslag. Nu lyssnar man om vi har klagomål och drar nytta av våra förslag.

Som nationell arbetshjälte hade Wang fått åka till Peking och hade tillsammans med andra

arbetshjältar samtalat med ordföranden Mao vid en bankett.

– Hur kunde jag nånsin ha drömt om, sade han, att en stackars arbetare skulle få sitta och äta middag på Pekings Hotell med ordföranden Mao och kamraterna Liu Shao-shih och Chu Teh? Nu är vi arbetare verkligen människor.

Som avslutning på mitt besök i textilfabriken nr 2 besökte jag arbetarnas egen teater, som har 3.000 sittplatser, och såg ett utmärkt skådespel av Lao Sheh, en av Kinas bästa författare och dramatiker. Det handlade om teaterfolkets liv i gamla dagar och hur det hade förändrats efter befrielsen. Det intressantaste var att det spelades av första klassens artister som, hade kommit ner till Tientsin från Peking för att leva och arbeta bland textilarbetarna under två-tre månader, då de skulle studera deras förhållanden för att bättre kunna tolka arbetarnas liv i kommande pjäser. De brukade tillbringa fyra timmar om dagen i fabriken och resten av tiden med diskussioner och repetitioner på arbetarnas teater. ”De intellektuella måste lära av arbetarna”, har Mao Tse-tung sagt och det tas mycket allvarligt av både intellektuella och arbetare.

Textilfabriken hade som alla andra större företag sin egen klubb, sin egen teater och andra fritidslokaler. Det planeras att varje företag som sysselsätter över 300 arbetare skall ha sin egen klubb. Men frånsatt dessa fanns det ett väldigt Det arbetande folkets kulturpalats i Tientsins centrum som kan ta emot 11.000 arbetare. Genom att uppvisa medlemskort i någon fackförening får man tillträde. Jag besökte det en lördagskväll och jag tyckte att de flesta av de 11.000 var där. Biograf och teater (där en klassisk opera i den gamla stilen spelades för omkring 5.000 åskådare) var fullpackade. Ungdomar spelade pingpong och ett slags biljard i de rymliga fritidsrummen, dussintals bord var upptagna av schackspelare och schackentusiarer stod runt om och såg på, bibliotek, läs- och studierum var alla fulla av människor som tysta satt och läste och studerade. Denna väldiga byggnad var tidigare spelhåla för rika köpmän. Nu är den verkligen ett kulturpalats för arbetarna. Det finns dussintals klassrum där man kan studera allt från dans till ingenjörskonst, under sakkunnig ledning. Undervisning för analfabeter förekommer varje kväll. (70.000 av stadens 400.000 arbetare var inskrivna i sådan undervisning.) I tredje våningen dansade unga par på ett vackert polerat, väldigt dansgolv, textilarbetare, soldater, hamnarbetare, sjömän, ett tvärsnitt av vanliga arbetande män och kvinnor i staden. Förr i världen var sådana nöjen fullständigt okända för dem. De smutsiga schabbiga ginhallarna och bordellerna var människens tvivelaktiga nöjen. För kvinnorna fanns inget annat än att stanna hemma och sy eller bli slagna och utskällda av man och svärmor.

Ett annat exempel på vad befrielsen betytt för Kinas industriarbetare och för produktionen under de första två åren i Folkets Kina kunde man se i ”Drakögonens” järn- och stålänläggning, tio miles från Peking. ”Drakögonen” hade legat nere under några år innan den väcktes till liv av Mao Tse-tungs män i slutet av 1949. Då man såg det smälta, gulröda järnet som strömmade från dess smältugnar och den gula svavelaktiga röken från vällugnarna i dag, tyckte man att ”Drakmunnen” skulle varit ett bättre namn, men ”Drakögonen” var det namn som anläggningen fick av en ambitiös krigsherre som började bygga den 1919. Dess historia är typisk för den industriella utvecklingen i Kina.

Under inbördeskriget och den korrumperade Kuomintang-ledningen fullbordades inte den 250-tonsugn som krigsherren hade påbörjat. Värdefullt material som importerats från England låg och rostade sönder i öppna skjul. Rika järn- och kolfyndigheter i området transporterades hundratals miles söderut till anläggningar i Hankow. När japanerna invaderade 1937 började de snabbt färdigställa anläggningen. Den första ugnen var klar i december 1938 och eftersom japanerna påskyndade sina förberedelser för krig i Stilla havet uppfördes ytterligare en 200-

tonsugn och elva 20-tons. Japanerna gjorde ofta svep in på kommunistkontrollerat territorium för att fånga in arbetskraft som användes som slavar vid ugnarna.

De fick upp produktionen till en topp på mellan sju och åtta tusen ton om året. Arbetarna fick precis tillräckligt med mat för att hålla sig vid liv men inte tillräckligt med kläder för att kunna hålla sig varma. De arbetade tolv timmar om dagen tills dödsfallen blev så många att man inte hann ersätta de döda, och då minskades arbetstiden till tio timmar om dagen. På vintern trängdes arbetarna runt ugnarna om natten för att sova i värmen. I medeltal dog tre varje natt av koloxidförgiftning men det var en angenämare död än att frysa ihjäl i de ouppvärmda hyddorna. En gång när några arbetare hade svår diarré sade japanerna att det var kolera och kastade dem levande in i ugnarna. Då och då gick japanska vakter omkring på natten och valde ut några av dem som sov i ugnsvärmen och kastade dem levande i ugnarna som en läxa för de andra. De vanliga sadistiska bestraffningarna användes för minsta tänkbara förseelser: arbetarna tvingades slå och piska varandra och hundarna hetsades på dem.

Efter 1945 var det Kuomintang's tur igen i Peking. Under två år var "Drakögonen" försänkt i sömn. Chiang Kai-shek var allt för upptagen med förberedelserna till inbördeskrig och sedan med att föra kriget med amerikansk materiel för att hinna med stålverket. Men Kuomintang's krigsmaskin behövde stål och 1948 tändes åter ugn nr 1 som under cirka fyra månader producerade ungefär 70 procent av sin kapacitet. Ugn nr 2 ansågs oanvändbar. Japanerna hade låtit fyren slockna utan att tappa ur stålet. Det hade stelnat inne i ugnen till ett tvåhundra tons-block av solid metall. Den 17 december 1949 befriades stålverket av Befrielsearmén. Nästa dag kapitulerade Peking. Man beslöt väcka gamla "Drakögonen" till liv fortast möjligt. Anläggningen befann sig i ett fruktansvärt tillstånd. Kuomintangtjänstemännen hade sålt så gott som all transportabel materiel för reda pengar. Somliga experter ansåg att det var omöjligt att göra något åt den, men sovjetteknikerna kom och efter en noggrann inspektion förklarade de att anläggningen kunde räddas genom omsorgsfullt reparationsarbete.

Den 24 juni 1949 arbetade ugn nr 1 igen. Arbetare började ta isär ugn nr 2 och gå till angrepp mot det väldiga blocket av solitt järn inuti med borrar och dynamit och kranar som svängde väldiga slägghammare. I början var produktionen låg. De flesta av de gamla tjänstemännen och förmännen från Kuomintang's dagar fick stanna kvar eftersom det var brist på utbildade ersättare. Men fackföreningar bildades och demokratiska val hölls. En del arbetare togs ut och fick resa till Peking och genomgå korta kurser vid Folkuniversitetet. I början av 1950 genomförde man förändringar i verkstadsledningen. De värsta Kuomintanganhängarna avskedades eller skickades till Revolutionära universitetet för att genomgå kurser som skulle förändra deras inställning. En ny direktör utnämndes, arbetarna valde förmän och företagskommitté. Därefter började produktionen stiga.

Fram till slutet av 1949 producerade ugn nr 1 60 procent av sin kapacitet. Den 1 maj 1950 producerade den 51 procent över sin kapacitet eller 376 ton, som en speciell kraftansträngning till den internationella arbetarrörelsens dag. "Drakögonen" började producera 26 procent mera stål i en ugn än alla tretton ugnarna hade producerat under japanerna. Under tjugo månader, från juni 1949 till februari 1951 framställde "Drakögonen" 56 procent mer järn än den gjort på precis dubbelt så lång tid under den japanska ockupationen. Sovjetexperterna införde nya metoder att bygga och torka ut ugnar. Det brukade ta sex månader att bygga om en ugn, företagskommittén planerade att skära ner tiden med hälften. Med sovjetexperternas hjälp gjorde de färdigt arbetet på trettiofem dagar genom att börja lägga tegel på flera olika nivåer samtidigt. De tio till femton dagar som vanligen behövdes för att torka ut ugnen genom att blåsa in gas från brinnande kol skars ner till tre dagar genom att bränna kol inuti ugnen och till

en dag genom att bränna gas inne i ugnen.

I början av 1951 hade man huggit sönder det solida tvåhundra tons blocket i ugn nr 2 och den började arbeta. Så småningom kommer alla de andra ugnarna att repareras och gamla ”Drakögonen” kommer att arbeta med fullt pådrag, tre skift om dagen varje dag om året. Ordentlig mat och betalning, nybyggda bostäder, arbetsförsäkring och framför allt arbetarnas deltagande i företagsledningen har skapat en entusiasm där, som måste komma gamla ”Drakögonen” att blinka av förvåning efter alla åren av korruption och ineffektivitet under Kuomintang och eländet och hopplösheten under den japanska ockupationen. Av de 5.000 arbetarna deltar 2.000 i analfabetskolorna. De har en utmärkt klubb, eget sjukhus, yrkesskola, kooperativ affär och skola för barnen.

Inget kan göras utan arbetarnas aktiva deltagande, från frågan om anställande och avskedande av arbetskraft till uppställandet av årets produktionsplan. Företagsledningen är ett uttryck för arbetarnas idéer och önskemål i relation till statens behov. Och det är som ordförande Mao vill ha det. Det är därför ”Drakögonen” framställde mera stål under tjugo månader i Folkets Kina än under sina tidigare trettio års existens.

Feng Feng-gruvorna, Tientsins textilfabriker och ”Drakögonen” är alla statliga koncerner där det är lättare att genomföra ordentliga arbetsförhållanden än i privata kapitalistiska koncerner. De senare spelar och kommer att för någon tid fortsätta att spela en viktig roll i Kinas industriella produktion men en titt på fackföreningslagen, som trädde i kraft den 29 juni 1950, visar att om arbetarna utnyttjar sina rättigheter enligt denna lag kan de få lika bra förhållanden i de kapitalistiska företagen. I de s. k. fackföreningarna under Kuomintangperioden hade arbetarna inga som helst rättigheter, men de 5.490.000 (i maj 1951) fackföreningsmedlemmarna i Kinesiska folkrepubliken, har rättigheter som är nedskrivna i svart på vitt och kan genomtvingas med lagens hjälp.

Paragraf 1 i fackföreningslagen definierar fackföreningarna som ”massorganisationer av arbetarna på frivillig grundval”. Alla kropps- och andra arbetare vars löner utgör deras enda eller huvudsakliga levebröd har rätt att vara medlemmar i fackföreningen. Tvångsmedlemskap eller ”closed shop”-principen är emot regeringens politik att uppmuntra framsteg genom tryck underifrån. Regeringen uppmuntrar alla arbetare att gå med i fackföreningen men tvingar dem inte. Arbetarna i det nya Kina har en helt annan ställning än arbetarna i kapitalistiska länder med gamla fackföreningstraditioner, där arbetarna med rätta fruktar att arbetsköparna skall använda icke-organiserad arbetskraft för att angripa deras levnadsstandard. Kapitalisterna i Kina kan aldrig bli en dominerande politisk kraft, den politiska makten ligger säkert i händerna på arbetare och bönder, som utgör majoriteten av befolkningen. Att använda oorganiserade för att sänka standarden är omöjligt. Det förekommer inget hot mot levnadsstandarderna från icke-organiserade arbetare. Man har allt att vinna genom att uppfostra dem och låta dem komma in i fackföreningarna när de är övertygade om deras fördelar.

Omkring 85 procent av arbetarna är redan organiserade –sex gånger så många som 1946.

Paragraf 2 innehåller en viktig bestämmelse som mycket väl kunde införas i fackföreningarna i många västerländska länder, nämligen att ”medlemmarna ... skall ha rättighet ... att när som helst avsätta eller ersätta alla representanter eller styrelsemedlemmar som de har valt. Fackliga organisationer på alla nivåer skall avge rapporter om sin verksamhet till fackföreningsmedlemmarna ...”. Det finns alltså inga chanser, som så ofta händer i Västerlandet, för fackföreningsbyråkrater att installera sig själva på livstid.

Paragraf 6 talar om att motsvarigheter till företagskommittéerna i de statliga företagen skall

sättas upp i de kapitalistiska företagen. De kallas för arbetets och kapitalets konsultativa råd.

Paragraf 7 fastslår att fackföreningarnas uppgift är att ”tillvarataga arbetarnas och kontorspersonalens intressen, att tillse att ledningen eller kapitalisterna effektivt följer bestämmelserna och direktiven beträffande arbetarskydd, arbetsförsäkring, lönestandard, sanitära förhållanden, säkerhetsåtgärder och ... vidtager mått och steg för att förbättra arbetarnas och kontorspersonalens materiella och kulturella liv”. Denna paragraf tas mycket allvarligt och fackföreningsfunktionärerna i de företag jag besökte var mycket aktiva i frågor som gällde säkerhetsåtgärder och hygien. I textilfabriken nr 2 var arbetet på ett modernt luftkonditioneringssystem nästan färdigt. Ett sprinklersystem hade redan installerats för att hålla dammet borta och alla som arbetade vid vävstolarna var försedda med masker. Vid Feng Feng-gruvorna var baden vid gruvöppningen, luftventilationen och den tillräckliga belysningen under jorden, de speciella skyddskläderna, upprättandet av säkerhetsstationer och utbildandet av säkerhetspersonal fackföreningsfunktionärernas verk. Och de var säkerligen lika nitiska i att tvinga privata kapitalistiska ägare att införa säkerhets- och sanitära åtgärder som de var i de statliga företagen.

I paragraf 8 får fackföreningsmedlemmarna reda på att de har rätt att av företagsledningen i alla statliga och kooperativa företag begära ”att få rapporter om deras arbete till fackföreningsstyrelserna, till allmänna medlemsmöten eller representantskapsmöten”. Detta är en utomordentlig kontroll av byråkratin och ett effektivt sätt att låta arbetarna lufta sina klagomål och hindra korruption och vanskötsel. Man kan föreställa sig vad resultatet skulle bli om i västerländska kapitalistiska länder ledningen för statliga eller kommunala företag var tvungna att redovisa sitt fögderi för sina arbetare och lägga fram sina böcker på arbetardelegaternas begäran.

Paragraferna 15 till 17 behandlar frågan om fackföreningsfunktionärer och det antal som tillåtes, vilket beror på storleken av företagsenheterna, från en i sådana där det finns 200 anställda till fem i företag med mellan 2.500 och 4.000 anställda. En viktig bestämmelse är att när fackföreningsfunktionärer har slutat sin tjänstgöring i fackföreningen ”skall företagsledning eller ägare tillförsäkra dem att de får återvända till sina ursprungliga arbeten eller får andra arbeten med samma lön som tidigare”.

Paragraf 20 säger att företagsledningen i företag som sysselsätter hundra eller flera arbetare ”skall avgiftsfritt tillhandahålla nödvändiga utrymmen och andra förnödenheter (vatten, elektricitet och möbler etc.) för kontors- och andra ändamål för fackföreningsstyrelserna ...” Om det är mindre än hundra anställda skall företagaren försöka tillhandahålla kontorsutrymmen eller i annat fall åtminstone ett skrivbord i ett rum som skall vara tillgängligt för möten.

Paragraf 21 och 22 behandlar frågan om anställande och avskedande av arbetskraft och konstaterar att det inte kan försiggå utan fackföreningsstyrelsernas råd.

Paragraf 24 behandlar ekonomiska frågor och säger att företagsledningar och ägare av fabriker, gruvor och affärsetablissemang etc. ”skall varje månad tillföra sina respektive fackföreningars fonder en summa som uppgår till 2 procent av den totala avlöningssumman (inkluderande den lön som betalas i pengar, in natura och i måltider) för alla anställda arbetare och kontorspersonal. Av denna summa skall 1,5 procent ... användas för att befrämja kulturell och uppfostrande verksamhet för arbetarna och kontorspersonalen”.

Andra paragrafer behandlar den demokratiska valproceduren, fackföreningsfunktionärens rättighet att när som helst inspektera de anställdas arbetsplatser och sovsalar, statens plikt att

ställa tillräckliga lokaler till den kinesiska landsorganisationens förfogande, fackföreningarnas rätt att sluta kollektivavtal om arbetstider, löner och produktionsmetoder med ägare och företagsledningar.

Fackföreningslagen är ett väldigt framsteg i Kinas sociala liv och det är en häpnadsväckande bedrift att ordning och system har kunnat införas så snart efter den förvirring, korruption och demoralisering som Kuomintang lämnade efter sig.

De välklädda, välnärda, energiska människor jag har sett i arbetarklubbar och kulturpalats är värtaliga bevis på de resultat som redan nåtts genom införandet av denna de kinesiska arbetarnas Magna Charta. Fackföreningslagen kompletterades senare med ett omfattande arbetsförsäkringssystem, som skall behandlas i ett annat kapitel i denna bok.

6. Folklig kultur för folket

En av de mest slående förändringar man iakttar när man kommer från den kapitalistiska världen till folkdemokratierna är skillnaden i filmreklam. Jag lade märke till den när jag kom från Budapest i den ungerska folkdemokratin till Wien. Den slog mig särskilt när jag kom från väster till Kinesiska folkrepubliken. I Hongkong var det omöjligt att inte lägga märke till de väldiga affischerna från vilka gangsters med rykande revolverar och dolkar från vilka blodet droppade, män med lynchrep, halvnakna kvinnor med svällande bröst som uppvaktades av välklädda narrar, stirrade mot en från alla håll. De delade de bästa reklamplatserna med väldiga plakat och neonskyltar för Coca-cola. Den vanliga amerikanska kulturexporten av våldtäkt, mord och gangstervälde har ruinerat Hongkongs en gång blomstrande filmindustri liksom den har gjort med filmindustrier i hela den västerländska världen.

Marshalliseringen av kulturen har emellertid fått en svår chock i Kinesiska folkrepubliken. Film- och teaterreklam finns det naturligtvis. Många väldiga, vackert handmålade affischer förekommer på framträdande platser vid huvudgatorna. Men de avbildar vanliga människor och händelser: Befrielsearméns soldater, arbetare och bönder i arbetskläder. De utlovar realitet i stället för skräckillusioner, upplyftande i stället för förnedring, anständiga mänskliga känslor i stället för pornografi. Det nya Kina har funnit en effektiv metod att stoppa Amerikas kulturella aggression som tvingar filmer, serier och kulturpiller i lättsmält form (Det Bästa) på folken i Europa och Asien. Det nya Kina producerar bättre filmer, bättre teaterföreställningar och bättre böcker och får ut dem till folket. Den kinesiska kulturen har haft ett stort uppsving efter befrielsen och resultaten av denna renässans kommer att öva inflytande på världskulturen när den samtida produktionen av Kinas skapande konstnärer, författare och musiker banar sig väg genom den nuvarande amerikainspirerade järnridån.

Skillnaden i filmreklamen symboliserar två skilda världars inställning: den ena vågar inte ta ställning till verkligheten och söker sin tillflykt i att spegla fantastierna hos en dekadent överklass, brottslingar och ”övermänniskor”, och ger på så sätt näring åt de lägsta instinkterna eller erbjuder i bästa fall ett opiat för eskapisterna. Den andra målar vanligt folks liv med färger och ord som folket förstår, avslöjar det onda och uppmuntrar det goda i samhället med blicken öppen för nödvändigheten att förändra samhället till det bättre. Sådan reklam och den kulturella inställning den avspeglar kan bara förekomma i ett sådant samhälle som håller på att byggas upp i Kina, där regering, författare och dramatiker är ett med folket självt i strävandet framåt mot ett bättre liv.

Den 4 maj 1919 markerade begynnelsen av den kinesiska kulturenässansen. I vad som nu är känt under namnet Fjärde-majrörelsen försökte kinesiska intellektuella och studenter stoppa

det feodala inflytandet och den sekellånga reträtten för imperialismen. Den omedelbara orsaken till denna ideologiska revolt var intrigerna vid fredskonferensen i Paris, då England och Amerika i hemlighet kom överens om att till Japan överlämna de rättigheter och koncessioner som tyskarna tidigare åtnjutit i Shantungprovinsen i Kina. Revolten utlöstes genom stora studentdemonstrationer i Peking som snabbt spreds över hela Kina. Intellectuella och progressiva element kände avsky både för sin egen dekadenta regering och för västmakternas förräderi. Den kinesiska regeringen tvingades till handling och vägrade acceptera fördraget. Jalian hölls borta från Shantung men ännu betydelsefullare var att ur denna revolt kom de första impulserna till en modern progressiv kultur. Kinas intellectuella tog djupa intryck av den ryska revolutionen och de revolutionära rörelserna annorstädes i Europa. Studenterna började fråga efter översättningar av Västerens politiska teoretiker, från John Stuart Mill till Marx och Lenin. De revolterade mot den självgodade feodala attityden att de kinesiska klassikerna Konfucius och Mencius var de enda bärarna av världsfilosofin och världskulturen och att ingenting som skrivits under de två tusen år som förflutit efter dessa visa mäns död var värt att läsa. Vid den tiden betraktade den kinesiska överklassen all slags skönlitteratur som vulgär och romanen ansågs som den lägsta litterära formen. Dikter som behandlade något mera väsentligt än höstlöv som singlar ner till den snötäckta marken vid vinterns inbrott föraktades. Skriftspråket hade lika stor likhet med det språk folket talade som Chaucers språk liknar modern engelska eller grekiska och latin liknar de språk som i dag talas i Grekland och Italien. Några romaner som tidigare skrivits på vanligt talspråk, t. ex. ”Tragedin i röda rummet” och ”Hjältarna i tre Hu” var de facto satta på index av de härskande klasserna. De manchuriska härskarna hade utövat en skoningslös censur under de tre hundra år de härskat och förbjudit hela böcker om en enda fras inte vann censorernas gillande.

Författare framträdde under Fjärde-majrörelsen och började skriva på folkets språk. De ville skriva för en ny läsekrets och i viss utsträckning skapade de en ny stil. Deras verk blev så populära bland massorna som det var möjligt i ett land där över åttio procent av befolkningen var analfabeter. Men äntligen kunde massorna för första gången förstå vad som lästes för dem ur de nya författarnas arbeten, Översättningar av Marx, Engels och Lenin och de nya sovjetförfattarna började nå fram till progressiva intellectuella. Många av de författare och dramatiker som fångades av den nya rörelsen anslöt sig till Sun Yat-sens revolution och då den förråddes av Chiang Kaj-shek 1927 begav sig många av dem till Åttonde linjearmens högkvarter i Yenan. De gjorde ett ärligt försök att stiga ner från de elfenbenstorn, i vilka kinesiska intellectuella traditionellt hade levat, och började studera folkets liv och slutligen ta aktiv del i propagandaarbetet i områdena vid fronten. Från vindskupor och ateljéer i Shanghai och kuststäderna passerade de graderna via grottorna i Yenan till gerillatruppernas gömställen i bergen. Ting Ling, en av Kinas mest berömda samtida författare, uttryckte det så: ”Vi var tvungna att ha den närmaste kontakt med arbetare och bönder. Annars hade vi inte ens kunnat bevara våra liv, ännu mindre vår konst.”

Den kinesiska litteraturens och konstens verkliga roll i det nya samhälle som planerades, utformades vid en historisk konferens i Yenan i maj 1942, precis tjugotre år efter Fjärde-majrörelsen. Under tre veckor medan avgörande slag utkämpades av gerillastyrkorna och Åttonde linjearmen i de japanska arméernas rygg, då japanska trupper sopade bort resterna av de engelska styrkorna i Burma och stod på tröskeln till Indien, då nazistarméerna kämpade utanför Moskvas portar, möttes gräddan av Kinas revolutionära författare och konstnärer dagligen under ordförandeskap av Mao Tse-tung för att utforma sin principiella inställning till sitt arbete och sina relationer till folket under kriget mot japanerna och i det nya samhälle, som de, även under de svåraste perioderna av kriget, var säkra på att de skulle bygga upp.

Ingenting ger ett bättre exempel på det lugn varmed de kinesiska kommunisterna arbetade, deras fullständiga visshet om den slutliga segern och den betydelse de lade vid att hamra ut en korrekt teoretisk linje.

Ordförande Maos öppningsanförande och hans briljanta sammanfattning av konferensens arbete, som sedan publicerades under titeln ”Om konst och litteratur”, är i dag standardverket för alla skapande författare och konstnärer i Kina. Det är ett märkligt dokument som avspeglar den kinesiska revolutionens breda humanism. Det är ett värdefullt bidrag till den litterära teorin och konstkritiken och måste få inflytande på författare och konstnärer i Västerlandet nu när översättningar är tillgängliga. Huvudtesen är att folket utgör inspirationskällan och råmaterialet för alla konstnärliga och litterära verk, att folket är konstnärernas publik och slutliga kritiker, att konstnärer och författare måste gå, till folket och lära av det och sedan skapa verk för folket på ett språk och i bilder som massorna kan förstå. Vilka är folket? Ordförande Mao ger en precis definition:

”Massornas breda bas, som utgör mer än nittio procent av vår befolkning, består av arbetare, bönder, soldater och den lägre medelklassen. Därför måste vår litteratur och konst först och främst tjäna arbetarna, den klass som leder revolutionen. För det andra bönderna, en stark och beslutsam allierad till revolutionen. För det tredje de beväpnade arbetarna och bönderna – Åttonde linjearmén och Nya fjärde armén och andra folkliga enheter som utgör revolutionens huvudstyrka –och för det fjärde den lägre medelklassen, revolutionens allierade som kan samarbeta med oss i det långa loppet. Konst och litteratur i det gamla Kina hade inte sina avnämare bland dessa nittio procent utan bland de tio procenten av överklassens lättingar. Författarna och konstnärerna själva kom från dessa tio övre procent. Barn till de nittio procenten hade inga chanser att få studera.”

”Konsten för konstens egen skull” fanns det ingen plats för i Yenan. Den blev raskt nedklubbad vid konferensen. Även de trögaste av elfenbenstornsförfattarna och konstnärerna såg klart i Yenan att i en situation där folket kämpade för själva sin existens, måste konstnärer och författare mobilisera sina talanger, i annat fall skulle de upphöra att fysiskt finnas till,

Från början var konferensen klar över att dess uppgift var att finna ett sätt att förena konst, drama, musik och litteratur med den revolutionära rörelsen. När frågan om ”auditoriet” löstes till förmån för massorna var arbetsmetoden klar. Ordförande Mao fördömde med skärpa intellektuella som låtsades vara intresserade av arbetare och bönder men i själva verket föraktade ”deras känslor, deras uttryckssätt och primitiva stil i litteratur och konst, d. v. s. deras väggtidningar, väggmålningar, folksånger, folkliga berättelser och samtalspråk.”

”Kanske”, fortsatte han, ”visar de intellektuella ibland sin förtjusning för dessa ting men det beror på nyfikenhet, önskan att använda dem för att dekorera sina egna verk med, eller också fascineras de av deras efterblivna aspekter.”

Han uppmanar sådana människor att gå till folkets liv, leva i byarna, arbeta i fabriker, kämpa i armén, dela folkets känslor, absorbera dess språk och konstformer och framför allt att lära av folket. Ordförande Mao varnade för den beskyddande inställningen hos de intellektuella som anser sig själva vara lärare och vilkas mål i bästa fall är att höja folkets kulturella nivå till sin egen nivå. ”Vi ämnar inte försöka höja detta folk till den feodala klassens, medelklassens eller den lägre medelklassens höga kulturella nivå”, förklarade han. ”Vi vill i stället höja det i den riktning som det redan är på väg. Lösningen måste grundas på deras nuvarande kulturella nivå och deras primitiva former av litteratur och konst ... Folkets liv är guldgruvor och skattkammare från vilka litteraturens och konstens råmaterial hämtas. Dessa råmaterial är tillfinnandes bland folket i sin ymnigaste, kraftfullaste och elementäraste

form men i sitt obearbetade tillstånd är de primitiva och råa. Här är det källsprång varifrån konstnärer och författare kan hämta material ur en ousinlig källåder.”

Jag citerar så utförligt från detta Mao Tse-tungs arbete inte bara därför att det är ett intressant uttryck för hans synpunkter utan på grund av dess universella betydelse. Det är omöjligt att begripa den häpnadsväckande utvecklingen inom alla konstgrenar under de senaste åren i Kinesiska folkrepubliken om man inte har klart för sig bakgrunden till kulturprogrammet som utformades med sådant förutseende och omsorg flera år före segern över japanerna och kontrarevolutionen. Ur jorden själv men med fasta rötter, som hade nonchalerats under sekler, har något alldeles nytt byggts upp i konst och litteratur i det nya Kina. Ordförande Mao visste att författare och konstnärer inte kunde förändras och utveckla nya synpunkter och stilar över en natt. Han förutsåg att den nya kulturens blomstring skulle äga rum parallellt med och inordnad i uppbyggandet av ett nytt samhälle efter revolutionens seger.

”Vi kommer att behöva lång tid för att komma över våra brister – åtta eller tio år”, sade han, ”men oberoende av hur lång tid det tar måste vi lösa problemet och lösa det helt. Det är konstnärernas och författarnas uppgift. De måste tränga djupt ner bland arbetarna, bönderna och soldaterna och sätta sig in i den aktuella kampens processer. Det är det enda sättet att skapa en verklig litteratur och konst för arbetarna, bönderna och soldaterna.” Nio år efter det ordförande Mao höll detta tal var det möjligt att njuta av dess frukter i teatrar och biografier över hela Kina, de första frukterna av en stor ny folklig kulturs blomstring.

Då Mao Tse-tung diskuterade folkets kulturella behov betonade han att de måste ställas i relation till konkreta situationer:

”Vår första uppgift är inte att brodera blommor på silke utan att skicka bränsle till insnöade människor. Den mest överhängande frågan för arbetare, bönder och soldater nu är deras våldsamma kamp mot fienden. På grund av att den feodala klassen så länge suttit vid makten kan folket inte läsa och skriva. Det är primitivt och ociviliserat. Dess mest trängande behov är en bildningsrörelse som ger det de kunskaper som det snabbast kan smälta och den litteratur och konst som ökar dess entusiasm för striden och dess förtröstan om segern.”

Och konstnärerna och författarna gick verkligen till folket. Berömda målare gjorde teckningar och karikatyrer av fienden som klistrades upp på bymurarna eller illustrerade arméns vägg-tidningar. Musiker och dansintresserade organiserade de berömda ”yang ko”-danstrupperna, baserade på folkmusik och skördedanser som senare hänförde byborna och stadsborna när de till ackompanjemang av trummor och tamburiner dansade fram genom byar och städer med Folkets befrielsearmé. Författare reste till fronten, skrev pjäser och eldande verser på soldaternas språk för att inspirera dem till ännu större kraftansträngningar mot fienden. Många av dem måste lägga åt sidan stora romanprojekt och ännu flera offrade sina liv för att tjäna folket. Men de spelade sin roll för att vinna den seger som gjorde det möjligt för folket att leva ett anständigt liv och för andra författare och konstnärer att leva och skapa. Det skapades få litterära storverk i Yenan under kriget mot japanerna och befrielsekriget. Författarna var alltför upptagna med att slåss för att revolutionen skulle överleva.

Samtidigt som ordförande Mao ständigt betonade att en författare eller konstnär endast genom att bli massornas lärjunge kunde bli deras lärare, underströk han nödvändigheten av en hög konstnärlig nivå i allt konstnärligt skapande. Han begärde att ”det revolutionära politiska innehållet skulle förenas med en stil på högsta möjliga konstnärliga nivå”. Han påpekade att arbeten som saknade konstnärligt värde var utan verkan, hur politiskt progressiva de än var. Han fördömde lika starkt ”konstnärliga skapelser med reaktionärt innehåll och arbeten med

enbart affisch- eller slagordsstil som bara har innehåll men ingen form”.

Yenankonferensen slog fast att de skapande konstnärerna måste gå till folket, lära av folket, skapa för folket och samordna sina ansträngningar med dagens ledande politiska uppgifter. Efter befrielsen förstärktes Yenaveteranerna med författare och konstnärer från Shanghai, Canton och andra storstäder och med återvändande emigranter från Hongkong, Frankrike och Amerika. Den överväldigande majoriteten accepterade det program som gjorts upp i Yenankonferensen och spelar i dag sin roll i enlighet med det. För närvarande försiggår en trefaldig utveckling inom konst och litteratur. De konstnärer och författare som redan gjort sig ett namn och som nästan utan undantag kommer från överklassen går till folket, lever med bönderna, arbetar i fabriker och tjänstgör i armén. Författare från massorna, som utvecklades under revolutionen men som då inte hade någon chans att studera, kallas nu in från byarna, fabriker och armén och får studera. Samtidigt är regeringen ute efter nya talanger från böndernas och arbetarnas led och uppfostrar dem till att bli nya författare och konstnärer. En ny intelligentsia håller på att skapas ur folket. ”Den folkliga kulturen för folket” blir också ”genom folket” då dessa nya konstnärer och författare börjar skapa.

Ett typiskt exempel på det nya råmaterial som utvecklas och en underbar illustration till hur allt som är av värde i det nya Kina verkligen springer upp ur jorden själv är historien om Wu Chang-ying, en tjugotvåårig studerande vid Centrala litterära institutet som grundades i Peking i oktober 1950. Wu Chang-ying är en vacker, tämligen fyllig flicka, som ser mycket yngre ut än hon är med sitt kortklippta pojkhår. Hon har ett smittande, bullrande skratt som hennes kamrater påstår kan höras ett halvt dussin rum bortom Wus egen lya. Men hon tror att det nya livet har gett henne mycket att skratta åt. Hon kommer från en bondefamilj och när hon var nio år såldes hon till en rik bonde som barn-”brud”. När hon inte längre stod ut med svärmoderns grymma behandling flydde hon och blev tiggarflicka. Efter de mest häpnadsväckande äventyr som beskrivs på annat ställe i boken kom Wu Chang-ying till Nya fjärde armén då hon var sjutton år gammal. Hon arbetade i en militär förrådsverkstad i Anhweiprovinserna. Där mötte hon verkliga mänskliga varelser för första gången i sitt liv, vänner som hjälpte henne i stället för att slå henne när hon gjorde misstag, kamrater som berättade om det nya liv som skulle skapas när Befrielsearmén segrade.

– Jag blev så rörd av de människor jag träffade, av arbetshjältarna i fabriken och av deras självupppoffrande inställning, sade hon när jag talade med henne i det litterära institutet, att jag på något sätt ville uttrycka mina känslor. Men jag var för blyg att tala om för arbetarna hur jag kände för dem. Jag ville skriva dagbok och sedan låta alla läsa den. Men jag kunde inte skriva. Jag hade aldrig gått i skola. Jag beslutade studera. Vi hade mycket lång arbetstid i fabriken för att kunna besejra japanerna men jag började studera. Jag lovade mig själv att lära mig två bokstäver om dagen och lärde dem i början genom att se på dem varje ledig minut under dagen. Våra levnadsförhållanden var mycket svåra. Vi hade bara lampolja tillräckligt för att man skulle hinna klä av sig och hoppa i säng innan det slocknade. Jag brukade på kvällarna rita de bokstäver jag sett på under dagens lopp på skinnen på magen med pekfinger. Jag förbjöd mig att somna innan jag kunde rita dem riktigt. När våra kamrater kunde ge oss avlöning köpte jag penna och anteckningsbok och senare litet extra lampolja. När några månader gått och jag kunde några tjugotal bokstäver köpte jag några läseböcker. Då, japanerna kapitulerade kunde jag flera hundra bokstäver.

Sedan gick Kuomintangtrupperna till angrepp mot oss. Vi måste packa in vår fabrik på våra ryggar igen och ge oss av. Vi marscherade dagar i sträck, sedan satte vi upp våra maskiner och producerade ett tag, packade in, marscherade och slogs igen. Men jag hade mina anteck-

ningsböcker och läseböcker i min rygsäck och vad jag lärt mig brukade jag repetera med låg röst medan jag marscherade med mina kamrater. När vi rastade tog jag fram min anteckningsbok och övade mig att skriva. En gång satte vi upp våra maskiner i en by där vi bodde åtta personer i samma rum. Det var på sommaren och mycket hett. På kvällarna ville jag inte störa mina sovande kamrater men jag ville studera. Detregnade vanligtvis på kvällarna så jag tog en stol och min lampa och gick ut i lagårn och satte mig och läste där. Korna sov men moskiterna var fruktansvärda och min lampa drog dem till sig. Jag brukade ha solfjädern i ena handen och jaga bort moskiterna med, och skrev med den andra. Svetten rann över hela kroppen och mina ben blev alldeles uppätta av moskiterna. Jag brukade studera till midnatt och föresatte mig att lära en lektion i läseboken varje kväll.

Efter ett års studier kunde jag skriva varje dag i en dagbok om våra hjältars bedrifter och jag var mycket lycklig, fastän jag visste att mitt språk var fruktansvärt fattigt. En gång berömde fabrikschefen mig på ett möte för att jag studerade och det uppmuntrade mig att arbeta ännu hårdare. Sedan upptäckte han en dag min dagbok och läste den. Han valde ut några stycken och hjälpte mig att rätta felan. Han sa att jag skulle skicka dem till en tidning. Samma dag som de kom fram till redaktionen skrev redaktören till mig och uppmuntrade mig och bad mig sända regelbundna rapporter. Därefter skrev jag artiklar och berättelser. Ibland var de inte bra nog och redaktören brukade skicka tillbaka en artikel och tålmodigt förklara hur jag skulle rätta den, var jag skulle lägga tonvikten och hur jag kunde förbättra mina skrivelser. En dag skickade han mig en novell från de befriade områdena och bad mig lära mig av stilen i den och själv skriva något liknande. Det uppmuntrade mig och jag studerade ännu mera och började närma mig den verkliga litteraturen.

Jag kunde slutligen läsa en översättning av Ostrovskijs ”Hur stålet härdades”. Det var som en uppenbarelse för mig. En ny värld. Efter befrielsen blev jag förflyttad till en annan fabrik i Shantung och jag tyckte att chefen var mycket korruperad. Jag avskydde honom och kritiserade honom en gång på ett möte. Men han fortsatte som vanligt så jag skrev en artikel om honom. Den blev publicerad och ledde till mycket bra resultat. Den korruperade chefen avskedades och våra funktionärer uppmuntrades. Det gav liksom mera mening åt mina skrivelser, jag såg verkligen att min penna var ett vapen, men jag visste att jag saknade teknik och kultur. Jag ville studera litteraturen djupare.

Den 4 oktober 1950 när jag arbetade i fabriken fick jag ett brev från Peking med en inbjudan att studera vid Centrala litterära institutet. Jag kunde inte tro det först. Jag grät med brevet i handen och trodde att det måste vara en dröm. Jag kunde inte säga ett ord till mina kamrater som frågade varför jag grät. Men som ni ser var det inte en dröm. Jag är här. Jag studerar och lyssnar på föreläsningar och är med i gruppdiskussioner med andra erfarna författare. Jag känner att mitt hjärta blommar här. Somliga frågar varför jag skrattar så ofta och så hjärtligt. Det bryter fram ur själva mitt innersta, slutade Wu Chang-ying.

Vilken historia från en liten bobbad flicka! Från att rita två bokstäver varje kväll på magen under filtarna till att ordna dessa så mödosamt inlärd bokstäver till reportage, artiklar och slutligen skönlitteratur, det är något som gör att man skäms över sin egen lättvunna uppfostran som man inte gjort mycket av. Wu Chang-ying har nu skrivit sin självbiografi och den putsas nu av medan hon studerar vid litterära institutet. Hennes noveller publiceras redan i dagspressen. De lidanden och den bittra kunskap om livet hon samlat under sina få levnadsår och den järnvilja hon visat kommer att återspeglas i hennes litterära arbeten. Det finns inga tvivel om att hon med sitt uttrycksbehov har en framgångsrik litterär karriär framför sig och det finns heller inga tvivel om att hon är kvalificerad att skriva om folket för folket. Hon

betraktar inte det arbetande folket från någon höjd utan från dess mitt. Det var enbart hennes starka önskan att spegla dess hjältemod som inspirerade hennes egen studieheroism.

Det institut där Wu Chang-ying studerar förestås av Ting Ling som själv är en av veteranerna bland de revolutionära författarna. Hon skrev en av de få märkliga romanerna under Yenan-perioden "Solen lyser över Shan Kanfloden". Den har översatts till många europeiska språk och sålts i över en miljon exemplar. Kinas mest kända författare, Kuo Mo-jo, Mao Tun, Lao Sheh och andra, föreläser regelbundet där. De flesta av de femtioen studerandena kommer från arbetar- eller bondehem och alla utom nio anslöt sig till revolutionen under kriget mot japanerna. Sex, däribland Wu Chang-ying, har kommit direkt från fabriker och byar och rekommenderats av funktionärer i hemtrakten. Det är ett unikt läroscenarium där författare, som bara har sin väg på känn, kan få sakkunnig ledning av erfarna författare och litteraturprofessorer. De studerar i grupper på sju eller åtta och problem som uppkommer under deras författarskap diskuteras i dessa grupper. Om man inte kommer fram till någon lösning tas frågan upp av hela gruppen och lärarna. Om några punkter ändå inte blir uppklarade behandlas de av gästföreläsarna vid speciella föreläsningar. Men den mesta tiden går åt till självstudium i det omfattande referensbiblioteket och till skapande litterär verksamhet. Uppslag som ventilerats i gruppdiskussionerna kan omedelbart omformas till artiklar och noveller. Nybörjare direkt från byar och fabriker genomgår en specialkurs baserad på Mao Tse-tungs "Om konst och litteratur" samt regelbundna kurser i den nya Kinas historia, samtida världslitteratur och politiska kurser i marxism-leninismen. Undervisningen samt mat och logi är avgiftsfria och hela kursen omfattar två år.

En del av studerandena, Ma Fung till exempel, som skrev en märklig bok på vilken en framgångsrik film baserades, "Hjältarna från Lu Liangbergen", och Li Ho, som skrivit mycket lovordade noveller, är inskrivna vid Institutet därför att de är medvetna om sin bristande teoretiska skolning. De känner små facetter av sitt folks liv och har kommit till Institutet för att studera livet som det återspeglas i världslitteraturen och för att förbättra sin teknik.

Så fortgår arbetet att skapa författare. De som är lyckliga nog att ha fått en god uppfostran går tillbaka till byarna och fabriker för att leva folkets liv. De som kommer från fabriker och byar och som representerar folkets liv och har slumrande talanger tas från sina arbeten och får den högsta form av litterär uppfostran. Medan författarna alltså ägnas den omsorgsfullaste uppmärksamhet, vad händer då med läsekretsen? Man kan mycket väl fråga sig varför så mycket besvär nedlägges på att få fram författare när folkets överväldigande majoritet ändå inte kan läsa. Svaret på den frågan är en annan historia, som bara den förtjänade en hel bok i stället för de få rader som vi kan ge den här.

Vintern 1950-51 gick inte mindre än tjugo miljoner bönder i "vinterskolor" och lärde sig läsa och skriva. Året innan hade hälften så många gått i dessa skolor och nästa år kommer sannolikt siffran att stiga till det dubbla. Regeringen började en massrörelse mot analfabetismen och i små klassrum från de avlägsna bergen i Yunnan och Szechwan till tälten på de mongoliska stepperna, vid det svaga skenet av fotogenlampor och taggljus håller kinesiska bönder i alla åldrar och av båda könen på att flitigt lära sig skriva och förstå de invecklade bokstäver som bildar det kinesiska språket. Byarnas skolrum har blivit kulturcentra. Allteftersom bönderna lär sig känna igen bokstäverna får de också till livs en del kunskaper om den lokala administrationen och så småningom om världspolitik. Mödosamt och gradvis öppnas kunskapens gyllene dörr för dem. De utgör den läsekrets för vilken Wu Chang-ying och de andra lär sig skriva.

Många fördomar måste besegras för att få folk till skolbänken. Männens och framför allt

svärmödrarna och far- och mormödrarna försökte hindra bondkvinnorna att lära sig läsa och skriva. Vem; hade nånsin hört talas om att kvinnor ville göra något annat än sy, spinna och hålla hemmet rent? Vad tjänade det till att kvinnorna lärde sig något? Men vanligtvis skingrades fördomarna sedan en funktionär eller medlem av bystyret hade gjort ett besök och förklarat saken – och som jag såg i byn Ya Men Ko skötte ofta svärmödrarna småbarnen medan svärdottern gick i skolan och överlämnade ofta i sin tur barnen till mormor och gick i skola själva.

Trots de stolta traditionerna från tusentals års hög kultur i Kina, där posterna i den civila förvaltningen gavs åt dem som hade den bästa kännedomen om de kinesiska klassikerna och trots den allmänna vördnaden för lärdomen i Kina, var det endast sönerna till de förmögna köpmännen, de högsta ämbetsmännen och godsägarna som gick i skola i Kina före befrielsen. På sin höjd kunde en bonde eller arbetare sända sin son i skola under två år, men vanligtvis inte alls. Folk led oerhört av analfabetismen, bortsett från att kulturen var stängd för dem. I varje by finns det exempel på hur bönderna med sina fingeravtryck undertecknade dokument som de inte förstod, men som in-tecknade deras gårdar med räntor upp till hundra procent, på hur de undertecknade bort sina gårdar och hus, på mödrar som överlämnade sina döttrar till bordeller när de trodde att de satte sina fingeravtryck på arbets- eller äktenskapskontrakt. Böndernas analfabetism utnyttjades lika hänsynslöst som deras arbetskraft. Analfabeterna var också lättfångat byte för de skrupelfria professionella brevskrivarna, vars stånd var en vanlig syn nära postkontoren och på varje huvudgata i alla städer och byar. De sålde sina färdigheter till så höga priser de kunde pressa ut och gjorde ofta personligt bruk av de informationer de fick av brev som de skulle läsa upp och av dokument som dikterades av analfabeter.

Varje besökare i städernas eller byarnas postkontor kunde förr i världen få se förvirrade analfabeter med brev i handen som letade efter någon godhjärtad bildad människa som kunde läsa breven för dem. (Det var framför allt fallet med föräldrar och släktingar till dem som hade anslutit sig till Röda armén. Rödarmisterna fick snart lära sig läsa och skriva men deras första litterära skapelser postades nästan utan undantag till föräldrar och hustrur som inte kunde förstå dem. I dag har de flesta större postkontoren gratis brevläsning- och brevskrivningsservice.)

Vinterskolorna syftar till att lära bönderna trehundra grundläggande bokstäver med vars hjälp de kan förstå specialtryckta tidningar och uttrycka sig i enkla skrivna satser. När man börjar lära tiotals miljoner vuxna läsa och skriva och när man skall undervisa barnen till ett folk på nästan fem hundra miljoner uppstår det naturligtvis stor brist på lärare. Vanligtvis hjälper byskolläraren till i aftonskolorna och får bistånd av andra läskunniga och de bästa skoleleverna. Vart man kommer i det nya Kina ser man folk som studerar. Kvinnor som spinner ull i dörröppningarna förhör varandra på läxan medan de spinner ullen till tråd. På många kontor och företag kommer grupper tillsammans en timme eller så före arbetstiden och studerar. Man ser par som står tillsammans på kvällarna med papperslappar i händerna och tyst förhör varandras läxor eller hjälper varandra att forma bokstäverna.

Människorna är ivriga att gripa de chanser som gjorts tillgängliga för dem, precis som författarna är ivriga att skriva för dem. Om några få år kommer alla utom de mycket gamla och de mycket unga att kunna läsa i Kina och författarna kommer att bli hårt pressade för att fylla de krav på litteratur som då kommer att ställas på dem. Då kommer den nya generationen författare att vara i Tull verksamhet.

7. Den folkliga kulturens första frukter

I ordförande Maos anförande om litteratur och konst klargjorde han att det som var gott i den gamla kulturen skulle bevaras vid skapandet av en ny folklig kultur. ”Vi vägrar inte”, sade han, ”att använda de feodala klassernas gamla kulturformer men i och med att vi övertar dessa former omskapas de och får en ny mening. De blir revolutionära och tjänar folket.” En tillämpning i praktiken av denna politik att skapa något nytt av det gamla kan man studera i den klassiska teaterns omformning.

Kineserna är ett teaterälskande folk. I den ena eller den andra av dess olika former har den klassiska teatern varit ofantligt populär under århundraden. Men tidigare tjänade den de feodala härskande klassernas intressen. Trots att dramats och operans form och teknik kom från folket var det folkets herrar som gav dem innehåll ofta genom censorns förmedling. Det är typiskt för den feodala strukturen att trots att själva teatern var så populär – likaväl bland godsägare och mandariner som bland folket – så stod de som skapade underhållningen längst ner på den sociala trappstegen. Skådespelare, dansare och musiker stod lägre än tjänare, och tillsammans med skomakare, barberare och prostituerade utgjorde de Kinas paria och stod så lågt socialt sett att de inte ens fick pröva in till de kejserliga civilförvaltningsexamina.

Den kinesiska operan med sina fantastiska kostymer och masker, sin intrikata symbolism, dånande gonggonger, skrikande violiner och klagande sånger förhärligade tålmodet, underkastelsen under despoter, sonlig vördnad och total kvinnlig självutplåning – alla de ”dygder” som fick folket att tålmodigt bära det feodala förtryckets ok. Eftersom kvinnorna inte kunde visa sig utomhus i det gamla kinesiska samhället spelades och sjöngs alla kvinnliga roller av män. För västerländska öron och ögon är mycket som sker på scenen obegripligt även med de skickligaste skådespelare. Frånvaron av kulisser står i kontrast till de rika praktfulla kostymerna. Förändringarna av det sparsamma sceneriet som användes äger rum framför åskådarna medan, en scen spelas. Musiken är ofta improviserad och ”ackompanjerar” sången med en takt eller två och verkar för västerländska öron ha föga samband med sången. Symboliken är omöjlig för en utomstående att förstå men åhörarna fattar den fullständigt. Ett knippe långa svarta hårstrån som bärs över scenen av en scenarbetare igenkänner publiken genast som en hästsvans, vilket innebär att hjälten har gjort en resa till häst.

Den operarepertoar som fortfarande är populär består av över två hundra stycken vars libretton är kända av de flesta teaterentusiasterna. Man beräknar att i medeltal 3 miljoner människor ser någon form, av kinesisk teater eller opera om dagen – ett massivt auditorium att mäta. Det finns åtminstone en kvarts miljon skådespelare enbart inom den klassiska teatern.

I dag håller en dubbel reform på att genomföras. Den klassiska teatern ses över och en ny teaterform håller på att utvecklas. Den traditionella teaterns form bibehålls men ges ett nytt progressivt innehåll. De flesta av de gamla operorna håller på att omarbetas och scener som glorifierar underdånighet, underkastelse och tåligt lidande elimineras medan de som handlar om mod, patriotism och kamp mot förtryckande despoter bibehålls och förstärks. En ytterst skicklig stab av författare och dramatiker har anförtratts denna ömtåliga teaterkirurgi. De kan ofta med några få eleganta snitt av sina knivar förändra en operas hela ideologi. Den klassiska operans form skall användas för nya historiska dramer, så att, förutom de gamla granskade favoriterna, nya dramer kan skrivas med ämnen ur den kinesiska historien i den form som fortfarande älskas av det kinesiska folket.

Men den klassiska teatern lämpar sig inte för pjäser med motiv från den samtida historien, från kriget mot japanerna och befrielsekriget och de aktuella problemen och strävandena i

Kinas liv. En modern teater i den sociala realismens skola, som ansluter sig till besluten på Yenankonferensen, håller på att utvecklas och har redan inhöstat väldiga succéer. De nya skådespelen tjänar de sanna intressena hos ett samhälle som bygger socialismen, och författarna, regissörerna, skådespelarna och skådespelerskorna reser till byarna och fabrikena och lever och arbetar där under tre, fyra månader för att få en verklig uppfattning om folkets liv. Regeringen ger de ledande principerna och ekonomisk hjälp, den skapande och produktiva sidan lämnas till teaterfolket. De (flesta dramatiker och skådespelare i både den nya och gamla teatern är organiserade i Allkinesiska teaterfederationen. 40.000 av de gamla skådespelarna hade vid mitten av 1951 genomgått korta kurser som organiserats av Federationen för att ge dem en chans att orientera sig ifråga om den nya uppfattningen om konstens uppgifter i ett socialistiskt samhälle. Teaterns folk erkändes som hedrade samhällsmedlemmar omedelbart efter befrielsen, kvinnorna började spela de kvinnliga rollerna och allt gammalt feodalt nonsens sopades bort. Författare och skådespelare fick representanter på de högsta posterna i förvaltningen. Den berömde författaren Kuo Mo-jo blev vice premiärminister och en annan lika känd författare, Mao Tun, utnämndes till kulturminister.

Eftersom teaterns folk fick ekonomiskt stöd av folket genom regeringen gav det entusiastiskt sitt bästa tillbaka till folket.

Ett samhälle som höll på att omdanas förändrade även dem som inte haft kontakt med den revolutionära rörelsen förrän efter befrielsen.

Fallet Lao Sheh (ibland stavat Lao Shaw) och hans pjäs ”Draxskäggsdikt” är ett exempel på hur det är ordnat för dramatiker i det nya Kina. Lao Sheh är välkänd utomlands som författare till bestsellerromanen ”Ricksha Boy”¹. Han studerade och bodde i England under många år och var känd i Kina som en bra författare med en humanistisk men ej revolutionär inställning. I början av 1940-talet reste han från Kina till Förenta staterna på inbjudan, – och på bekostnad – av amerikanska utrikesdepartementet och han stannade där till efter befrielsen. (Hollywood skulle filma ”Ricksha Boy” och Lao Sheh inbjöds dit och erbjöds en fabulös lön som rådgivare. Han flydde förfärad när han såg de vulgära förvanskningar som skrivits in i hans story av en smart scenarioskribent.) Efter befrielsen skrev en grupp författare med Kuo Mo-jo och Mao Tun i spetsen till Lao Sheh och talade om för honom att en hederspost väntade honom i Kinesiska folkrepubliken. Han kom tillbaka sedan Peking befriats, som han senare berättat, fylld av tvivel. (De ekonomiska frestelserna att stanna kvar i Amerika och skriva sentimentala saker om kinesiska matvanor och excentriciteter i Lin Yu-tangs stil var stora.) Han blev omedelbart medlem av Kommissionen för uppfostran och kulturella angelägenheter och fick som andra författare ett hus och bra lön av regeringen, han deltog i kommissionssammanträden och höll några föreläsningar, men huvudsakligen stannade han hemma och skrev.

Pekings konstnärliga folkteater ville ha ett skådespel om ett öppet dike som under århundraden hade plågat invånarna i en fattig förstad till Peking. På våren svämmade det över och vattnet trängde in i bostadshusen, väggarna rasade och när vattnet sjönk tillbaka var hus och sängar fyllda med maskar. Det förekom periodiska tyfusepidemier, under sommaren kläcktes moskiter som spred malaria. Hela året var det en skamfläck och en fara. Berusade ramlade emellanåt ner i diket och drunknade. Den ena stadsstyrelsen efter den andra hade tidigare lovat att göra någonting åt det. Skatter uttaxerades av ”dikesfolket” för att göra något åt diket men ingenting blev gjort. Den ställning stadsstyrelsen intog till diket blev ett slags måttstock

¹ Även översatt till svenska. Ö. anm.

på vilket förtroende man kunde ha för den. Folket i förorten var mestadels skeptiskt och trodde inte att den nya folkliga stadsstyrelsen skulle göra något åt diket. Men det dröjde inte mera än ett par månader efter befrielsen förrän tusentals arbetare dök upp en morgon, rördades ut och det hatade diket fylldes och träd planterades ovanpå. ”Dikesfolket” måste erkänna sitt misstag. Slutligen hade det fått en styrelse som gjorde något för vanligt folk.

Lao Sheh blev förtjust över historien. Stadens styrelse ställde stadens protokoll till hans förfogande. Han tillbragte veckor med att ströva omkring i trakten, manuskriptet och dialogen började ta form. De skådespelare som skulle spela med i pjäsen uttogs på förhand och bodde hos ”dikesfolket” för att lära sig deras accent och supa, in den lokala atmosfären. Lao Sheh själv är den erkände mästaren på Pekingspråket och ”dikesfolket” gav honom autentiskt material till bakgrunden.

Den pjäs som blev resultatet har blivit en kolossal succé och skulle ha framgång på alla världsscener. När ridån går upp är det som om scenens bakre vägg hade tagits bort och man har ett fönster mot livet i Peking. Även om en västerlänning inte förstår vad som lovordas som utomordentlig Pekingdialog, kan han uppskatta detta strålande realistiska drama, som endast kunnat skrivas och framföras tack vare Folkregeringens, nya kulturpolitik.

Ett annat mycket förtjänstfullt verk är operan ”Bai Ma-nu” (Den vithåriga flickan), den första pjäs i den nya produktionen som spelats utomlands. Den bygger på en av dessa historier, som endast kan förekomma i Kina, en sann historia om, en flicka som i dag bor i en kinesisk by med en Befrielsearmésoldat som hon gifte sig med efter befrielsen. Då man ser pjäsen på scenen verkar den överklig och otrolig för en utomstående, men för kineserna är den bara en lätt variation av en alltför Välbekant historia. Flickans far var en fattig bonde som stod i skuld till traktens godsägare. Efter skörden går han till godsägaren med varje silverdollar han har kunnat skaffa, mer än nog för att betala räntan på skulden. Godsägaren som tidigare utan framgång försökt förföra hans, dotter begär att skulden omedelbart skall betalas eller i annat fall dottern lämnas som slavflicka. Kvällen före flickans bröllop med en bypojke tvingar godsägaren den gamle bonden att sätta sitt fingeravtryck på ett dokument vari han säljer flickan.

Fadern går hem, med brustet hjärta, han står inte ut med att berätta för hustrun och dottern vad som hänt. Medan flickan håller på att göra sig färdig för bröllopet sväljer fadern gift och dör. Modern, dottern och grannarna jämrar sig fortfarande över faderns död när godsägaren och några av hans beväpnade män kommer, visar upp köpekontraktet och släpar bort dottern. I början tjänar hon som slavflicka åt godsägarens mor och blir brutalt piskad och slagen för minsta förseelse. Hennes fästman försöker bryta sig in i huset för att rädda henne men blir upptäckt och måste fly från trakten. Han tar sig över Gula floden och ansluter sig till Åttonde linjearmén. En natt våldtar godsägaren Bai Ma-nu och efter en tid upptäcker den stackars flickan att hon är gravid. En äldre slavflicka i hushållet får höra att godsägaren tänker sälja kamraten till en bordell eftersom han inte kunnat göra henne till en villig älskarinna. Den äldre flickan avslöjar komplotten och Bai Ma-nu flyr på natten i riktning mot floden. Godsägaren och hans män jagar henne med hundar och gevär men då de finner hennes sko vid flodkanten tror de att hon har dränkt sig.

I själva verket gömmer sig Bai Ma-nu i vassen intill och hittar slutligen en grotta i en vild ödslig bergstrakt. Hennes barn dör vid födelsen. Under nästan två år lever hon som ett vilt djur. Hon lär sig fånga fåglar och döda smådjur med stenar. Hennes långa okammade hår har blivit vitt. Hon stjälar offergåvorna från ett buddhisttempel i bergen. Byborna har sett en skymt av en vild uppenbarelse som smyger in och ut i templet och en legend växer upp att hon är

bergens ande. Templet blir populärt och mer och mer mat lämnas där.

Befrielsearmén närmar sig trakten och som vanligt skickar den först dit en funktionär som kände folket i byn. Det är Bai Ma-nus fästman som glatt välkomnas av byborna. Befrielsearmén kommer och ger sig iväg, men lämnar kvar pojken för att genomföra arrendeminskningen och andra reformer. Godsägaren får höra att ett möte med byborna skall äga rum, där arrendeminskningen och andra frågor som skulle sluta med hans ruin skall diskuteras. Natten före mötet låter han bränna ner den bondes hus där mötet skall hållas och klistrar upp ett meddelande från anden i templet som varnar för sådana möten. De uppskrämda, vidskepliga bönderna vill inte gå emot anden. Mötet inställes och historien om den vithåriga anden förklaras för funktionären. Han tillbringar en natt i templet med en kamrat, ser spöket och jagar upp det till dess lya i berget där han och Bai Ma-nu känner igen varandra. Nästa dag går mötet av stapeln och utvecklas till ett anklagelsemöte, vid vilket Bai Ma-nu, som dolt sitt vita hår under en mössa, dramatiskt konfronteras med den häpne godsägaren. Operan slutar med en utomordentlig anklagelsekör som rekapitulerar godsägarens brott och kräver hans död.

Bai Ma-nus historia kom i dagen när regeringsfunktionärer tillkallades för att klara upp mysteriet med ”anden” i bergstemplet. De rapporterade historien till högre myndigheter och slutligen reste författare till ort och ställe och samlade material om hela historien. De levde i byn under flera månader, insöp den lokala atmosfären, dialekten och musiken, och resultatet har blivit en gripande opera i vilken vartenda ord och vartenda ton finner genklang i de kinesiska åhörarnas hjärtan. Den har spelats över hela landet nu, och de vackra melodierna sjungs och visslas av opera- och filmbesökare – en filmversion spelades också in – i hela Kina. Det inträffade tragikomiska intermezzon i början i en del landsortsstäder där åhörarna levde med i det realistiska anklagelsemötet till den vilda grad att de började kasta sten på den skådespelare som framställde godsägaren. Folket – samma sak inträffade ju vid föreställningen av hamnarbetarnas pjäs, som vi tidigare berättat om – är ännu inte vana vid att se sina egna lidanden skildrade på scen och film.

Kina överflödar av sådana historier och sådana människor. Där finns ett ofantligt rikt, obearbetat fält för författare, dramatiker och poeter nu när de har fått upp ögonen för skönheten och dramat i folkets liv. Om man inte har bott i Kina är det svårt att förstå vilken ansträngning de intellektuella har måst göra för att stiga ner från sina höjder och upptäcka rikedomerna på teman. Mao Tse-tung berättar att när han gick i skolan imponerades han först av de intellektuellas vanor.

”Jag var till exempel besvrad”, säger han, ”när jag bar mitt eget bagage på en bambukäpp i närvaro av studenter som inte kunde bära den minsta tyngd på, sina skuldror eller i sina händer. Den tiden tyckte jag att de renaste människorna i världen var de intellektuella. Arbetare, bönder och soldater var de smutsiga människorna. Efter revolutionen levde jag tillsammans med arbetare, bönder och soldater. Så småningom lärde jag känna dem och de lärde också känna mig ... När jag sedan jämförde intellektuella av den gamla skolan med arbetare, bönder och soldater kände jag att dessa intellektuella hade orena fläckar inte bara i sina själar utan också på sina kroppar. Det renaste folket i världen var arbetarna och bönderna. Även om deras händer kunde vara svarta och deras ben nerlortade av kodynga var de ändå renare än bourgeoisin och småborgarna. Detta är vad jag menar med en förändring i känslorna – en växling från en klass till en annan.” Under århundraden har Kinas intellektuella försummat den rikaste inspirationskällan. Nu håller de på att utforska den och finner ädelstenar som ”Bai Ma-nu”, vilka tas emot med entusiasm av hela befolkningen.

”Bai Ma-nu” blir säkert en världssuccé när översättningar blir tillgängliga. Den har redan spelats med stor framgång i Prag och den är bara förelöparen till en rik repertoar som kommer att för första gången ge den kinesiska operan en hedersplats, på världsscenerna.

Frånsett pjäser som ”Draskäggsdiket” och ”Bai Ma-nu” spelas många stycken som har kortsiktigt skolningsvärde både för skådespelare och publik. ”Lucka nr 6”, berättelsen om Tientsins hamnarbetare och krossandet av bossväldet tillhör denna kategori. I den form vari stycket först presenterades hade det mer uppfostrings- än konstnärligt värde. Eftersom det var nödvändigt att visa publiken exakt hur systemet fungerade och hur hamnarbetarna levde gick det in i allt för mycket detaljer. Det tog två kvällar att spela och framfördes av hamnarbetarna själva. Slutligen blev det på grund av sitt goda dramatiska innehåll radikalt bearbetat, nerkortat och anpassat för den stående repertoaren. En liknande pjäs behandlade prostitutionen i Peking. Den spelades sedan stadens styrelse stängt bordellerna i staden. Den skrevs av flickorna själva och skildrade noggrant deras fruktansvärda liv sedan de sålts eller lurats in i prostitutionen. Den uppfördes på Pekings konstnärliga folkteater av de tidigare prostituerade och blev ett mäktigt vapen vid avslöjandet av de smutsiga och kriminella affärerna bakom bordellbranschens kulisser. Denna pjäs avfördes från scenen när dess syfte var nått. En annan pjäs som blev en dundrande succé uppfördes av ett gäng före detta ficktjuvar i Tientsin. Under en rörlig fyratimmarsunderhållning demonstrerades ficktjuvarnas metoder mot en äkta bakgrund av kinesiskt gatu- och torgliv, från utbildningen av lärlingar till gängse praxis vid ”yrkesutövningen” och tjuvgodsets avyttring. De var alla födda skådespelare och deras fingerfärdighet och påhittighet hänförde publiken. Men dessa pjäser anses som kortsiktiga exposéarbeten och inte som äkta dramer.

Allt eftersom upprensningen av skumraskaffärerna fortgår uppmuntras vanligen offren – och prostituerade och ficktjuvar anses lika mycket som samhällets offer som Tientsins hamnarbetare – att berätta så mycket de känner till och att hjälpa författarna att rekonstruera en autentisk handling som lämpar sig för scenen och sedan aktivt medverka att berätta för åhörarna hur de själva och allmänheten lurats. I-KwangTao-demonstrationerna, omnämnda i ett tidigare kapitel, som rensade upp en sekt som exploaterade böndernas vidskepelse, tillhör också samma kategori av uppfostrande-underhållande stycken av begränsad räckvidd.

Ett missförhållande som sopats bort genom; befrielsen var det brutala systemet varunder teaterleverna fick arbeta. De som ville bli skådespelare eller sångare fick gå i lära hos en äldre skådespelare som de under flera år arbetade för utan betalning. Det var sed att slå eleverna efter varje föreställning för att uppehålla disciplinen. Om vederbörande hade spelat bra blev han endast lätt slagen, om han spelat dåligt fick han ett rejält kok stryk. Sedan han avlagt sina prov och blivit en fullfjädrad aktör arbetade han fortfarande under flera år utan betalning och fick betala ”undervisningsarvodet” från elevtiden. Och när han slutligen började få betalt för sitt arbete måste han överlämna en stor procent av lönen till agenten som ordnat kontraktet. Nu finns det teaterskolor där unga skådespelare och skådespelerskor studerar gratis.

Den mest iögonfallande framgången på kulturfronten har den kraftiga unga filmindustrin skördat. Trots bristen på erfarenhet och utrustning producerade statliga filmateljéer under 1950 tjugosex långfilmer, arton dokumentärfilmer och sextiotvå journaler och dubbade fyrtioåtta sovjetfilmer till kinesiska. Denna rika produktion presenterades för publiken under en filmmånad i mars 1951, varunder en ny film spelades varje kväll under månadens lopp i tjugo av Kinas största städer.

Den utomordentliga kvalitén hos dessa filmer, som skildrade verkliga händelser ur åskådarnas

liv, drev bort de amerikanska filmerna ur marknaden. Under de fyra åren mellan 1945 och 1949 hade Kuomintangkina importerat inte mindre än 1.960 amerikanska filmer till Kina. Bara en handfull amerikanska filmer spelades 1951 i några av de större kuststäderna. I början av 1950 dominerade de fortfarande biografernas repertoar men mot slutet av samma år drev konkurrensen från de nya kinesiska filmerna samt stigande antiamerikanska känslor efter Koreakrigets utbrott det mesta av hollywoodproduktionen i soptunnorna, där den hörde hemma. Den sociala realismen besegrade den dekadenta formalismen i öppen strid. De nya filmerna har konstnärligt och dramatiskt skildrat förändringarna i folkets liv efter befrielsen samt händelser från kriget mot japanerna och befrielsekriget. De håller inte bara upp en spegel för det förflutna och det närvarande utan visar också vägen för den framtida utvecklingen. De har spelat en viktig roll vid genomförandet av några av de nya reformerna. Filmen ”Den nya stilens äktenskap” visade till exempel de feodala sedvänjorna med barntrolovningar och arrangerade äktenskap, det elände som förorsakades av seden att förbjuda änkor att gifta om sig, kvinnornas gamla slavförhållande till männen som i sin tur var godsägarnas slavar. Filmen visade vägen till äktenskap, där båda parterna har sitt fria val och där äktenskapet baseras på kärlek och lika rättigheter. Denna film hjälpte till att förbereda allmänheten att acceptera de nya äktenskapslagarna som infördes i april 1950.

Filmindustrin liksom alla andra större företag arbetar efter en omsorgsfullt förberedd produktionsplan. Den sorterar under Kinas Filmbyrå som i sin tur är underordnad kulturministeriet. Många av direktörerna och producenterna arbetade i Yenan (där emellertid enbart dokumentärfilm och journaler spelades in). Efter befrielsen startades tre filmateljéer i respektive Shanghai, Peking och Mukden. Det finns dessutom fem privata ateljéer i Shanghai, däribland en som efter kriget utkonkurrerats från Hongkong av de amerikanska gangster- och sexfilmerna. Filmen liksom andra grenar av kulturen skall tjäna samtida revolutionära uppgifter. En blick på 1950 års produktion visar hur denna uppgift har fyllts. Sex filmer behandlade den militära kampen mot den japanska aggressionen, fyra berättade om hjältemodiga bedrifter av bönder under kriget mot japanerna och i befrielsekriget. Åtta handlade om striderna på produktionsfronten inom industrin och jordbruket, fem om historiska ämnen med tonvikten lagd på bakgrunden till revolutionen, och tre om kvinnornas frigörelse och nationella minoriteter. Krigsutbrottet i Korea och hotet från den amerikanska imperialismen ändrade programmet för 1951. Fem filmer avslöjade den västerländska imperialismen i aktion och två förfäktade internationalistiska tendenser för att motverka det främlingshat som kunde uppstå på grund av Koreakriget. Andra behandlade ämnen från revolutionen och det sociala och produktiva livet.

I alla dessa filmer ser man frukterna av Yenankonferensen. Man inser att endast skådespelare och producenter som verkligen levat med bönder och arbetare kan få fram den realism som präglar dessa filmer. Och det förhåller sig så, filmarbetarna går verkligen till folket. Scenariörförfattaren och hans assistenter söker först upp fabriker och byar, om filmen skall handla om sådana teman, och insamlar det autentiska material som skall användas. Före inspelningen lever och arbetar producenter, skådespelare, skådespelerskor och andra medverkande i filmen under två-tre månader i fabriken eller byn. För filmen ”Förenen eder för framtiden!” till exempel, som handlar om textilfabriken nr 9 i Shanghai, begav sig en del skådespelare till fabriken, medan andra reste till de byar varifrån de flesta fabriksflickorna kom. De stannade där i två månader. Funktionärer och arbetare från fabriken inbjöds att läsa och kritisera manuskriptet. En del av huvudscenerna spelades på fabriksteatern innan de filmades och arbetarna kom med sina kritiska invändningar. Mycket förändrades och överarbetades på basis av fabriksvisningen. Det är en oföränderlig princip att om det är fråga om samtida företeelser

så måste producenter, fotografer och skådespelare bege sig till den plats dit handlingen är förlagd och skaffa sig praktisk erfarenhet på ort och ställe.

Under sådana förhållanden finns det ingen chans att hollywoodfantasterier och glamour smyger sig in i produktionen. De privata ateljéerna började snart kopiera de statliga koncernerna och sända ut sina medarbetare för att lära av folket. En av de framgångsrikaste privatinspelade filmerna 1950 var ”Kapt. Kwan”. Dess scenarioskribenter och skådespelare hade tillbragt veckor i Kwans hemby och sedan ytterligare veckor i det regemente i Tredje fältarmén som Kwan tillhört. Resultatet blev en verklighetstrogen bild av livet i byn och armén, som bönder och soldater hälsade med entusiasm som en sann och realistisk film.

En annan imponerande film, från de statliga ateljéerna var ”Res er, systrar!”, en känsligt och utomordentligt regisserad och spelad långfilm. Det är en enkel och verklighetstrogen skildring av en prostituerad från Pekings bordeller, en bondflicka som med sin mor kom till staden för att bo hos släktingar, när fadern dog och lämnade dem utan ett öre. Modern satte sitt fingeravtryck på en handling som båda trodde var ett arbetskontrakt till en textilfabrik. Flickan fördes i stället till en bordell där hon invigdes i sitt arbete på vanligt sätt genom att ägaren våldtog henne. Filmen följer troget händelserna på en bordell, där aborter utfördes av ”madame” med en sax och utan någon bedövning, där en flicka som håller på att dö av blödningar läggs i en kista som spikas igen medan hon fortfarande lever, där flickor som försökte fly fick ett brännmärke på skuldran av ett rödglödigt järn. En sann skildring av det omänskliga liv som fördes av de flickor som såldes till prostitutionen och hur de har kommit på fötter igen efter befrielsen. Det finns inte en skynt av moraliserande i filmens inställning till flickorna i filmen. Filmen präglas av en frän realism som mildras av den humanism som genomströmmar varje aspekt av livet i det nya Kina. Det finns inte en antydning om att det skulle varit skamlöst av flickorna att ha varit prostituerade. Tonvikten är lagd på det brutala sociala system som drev flickorna till bordellerna och det faktum att flickorna nu kan få en god start i livet och att alla vägar till studier och yrkesutbildning nu står öppna för dem. Det var en film som på grund av sin gripande humanism kom många av publiken att gråta vid den föreställning jag såg.

Befriad från kapitalismens bojor, från Kuomintang's reaktionära kontroll – Kuomintang utövade sträng censur och hade till och med bildat ett ”Sällskap för utrotandet av kommunister i filmindustrin” – befriad från inflytandet av Hollywoods glamour, dekadans och illusionism har den kinesiska filmen marscherat mycket raskt framåt och lämnar inte bara sitt bidrag till den kinesiska revolutionens fullbordande utan också till världskulturen. Den kinesiska revolutionens höga humanism kommer till sin fulla blomstring i den realistiska presentationen av det nya livet i vardande.

För att få ut dessa nya skapelser till publiken i ett land där det bara finns sjuhundra biografer för nästan fem hundra miljoner människor har man över sexhundra ambulerande biografer som turnerar till byar, fabriker och truppförband. Eftersom endast få byar har elektricitet är de flesta biograferna utrustade med batteridrivna filmprojektorer. Sovjetspecialister hjälper till med att utveckla färgfilmstekniken, Tjeckoslovakien har skickat biografutrustning och specialister som installerar den och som utbildar kinesiska filmmaskinister. Till form och innehåll har de kinesiska filmerna redan lämnat Hollywoods långt bakom sig och de håller snabbt på att överträffa dem i teknik också.

Filmerna och de nya operorna har väckt till liv och populariserat en gren av den folkliga kulturen som länge har stagnerat. I de kinesiska byarna har grupper av forskare efter befrielsen varit ute på jakt efter folkmusikens dolda skatter vilka som alla andra konstformer i

Kina nu betraktas som nationella rikedomar. Folkmelodier som länge varit begravna har nu återuppstått tack vare "Forskningssällskapet för folkmusik". Det fanns praktiskt taget ingen skriven musik i hela Kina innan forskningssällskapet började sitt arbete. Som på så många andra områden måste arbetet börja från grunden och till och med under grunden. Förr i tiden vidarebefordrades folksånger och till och med arior i klassiska kinesiska operor från mun till mun. Forskningsgrupperna hämtade fram melodierna från lokala skådespelare och spelmän, oftast från bönderna själva. Melodierna skrivs ner och arkiveras omsorgsfullt som dyrbarheter. Enbart i norra Shansi samlades över två tusen melodier in och arkiverades i forskningsbiblioteken. När en författare arbetar på en ny opera eller film kan han gå till biblioteken och få melodier spelade eller sjungna tills han får tag i dem som närmast uttrycker de känslor och den atmosfär han vill ha. Dem han väljer ut bearbetas sedan för solin, kör eller orkester av kompositörerna. "Av det gamla skapar vi det nya", sade ordförande Mao och det har sin tillämpning likaväl inom musiken som i drama och litteratur. De vackra melodierna i "Bai Manu", som vi talat om tidigare, hade alla samlats in av forskningssällskapen i de byar där den vithåriga flickan hade levat.

Folkmusiken hade inte populariserats tidigare i Kina utom i de områden som kontrollerades av Åttonde linjearmén. Eftersom sångare och spelmän betraktades som samhällets lägsta drägg var det endast i de områden där de nationella minoriteterna var parias i alla fall, som folkmusiken och folkdanserna utvecklades i masskala. De nationella minoriteterna utgör nu en rik och livskraftig källa för sång och dans och deras talanger uppmuntras på alla sätt av Folkregeringen.

Åttonde linjearmén var den första i Kina som satte upp dans- och musikgrupper i sina förband. I byarna i norra Kina fanns en gammal traditionsrik dans och musik som kallades "yang ko". "Yang ko" betyder "de första gröna skotten" och den sjöngs och dansades när de första gröna sädesbroddarna stack upp ur den snötäckta jorden tidigt på våren. Den kunde utföras även vid skördetiden. Åttonde linjearmén utvecklade den genom att skapa de berömda "yang ko"-trupperna som följde tätt i hälar på armén in i nyligen befriade byar och städer och gav strålande föreställningar för den lokala befolkningen och sjöng traktens melodier med revolutionära ord. De samlade nya "yang ko"-melodier allt eftersom de förflyttade sig från plats till plats och använde melodier och danser för att framställa alla möjliga verksamheter, från plöjning och skördarbete till nätdragning och minutläggning och nedkämpande av japanska inkräktare.

Nyligen har kompositörer och musikforskare gjort en översyn av hela den kinesiska musiken, inklusive den klassiska operan. En av de största svårigheterna har åter varit frånvaron av noter. I den kinesiska operan bildar inte dramat och musiken ett integrerande helt. Samma drama kan spelas med ett dussin olika musiksättningar, beroende på vederbörande skådespelares tycken och talang. Det finns ett standardlager av populära operaarior som uttrycker olika känslor. Där är hjältearian, arian om den sonliga pieteten, om hustruns underdånighet, om den grymme despoten, den gode kejsaren, arior som uttrycker sorg vid en väns död och liknande teman, välkända för de kinesiska operabesökarna. Skådespelaren kan ta vad han tycker om ur denna repertoar för den opera han medverkar i, så länge han uttrycker de korrekta känslorna. Och han kan, när han vill, introducera sina egna variationer på originalmelodin, som ackompanjörerna gör sitt bästa att följa. Berömda artister har sina egna ackompanjatörer – vanligtvis på fiol och trumma – som är experter på att följa de mest utvecklade variationer. Allt spelas på gehör och förste ackompanjatören följer sångaren, medan de andra följer ackompanjatören. Mellan verserna slås gonggonger med varierande styrka och

tempo, beroende på de känslor som uttryckes.

Eftersom alla kvinnliga partier spelades av män blev skådespelare berömda eller tvärtom för sin förmåga att gestalta kvinnliga röster och gester. Skådespelarna bär mask och kostymer som omedelbart och lättfattligt identifierar dem för publiken som hjälte eller skurk, god konung eller elak despot, underdånig hustru eller plikttrogen son, så att det enda som blir kvar för dramatisk gestaltning är rösten och gesterna. En gammal man med skägg måste sjunga med tunn skälvande röst, den underdåniga kvinnan med hög diskant, hjälten med kraftfull baryton och så vidare. Dessa musikaliska skådespelartraditioner har mycket bidragit till att förvränga den kinesiska sången, eftersom inte bara de manliga skådespelarna utan även musik- och operaentusiasterna försöker sjunga sina favoritsånger i en onaturlig klagande diskant. Det feodala kinesiska samhällets själva struktur och eländet före befrielsen var sådana att sånger som talade till publikens hjärtan var subjektiva, självömkande klagosånger som passade in i de teman som favoriserades av den härskande klassen och censuren. Och som vi tidigare nämnt gjorde skådespelarnas brutala utbildning och deras eländiga liv dem benägna för att lufta sitt elände på scenen.

De reformer som har genomförts inom den klassiska operan har redan förändrat mycket. De kvinnliga rollerna spelas nu vanligen av kvinnor och de manliga skådespelarna kan koncentrera sig på manliga, robusta sånger. Tonvikten läggs på positiva, patriotiska dramer och den gamla självömkande reaktionära smörjan vrakas. Andra instrument har införts i orkestern och livliga danser och körer har introducerats. Men vanligtvis är, bortsett från att de har lättats upp betydligt, både musiken och formen i den klassiska operan desamma som förut. Det är i den nya operan och filmen som grunden för en stor utveckling av den kinesiska musiken håller på att skapas. Här skapas drama och musik som ett helt. Musiken skrivs speciellt för dramat eller manuskriptet och bygger på teman som springer fram ur folkets liv. I den gamla operan är musiken uteslutande enstämig med en del kontrapunktiska inslag i ackompanjemanget. I den nya operan och i filmerna förekommer en rik orkestrering full av livliga färger och harmonier. Den enkla bymelodin som tidigare var okänd utanför en radie på några få miles blir en fin aria med fullt orkesterackompanjemang. En ”yang ko”-melodi, som tidigare var känd enbart av några få bönder i någon avkrok, blir en eggande kör sjungen av femtio eller sextio blandade röster. Lokala ”yang ko”-danser bildar grundvalen för en orkestersvit. När kinesiska kompositörer får tid över från att skriva funktionell musik kommer dessa melodier att växa till stråkkvartetter och symfonier. Bymelodierna som mödosamt hopsamlas av forskningsgrupperna blir populära över hela landet genom filmen och radion. Det är svaret på kulturens marshallisering och på exporten av standardiserad amerikansk jazz som har dränkt den nationella musiken i hela Västeuropa under det senaste decenniet!

Musikdepartementet håller på med sin uppgift att samla in den kinesiska musikens rikedomar och popularisera dem i nationell skala. Det är en musik som har det gamla Kinas ande men den presenteras i en form som överensstämmer med det nya Kinas förhoppningar och framsteg. Musiker och kompositörer liksom skådespelare och författare har nu en ärad plats i det nya samhället. Så länge de är redo att lära av folket, skriva och spela för folket får de statens stöd och alla möjligheter att skapa och spela av hjärtats lust.

Varje dramatiker, författare, kompositör eller poet som har ett drama att gestalta, en bok att skriva, musik att komponera eller dikter att utforma får helhjärtat stöd så länge skådespelet, boken, musikstycket eller dikten bidrar till mänsklighetens och det kinesiska folkets strävan uppåt. Det är den måttstock med vilken allt skapande arbete mätes i Kinesiska folkrepubliken.

För de bildande konstnärerna gäller samma normer. Förr i tiden var de om möjligt mera

avlägsna från folket än de flesta intellektuella. En kinesisk målare arbetade i sin ateljé alldeles glömsk av realiteternas värld. I allmänhet målade han blommor, fåglar, bambuträd, hästar, kinesiska skrivtecken, skäggiga filosofer med händerna instuckna i ärmarna på sina kläder, rockar eller sköra kvinnor i sidenklänningar, vanligtvis utan modell. Var och en hade sin specialitet, sin egen stil, och målade bara fåglar, bambuträd, hästar och så vidare. Men under Yenanperioden accepterade en del målare också ordförande Maos princip att all konstnärlig inspiration måste komma från livet självt, från livet som det levs och inte som det ses från ett elfenbenstorn. Efter befrielsen var det svårt för de gamla specialisterna att anpassa sig till de nya kraftfulla formerna i affisch- och plakatmålningen som var dagens behov. De fann inte längre några godsägare, förmögna byråkrater och utländska turister som kunde köpa akvarellerna på pergamentsskärmar och rullar. Vana som de var vid de finaste kamelhårspenslar varmed de målade de lättaste penseldrag för konnässörernas ögon, ryggade många av dem tillbaka vid tanken på att smäcka färg på plank som var tio fot i kvadrat, på affischer som skulle pryda spårvagnar. Tidigare hade de målat för en handfull esteter, nu begärde man att de skulle måla i livliga färger på banderoller och affischer som för hundratusentals, miljoner människor protesterade mot den amerikanska aggressionen i Korea.

De som inte kunde anpassa sig till den nya situationen kastades inte på sopbacken. De fick arbete i akademier, där deras tekniska skicklighet kunde läras ut till studerande som nu studerar alla former av måleri. Många fick arbete med att kopiera de gamla mästerliga väggmålningarna i världens största naturliga konstgalleri i grottorna vid Tun Huang, den buddhistiska kulturens gamla centrum i Kina. Där i Kansu-provinsen finns hundratals grottor vars väggar är försedda med utomordentligt välbevarade målningar från 300-900-talen. Om de skulle läggas efter varandra skulle man få inte mindre än tjugofem miles målningar som nu alla kopieras och utställs över hela Kina. Kinas berömdaste målare av den gamla skolan är Chih Pai-hsie som trots att han är över åttio år har utnämnts till professor vid Akademin för de sköna konsterna. Han undervisar i den gamla tekniken som kommer att användas av hans lärjungar när de målar motiv från det verkliga livet.

De yngre målarna, som grupperat sig kring dem som studerade och arbetade i Yenan, har med liv och lust kastat sig in i den nya konsten. Det finns en mycket vid ram för deras verksamhet. Många undervisar i Centrala akademien för de sköna konsterna i Peking, tidigare Pekings akademi. Dess preses under Kuomintangtiden, Shin Pei-heng, en berömd målare, specialist på att måla hästar, har behållits som chef för den nya akademien. Han är en ivrig förespråkare för de nya teorierna om konstens och konstnärernas roll. De flesta målarna i Peking arbetar i någon av följande institutioner: Folkets konstnärliga förlagsverksamhet, Konstnärliga arbetsgruppen eller Konstnärliga centralförrådet. I dessa tre institutioner kan de göra allt, från illustrering av tidningar och böcker till att rita märken för fredsmöten eller måla ett porträtt av Mao Tse-tung. De beger sig till fabriker och byar och sedan de arbetat och levat med folket och fått sina ben täckta av kodynga, som ordförande Mao uttryckte det, och sina händer nedsölad av maskinolja, målar de bönder och arbetare i arbete. I publicitetsavdelningen ritas de karikatyrer och teckningar med socialt och politiskt innehåll. De uppmuntras av regeringen som genom dem snabbt kan få ut ett budskap till en i hög grad analfabetisk allmänhet för vilka böcker är värdelösa. Ku Yuan, en av Kinas mest berömda träsnittskonstnärer, vars arbeten är välkända utomlands arbetar i publicitetsavdelningen.

Alla konstnärer, vilken specialitet de än har, får en chans att leva och arbeta på ett anständigt sätt i Kinesiska folkrepubliken. Sitt levebröd kan de tjäna på konstnärligt arbete som, även om det inte är idealet för en individualistisk konstnär, ger honom bröd och smör – eller ris och

nudlar. På sin fritid kan han skapa vad som ligger hans hjärta närmast. Om resultatet tillfredsställer folkets behov kommer han inte att sakna köpare. Alla konstnärer kan inlämna sina fritidsalster till Federationen för de sköna konsternas utövare, som regelbundet anordnar utställningar i hela landet. De kan också anordna privata eller grupputställningar som i de kapitalistiska länderna. Men om de inte skildrar folkets liv i dess strävan uppåt kommer de att bli lika isolerade som de poeter och författare vilka fortfarande skriver jeremiader om löv som singlar till marken.

Det finns ingen plats för abstraktioner, surrealism eller mysticism i konsten i ett samhälle, där folkets massa är de slutliga kritikerna – och köparna. Det finns inte längre några förmögna änkor eller neurotiska excentriker som kan investera sina förmögenheter i meningslöst trams och kludd. Målaren kan fortfarande måla abstraktioner, poeten kan fortfarande skriva obegripliga meningslösheter, men de kommer att jämrta sig över att de är ännu mer ”oförstådda” i Folkets Kina än i den kapitalistiska världen. Genom att insistera på att konsten börjar med folket och måste tillfredsställa folkets behov har de sociala realisterna utdelat ett dödligt slag mot Västerlandets pessimistiska formalister.

8. Frivilliga för fred och oberoende

En välbekant syn för resande i Kuomintangkina var rader av eländiga unga män som marscherade på vägen, omgivna av beväpnade vakter. Deras händer var bundna med rep eller kedjor och de gick efter varandra i en rad, med just så stora avstånd inbördes att de kunde gå. De påminde om slavar som föstes till en marknadsplats eller om fångar som fördes till avrättningsplatsen. Ofta nog såg man dem döda eller döende på vägkanten med händerna fortfarande bundna. Det var inte slavar eller fångar utan bönder som skrivits ut till Chiang Kai-sheks arméer och var på väg till närmaste militära bas – kanske en veckomarsch avlägsen. Byarna i trakten hade fått order att varje huvudman skulle ta ut så och så många man en viss dag, och huvudmannen, som samarbetade med godsägarna, tog dem uteslutande från de jordlösa, de fattiga och ”medelbönderna”. Arméns taktik var att ge dem just tillräckligt med mat för att de skulle hålla sig vid liv men inte orka med några flyktförsök under marschen. Vakternas taktik var att inte alls ge dem någon mat utan om möjligt låta dem dö så att de kunde samla och sälja deras matransoner. Om fiendens flyg gjorde attacker sökte vakterna betäckning och lämnade männen på vägen där de tumlade om med sina rep. Om några dödades måste de andra bära dem. Vakterna skrev ut ransoner för hela styrkan och förklarade i förläggningen att de hade dödats sista marschdagen. Ibland flydde de men som desertörer kunde de aldrig återvända till sina hembyar. Det var större sannolikhet att de som togs ut till armén dog av sjukdom än av fiendens kulor.

Under de första åren av enhetsfronten mot japanerna, 1937-38, var entusiasmen stor för att kämpa ner inkräktarna. Bönder och arbetare anmälde sig som frivilliga, men när Chiang Kai-sheks generaler började göra affärer med japanerna i frontområdena och undertryckte all anti-japansk propaganda, när Kuomintang koncentrerade sina huvudstyrkor mot kommunisterna och gick till angrepp mot de enda element som konsekvent skyddade folket mot inkräktarna, avstannade strömmen av frivilliga och entusiasmen dog. Bondsönerna fick ingen ideologi att slåss för och behandlades lika illa av japanerna, Wang Ching-weis marionetter och Kuomintang och hade inget intresse för kriget. Att tas ut till krigstjänstgöring betydde för de flesta att aldrig få se den egna familjen eller hembyn mera. Det innebar stora risker att dö av sjukdom för en sak som man varken visste något om eller trodde på.

Meniga soldater föraktades och fick stryk av sina officerare och fruktades och avskyddes av

befolkningen. De fick sällan ens de ömkligt små ransoner som var fastställda i Kuomintang-arméernas reglementen. Generalerna fick ut hela sina ransoner och sålde dem på svarta börsen. Förråd av apoteksvaror och medicin som strömmade in från Amerika och välgörenhetsorganisationer i hela världen kom aldrig fram till truppförbanden utan såldes i eleganta kemikalieaffärer i alla de stora städerna – och till japanerna. Om en soldat blev sjuk eller sårad fick han köpa sina egna förband eller sin medicin, eller också vara utan – vanligtvis det sistnämnda, vilket jag såg under en tremånaders resa vid Kuomintangfronten 1942. Soldaterna lade gröna löv eller tidningspapper på sina sår i brist på bättre förband. Soldaterna fick varken tillräckligt med mat eller pengar att köpa medicin för om de var sjuka, och det var därför de stal och plundrade. Det var en järnregel i Chiang Kai-sheks arméer att trupperna inte skulle tjänstgöra i sina hemprovinser. De kunde då fraternisera med traktens befolkning och frestelserna att desertera kunde bli alltför starka. När trupperna var förlagda i främmande provinser hade de inga samvetskval att stjäla från bönderna.

Ankomsten av Kuomintangtrupper till ett distrikt var den största tänkbara olycka för befolkningen. Först kom inkvarteringstrupperna och ville ha säd och det brukade bli stryk för de bönder som inte lämnade tillräckligt. Sedan kom andra avdelningar och ville ha hjälp med att gräva skyttegravar och bära bårar, de rekvirerade djur och redskap. För en bonde betyder ofta förlusten av ett dragdjur ruin och förlust av gårdar, men trupperna förde bort hästar och oxar allt eftersom de behövde dem. Sällan eller aldrig lämnades de tillbaka. Soldaterna plundrade lador, hönsburear och svinstior. När bönderna protesterade fick de samma behandling av knytnävar och gevärskolvar som soldaterna fick av officerarnas knytnävar och pistolkolvar. Man kunde inte klandra soldaterna. De var hungriga och bittra och den enda lättnaden i deras elände var att göra någon annan olycklig. Kuomintangsystemet gjorde en soldat till en föraktad och hatad varelse och soldatens yrke undveks till varje pris. Vid en slutlig analys blir förhållandet mellan officerare och soldater och mellan armén och befolkningen den avgörande faktorn i Kuomintangs nederlag. Och omvänt var förhållandet mellan armén och folket den största bidragande faktorn till Befrielsearméns seger.

I städerna var studenterna befriade från militärtjänst eftersom de kom från överklassen. Det var endast de fattiga som tvingades in i krigstjänst. Intellectuella som enligt ordförande Maos ord ansåg det vara förnedrande att göra något med sina händer stod helt över det militära livet.

I och med folkarméernas tillväxt förändrades inställningen mot soldaterna fullständigt, liksom soldaternas ställning förändrades. Den framtida Folkets befrielsearmé föddes den 1 augusti 1927, när Arbetarnas och böndernas revolutionära armé bildades under Mao Tse-tung i Hunan efter Chiang Kaisheks förräderi och förenade sig med reguljära enheter som kommenderades av Chuh Teh, Chou En-lai, Ho Lung och Yeh Ting, vilka hade gjort revolt efter Chiang Kaisheks massaker på tiotusentals kommunister, arbetare och bönder och krossandet av Kuomintang-kommunistalliansen.

Kring dessa styrkor byggdes så småningom Röda armén upp. Sedan Röda armén slagit tillbaka ett flertal ”förintelsekampanjer”, som Chiang Kai-shek satte igång mot dess baser i Kiangsiprovinserna, marscherade större delen av Röda armén norrut till Yenan i Shensi-provinserna i oktober 1935 för att bilda bas mot den hotande japanska aggressionen. En del av trupperna stannade emellertid kvar söder om Yangtsefloden och blev slutligen den kärna kring vilken den berömda Nya fjärde linjearmén växte upp. Historien om den ”långa marschen” från Kiangsi till Shensi var under en hel armé på 100000 människor, inklusive tusentals kvinnor, kämpade och marscherade i medeltal tjugo miles om dagen under ett helt år och krossade 411 Kuomintangregementen på vägen har aldrig blivit helt berättad. Och inte heller har

bakgrunden helt klarlagts till Sianintermezzot, då Chiang Kai-shek blev kidnappad och släppt först sedan han gått med på att avblåsa kriget mot kommunisterna och förena sig med dem i kampen mot japanerna. Edgar Snow, den bortgångna Agnes Smedley och andra författare har gett en föreställning om vad som ägde rum, men hela den otroliga historien om Sianintermezzot och 13.400-kilometersmarschen blir inte klar förrän ordförande Mao eller någon annan av de kinesiska ledarna får tid att fylla i detaljerna. Men ett är säkert och det är att det inte finns någon motsvarighet i historien till den 13.400 km långa marschen, vid vars slut bara fyra eller fem tusen man, med högst fem patroner per man, i ett avgörande slag besegrade tre elitdivisioner under Chang Hsueh-liang, vilka var bland de bäst utrustade trupperna i Kina. Det var efter en brevväxling mellan Mao Tse-tung och Chang Hsuehliang efter detta slag som den senare beslutade upphöra att bekämpa kommunisterna och vägrade att utföra Changs vidare order. När Chiang Kai-shek kom till Sian för att disciplinera honom kidnappade han Chiang under det berömda Sianintermezzot.

Sedan överenskommelse hade uppnåtts att sammanslå trupperna och bekämpa japanerna ombildades Röda armén i norr till Åttonde linjearmén och senare styrkorna söder om Yangtse till Nya fjärde armén. Dessa benämningar behölls till slutet av japanska kriget då Chiang började sitt "utrotningskrig" mot kommunisterna. De bägge revolutionära arméerna förenades under ett kommando och fick namnet Folkets befrielsearmé.

Den form den framtida Folkets befrielsearmé skulle få fastslogs i december 1929 vid en konferens i Kutien i kustprovinserna Fukien då en resolution i nio punkter, som personligen skrivits av Mao Tse-tung, antogs. Bland annat behandlades avskaffandet av kroppsbestraffningar, privilegierad behandling av sårade soldater, speciell utbildning för yngre soldater, politisk uppfostran av alla soldater och propagandaarbete bland befolkningen. Fullständig politisk demokrati infördes, så, att soldater och officerare utanför tjänsten var jämlikar. Vid speciella möten kunde soldater kritisera officerare för deras personliga uppförande eller för deras hållning på slagfältet. Officerare och soldater fick samma mat. Under mottot "två huvuden är bättre än ett" gjordes största möjliga bruk av de meniga soldaternas initiativ och uppfinningsrikedom. På möten före slagen diskuterade officerare och soldater taktik på jämställd fot. Liknande möten hölls för att sammanfatta resultaten av en strid och då analyserades svagheter och kritiserades enskilda. Så långt det var förenligt med den militära disciplinen infördes och tillämpades demokrati, utom under exercis och på slagfältet. Under diskussionerna och i skolrum och mässar var officerare och soldater kamrater med varandra. Men i militära frågor krävdes naturligtvis att officerarnas order skulle lydas. Man har inte tid att sammankalla ett möte på slagfältet.

Som ett resultat av Kutienkonferensen utarbetades ett grundläggande reglemente för uppförandet i Röda armén av Mao Tse-tung. Det blev känt som de "tre disciplinära reglerna" och de "åtta punkterna att uppmärksamma". Dessa regler och deras tillämpning gör den kinesiska Befrielsearmén till en av de högst civiliserade arméerna i världen. De tre reglerna är: 1. Lyd order under alla omständigheter. 2. Ta inte en nål eller en trådända från folket. 3. överlämna allt byte till regeringen: De åtta punkterna är: 1. Tala hövligt till folket. 2. Var hederlig i alla affärer. 3. Återställ allt du lånar. 4. Betala för allt som skadas. 5. Slå inte och gråla inte på folket. 6. Skada inte skördarna. 7. Ha inte "historier" med kvinnor. 8. Behandla inte krigsfångar illa.

Den stränga observansen av dessa elva punkter är Befrielsearméns styrka och orsaken till att folkets inställning till soldaterna har förändrats och till att soldaterna anser det vara en ära att tjäna i dess led. En okunnig analfabetisk bondpojke som gick in i Befrielsearmén blev en

relativt bildad man efter några år, han kunde läsa och skriva, var bevandrad i sin armés och sitt lands historia, kunde litet matematik och ett yrke eller två på köpet. Befrielsearmén brukade själv, där det var möjligt, odla jord som legat i träda, spann bomull som den odlat på egna fält, vävde den på egna vävstolar och sydde uniformer i egna skradderiverkstäder, slogs med handgranater och minor från egna ammunitionsfabriker som byggts av arméns tekniker. Det blev en hederssak bland trupperna och är det fortfarande att inte ta emot de gåvor som bönderna försökte truga på dem. I stället hjälpte de bönderna. De lät sina rid- och draghästar hjälpa till att plöja upp risfälten och ställde arbetskraft till förfogande vid skörden.

När de lämnade en trakt kunde de ofta överlämna hundratals acres uppodlad jord att fördela bland de fattiga bönderna.

Detta var en ny armé. En folkarmé som inte kunde existera utan folkets helhjärtade stöd. Bönderna sände villigt sina söner att tjänstgöra och uppfostras i denna armé, hjälpte villigt till att bygga befästningar och hjälpte under striderna ivrigt till att transportera förråd och bära bårar. (Det var inte bara en armé som behandlade folk som vänner och jämlikar, det var en armé som verkligen slogs mot japanerna och skyddade folket. När Befrielsearmén kom till ett distrikt visste bönderna också att arrenden och skatter skulle sänkas och att det skulle bli slut på godsägarens utsugning. Och efter befrielsen insåg naturligtvis bönderna och hela befolkningen vad de röda fanorna och de dansande ”yang ko-trupperna” i Befrielsearmén symboliserade för Kina.

Kina har en armé på ungefär fem miljoner man, läs- och skrivkunniga, politiskt medvetna och relativt bildade. Det var regeringens, soldaternas och folkets förhoppning att denna armé sedan den sopat bort resterna av Kuomintang från fastlandet och Hainan skulle göra upp sluträkningen med Chiang Kai-shek på hans sista utpost på ön Taiwan (Formosa) och att soldaterna sedan skulle få återvända till industrin och jordbruket. Kina behöver dessa män och Kina behöver fred.

När Koreakriget började och Amerika kastade in sina trupper var det inte en kines på hundra som inte trodde att den amerikanska imperialismen var på marsch längs samma invasionsväg som den japanska imperialismen hade använt 1931 då den invaderade Manchuriet från Korea. Förenta staterna med sin välorganiserade majoritet i Förenta nationerna har kanske kunnat övertyga folk i många länder om motsatsen, men det kinesiska folket med sin bittra erfarenhet av över ett århundrades främmande invasioner var alldeles klart över vad som stod på spel. Förevändningarna har växlat i det förflutna men verkningarna av invasionerna har varit desamma, enda skillnaden har bestått i de imperialistiska inkräktarnas nationalitet. I kinesernas ögon försökte Förenta staterna med vapenmakt återvinna vad de förlorat när marionetten Chiang Kai-shek kastades i havet och amerikanerna var till och med redo att använda japanska trupper för att uppnå sitt mål. Förhoppningarna att de fem miljonerna män skulle kunna återvända till de stora fredliga återuppbyggnadsuppgifterna som väntade dem förbleknade. En amerikansk flotta befann sig mellan dem och Taiwans befrielse. Amerikanska tanks rullade mot Kinas tungindustricentrum i Manchuriet, amerikanska plan anföll och bombade kinesiska städer och byar. Amerikanska propagandister skrev att Yalufoden mot vilken de amerikanska trupperna avancerade, inte behövde betraktas som den naturliga gränsen mellan Korea och Kina – precis som amerikaledda sydkoreanska trupper nonchalerade 38:e breddgraden när de passerade den. Amerikanska tidskrifter publicerade kartor som visade att Kinas tunga industri låg inom räckhåll för amerikanska baser som skulle byggas i Korea. Amerikanska kongressmän studerade den vändning för invasion i Kina och Sovjetunionen en koreansk bas skulle få. Allt detta retade upp den kinesiska opinionen så som den

aldrig tidigare retats upp. När Truman öppet började stödja Japans återupprustning förlorade Amerika de sista sympatierna även hos dem som tidigare hade stött Amerika.

Det hölls spontana protestmöten över hela landet, folk begärde att få lov att hjälpa Korea, liksom koreanerna i tusental hade hjälpt Kina under kriget mot japanerna. När en deklaration om stöd åt frivilliga till Korea kungjordes av de elva partier som bildar Kinas koalitionsregering, öppnade den dammluckorna för en väldig ström av ivriga rekryter. Det finns ingenting i Kinas historia som kan jämföras med den stora frivilligrörelse som sprang fram. I hela landet begärde män och kvinnor i alla befolkningslager att få resa till Korea och hålla angriparen borta från Kinas tröskel. Inte ens under de bästa dagarna av enhetsfronten 1937 hände det att intellektuella anmälde sig som frivilliga i tiotusental. Enligt de beräkningar jag gjorde vid den tiden ville bokstavligt talat miljoner människor resa till Korea. Myndigheternas enda svårighet var att förklara för dem varför majoriteten inte kunde antas utan måste stanna på sina poster på hemmafronten.

I fabriker, gruvor och byar som jag besökte ville en mycket stor procent av de vapenföra männen och kvinnorna ge sig iväg. Sjuttiotvå lokomotivförare behövdes och tusen anmälde sig inom ett par timmar. I ett distrikt ville böndernas organisation ha två hundra frivilliga. Tio tusen anmälde sig på tolv timmar och blev inte nöjda förrän man lovade dem att deras namn skulle behållas och att de skulle underrättas om mer än två hundra behövdes. Av den kvinnliga tågpersonalen på Pekings station anmälde sig femton av sexton som frivilliga första dagen, den sextonde var sjuk men erbjöd sig att underhålla den först antagna flickans familj. I en traktorskötarkurs för flickor bad mer än hälften att få gå ut som tankförare. När man påpekade för dem att de inte ens bemästrade traktorkörning bad de att få gå ut som sjuksköterskor. Bara en obetydlig del av alla dem som anmälde sig kunde tas ut. Först och främst måste ledningen i de företag där de arbetade och rektorer i de skolor där de studerade ge sitt medgivande och det gavs inte om det betydde avbräck i produktionen. Vidare måste rigorösa läkarundersökningar genomgå. De som togs ut fick inte bara komplett militär utbildning utan skolades också politiskt, en skolning som byggde på arméns uppförandekodex och en kurs i internationalism för att motverka det mycket hälsosamma hat som byggts upp mot imperialism av amerikanskt, japanskt eller annat märke. De kinesiska frivilliga som gick ut i striderna visste exakt varför och för vad de kämpade. Koreanerna accepterade dem som bröder och systrar som kommit för att dela svårigheterna och brutaliteterna under de amerikanska imperialisternas aggression.

Många gånger frågade jag vanliga bybor varför de hade anmält sig som frivilliga till Korea. De gav nästan identiska svar.

– För första gången i våra liv har vi haft ett par lyckliga år. Vi har fått jord, vi äter tillräckligt, våra barn går i skola. Vi har lidit under krigsherrar, under japanerna och under Kuomintang. Vi skulle få lida ännu mera under amerikanerna. De vill till och med ta tillbaka japanerna. De måste stoppas innan de har gått över våra gränser. Allt vi ha, har vi Kommunistiska partiet och ordförande Mao att tacka för. Nu ska vi hjälpa dem och hjälpa oss själva samtidigt.

En typisk intellektuell som jag talade med samma dag han avrest till fronten var professor Feng Yeng-ch'ien, en av Kinas skickligaste kirurger och rektor vid medicinska fakulteten vid Shantunguniversitetet. Han är en mager man med ett rätt asketiskt utseende, ett känsligt ansikte och smala kirurghänder. Fram till befrielsen var han en intellektuell, en medicine professor vid Shantunguniversitetet utan några politiska idéer. Han hade inte sett något av kriget utom en gång när han oavsiktligt kom mitt upp i bombning och gatustrider i Shanghai. Han var fyrtiofem år och hans hustru var professor i pediatrik vid samma universitet. De har

två barn. Då detta skrivs är han någonstans på ett frontsjukhus i Korea. Varför gav han sig iväg? Han var alldeles klar över den saken:

– Tsingtao (Shantungs huvudhamn och säte för universitetet) har ockuperats av tyskar, japaner och amerikaner, sade han. På många sätt var amerikanerna värst. I vårt universitets-sjukhus opererade vi konstant flickor som hade våldtagits och barn och gamla som hade påkörts av amerikanska jeepar och lastbilar. När de dödade människor tyckte de att de var generösa när de betalade för människoliven, två hundra dollar per styck. Även de pengarna gick till Kuomintangtjänstemännen. Om amerikanerna uppförde sig på det sättet när de kom som vänner, hur skall de då bete sig när de nu kommer som fiender? Det är klart att de vill behärska Kina och sedan Asien och hela världen. Jag hade gett upp hoppet om mänskligheten under den japanska ockupationen och åren av Kuomintangkorruption som följde. Jag vill bara arbeta och förtjäna så mycket att jag kunde försörja min familj. Men vi har haft två år av ett nytt liv, fyllda av hopp för oss alla. Kan man stå likgiltig och se det förstöras? Nej! Förr stod vi intellektuella vid sidan av livet. Vi lät andra slåss för oss och även tänka för oss. Det är slut för alltid. Jag anmälde mig som frivillig tre gånger till Korea innan jag fick ge mig iväg. Kina behöver kirurger och professorer också, men jag kände att för varje koreansk soldat eller kinesisk frivillig som jag räddar vid fronten, räddar jag kanske tjugo eller trettio kinesiska civila i våra egna städer och byar. Kanske räddar jag också livet på min egen familj om jag kan hjälpa till att hindra angriparna från att gå över gränsen.

Professor Feng Yeng-chi'en talade mycket allvarligt. Hans ögon fylldes med tårar bakom de tjocka glasögonen då han beskrev hur hans maka understödde hans beslut att resa till Korea. Hon hade tagit med barnen ner till stationen för att säga adjö och lovade att ta väl vara på familjen och arbeta hårt för de frivilliga bakom fronten. Han valdes till chef för en avdelning på flera hundra sjukvårdare och sjuksköterskor och var djupt medveten om sitt ansvar. Det var inget lätt steg för en 45-årig kinesisk intellektuell att lämna familj och universitet som hade varit hans hem och arbetsplats under femton år och ge sig ut i blodet, leran och snön någonstans i de koreanska bergen.

Jag var med vid avskedsceremonin för hans förband då ordföranden i Kinas Röda kors, Madame Li Teh-chuan (änka efter den bortgångne ”kristne generalen” och äldre statsmannen, marskalk Feng Yu-hsiang) berättade för de frivilliga vad som väntade dem i Korea. ”Ni kommer att finna”, varnade hon dem, ”att amerikanerna inte har lämnat några tak att sova under och få byggnader att arbeta i. Det kommer att bli ont om maten, stora besvärligheter och ständig fara. Men det finns ingen ädlare uppgift än den till vilken ni har anmält er som frivilliga: att hjälpa våra bröder att skydda våra fronter och rädda världsfreden.”

Avdelningen började spontant sjunga den berömda partisången ”Vi skall bege oss dit där vi behövs”, en sång som gav uttryck åt känslorna hos tiotals miljoner kinesiska frivilliga och blivande frivilliga.

Jag fann att nästan alla mina vänner från tidigare besök i Kina hade anmält sig som frivilliga till Korea, däribland en kvinna som länge haft kinesiskt medborgarskap men som inte blev uttagen på grund av sitt blonda hår. ”De sa att det skulle ge upphov till rykten om att det fanns ryssar vid fronten, så jag erbjöd mig att klippa håret och färga det svart”, sade hon. ”Men det hjälpte inte. De sa att min stora näsa var i vägen och att de inte ville ge upphov till några historier om att sovjettrupper användes eller att en internationell brigad hade bildats.”

Många som avvisades på en plats anmälde sig en gång till på en annan rekryteringsbyrå. Om de inte blev uttagna på sin arbetsplats registrerade de sig genom den politiska eller sociala

organisation de tillhörde. Vanligtvis inlämnades namn vid massmöten i fabriker och byar. Det fanns en äkta, brinnande vrede i alla befolkningsskikt över att de, efter allt vad de gått igenom, de tio åren av inbördeskrig, åtta års krig mot japanerna och ytterligare fyra års inbördeskrig, måste börja slåss igen just som det nya livet började byggas upp,

Medan de frivilliga kämpade vid fronten togs deras familjer om hand av kamraterna i fabriken eller byn. Då och då kom frivilliga tillbaka och reste runt och berättade i de fabriker och byar de kom från om händelserna vid fronten. Fabriks- och bydelegater redogjorde för hur de skött de frivilligas familjer och vad de uträttat på produktionsfronten, så att de frivilliga kunde berättat om det när de återvände till fronten. Vid det kinesiska nyåret fick alla frivilligas familjer besök av delegationer som hade med sig nyårgåvor. En sådan omsorg om soldaternas familjer var alldeles okänd förr i världen. Det uppstod en känsla av nära kontakt mellan de kämpande vid fronten och de hemmavarande.

Vid sidan av rörelsen ”Frivilliga till Korea” utvecklades en massopinion mot Japans återupprustning och i den deltog alla grupper av befolkningen.

Shanghai startade opinionsrörelsen med en jättedemonstration, i vilken nära 700.000 människor deltog, arbetare och tjänstemän från Standard- och Texaco Oil-bolagen, buddhistmunkar och kristna präster och nunnor, tusentals köpmän och studenter samt hundratusentals industri- och transportarbetare. I en väldig procession som marscherade från klockan nio på morgonen till sex på eftermiddagen bar demonstranterna glödande sidenstandar som påminde åskådarna att 10 miljoner kineser dött på slagfälten eller genom japanska bomber och massakrer, att nästan 4.000 fabriker förstörts. Realistiska plakater gav grymma påminnelser om japanska mord, våldtäkter, mordbränder och plundringar. Fackföreningsavdelningar bar stolta plakater där namn på de medlemmar som mördats och torterats av japansk polis kunde läsas. Från stadens skyskrapor fladdrade väldiga banderoller med paroller att göra slut på de amerikanska planerna att upprusta Japan.

Efter Shanghaidemonstrationen hölls liknande demonstrationer i alla städer och byar och tjugotals miljoner människor deltog. Det var inga tomma demonstrationer. Det var parader av människor där man såg blinda och krymplingar, människor vars ögon hade stuckits ut och läppar, öron, näsor och tungor skurits av, människor vars fingrar och tår krossats, våldtagna kvinnor, änkor och faderlösa, ett tvärmitt av de tiomiljontals familjer som direkt hade lidit under den japanska imperialismen. Dessa människors innersta reste sig mot amerikanska försök att förslava dem igen, emot amerikanska planer att åter beväpna deras japanska eller Kuomintangbödlar. I en av dessa demonstrationer deltog överlevande från en illa beryktad vampyrinstitution i distriktet Lalin i Manchuriet där japanerna tävlade med nazisterna i monstros förvrängning av vetenskapen.

Bönderna hade ingen aning om vad som försiggick i en stor barack som japanerna byggt i deras by och som var omgiven av diken och högspänningstråd. Vaktornen i varje hörn var bemannade av japanska kulspruteskyttar. I början brukade lastbilar transportera dit massor av kineser, senare dirigerades järnvägsvagnar genom grindarna. En frän, fet rök bolmade upp ur de stora skorstenarna. Bönderna ryckte på axlarna och gissade att det var en sprängämnesfabrik. En dag arresterades tolv bönder i närheten av Charbin för misstänkt anti-japansk verksamhet. Efter den vanliga pryglingen med batonger och tortyren med heta nålar under fingernaglarna, hett pepprat vatten genom näsborrarna, och vatten som pumpades i deras magar genom en slang fördes de tolv tillsammans med andra fångar till baracken i Lalin. De antog att det var ett koncentrationsläger och blev förvånade när de fick en utomordentlig måltid med kött och mycket gott rött vin vid ankomsten. De fick flera sådana goda måltider

och uppmuntrades att äta med frisk aptit – sedan upptäckte de vad som väntades av dem. De skulle vara blodgivare åt japanska armésjukhus. Fångarna ”tappades” med få dagars mellanrum och fick bra mat för att ge mera blod, tills förrådet började sina och maten inte längre ersatte det avtappade blodet och de började bli svaga. När de upphörde att reagera på den goda maten bands de vid pålar, ådrorna öppnades och blodet tappades ur till sista droppen. Allt fett extraherades ur kropparna och återstoden brändes i en stor ugn. Tjogtals nya blodgivare anlände varje dag.

En av de tolv från Harbin, Wang Tsu-yang, var kommunist och han började omsorgsfullt planera deras flykt. Det hade förekommit många revolt- och flyktförsök förut men alla hade misslyckats. Wang iakttog vakternas vanor och rutin och studerade lägrets terräng mycket noggrant. Han höll humöret uppe på de andra elva och sade till dem att äta mycket och söka bevara sin kondition. En natt slog de en vakt i huvudet med en vinflaska, tog hans nycklar och kom ut ur cellen. En av dem anmälde sig frivilligt att kasta sig över den elektriska taggtråden så att de andra kunde kliva över på hans kropp. Han kastade sig på tråden men strömmen var inte på den natten och alla tolv lyckades fly från lägret. En bonde visade dem snabbt vägen till en gerillastyrka. Gerillasoldaterna gjorde upp planer att storma lägret men ett par dagar efter flykten sprängde japanerna hela lägret i luften, inklusive de återstående fångarna, och drog bort från trakten. Uppenbarligen fruktade de snabb gerillahämnd så snart flyktingarna berättat sin historia.

Sådana historier kanske inte blir kända utomlands därför att general MacArthur gjorde sitt bästa för att skydda sina japanska militaristvänners rykte, men de är välkända i Kina.

Historien om anläggningen för förberedandet av bakteriologisk krigsföring, som upprättats av det japanska överkommandot tjugo miles från Harbin, doldes också omsorgsfullt för Västerlandet därför att det kunde ha påverkat den allmänna opinionen och fått den att vända sig mot planerna på att upprusta Japan, men den är välkänd i Kina framför allt i de områden som led av böldpestepidemier som spreds av japanska bakteriespridande plan 1941-42. Den fullständiga redogörelsen för den illa beryktade anläggning där experiment utfördes på såväl amerikanska som kinesiska och ryska krigsfångar och på politiska fångar avgavs vid krigsförbrytarprocessen i Charbarovsk. Nyheter från den processen undertrycktes nästan fullständigt i den västerländska pressen. Några av de huvudanklagade går fria i Japan i dag och andra tjänstgör som rådgivare åt amerikanerna i frågor rörande bakteriologisk krigsföring.¹

Japanerna satte upp två hemliga förband inom armén 1936, kamouflerade som a) förvaltningen för vattenförsörjning och profylaktiska åtgärder och b) smittskyddstjänsten. Kodbenämningarna var avdelning 731 och avdelning 100. Tillsammans sysselsatte de cirka 3.000 vetenskapsmän, läkare och laboratoriebiträden. De levde tillsammans i en autonom koloni, avskilda från yttervärlden, nära Harbin i Manchuriet. Bakom de befästa murarna framställde de bakterier för böldpest, tyfus, kolera och andra smittosamma sjukdomar. Ett fångelse i lägret förseddes kontinuerligt av japanska officerare i underrättelsetjänsten med kinesiska, ryska och några amerikanska fångar, på vilka experiment utfördes. I många fall bands fångarna fast vid järnpålar varpå kulor och granater, som i förväg infekterats med någon av bakteriekulturena, avsköts mot dem eller bringades att explodera i närheten. Sjukdomsprocessen studerades sedan tills patienterna dog, vanligen efter en fruktansvärd dödskamp eftersom deras sår aldrig sköttes.

¹ De som är intresserade av de fullständiga detaljerna bör läsa rättegångsprotokollen, som getts ut på engelska och andra språk av Moskvaförlaget för främmande språk.

General Kawashima som var en av de första som vittnade vid rättegången beskrev de olika vapen som valts för att sprida bakterierna, från reservoarpennbehållare anbragta i promenadkäppar och använda av speciella sabotage avdelningar till ”Ishii”-bomber – de hade fått sitt namn av uppfinnaren, general Ishii – som var gjorda av porslin och kastades ut från flygplan. Vid de experiment som genomfördes i Sydchina 1941-42 användes huvudsakligen böldpestbakterier i dessa ”Ishii”-bomber. Kawashima beskrev autoklaver med en kapacitet på ett ton i vilka de substrat, vari bakterierna levde och förökade sig, framställdes. En avdelning med 4.500 kläckningsmaskiner framställde loppor som bärare av böldpesten. En speciell avdelning födde upp tusentals råttor som skulle släppas lösa med de böldpestinficerade lopporna.

Under 1945 var de speciella sabotageförbanden, som var utrustade med käppar och reservoarpennbehållare, förlagda längs gränsen mellan Manchuriet och Sovjet. Vid en enda punkt skulle 13.000 råttor släppas. Kawashima berättade för sovjetdomstolen att ordern om att förbereda bakteriologisk krigsföring mot Sovjetunionen var innesluten i ett speciellt hemligt dokument undertecknat av kejsar Hirohito. General Yamada, befälhavare över Japans elitarmé i Kwantung, vittnade också och bekräftade att ”Ishii”-bombarna hade valts som den effektivaste metoden att sprida bakterierna. Enligt Yamada skulle tyfusbakterierna komma att angripa inte bara människor utan också djur och växter och jorden själv. Det finns ingen tvekan om att Yamada, som räknades som en av de skickligaste japanska generalerna, visste vad han talade om.

Ett tredje vittne, general Karasawa, sade när han berättade om de experiment som utfördes på amerikanska flygare som sedan dödades: ”Vi fann att de var immuna mot flera sjukdomar som är kända i Östern och vårt problem var att få fram bakterier som kunde bryta genom denna immunitet”.

Korrespondenter som var i Kina 1941 och 1942 kommer säkert ihåg att Chiang Kai-sheks presschef i Chungking ett flertal gånger försäkrade att japanerna spred böldpest genom att från luften släppa ner infekterade loppor. Då var det inte känt hur de spreds men undersökningar sattes igång, när böldpest uppträdde i områden där sjukdomen dittills hade varit okänd. Vid ett par tillfällen upptäckte man att japanerna hade kastat ner buntar av trasor fulla med loppor, som sedan spreds av råttorna. Jag sände telegram om saken till Daily Express, andra korrespondenter till Times i London och New York Times och de stora nyhetsbyråerna. Men general MacArthur tillbakavisade föraktfullt vittnesmålen vid Chabarovskrättegången, förnekade att det hade förekommit någon tillstymmelse till bakteriologisk krigsföring i Kina och frikände general Ishii och andra högre officerare som namngivits vid rättegången, inklusive Hirohito, från all skuld. Orsaken till MacArthurs onödigt högljudda försvar för dessa förbrytare blev klart när det blev bekant att general Shiro Ishii, den största förbrytaren, var anställd i ett av det amerikanska försvarsdepartementets laboratorier i Detrick nära Washington där han tvivelsutan är sysselsatt med samma slags ”smittskydds”-arbete som nära Harbin. Talrika skrytsamma anföranden av chefstjänstemän i amerikanska försvarsministeriet har klargjort att Förenta staterna skyndsamt håller på att förbereda bakteriologisk krigsföring som baseras på de japanska krigsförbrytarnas tidigare verksamhet och med deras aktiva bistånd¹.

Man skulle kunna förlåta kineserna om de nu var våldsamt antiamerikanska och antijapanska efter allt vad de fått utstå av japaner och amerikaner, men det är inte fallet. Gatorna var under

¹ Detta skrevs innan de amerikanska krigsförbrytarna igångsatte bakteriekrig i masskala i Korea och nordöstra Kina. (Övers. anm.)

de olika demonstrationerna fulla av affischer och plakat som angrep amerikansk och japansk militarism, men dessa angrepp balanserades varje dag i tidningarna och radion av reportage om den kamp som de amerikanska och japanska folken själva förde mot sina militarister. En demonstration till Washington, ett fredsmöte i Madison Square Garden, insamlingar av namnlistor för freden, strejker av japanska studenter och arbetare, över huvud taget all verksamhet för fred och internationalism fick största publicitet. Pressen gjorde sig möda att förklara att japanska arbetare och bönder är precis som kinesiska arbetare och bönder och att de utsuges på samma sätt som kineserna utsögs under japanerna och Kuomintang. Det kinesiska folket får lära sig att majoriteten av de amerikanska och japanska folken är deras vänner. Inte en skymt av nationalism eller chauvinism tilläts smyga sig in i propagandan som var riktad enbart mot imperialism och aggression.

Om det skulle bli nödvändigt med en totalansträngning för att hejda aggressionens anlopp skulle Mao Tse-tung få tiotals miljoner frivilliga i morgon dag. Det är ingen överdrift. Om inte Västerlandet inser att Kina för första gången i sin historia är en högt politiskt medveten, starkt förenad nation, beslutet att till sista man och kvinna försvara sin nyvunna lycka, kan de västerländska nationerna bli invecklade i tragiska misstag från vars konsekvenser alla atombomber och "Ishii"-bomber inte kommer att rädda dem.

9. De kinesiska kvinnornas dubbla seger

I ett tidigare kapitel nämnde jag Wu Chang-ying, flickan som studerade vid Centrala litterära institutet. Historien om hennes tidigare liv är en god utgångspunkt för att illustrera rutenheten i det kinesiska feodalsamhället före befrielsen, kvinnornas slavställning och deras hjältemodiga kamp för ett människovärdigt liv. Wu Chang-ying har bara ett dunkelt minne av sin far, men hon vet att han var en bonde som slet för att göra sig fri från sina skulder till traktens godsägare. Då hans ställning blev hopplösare började han spela och dricka. När han blev full slog han sin hustru. Slutligen tog godsägaren gården och fadern gav utlopp åt sitt raseri genom att slå sin hustru så obarmhärtigt att hon tog den lilla Wu Chang-ying med sig och flydde. Under ett år vandrade de från by till by och ibland till städerna och levde på att tigga. Det hände att de inte hade något att äta flera dagar i sträck. Bägge gick barfota på sommaren och virade halm och trasor om fötterna på vintern. Vanligtvis sov de under bar himmel, hopkrupna tillsammans i höstackar, ibland invid godsägarnas husväggar. Men de föredrog till och med denna slags frihet framför eländet och tyranniet hemma.

En dag blev modern sjuk och lade sig ner och vilade på en hög torkad vass på en godsägares ägor. Godsägaren fann henne och sparkade bokstavligen ihjäl henne, medan Wu Chang-ying skrek och sparkade och bet honom. Hon var nio år då hennes mor dog och ensam i världen. Sedan hade hon sålts till en rik bonde som barnbrud. Hon är fortfarande inte säker på vem som sålde henne, men antar att det var godsägaren som dödade hennes mor.

– Mitt liv var fruktansvärt, sade hon. Alla slog mig. Jag arbetade från före gryningen till långt efter mörkrets inbrott. Jag gjorde alla hushållssysslor och spann och vävde dessutom. Jag fick vad som blev över när de andra ätit. Jag gick alltid hungrig till sängs och min kropp var alltid öm efter alla slag. Mina enda lyckliga stunder var när jag fick vakta korna i bergen eller när jag samlade ved i skogen på vintern. I början var jag rädd. Jag hade aldrig sett kaniner förut och jag trodde det var vargar. Men sen mötte jag en annan flicka som vallade kor, hon var barnbrud som jag själv men litet äldre. Vi anförtrorde varandra våra bittra erfarenheter och ibland grät vi tillsammans. Det var den enda tröst jag hade på den tiden. Jag kom ihåg en sång som min mor brukade sjunga om hur fruktansvärt det var att bli barnbrud och att det var bättre

att fly sin väg än att stå ut med en sådan lott. Jag förstod den inte alls när hon sjöng den men nu förstod jag den. Jag föreslog min väninna att vi skulle fly. Jag sa att vi kunde leva som tiggare och att det skulle bli bättre än vårt fasansfulla liv. Men hon var rädd. En dag ledde jag ut korna på morgonen, men tog inte hem dem på kvällen. Jag flydde och började tigga igen.

Hon var elva år då och under två år framåt levde hon på att tigga. Ibland vallade hon kor. Då hon var tretton år hade hon kommit till en stad nära Nanking, och då hon befann sig på svältgränsen tog hon arbete som serveringsflicka hos en rik köpman. Alla i huset behandlade henne som en slav. Hon släpade åter från morgon till kväll varje dag i veckan för de smulor och rester som blev över från köpmannens bord. Då hon blev äldre och attraktiv måste hon försvara sig mot köpmannens försök att förföra henne. Varje gång frun i huset åkte och besökte sina släktingar försökte köpmannen med sina närmanden och hon blev brutalt piskad då hon gjorde motstånd.

När Wu Chang-ying var arton år gammal skrubbade hon en dag tvätt i en damm där traktens fattiga kvinnor brukade tvätta. Hon hörde hur de talade om att gerillastyrkor opererade i och runt om hennes hemby. Hon frågade vad gerillan var och vad de gjorde.

– De slåss mot japanerna och skyddar de fattiga, sade en av tvätterskorna. Wu Chang-ying beslöt genast att ansluta sig till dem. Hon begav sig tillbaka i riktning mot sin hemby. På vägen hade hon oturen att bli igenkänd av släktingar till den rike bonde hon hade blivit såld till. Hon blev fasttagen och överlämnad till honom. Då var hon den vackra flickan hon är i dag med stora kolsvarta ögon, en känslig, rörlig mun och hy som finaste siden. Bonden beslöt genast gifta sig med henne. I fyra dagar var hon inlåst i ett rum medan bröllopet förbereddes.

Omfattande förberedelser vidtogs och femte dagen kläddes den olyckliga flickan i sidenkläder och en fantastisk huvudklädnad och leddes ut för att offras. Bröllopet hölls i bondens hem ty gerillasoldater och funktionärer var redan i byn och sådana tvångsäktenskap var förbjudna.

– När jag leddes ut ur rummet, sade hon, var luften full av dånande gonggonger och skrikande fioler och tung av rökelse. Borden var belamrade med gåvor och rummet fullt av hatfullt grinande gäster. Man sa till mig att jag skulle knäböja framför förfädernas altare. Jag ville inte böja mig och släktingarna började tvinga mig ner på knä. Mitt huvud var fullt av bittra tankar. Hade jag gått igenom allt fram till detta ögonblick för att börja om från början igen? När de lade hand på mig knäppte något till inne i mitt huvud. Jag kämpade emot, slog ner ljusen och rökelsekaret, slet av huvudklädnaden och började skrika gällt. Allting blev en enda röra. Gästerna var alldeles förfärade och bonden ursinnig.

Alla försökte tysta ner mig men jag skrek bara ännu gällare, högre än alla de andra, för jag hörde någon som knackade på porten till gatan. Bonden började dra mig tillbaka in i det rum där jag varit inlåst men plötsligt slogs porten upp och en skara bönder tumlade in med en uniformsklädd funktionär i spetsen. De trodde att någon höll på att mördas. Det var den lyckligaste dagen i mitt liv. Samma dag anslöt jag mig till revolutionen.

Funktionären förklarade kommunisternas politik för den upphetsade rike bonden och sade honom att i de befriade områdena var barntrolovning och köpta brudar olagliga och att inget giftermål kunde komma till stånd om inte både mannen och kvinnan ville det. Wu Chang-ying lämnade huset med funktionären och anslöt sig genast till gerillastyrkorna som arbeterska i Nya fjärde linjearméens verkstäder. Hon arbetade först i en liten verkstad som sydde uniformer i en by i närheten där många andra kvinnor var sysselsatta.

– Och det var där jag började närma mig litteraturen, förklarade hon.

Jag bad henne beskriva några av arbetarnas bedrifter som rörde henne så mycket och kom henne att börja sin litterära karriär.

– Varje dag svävade vi i fara, sade hon. Japanerna var runtomkring oss. Våra manliga arbetare var beväpnade med gevär, de kvinnliga med handgranater. Bönderna brukade varna oss när japsen var i faggorna. Om det bara var en liten styrka brukade vi gömma våra maskiner i jorden och sen gå ut och lägga oss i bakhåll för dem och döda dem. Om det var fråga om en större avdelning brukade vi packa allt på våra mulor och ryggar och ge oss iväg. Så ofta vi hade tillfälle, även om det bara var för en dag, packade vi upp och började arbeta för att kanske redan samma kväll ge oss iväg igen. Vi förflyttade oss runt, runt i samma trakter, gömde oss, slogs, marscherade och arbetade. Jag hade aldrig drömt om att det fanns sådana människor, deras mod och vänlighet rörde mig mycket djupt. Jag brukade gråta om nätterna bara jag tänkte på dem. Jag såg våra bönder i ett annat ljus också. De varnade oss för japanerna, riskerade sina liv genom att låta oss använda deras hyddor och lador som verkstäder. De gömde kamrater som var sårade eller sjuka.

– När japanerna kapitulerade 1945 trodde vi att våra bekymmer var slut. Men när ordförande Mao var i Chungking och underhandlade om fred med Chiang Kai-shek sände Kuomintang en stor styrka som skulle förinta oss. Vi marscherade och kämpade och arbetade igen men slutligen blev vi omringade och måste bryta upp och fly så gott vi kunde. Fem av oss kvinnor kom tillsammans fram till Yangtsefloden. Fyra av dem kom i en båt och jag i en annan liten roddbåt. Just som vi stött ut från stranden började Kuomintangsoldaterna skjuta. Jag såg mina fyra goda vänner dödas den ena efter den andra. Den fiskarkvinna som rodde min båt sårades i armen. Vi kröp ihop på botten på båten och den drev utom skotthåll med strömmen.

– I sju dar drev vi nerför Yangtse och hade bara litet ris och fiskagn att äta. Vi var rädda att visa oss, för Kuomintangmotorbåtar avpatrullerade floden och de hade trupper på båda stränderna.

Slutligen tvingade hungern dem i land i Wuhu, ungefär sextio miles från Nanking. Bönderna tog hand om dem och förde Wu Chang-ying till Nya fjärde arméns 2:a divisions högkvarter i Pukow. Fram till den slutliga segern över Kuomintangarméerna levde hon sedan en revolutionär arbetares vanliga hårda liv. Hon förflyttades till Shantung i norr och arbetade åter på en militär verkstad.

– Vintern 1947 var värre än något vi hade upplevt under japanerna, sade hon. Vi var fullständigt blockerade. Efter arbetstiden brukade vi gå ut och leta efter bränsle och samla rötter och frön av vilda växter som vi åt. Många av våra kamrater blev sjuka av svält och dålig föda. Men de övriga arbetade som hjältar och klagade aldrig. Jag studerade hårdare och hårdare därför att jag ville skriva ner vad vårt folk gjorde. Jag ville att hela Kina och hela världen skulle få veta det.

Resten av historien har jag redan berättat. I dag håller den livskraftiga, vackra Wu Chang-ying på att utbilda sig till författare under ledning av Kinas bästa författare. I morgon kommer hon att skriva om händelser ur den kinesiska revolutionen. Det finns inga tvivel om att hennes verk kommer att nå fram till Kinas folk. Världens folk börjar också få höra talas om hjältemodet hos Wu Chang-yings kamrater, det enkla folket, bönderna, arbetarna, soldaterna – och framför allt om de kinesiska kvinnornas heroism. Då jag talade med henne på Institutet var det svårt att fatta allt som denna flicka liksom så många andra kinesiska flickor i hennes ålder har gått igenom. Hon såg ut som en vanlig universitetsstudent, hennes kortklippta svarta hår stack fram under en blå toppluva och hon var klädd i blå dongeribyxor och en kortärmad jacka.

Hennes ansikte glödde av upphetsning när hon talade, hennes stora svarta ögon blev fuktiga då hon berättade hur hennes fyra vänner dödats och om fiskarkvinnans hjältemod, hennes röst darrade av stolthet då hon berättade om sina kamraters djärva bedrifter och hela hennes varelse strålade av lycka när hon talade om sitt nya liv. Ur västerländsk synpunkt är Wu Chang-ying en exceptionell kvinna, men det finns miljoner av hennes sort i Kina, miljoner exceptionella kvinnor.

Revolutionens veteraner tröttnar aldrig på att berätta otroliga händelser för att illustrera bykvinnornas mod, uthållighet och uppfinningsrikedom. Under näsan på japaner och Kuomintang spannde de och vävde och gjorde uniformer och skor till gerillastyrkorna. De rodde båtar som färjade trupper över floderna, ofta under fiendens eld. Vid ett tillfälle arbetade ett förband ur den kvinnliga milisen i Wulungflodens iskalla vatten en hel natt och slog en bro så att truppen kunde gå över floden då de kom i gryningen nästa dag.

Bondkvinnor arbetade med sina män som bårbärare och underhållstrupper. När gendarmerna kom till byarna gömde de funktionärerna och låtsade att de var makar eller söner. Många avrättades hellre än att ge en enda upplysning. Japanerna hade en speciell metod när de svepte in i byarna på jakt efter gerillasoldater och funktionärer. De sammankallade alla byborna. Kvinnorna fick sätta sig på en sida och männen på den andra. Alltefter som männen ställde upp sig måste kvinnorna tala om att det var deras: man, far eller bror. Alla män som blev överavrättades som misstänkta. Allt emellanåt hände det att kvinnorna riskerade sina liv – om japanerna upptäckte deras bedrägeri avrättades de genast – då de förklarade att någon funktionär eller gerillasoldat var deras man, far eller bror och lät dem bo hemma hos sig så länge japanerna stannade kvar.

Li Hsing-ke kommer från en by nära Peking. Hon är rynkig och gammal för sina fyrtionio år. När hon var arton år såldes hon för tjugo silverdollar till en man som var trettio år äldre än hon. De fick tre barn och ett dåligt år, då det var mycket ont om mat, blev mannen sjuk. De diskuterade om de skulle sälja sin tretton år gamla dotter men efter flera dagars diskussion sade den gamle mannen (han var sjuttiofyra år då) att han hellre ville dö, vilket han också gjorde. De bägge sönerna gick in i gerillastyrkorna och Li Hsing-ke blev ensam med flickan. Tre månader efter mannens död dök en av sönerna upp tillsammans med en gerillafunktionär som sade till modern:

– Er son säger att ni är tapper och god. Vi har hittat en av våra gerillasoldater som torterats och begravts levande av de japanska djävlarerna men han är inte död än. Kan vi föra honom till er? Hon gick med på det och det gjordes upp att den sårade skulle föras dit samma natt.

Den kvällen satt Li Hsing-ke uppe och spannde till sent och vid midnatt bar några gerillasoldater in en medvetlös blödande pojke. De lade honom på "kängen" och gav sig genast iväg ty japanska trupper hade börjat genomsöka byn. Han hade fått ett gapande sår i huvudet av ett svärdshugg, ena sätet var nästan borta och vrister och ben var alldeles uppslitna av djupa sår,

– Han hade fem stora och tio små sår alldeles fulla av jord, sade Li Hsing-ke. Hans liv hängde på en skör tråd. Hon tvättade honom med den steriliserade bomull som funktionären hade lämnat, täckte över honom med ett svart kläde och tog själv på sorgkläder. På morgonen kam japanerna och hennes dotter skakade bokstavligen talat av skräck. Modern drog av det svarta klädet så att patientens vaxgula ansikte syntes, pekade på flickan och sade:

– Hon har också feber. Det måste vara tyfus. Jag ska laga te till er. Japanerna gav sig skyndsamt iväg. Strax efteråt inträffade ett mirakel. Jordgolvet rörde sig, brast sönder och öppnade sig. Fyra sjukvårdare hade grävt en tunnel från ett underjordiskt gömställe till huset

på natten. Sjukvårdarna undersökte den sårade pojken. Han tycktes vara ett hopplöst fall och sedan de lämnat litet medicin och bandage gav de sig iväg. Patienten kunde inte röra sina käkar men Li Hsing-ke gav honom mjölk som hon droppade från en trasig kopp ner på hans tunga och sedan ner i strupen.

En överraskande ny värld öppnade sig för henne. Tunneln från hennes ”kang” ledde till en större tunnel som gick flera miles under jordytan till nästa by och sedan vidare till nästa, och sannolikt ännu längre. Det visste hon inte. I små redutter låg andra sårade gerillasoldater och hon började laga mat och sköta dem också. Hon tillbragte sin tid med att krypa genom tunnarna från sin egen skyddsling till andra patienter, lagade mat till dem i sitt kök och bar den till redutterna, vilket var dubbelt besvärligt för henne med hennes små snörda fötter. Hennes egen patient kunde inte förflyttas och hans huvud måste ligga alldeles stilla. I åtta månader tog hon aldrig av sig kläderna, hon skötte honom som ett barn dag och natt, tvättade honom, bytte hans linne, lade om hans sår och matade honom.

– Jag kunde inte sova, sade hon. Jag var så rädd han skulle dö. Jag kände gång på gång under natten med handen framför hans mun om han andades. Efter åtta månader kunde pojken sitta upp och slutligen föras från sängen till det underjordiska ”sjukhuset”. Sedan ägnade hon all sin tid att se efter de andra sårade och lagade mat på olika ställen för att inte väcka misstankar hemma hos väninnor i de andra två byarna som tunneln gick till. Allt som allt räddade hon sex nästan döda män och tjugonio andra. Ingen patient gick förlorad för henne.

– Och efter befrielsen, slutade hon, gav de mig det bästa huset i byn och när jordreformen genomförts envisades de med att ge mig den bästa jordbiten. Jag har ett hus med tre rum och riktigt glas i fönstren. Li Hsing-ke representerade sitt distrikt vid den första allkinesiska kvinnokongressen och blev en av de främsta ledarna i Ömsesidiga hjälpverksamheten i sitt distrikt. Den första pojken hon räddade har ”adopterat” henne som sin mor.

En hjältinna av annan typ är Sun Yu-ming, ett tjugotvå års flickebarn med blixtrande ögon och ett illmarigt leende och –som japanerna snart fick erfara – med ett uppfinningsrikt huvud. Japanerna hade en förläggning några få miles från hennes by. De gjorde ofta råder, dödade männen och våldtog kvinnorna. När Sun Yu-ming var fjorton år anslöt hon sig utan moderns vetskap till kvinnornas illegala milis. Hon brukade träna sig att löpa varje morgon, tills hon blev mycket snabb på långa distanser. Sedan lärde hon sig hantera gevär och pistol. Eftersom kulorna var mycket dyrbara var till och med hennes första övningsskott riktat mot en japan. Hon lärde sig sköta granatkastare och att lägga minor – det var i minläggning som hennes konst blommade upp. Hon studerade

fiendernas vanor och de vägar de använde och övade sig om nätterna i att lägga ut minor. Hon behärskade sju olika typer, visste precis med vilka mellanrum hon skulle lägga dem och på vilka djup tryckminorna skulle placeras för trupper till fots och till häst, och hur hon skulle lägga dem i kedjor för att de skulle få största verkan mot de japanska marschkolonnerna. När japanerna började använda mindetektorer lurade hon dem genom att använda minor utan järn. Detektorerna var odugliga mot hennes porslinsminor, som var fyllda med skarpa stenar och mycket gott, svart krut. Hon organiserade många av byborna att hjälpa till med att göra och lägga minor. Under sina första sex månaders arbete med minorna dödade hon sex japaner och gjorde sin by till en farlig plats för fienden att beträda. Hon utvecklade en särskild teknik att närma sig en japansk vakt och låtsades flirta med honom. När han blev intresserad började han följa efter henne. Hon började springa framåt och ledde in honom på en stig där det fanns en välplacerad mina. Sedan sprintade hon plötsligt så att hon kom undan explosionen.

Hennes mor visste ingenting om hennes göranden och låtanden och grälade ständigt på lilla Sun Yu-ming för att hon slet ut sina skor så fort. Hon brukade bära minorna i en korg med kål och rotfrukter och tillsammans med de andra kvinnorna gjorde hon stigar och vägar så farliga att japanerna slutligen tog sig fram till byn bara genom att gå nerför en grund flod. Sun Yu-ming hittade på minor som hon lade ut under stenarna i vattnet och sedan några soldater hade sprängts i luften i flodbädden höll sig japanerna helt borta från byn. Sun Yu-ming dödade sexton japaner med minor som hon själv lagt ut och en med sitt gevär när hon tränade mål-skjutning; Vid flera tillfällen ledde hon gerillapatruller om nätterna till japanska ställningar som hon omsorgsfullt studerat på dagen.

Sedan japanerna kapitulerat kom Kuomintangtrupper till trakten för att slå ner gerillastyrkorna. Byborna började lägga ut minor igen men byns rykte om bråddöd genom minor var tillräckligt för att avhålla Kuomintangtrupperna från att bege sig dit. De flesta av byns män gav sig iväg för att slåss mot Chiang Kai-shek och Sun Yu-ming blev en produktionslivets hjältinna i stället. Kvinnomilisen fick några av de äldre männen att lära dem jordbruk och med lilla Sun som ledare plöjde de, sådde och skördade och uppehöll livsmedelsproduktionen. Hennes bror gav sig också i väg med Folkarmén och dog på slagfältet.

Efter befrielsen tilldelades varje medlem i Sun Yu-mings familj, även den döde brodern, en bit jord men Sun tyckte att det var för mycket och envisades med att lämna tillbaka en del.

– Min mor var väldigt reaktionär, suckade hon. Hon hade varit slavgicka och man har piskat hennes själ ur henne. Jag hade alltid besvär med henne i mitt arbete. En gång blev vi varnade för att japanerna skulle komma och göra husrannsakan. Jag lade en mina framför vårt hus men mamma fick mig att gräva upp den igen. Hon sa att vi skulle bli dödade allesammans och förstod inte att det var bättre att dödas än att bli tagen av japsen. I själva verket kom de aldrig. Bara en gång var hon belåten. Det var när vi sprängde en kavalleriavdelning i luften och jag tog hem litet hästkött. Nu börjar hon delta i det nya livet. Hon arbetar ute på fälten med min syster, min döde brors fru och mig.

I varje by fanns kvinnor som Wu Chang-ying, Li Hsing-ke och lilla Sun Yu-ming. De kämpade den dubbla striden mot utländska förtryckare och mot det feodala samhälle som förtryckte dem. Genom sitt mod, sin uthållighet och uppfinningsrikedom visade de att de inte var männen underlägsna i de egenskaper som lade grunden till att de överlevde och segrade. Med vapen i hand tillkämpade de sig rätten att bli fria från sin feodala ställning. Vid fronten och bakom den utförde de be drifter och visade ett mod som är utan motstycke i historien och som är en inspirationskälla för kvinnor överallt i världen.

När japanerna eller Kuomintangtrupper invaderade områden där de flesta männen var borta och kämpade på andra fronter bildade kvinnorna på många platser egna gerillastyrkor och slogs med minor, primitiva handgranater och till och med skärar och bambuspjut. En bedrift utträttades av en tjugofyraårig kvinnlig gerillaledare, Li Lan-ting. Hon lyckades evakuera fem hundra sårade folkarmésoldater från ett område som var omringat av Kuomintangtrupper och som bombades och besköts av Kuomintangplan. Hon fick hundratals bondkvinnor att hjälpa sig, och med Lin Lan-ting i spetsen för den första baren evakuerades på undgängda stigar, som bondkvinnorna kände till, alla fem hundra männen utan förluster.

Inspirerande exempel gavs uppifrån av kvinnor som Soong Ching-ling (Madame Sun Yat-sen) änka efter den kinesiska republikens grundare. De andra medlemmarna av familjen Soong övergav revolutionens sak och Soong Ching-ling utsattes för starka påtryckningar att göra detsamma. Hennes systrar var hustrur till Chiang Kai-shek och den korruperade finans-

ministern Kung och hennes bror var T. V. Soong, Chiang Kai-sheks utrikesminister. Men Madame Sun vacklade aldrig i sin hängivenhet för makens principer: samarbete med kommunistiska partiet och vänskap med Sovjetunionen. När Chiang Kai-shek 1927 satte igång sitt mordiska anfall och den vita terrorn mot kommunisterna, som hade varit hans främsta anhängare, bildade Soong Ching-ling "Sällskapet för försvar av de medborgerliga rättigheterna" och räddade hundratals människor från Kuomintang's bödlar. I Shanghai, Canton och Chungking, i hjärtat av fiendeläget, natt och dag bevakad och skuggad vart hon begav sig av Kuomintang's polis, dolde hon aldrig för ett ögonblick sitt förakt för Chiang Kai-shek och sin övriga familj på grund av deras blodtörstiga förräderi. Hon riskerade livet varje dag genom sitt ståndaktiga stöd åt Kinas progressiva, varav hundratals har henne att tacka för sina liv. I dag är Madame Sun Yat-sen vicepresident i Kinesiska folkrepubliken.

Kang Ke-chin, som är hustru till general Chu Teh. Befrielsearméns överbefälhavare, kommanderade en speciell kvinnobrigad under långa marschen, en brigad som kämpade vid männens sida och utförde de svåraste och riskfylldaste uppgifter. I dag är hon militär specialist, en sann kamrat i alla avseenden till sin krigarmake. Cheng Hsiao-ming, f. d. brodös och textilarbeterska, flydde till Centralkina sedan japanerna ockuperat Tsingtao. På eget initiativ bildade hon ett speciellt gerillaförband. När japanerna satte ett högt pris på hennes huvud klädde hon ut sig till man och ledde sitt eget "befriade område". Hon utvecklades till en utmärkt politisk ledare och gerillaexpert och bara några få toppfunktionärer visste att hon var kvinna. Hon valdes till sekreterare i en kommunistisk distriktsstyrelse och är i dag suppleant i Kinas kommunistiska partis centralkommitté. Hon är också generalsekreterare i den allkinesiska textilarbetsfederationen. Premiär- och utrikesminister Chou En-lais maka, Teng Ying-chao, har kämpat med i revolutionen hela sitt vuxna liv, från den dag hon anslöt sig till Fjärde-majrörelsen 1919. Hon arbetade i den ytterst riskabla underjordiska rörelsen i Shanghai, organiserade studenterna i Tientsin, samarbetade med Soong Ching-ling i Canton. Överallt där nöden var störst och striden hetast fanns Teng Ying-chao. Trots vacklande hälsa följde hon sin man på långa marschen och delade senare farorna med honom under hans ömtåliga uppdrag i Chungking där han försökte hålla samman enhetsfrontens sköra trådar mot japanerna.

En särskild bak kunde skrivas om var och en av dessa kvinnor som med sina egna liv har skrivit några av de viktigaste sidorna i Kinas historia. Sai Meng-chi är i dag en ärad medlem av Kinesiska folkets politiska konsultativa konferens, Kinas folkförsamling. Hon har tillbragt hela sitt politiska liv med underjordiskt arbete på Kuomintangterritorier. Hon torterades och sattes i fängelse gång på gång. Vid ett försök att få henne att avslöja namn på partikamrater blev hon slagen så att båda benen och ett revben bröts. Pepprat vatten hälldes i hennes ögon, näsa och öron, alla djävulska tortyrmetoder som kunde uttänkas användas på henne men de bröt aldrig ner henne. Samma ögonblick hon släpptes återvände hon direkt till sin underjordiska verksamhet.

Man kan med fog fråga sig vad detta är för slags kvinnor. Vad härdade och stålsatte dem till sådana extraordinära dåd? Vare sig de kom från arbetare-, bonde- eller överklassfamiljer var deras hängivenhet och mod desamma. De kämpade den dubbla kampen att befria såväl sitt eget kön som sitt land. I dag skördar alla Kinas kvinnor frukterna av deras offer.

Under århundraden har Kina varit ett väldigt slavläger. Trehundra år under Manchudynastin, hundra års västerländsk imperialism följdes av japansk och Kuomintangfascism. Det var sekler av slaveri med sporadiska och hjältemodiga revolter som vanligen dränktes i strömmar av blod. De kinesiska böndernas och hantverkarnas lott var fruktansvärd, men den stora

majoriteten av Kinas kvinnor hade det tio gånger fruktansvärdare.

Från vaggan till graven var de ovälkomna, föraktade varelser, vars uppgift var att bli slavar åt andra slavar, att kastas till en bordell eller i diket eller floden, allt eftersom ödet hade bestämt. I bästa fall kunde en kvinna hoppas bli en rik mans leksak men riskerade då alltid att bli bortkastad eller krossad lika plötsligt som ett barn slår sönder den leksak det tröttnat på. Om en flicka föddes betraktades det i och för sig som otur och det var lika vanligt att flickebarn stryptes och dränktes i Kina som att valpar och kattungar dränks i Västerlandet. Det var vanligt att en flicka tidigt lovades bort till någon pojke eller man som hon aldrig sett och till vilken hon sedan flyttade för att leva resten av sitt liv som slav åt sin svärmor och make. Hon blev en integrerande del av den nya familjen och kunde inte vända tillbaka hem. För en bonde innebar ett flickebarn att han måste lägga av en stor del av inkomsten eller låna av godsägaren för att skaffa henne en hemgift när hon skulle gifta sig. I annat fall kunde han sälja henne som slavflicka för några säckar säd om hon var attraktiv. Om dottern var vacker och föräldrarna inte ville skiljas från henne brukade godsägaren finna på något sätt att få fadern i sitt våld och tvinga honom att lämna flickan i stället för pengar han var skyldig.

Hur hårt och grymt hennes liv än var måste flickbruden stå ut med det. Om mannen dog kunde hon aldrig gifta om sig. Om hon vågade göra uppror mot sed och bruk och gifta om sig skyddade lagen hennes släktingar om de dödade henne för att rädda familjens goda namn. Om en flickas "trolovade" dog kunde hon tvingas "gifta" sig med hans minnesaltare, blev änka vid "giftermålet" och fick tillbringa sitt återstående liv som slav åt "mannens" familj. Hon hade inga egna pengar eller ägodelar och åt vanligen vad som blev över när den övriga familjen ätit. De flesta godsägare hade ett halvt dussin slavflickor eller svärdöttrar i sina hushåll där de utförde tjänstefolkets sysslor. Slavflickorna behölls vanligen tills de var femton eller sexton år och såldes sedan som älskarinnor eller till bordellerna. De betraktades som billiga handelsvaror, en vara som en fattig bonde inte hade råd till men som godsägarna kunde förvandla till klingande valuta genom att bara låta dem "växa upp och förränta sig" samtidigt som han fick billig arbetskraft. Om en flicka blev gift med en godsägare eller rik köpman hade hon ingen rätt att ta ut skilsmässa och måste undergivet acceptera så många andra hustrur och älskarinnor mannen hade råd med. Då hon blev äldre måste hon uthärda de yngre älskarinnornas förolämpningar och om hon protesterade alltför mycket löpte hon risk att bli förgiftad. Eftersom godsägarna kontrollerade domstolarna kunde de göra sig av med icke önskvärda hustrur utan större risker. (Under de anklagelsemöten som följde efter jordreformen förekom många fall där kvinnor från godsägarnas hushåll anklagade dem för att ha mördat hustrur och älskarinnor.) Även om en kvinna blev lyckligt gift hade hon ingen chans att delta i det offentliga eller sociala livet och hon följde aldrig med sin make vid offentliga tillställningar utom i några undantagsfall i kuststäderna.

Madame Chiang Kai-sheks offentliga uppträdanden angreps hätskt i ledande Kuomintang-kretsar. Det var bara på grund av att de "moderata" kunde bevisa Madame Chiangs glamourvärde när det gällde att få in dollar från Amerika och pund från England som hon kunde posera som offentlig figur. Olyckligtvis kommer nog beundrarna av den tidigare shanghaiangstern och mycket omtalade metodistkonvertiten Chiang Kai-shek och hans amerikauppfostrade metodistiska hustru, Madame Chiang, att finna det rätt svårt att förena det illustra parets kristna hänförelse med det faktum att Chiang då de gifte sig redan hade tre lagvigda hustrur. Modern till hans äldste son, Chiang Ching-kuo, bodde i Chekiangprovinsen, modern till den yngre sonen Chiang Wei-kuo var i Japan och hans första hustru bodde i Lanchow i Kansu-provinsen. De tillhörde jämte ett antal älskarinnor Chiangs hushåll vid olika perioder

efter hans bröllop med Madame Chiang.

Då industrin började göra vissa hugg i Kinas feodala struktur, mjukades den sociala kodexen upp så mycket att kvinnorna tilläts arbeta som halvt om halvt slavar i textil-, matt- och tobaksindustrierna i storstäderna. De fick bara utföra det lägsta arbetet och hade inga som helst utsikter att avancera till kontors- eller tekniska arbeten. De var utlämnade på nåd och onåd till varje förman som ville våldta dem och ofta nog var det förmännen som tvingade ut dem i prostitutionen och håvade in förtjänsterna.

Flickor började i fabriker vid åtta års ålder. Under de första tre till fem åren fick de ingen lön. De var "lärlingar" och hade tur om de fick en handfull hirs eller ris att äta under en arbetsdag på upp till fjorton timmar. När de blev äldre och fick lön gick pengarna till deras familjer som hade direkt intresse av att hindra dem från att gifta sig. Giftermål betydde att hela förtjänsten skulle gå till mannens familj. I varje fall betydde äktenskap nästan alltid sämre avlöning, och graviditet innebar om den uppmärksammades av förmännen vanligtvis avsked. Flickor gifte sig i hemlighet och när de blev gravida snörde de sina magar hårt för att ingenting skulle märkas. De arbetade ända till dagen och ofta till timmen för födseln. Ingen hade råd att förlora en hel månads lön som drogs av för en enda dags frånvaro. Naturligtvis blev de sjuka och dog ofta i barnsbröd vid barnets födelse eller av blodförgiftning efteråt. (Vid undersökningar som gjorts i industridistrikt visar det sig att mer än hälften av de undersökta kvinnorna lider av underlivsrubbingar på grund av försök att dölja graviditet eller på grund av att barnen fötts utan hjälp eller med vårdslös hjälp och på grund av bristande vila efter förlossningen).

I många fall födde kvinnorna sina barn utom äktenskapet på grund av den ekonomiska förlust det innebar för en kvinnlig industriarbetare att gifta sig. Modern hade då inga anspråk på fadern, det fanns ingen svärmor som kunde se efter barnet och modern kunde inte komma från arbetet. De kunde låsa in barnet hela dagen i sina rum i fabriksbarackerna och riskera att svälta ihjäl dem, eller smugla in dem i fabriker, som många av dem gjorde, där de på det mest fantastiska sätt lyckades mata dem i hemlighet. Många måste överge sina spädbarn och under Kuomintang's sista ockupationsår i Shanghai hittades 6.500 nyfödda på gatorna. Tiotusentals andra måste ha dött av svält, vilket hände varje år i varje by och stad som en följd av det monstruösa sociala och ekonomiska systemet. Kinesiska mödrar älskar sina barn lika lidelsefullt som andra mödrar. Själva den svårighet varmed de bringas till livet och det lidande som det kostar att hålla dem vid liv, gör att de älskar dem som överlever dubbelt. Men ytterst få arbetar- och bondefamiljer hade någon glädje av familjelivet omgivna som de var av elände, död och svält. Många mödrar ställdes ofta inför det fruktansvärda dilemma att vara tvungna att sälja ett barn för att kunna skaffa mat åt ett annat.

Sådana var de förhållanden som eldade Kinas kvinnliga revolutionärer och fick dem att uthärda vilka svårigheter och faror som helst i deras dubbla kamp för sin egen och sitt lands frihet. Jag har talat med många kinesiska kvinnor, bondkvinnor, fabriksarbeterskor och rynkiga gummor med små snörda fötter och bett dem nämna en lycklig dag i sina liv. Ibland fick jag svaret: "När min son kom hem helbrägd från armén." Men i nio fall på tio svarade de: "När Befrielsearmén kom till vår by", "När jag första gången fick höra talas om de nya äktenskapslagarna", eller "När jag fick min egen jordbit". De hade inga lyckliga dagar i sina liv före befrielsen. De dagar som framstår som lyckliga märkesdagar i Västerlandet hade ingen sådan innebörd för Kinas kvinnor.

Bröllopsdagen? Den betydde att kvinnan gifte sig med en person hon aldrig hade sett förut och såldes till slaveri. Skoltiden? Inte en kvinna på tjugo gick i skola. Födelsedagen? En dag

då man sörjde över att man fötts till kvinna. Barndomens lekar? I byarna fick flickorna stanna inomhus i feodal avskildhet och spinna, sy och skura. I städerna blev de slagna om de somnade över vävstolen vid en ålder då västerländska barn lekte. Livet före befrielsen var en oavbruten dyster natt. Det fanns inga lyckliga dagar.

Äktenskapslagen, som trädde i kraft 1 maj 1950, är ett stort mänskligt dokument som med ett svep sopade bort många av de primära orsakerna till tusentals års elände för Kinas kvinnor. Denna lag förtjänar att citeras utförligt eftersom den avspeglar kvinnornas tragiska ställning före befrielsen och samtidigt tillkännager en ny ställning för kvinnorna, som endast är möjlig i en avancerad samhällsform. Lagen antogs först efter månaders diskussioner i fabriker och byar och efter en arton månaders noggrann undersökning av äktenskapsvanorna i alla delar av Kina. Den tar hänsyn till den traditionella starka respekten för familjens ansvar.

Paragraf 1 tillkännager avskaffandet av "det godtyckliga och tvångsmässiga feodala äktenskapssystemet som baseras på mannens överlägsenhet över kvinnan och som åsidosätter barnens intressen. Det nya demokratiska äktenskapssystemet är baserat på parternas fria val, monogami, könens likställighet och på skyddet av kvinnor och barn." Paragraf 2 upphävdar "bigami, konkubinsystem, barntrolovning, inblandning i änkornas rätt att gifta om sig och utkrävandet av gåvor eller pengar i samband med äktenskapet", Äktenskapsarrangörerna i byarna avskaffas liksom böndernas spöke, hemgiftssystemet. Paragraf 3 fastslår att äktenskapet måste byggas på "bägge parternas fullständiga samtycke" och paragraf 4 stipulerar att män kan gifta sig från och med tjugo års ålder och kvinnor från arton. Paragraf 5 behandlar äktenskapshindren och förbjuder äktenskap mellan nära släktingar eller mellan parter med allvarliga infektions- eller själsliga sjukdomar eller sexuellt impotenta. Paragraf 6 fastslår att vigselakten skall vara en enkel registreringsceremoni i byn eller underdistriktet där en av kontrahenterna bor. De vidlyftiga ceremonierna i gamla dagar som tvingade föräldrarna att belåna hus och egendom hos penningutlånare eller godsägare avskaffas.

Paragraferna 7 till 12 behandlar mannens och hustruns rättigheter och skyldigheter. De äkta makarna beskrivs som "kamrater som lever tillsammans och skall åtnjuta samma status i hemmet". De förpliktar sig att "älska, respektera, hjälpa och sköta varandra, att leva i harmoni, att delta i produktionslivet, att sörja för sina barn och samfällt sträva för familjens bästa och för uppbyggandet av ett nytt samhälle". Båda har rätt att fritt välja yrke och båda har lika ägande- och nyttjanderätt till familjens egendom. Kvinnan har rätt att behålla sitt familjenamn om hon så önskar och båda har rätt att ärva den andras egendom. Beträffande de rättsliga relationerna mellan föräldrar och barn (§§ 13-16) har det ansetts nödvändigt att fastslå att "barnamord genom dränkning och liknande kriminella handlingar är strängeligen förbjudna" och att föräldrar inklusive styvföräldrar har skyldighet att "försörja och uppfostra sina barn" och "barn inklusive styvbarn har skyldighet att stödja och hjälpa sina föräldrar. Varken föräldrarna eller barnen skall behandla varandra illa eller överge varandra." (Detta är en eftergift åt de urgamla traditionerna om sonlig vördnad och barnens plikt att ta hand om sina föräldrar.)

"Barn födda utom äktenskapet skall ha samma rättigheter som barn födda inom äktenskapet. Ingen har tillåtelse att skada eller diskriminera barn födda utom äktenskapet," Den person vars faderskap har fastställts av modern eller annat vittne är ansvarig för barnets uppehälle och uppfostran tills det fyller arton år. I den avdelning som behandlar skilsmässor (§§ 17 till 22) skisseras en enkel procedur. Där båda parter är överens om skilsmässa utställs en skilsmäsoattest sedan de lokala myndigheterna fastställt att frågorna om barn och egendom har lösts på ett tillfredsställande sätt. Ifall bara den ena parten söker skilsmässa måste

myndigheterna försöka åstadkomma medling och en skilsmäsoattest ställs endast ut om medlingen misslyckas. En man kan inte skilja sig från hustrun medan hon är gravid och inte förrän ett år efter barnets födelse, men den gravida kvinnan kan ta initiativet till skilsmässa. Ifall det gäller soldater eller officerare i Befrielsearmén får den ena parten inte börja skilsmässoförhandlingar utan samtycke av den part som tjänstgör i armén, ifall den senare står i regelbunden korrespondens med makens eller makans familj. Bara ifall det inte förekommit någon korrespondens under två år före äktenskapslagens ikraftträdande eller under ett år efter lagens ikraftträdande kan skilsmässa erhållas utan samtycke av den part som tjänstgör i armén.

Beträffande egendom och underhåll efter skilsmässa (§§ 23-25) behåller kvinnan den egendom som tillhörde henne före äktenskapet, och egendom som gemensamt har förvärvats senare delas av den lokala domstolen ifall parterna inte kan nå överenskommelse. En mycket intressant bestämmelse, som avspeglar könens fullständiga ekonomiska likställdhet, finns i paragraf 25 som förklarar att ”om den ena parten efter skilsmässan inte har gift om sig och har svårigheter med sin försörjning skall den andra parten lämna hjälp. Båda parter skall söka få till stånd en överenskommelse om på vad sätt och hur länge ett sådant underhåll skall utgå, och ifall överenskommelse inte kan nås skall folkdomstolen fälla avgörandet.”

En del modifieringar utarbetades för de nationella minoriteterna där hänsyn togs till lokala traditioner men på det stora hela är den nya äktenskapslagen, sådan den här i stora drag refererats, i kraft över hela Kina. Naturligtvis blev det genast rusning för att upplösa påtvingade äktenskap och för att få skilsmässa från kvinnor som var andra, tredje eller fjärde hustrur till godsägare. Det förekom också en strid ström av barnänkor som ville gifta om sig och göra slut på sin slavstatus och av fabriksflickor som ville gifta sig när äktenskapet inte längre invercade på deras ekonomiska ställning I många områden utgjorde äktenskapsmålen nittio procent av samtliga mål vid domstolarna. Ett år efter den nya lagens ikraftträdande började rusningen efter skilsmässor avta, framför allt i de områden där jordreformen hade genomförts. Men å andra sidan hörde många kvinnor talas om lagen först när funktionärerna kom för att förbereda marken för jordreformen och andra kvinnor lade först in om skilsmässa efter jordreformen när de fått sin egen jordbit och därmed ekonomiskt oberoende.

De gamla ekonomiska olikheterna avskaffades samtidigt som de sociala orättvisorna. Alla yrken och näringsgrenar, alla studieriktningar och förvaltningsgrenar öppnades för kvinnorna. Lika lön för lika arbete, upprättandet av barnkrubbor och daghem, amningsrum på fabrikena, allt bidrog till att göra den nya likställigheten till en realitet och inte någonting som bara existerade på papperet. I byarna fick kvinnorna jord i eget namn, slavflickor, konkubiner, barnbrudar, tiggarflickor, vars män förlorat sin jord, änkor –alla fick de vackra nya dokument som gav dem verklig ekonomisk frihet. I svart på vitt med röda sigill representerade dessa dokument en lag som fastställde att de hade rätt till ett visst jordstykke och till inkomsterna från det. De kunde inte slita sina ögon från de fält som tilldelats dem. De stod med tårarna i ögonen och lät den goda jorden sila mellan fingrarna och tittade på den till och med om nätterna vid lampornas sken sedan vallarna plöjts upp.

Bortsett från att kvinnorna i fabrikena drog fördel av den allmänna förändringen av arbetsförhållandena fick de speciella förmåner. Arbetsförsäkringslagen, som antogs i februari 1951, bestämde att kvinnor skulle ha åtta veckors ledighet med full betalning vid barnsörd. Femton dagars ledighet erhålles vid missfall under de två första månaderna av havandeskapet och trettio dagar om missfallet inträffar under tredje till sjunde månaderna. Minimilöner för okvalificerade kvinnliga arbetare sattes så att de kunde försörja två personer och lönen steg

med ökad skicklighet. Vid femtio års ålder i vanliga arbeten och fyrtiofem i tunga eller riskfyllda arbeten, kan kvinnliga arbetare pensioneras med en pension vars storlek varierar från 35 till 60 % av lönen vid pensionsålderns inträdande. (För manliga arbetare inträder pensionsåldern vid fyrtiofem och sextio år.)

Barnkrubbor, daghem och småskolor på fabrikena garanterar att modern befrias från den ångest hon var offer för tidigare, då hon gick i evig skräck för att förmännen skulle upptäcka hennes barn gömt under vävstolen eller var rädd att gå hem till sitt eländiga kyffe och finna att barnet hade svultit ihjäl eller kvävts. I dag arbetar hon tryggt i medvetandet om att hennes barn är i goda händer, får mat på bestämda tider och leker i ett rent daghem eller går i skolan. Moderskapet betraktas som en ära och barnen som nationens skattkammare och det finns preciserade lagar som skyddar denna uppfattning. I juli 1951 tillkännagavs att i nordost skulle varje industrianläggning där det fanns mödrar med sammanlagt mer än tio barn åtminstone en barnkrubba anläggas och där det finns mer än tjugo barn mellan tre och sex år måste en kindergården dessutom sättas upp. Alla kostnaderna skall bäras av fabriksledningen. Nordöstra Kina har gett ett exempel som snabbt kommer att följas i det övriga Kina.

De kinesiska kvinnornas kamp och seger och de resultat som uppnåtts två år efter befrielsen måste ge impulser åt kvinnorörelser i alla länder men framför allt i Asien, där hundratals miljoner kvinnor fortfarande lever i feodalt elände och slaveri. I Japan, där kvinnornas ställning är likadan som i Kina före befrielsen, där svältlöner och ruinerande arrenden och skatter gör det omöjligt för fattiga familjer att livnära sina barn, förekom två miljoner aborter 1950, enligt en rapport från japanska hälsovårdsministeriet. Samma år såldes hundratusentals flickor av sina föräldrar till slaveri och prostitution. Enbart Tokio har 300.000 prostituerade. Men kvinnorna i Japan, Indien och andra länder i Asien och Mellersta östern börjar få upp ögonen för de exempel som ges av Wu Chang-ying, Li Hsing-ke, Sun Yu-ming och de andra.

10. Översvämningspolitik

Så långt tillbaka som det finns historiska belägg för och enligt vad de äldsta legenderna berättar om har Kinas största och ständigt återkommande gissel varit översvämningar och hungersnöd. Torka följer översvämning och översvämning följer på torka. Under dåliga år kommer båda delarna. De följs tätt i hämlarna av hungersnöd som skördar miljoner människors liv. En av de mest berömda hjältarna i Kinas historia är Yu den store, ”den store” därför att för mer än 4.000 år sedan under Shundynastin kämpade ingenjör Yu mot översvämningarna. Han utförde väldiga arbeten med dräneringskanaler och byggde hundratals miles fördämningar längs Huai-, Yangtse- och Gula (Kinas sorg) floderna. Hans far var också ingenjör men misslyckades i sitt arbete och landsförvisades av kejsar Shun. Yu däremot hade så strålande framgång att han kallades till kejsare av Shun när denne kände att slutet nalkades. Enligt de kinesiska urkunderna blev ingenjör Yu kejsar Yu vid nittiotre års ålder och härskade till sin död sju år senare. Under hans regeringstid fortsatte de stora fördämningsarbetena. Mycket legendariskt stoff har byggts upp kring Yu, som till exempel att han med övernaturlig hjälp sprängde pass genom bergen men det faktum att dessa legender lever kvar och att han än i dag hedras som den store ingenjören-kejsaren den där kämpade mot översvämningarna är en måttstock på de oerhörda lidanden som de periodiska översvämningarna av de stora floderna åsamkat Kinas folk.

Gula floden och Huai har tidigare varit de farligaste men under senare år har Huai överträffat alla andra floder som den värsta skadegöraren.

4.148 år har förflutit mellan Yu den stores död och det dekret som Folkregeringen framlade

den 14 oktober 1950 på ordförande Maos initiativ och som krävde en radikal lösning av det ständigt återkommande problemet med Huaiflodens översvämningar. Under dessa fyra tusen år har aldrig något radikalt försök gjorts att avlägsna översvämningsplågan. Bönderna offrade i templen till traktens flodgudar och hoppades på det bästa. Myndigheterna samlade ibland in skatter för motåtgärder mot översvämningarna men skatterna hamnade vanligen i de korruperade byråkraternas fickor.

Några mycket färska exempel räcker för att visa vad översvämningarna innebär för Kina. I Hopeiprovinserna, där Peking och Tientsin ligger, översvämmades 1949 en areal på 5.500.000 acres varvid 10 miljoner människor, en tredjedel av befolkningen, drabbades. 1949 var ett dåligt år, under ett normalt år påverkas två till tre miljoner människor och under det bästa år som är känt åtminstone en halv miljon. "Påverkas" är ett mildt uttryck för folkets lidande. Direkta förluster i liv genom drunkning är vanligen inte stora eftersom vattnet stiger relativt sakta och byarna ligger så högt belägna som terrängen medger. Men marginalen mellan liv och död i Kina är så bräcklig att förlusten av en skörd inom ett stort område betyder död för miljoner människor och ekonomisk ruin för många fler miljoner såvida inte hjälp utifrån anländer – och förr i tiden kom det aldrig någon sådan hjälp. Trettio eller fyrtio miljoner kinesiska bönders försörjning hotas ständigt av översvämningar som betyder förlust av en hel säsons arbete och vanligtvis av böndernas hela förmögenhet. Varje säsong förbereds jorden omsorgsfullt. Utsädet som ofta köpts med pengar som lånats av traktens godsägare har omsorgsfullt såtts, höstgrödan har kommit upp och sommargrödan skall just skördas och tröskas när översvämningarna kommer i juli eller augusti och sköljer bort sådeskärvarna och de nya majs- och hirsfälten och förstör tiotals miljoner människors dagliga bröd.

Under de stora översvämningarna 1950 i de bägge provinserna Honan och Anhwei översvämmades sju miljoner acres med en befolkning på tretton miljoner varvid åtminstone fem miljoner ton säd förstördes eller gick förlorade. Före befrielsen skulle detta ha inneburit säker svält för många miljoner människor men Folkregeringen gjorde något som aldrig tidigare förekommit i Kinas historia: över en miljon ton säd transporterades snabbt till området och ingen människa dog av svält. Medan den västerländska pressen skrånade att miljoner ton säd fraktades från Manchuriet till Sovjetunionen och tiotals miljoner bönder höll på att svälta ihjäl, medan Truman och Hoover gnuggade händerna i hopp om att kunna köpa sig tillbaka till Kina med sädleveranser, iltransporterades vete och hirs från Manchuriet med tåg och båt till de utsatta områdena. Folk led och var hungriga men ingen dog av svält, som jag senare kunde konstatera vid ett besök 1951 i de värst härjade områdena.

Översvämningarna följdes vanligen av sjukdomar samt torka och hungersnöd. De stagnerande vattenmassorna var en utomordentlig utklämningsplats för moskiter som spred malaria och i vissa delar av östra Kina även elephantiasis. Det fanns inget reservoarsystem varit vattnet kunde hållas kvar. De få primitiva fördämningarna hade vanligtvis sopats bort och sedan vattnet runnit bort eller avdunstat satte torkan in. Den allvarligaste torkan under senare år förekom i Honanprovinserna 1942 och 1943 då mellan tre och tio miljoner människor enligt olika beräkningar dog. Kuomintang gjorde inga försök att hjälpa folket som drabbades av en kombination av översvämning, torka och gräshoppsvärmar. Jag besökte området då och såg tiotusentals levande skelett stappla längs vägarna och dö vid vägkanterna. Det fanns inte en sådesbrodd eller ett grässtrå på den bruna marken, på tusentals acres inte ens löv eller bark på träden. Allt som kunde smältas av människans mage hade för länge sedan ätits upp, inklusive bark, torkat gräs och löv som såldes som livsmedel på torgen i byarna. En stor utvandring från de härjade områdena började och miljoner bönder lämnade sina hembyar för att aldrig återvända. De

sålde sina gårdar, sina redskap, hustrur och döttrar i en sista ansträngning att undkomma olyckan och med hoppet att kunna köpa dem tillbaka igen när tiderna blev bättre. De åt sitt utsäde, sina oxar och åsnor, den torra halmstubben på fälten och försökte till och med lindra hungermärtorna genom att äta själva jorden. Kuomintang lyfte inte ett finger för att hjälpa dem trots att Chiang Kai-shek fick en speciellt fruktansvärd rapport av den reaktionäre katolske biskopen Paul Yu-pin och många andra som byggde på ögonvittnens redogörelser för katastrofen.

Jag såg två stora hungerkatastrofer 1942, i Honan och i Bengalen senare under året. I bägge fallen var de direkta orsakerna naturkatastrofer och mänsklig vårdslöshet. Men att miljoner bönder dog berodde på kriminellt vanstyre av engelska och indiska myndigheter i ena fallet och av Kuomintangbyråkrater i det andra. Det militära läget tvingade de engelska myndigheterna i Indien att vidta hjälpåtgärder i Bengalen eftersom de vid den tiden hotades av japansk invasion. Men inte ens det överhängande japanska hotet mot Honan kunde förmå Chiang att sända ett uns säd till de svältande miljonerna. De som försökte bege sig till Åttonde linjearméns territorium där hjälp utlovades sköts ner med kulsprutor av Hu Tsung-mans trupper. När japanerna sedan gick till anfall i Honan lade de beslag på de vitala Honan-slätterna nästan utan att behöva skjuta ett skott.

Varför är översvämningarna ett sådant hot i Kina? Det finns många bidragande faktorer och ett uttömmande svar kräver en smula orientering i Kinas historia och geografi. Politiken har som vi skall se också spelat en avgörande roll i denna fråga. Bilden blir klarare om vi huvudsakligen koncentrerar oss på Huaifloden som för närvarande utgör det största hotet och som är den flod på vilken de största ansträngningarna i dag inriktas. Om vi tar oss stora friheter med Kinas karta och utesluter hela västra Kina liksom Manchuriet i norr får vi något som ungefär ser ut som en rektangel och som begränsas av Inre Mongoliet och Manchuriet i norr, sporadiska bergssträckor i väster och havet i söder och öster. Rektangeln delas mitt itu från norr till söder av Canton–Peking-järnvägen. I rektangelns centrum från väster till öster ligger Huai-floden. Den ligger utbredd på kartan som ett fiskben, ryggraden är huvudfloden och de hundratals fina benen på bägge sidorna representerar myriaderna av bifloder, myriader som i norr nästan når fram till den mäktiga Gula floden och i söder nästan tangerar den inte mindre mäktiga Yangtsefloden. Den areal som täckes av detta flodsystem utgör Huaidalen med tjugofem miljoner acres odlingsbar jord och med en befolkning på femtiofem miljoner människor. Det är en mycket fruktbar del med rik lössjord som frambringar väldiga skördar av vete, ris, bomull, hirs och sojabönor i de tre provinserna Honan, Anhwei och norra Kiangsu.

Under tre tusen år var Huai enligt mycket precisa kinesiska annaler en relativt hygglig flod. Periodvis var den besvärlig men för det mesta flöt den stadigt i sin fåra till havet och dess vattennivå låg betryggande under markytan. Men sedan började politiken spela in. År 1194 var kineserna i krig med Kins-folket som självt pressades av mongolerna från norr. Djingis Kahn var en pojke på tjugo år vid den tiden men hade redan vunnit väldiga segrar och spanade efter nya områden att erövra. 1194 regnade det oerhört och det var risk för att Gula floden, som utgjorde Kinas norra gräns den tiden, skulle bryta sig ur sin fåra. Tiotusentals arbetare skickades hastigt till den hotade punkten vid Yun Wu för att plugga igen utbrytningarna, men Kins-folket gjorde anfall och drev bort dem. De såg i översvämningarna en oväntad allierad som höll kineserna sysselsatta medan de ägnade sig åt mongolerna. De virvlande vattenmassorna i den stora floden, gula och tunga av Mongoliets sand och av jord från de tibetanska bergen, översvämmade sina bräddar och svepte söderut och strömmade ner i Huais otaliga

kanaler och slutligen i dess huvudfåra. De kastade Huai ut ur dess fåra och tvingade den att söka sig en ny väg till havet. Huais anspråkslösa flodfåra kunde inte styra de väldiga vattenmassorna från de oräkneliga tillflödena. Då vattenmassorna nådde fram till slätterna i östra Kina där marken är så platt att lutningen bara är tre decimeter på 1,8 kilometer från väster till öster och från norr till söder, och där vatten som strömmat över Gula flodens och Yangtzes bräddar rinner ner till Huaifloden, saktade översvämningsvattnet av och började fälla ut de tusentals ton sand från öknarna i Centralasien och slammade upp Huais nedre lopp. Den gamla vägen till havet blockerades. Vattnet bildade en stor sjö, slingrade sig ytterligare ett tjugotal miles och bildade en annan sjö och mynnade slutligen ut i Yangtse.

(Kinserna hade emellertid ingen fördel av sina handlingar. Några år senare krossade Djingis Kahn och hans berömda ryttare dem fullkomligt, drev ut dem ur Kina, erövrade Peking och satte upp sin egen regering.)

Efter sjuhundra år hade Gula floden slammat upp Huaiflodens nedre och mellersta lopp. 1885 tvingades den att gå tillbaka till sin gamla fåra och lämnade en besvärlig och förstörd flodbädd åt Huai. Huais vanliga väg till havet var blockerad och den blev tvungen att vid första översvämning lämna sin normala väg och bilda en kedja grunda sjöar på sin väg till utloppet i Yangtse.

År 1938 kom politiken med i spelet igen – och ännu en gång 1946-47. När Chiang Kai-shek kidnappades av den manchuriske ”unge marskalken” Chang Hsueh-liang i december 1936 och gick med på att avblåsa kriget mot kommunisterna och samarbeta med dem för att bekämpa japanerna hade han inte för avsikt att hålla sitt ord, vilket klart framgår av följande händelser. Han ändrade bara taktik. Inför massornas utbredda krav och hotad av revolt från patriotiska arméofficerare tycktes han acceptera de folkliga kraven att stoppa inbördeskriget men i själva verket gick hans planer ut på att sluta upp att använda sina egna trupper mot kommunisterna och i stället tvinga japanerna att bekämpa dem. Han skulle hålla sina egna trupper intakta för att till slut förrinta de kommunisterna som överlevt japanerna. Detta taktiska mönster upprepades gång på gång från enhetsfrontens första dagar till efter den japanska kapitulationen då Chiang försökte använda japaner och marionettrupper för att avvärja och upplösa Åttonde linjearmén medan han själv försökte krossa Nya fjärde armén. Det var mot denna taktik den amerikanske generalen Stilwell protesterade så häftigt att han hemkallades från Kina.

Japanerna började avancera västerut in i Hopei från kustprovinserna i juni 1938. Ching Kai-shek hade välbeväpnade, välövade trupper i området som kunde ha stoppat dem. Men han behövde bevara dessa trupper för att bekämpa kommunisterna. I stället för att slåss sände han en division under general Liu Shih för att spränga Gula flodens fördämningar vid Hua. Yen Ko ungefär 20 miles från den viktiga järnvägsknutpunkten Chengchow. Utan att varna byborna placerade Liu Shih minor i fördämningsvallarna och sprängde mitt i natten ett tretton meters hål i fördämningen vid en punkt där Gula flodens vattennivå låg 2½ meter över den omgivande terrängen. Byborna som hörde explosionen och rusade ut för att försöka plugga igen bräschen drevs tillbaka med kulspruteeld. Många sårades och vattenmassorna pressade sig igenom och sopade bort fördämningarna som en inrullande flodvåg sopar bort barns sandslott.

De scener som följde var enligt vad överlevande berättat för mig obeskrivliga. Hela byar sopades bort. Män, kvinnor och barn och tusentals djur sveptes med av de kokande vattenmassorna som utan någon som helst förvarning rusade över dem mitt i natten och översvämmade tusentals och tiotusentals acres åkerjord där sommarskörden just skulle bärgas. De som hade tur flöt på brädbitar och trädgrenar många miles och paddlade sig slutligen fram till

land. Oxar, åsnor, svin och andra djur simmade omkring tills de utmattade drunknade. En halv miljon människor, varibland många av Chiangs egna soldater, drunknade under översvämningens första tjugofyra timmar. Miljoner dukade sedan under för hungersnöden. Sextiosex distrikt översvämmades i Honan, norra Kiangsu och Anhweiprovinserna, där över sex miljoner människor blev hemlösa. Över en miljon acres land översvämmades fullständigt och ytterligare miljoner översvämmades temporärt och grödan gick förlorad. Översvämningen hejdade inte japanerna ens en vecka. De hade broslagningsmaterial med sig och begav sig väster om de översvämmade områdena där Chiang Kai-sheks trupper som vanligt vägrade slåss och flydde. Gula floden banade sig åter väg till Huais flodsystem, slammade upp dess mellersta och nedre lopp och kom flodens nivå att stiga över markytans. Varje år som följde efter sprängningen av fördämningen vid Hua Yen Ko fram till den stora översvämningen 1950 inträffade allvarliga översvämningar i Huaidalen som en direkt följd av Chiangs brottsliga handling 1938.

Åren 1946-47 vände Chiang åter med amerikansk hjälp Gula floden tillbaka till sin gamla flodbädd och åter var det politik med i spelet. Trots Kuomintang's alla ansträngningar och förrädiska beteende överlevde kommunistarméerna kriget. Deras anseende hade ökat ofantligt och de kontrollerade ett mycket större territorium än tidigare. Varje reträtt av Kuomintangstyrkorna öppnade vägen för ytterligare utökning av kommunistkontrollerade områden. Kommunisterna kunde slåss mot och besegra japanerna därför att de hade folkets stöd. Vid det japanska krigets slut hade det område som kontrollerades av Åttonde linjearmén nått fram till de provinser som Nya fjärde armén kontrollerade. Ett stort block av befriade områden sträckte sig från norr om Yangtse till de centrala och kustprovinserna till norra Kina och Manchuriet. Då general Marshall besökte Kina för att officiellt få till stånd en överenskommelse mellan Kuomintang och kommunisterna utvecklade han och Chiang en plan att få Gula floden tillbaka i sin gamla fåra och därmed dela de befriade områdena mitt itu. Att hundratusentals bönder hade slagit sig ner och börjat odla upp Gula flodens tidigare flodbädd som nu var bördig brydde de sig inte om. Med pengar från UNNRA och under ledning av amerikanska ingenjörer byggdes nya fördämningar vid Hua Yen Ko med tvångsutskrivna bönder. Den gamla bräschan reparerades och Gula floden återvände till sin gamla fåra. Samtidigt gick Chiangs arméer till massanfall mot trupperna söder om Gula flodens nya lopp vilka avskurits från sitt högkvarter i norr. Chiang Kai-shek hade lika litet framgång som kineserna hade mot Djingis Kahn.

Gula flodens gamla flodfåra hade slammats upp av erosion och även genom den odling i stor skala som genomförts under de gångna nio åren. Det gamla kretsloppet med översvämningar och torka började igen för bönderna längs flodens nedre lopp. Detta hade Chiang heller inget emot eftersom denna del av floden flöt genom kommunistområden och han trodde att trupperna skulle få så mycket att göra med att bekämpa översvämningar och hungersnöd att de inte skulle kunna bjuda allvarligt motstånd i det inbördeskrig han åter satt i gång. Men som i alla sina andra beräkningar hade han räknat utan det kinesiska folket och den energi och entusiasm som kommunisterna inspirerade.

Folkregeringen i de befriade områdena organiserade ingenjörsbataljoner bland bönderna själva och dessa leddes och utbildades av sådana tekniker som kunde avvaras. De satte upp beväpnade bondebataljoner för att försvara de nya fördämningarna mot Kuomintangsabotörer. Chiangs plan bombade fördämningarna och besköt arbetarna, men arbetet på att förhindra översvämningar fortsatte. Gula floden muddrades upp, nya fördämningsvallar byggdes och gamla förstärktes. Endast tack vare övermänskliga ansträngningar av bönderna och Befrielse-

arméns soldater kunde allvarliga översvämningar förhindras. Medan bönderna kämpade med översvämningarna höll Folkets befrielsearmé både norr och söder om Gula floden Chiangs arméer stängde och gick slutligen över till motoffensiv. Under tiden lämnades Huaidalen i ett sämre tillstånd än någonsin och dess mellersta och nedre lopp paralyserades praktiskt taget under översvämningssäsongen. När översvämningarna satte in var vattenvolymen fyra till fem gånger så stor som flodens avlastningsförmåga.

Så långt om den politisk-historiska bakgrunden till Kinas översvämningar och torka. Det är viktigt att också kasta en blick på de naturliga orsakerna.

Huai flyter upp i Fu Niubergen, väster om Peking–Cantonjärnvägen i Honanprovinsen. Många av tillflödena är lugna, porlande bergsbäckar under största delen av året men de blir dånande strömmar efter de häftiga regnen. I denna del av Kina faller det mesta regnet i juli och augusti. Medelnederbörden i juli är 750 mm men ända till 200 mm kan falla på en enda dag. Under de månader då man är i trängande behov av regn för sommarens skörd, från april till juni, faller bara cirka 12 mm i månaden. Bergen stupar brant ner mot de böljande slätterna som sträcker ut sig ungefär sex hundra miles österut mot havet och cirka åttahundra miles mot sydost med som tidigare nämnts den mycket måttliga lutningen av tre decimeter på 1,8 km i vardera riktningen. Under högvattenssäsongen är vattennivån i Huai och många av dess bifloder en bra bit över den omgivande marknivån och den hålls kvar i sin fåra bara genom de fördämningar som man har arbetat på under århundraden.

Under översvämningssäsongen blir slätterna mättade med regnvatten, det grunda jordlagret vilar på en nästan vattentät lerbas som är utomordentlig i konstgjort bevattnade områden men farlig där det inte finns något dräneringssystem. Om fördämningsvallarna håller, levererar bifloderna troget sitt vatten till Huai som för det vidare till Yangtse. Denna som själv är uppsvälld av sitt eget översvämningssvatten kastar tillbaka Huaitillflödena. Vattenmassorna strömmar tillbaka längs Huai och dess myriader tillflöden, krossar fördämningarna eller svämmas över dem och sprider sig över tusentals acres. Små sjöar svämmas över och förenar sig med andra sjöar. Ett halvt dussin sjöar bildar en väldig sjö i vilken isolerade byar höjer sig här och där. Jordlagret blir snabbt mättat och vattnet ligger kvar i veckor och månader innan det försvinner genom avdunstning. Detta är vad som händer i "bästa" fall när alla fördämningar håller vid vattnets ursprungliga framflytande men i praktiken är det vanligtvis mycket mera vatten i Huaifloden än den kan föra till Yangtse och den flödar över sina bräddar långt innan den mynnar ut.

Fyrtiofem procent av Huaiområdet är bergigt, återstoden böljande slätter. Det finns inga dammanläggningar i området utom sjöarna vid flodens nedre lopp. I bergen har godsägarnas planlösa nerhuggning av skogen och uppodling av bergssluttningarna orsakat erosion i stor skala. Varje häftigt regn sköljer bort tontals jord från bergssidorna vilket slutligen slammar upp flodbädden.

Efter de stora översvämningarna 1950 sade ordförande Mao att en radikal lösning måste sökas på problemet Huai som, trots att den är mindre än Yangtse och Gula floden och ständigt misshandlas av dem, som en tjänare tvingas föga sig efter två tyranners vilja, har blivit den farligaste av alla Kinas floder. I slutet av 1950 bildades Huaiflodens kontrollkommission som fick i uppdrag att utarbeta planer för en slutlig lösning av problemet. Som vi skall se innebär termen kontrollkommission inte bara att man skall få översvämningarna under kontroll. Det betyder inte bara att man skall kunna kontrollera hur mycket vatten som flyter vid en viss punkt vid en viss tid, det betyder också att man skall utnyttja floden till stora bevattningsanläggningar, få den att förse hela Huaidalen med elektrisk energi och öppna nya flodtran-

sportleder. Det är ett projekt vars make man aldrig har drömt om förut i Kinas historia.

Före befrielsen var ett sådant projekt orealiserbart på grund av de motstridande politiska och ekonomiska intressen som var inblandade. Endast under en folkregering som styr hela landet för hela folkets bästa kan ett sådant projekt påbörjas. Totalprojektet innehåller fyra huvuddelar:

- a) Ett system reservoarer byggs upp i bergen, där floden rinner upp, för att kontrollera den vattenmängd som strömmar ner till flodens mellersta del.
- b) Mindre reservoarer och dammar anläggs i de mellersta regionerna. Djupare och bredare fåror utgrävs i bifloderna, slussar bygges för att reducera den volym och hastighet varmed vattenmassorna vid översvämningssäsongen rusar mot havet. Hundratals miles fördämningar uppföres samtidigt som man sänker flodernas vattennivå.
- c) En ny passage till havet öppnas i flodens nedre lopp. Fördämningsvallarna förstärkes och floderna uppmuddras.
- d) Bönderna uppmuntras att gräva brunnar och dräneringsdiken för att minska jordlagrets mätnadsnivå.

Man planerade att i slutet av juni 1951 ha byggt en nyckelreservoar i bergen med en kapacitet på 47 miljoner kubikmeter, att ha konstruerat 1.250 miles nya fördämningar, att ha muddrat 480 miles (mestadels för hand), att ha byggt ett väldigt slussystem vid en punkt av Huaifloden där 7,2 miljarder kubikmeter vatten kunde hållas kvar, att ha installerat 47 slussportar på olika ställen med hiss- och öppningsanordningar. Arbetet skulle kräva tre miljoner bönders arbetskraft och tio eller femton tusen tekniker. Åtta månader efter dekretets undertecknande och sex månader innan något arbete börjat planerade man att schakta bort 183 miljoner kubikmeter jord, ungefär 2½ gånger så mycket som vid Suezkanalbygget och lika mycket som då Panamakanalen grävdes.

Planen var så mycket ambitiösare om man betänker bristen på utrustning och tekniker i Kina, och att alla tekniska projekt före befrielsen utförts av engelska eller amerikanska ingenjörer, att inga undersökningar gjorts och att det praktiskt taget inte fanns några tekniska data på vilka det förberedande arbetet kunde baseras. Men Kinesiska folkrepubliken är ett revolutionärt land med revolutionära ledare som är vana att bemästra alla problem som uppstår. Några dagar efter kungörelsen av 14-oktoberdekretet mobiliserades arbetare, undersökningsgrupper var på väg till Fu Niubergen och order placerades i Shanghaifabriker på slussportar av stål och hissapparatur.

På försommaren 1951 tillbragte jag några veckor vid Huaifloden och dess bifloder och såg den största arbetararmé som någonsin mobiliserats för fredligt arbete i Kina i verksamhet. Den redogörelse som följer kan bara ge ett svagt intryck av den väldiga kraft som det nya Kina har skapat, den kraft som med sina bara händer kan förändra naturen och förvandla den till människans tjänare.

11. Händerna som förflyttar berg

Under en natt och en dag dånade tåget från Peking över de stora slätterna i norra och östra Kina, genom gröna fält av böljande vete och korn på vilka ”guldet” just hade börjat krypa uppför stjälkarna. Byarna i fjärran ser ut som krusningar och skuggor mot den gula jorden. De höga ringmurarna och husen själva är gjorda av samma jord de står på. Tegel av lera torkar i solen på bytorgen. Byarna på slätterna i Honan, Shangtung och Anhwei växer upp ur jorden

och rasar ner i jorden igen, där de bildar det lertegel varav kommande byar skall byggas. På tusentals kvadratmiles breder gröna sädesfält ut sig på slät gul jord, gula byar ligger på gröna slätter, svällande gula floder flyter genom gröna och gula fält med konformade gravhögar skjutande upp som bröstvårtor genom den rika grödan Timme efter timme rusar tåget fram över landsbygden, som är lika platt så långt ögat kan se. Man funderar över hur det var möjligt för gerillastyrkorna att operera inom ett sådant område där det inte fanns en klippa eller en grotta att gömma sig i, men jordbefästningsverken runt varje järnvägsstation är påminnelser om att denna trakt var ett av de aktivaste operationsområdena för Nya fjärde linjearmén. Gerillastyrkorna dök upp ur jorden för att slåss och försvann sedan tillbaka i jorden igen. Lämningar av byar, som just börjat växa upp ur jorden igen, berättar om japanska och Kuomintang straffexpeditioner mot partisanerna och bönder som hjälpte dem.

Målet för tågresa var Suhsien, huvudstad i den administrativa underregionen Suihsien i norra Anhwei, ett av de värst utsatta områdena under översvämningen 1950. I en liten vitrappad byggnad redogjorde en timme efter vår ankomst kommissarie Wang Feng-wu ifrån Suihsien för översvämningarna och arbetet som hade igångsatts. Av befolkningen på 5½ miljoner hade nästan 70 % utsatts för skadeverkningar 1949 och 80 % eller 4½ miljoner 1950. Orsaken var att Huai hade kastat tillbaka Suiflodens vattenmassor, som flyter genom området. Sui hade brutit genom fördämningarna och översvämmat mer än tre miljoner acres. Kommissarie Wang använde en fras som jag hörde många gånger senare:

– I detta område, sade han, betyder häftiga regn en större översvämning, lätta regn en mindre översvämning och inget regn alls torra:

Och situationen var densamma i större delen av hela Huaidalen. Efter översvämningarna skickade regeringen 200.000 ton spannmål, cirka 40 kg på var och en av den utsatta befolkningen i området. De lokala myndigheterna satte i gång mattvävning, oljepressning, vedhuggning, fiske och transportarbeten för att hjälpa folket över den svåra perioden.

De viktigaste arbeten som skulle utföras i Suifloden var breddning och fördjupning av flodfåran på en sträcka av 110 miles och grävandet av en ny kanal på 21 miles för att leda bort Sui från Huai och tömma den i en sjö i stället. Över tjugotvå miljoner kubikmeter jord måste bortschaktas. Hela projektet var nästan färdigt, och man var före tidsschemat. Inga maskiner hade använts, all jord hade schaktats med hackor och spadar och burits bort i bastkorgar. Hur hade man mobiliserat bönderna för en sådan herkulisk uppgift?

– Naturligtvis krävdes det mycket skolning, förklarade kommissarie Wang. Vi höll massmöten i byarna där vi uppmuntrade bönderna att ta till orda och berätta om sina tidigare lidanden. Våra funktionärer förklarade sedan de politiska och geologiska orsakerna till översvämningarna. Kuomintang var först och främst ansvarig, därför att den å ena sidan hade sprängt fördämningarna i Gula floden och å andra sidan inte gjort någonting för att förhindra översvämningarna. När vi bad bönderna att anmäla sig frivilligt i stora skaror till arbetet stötte vi fortfarande på alla möjliga svårigheter men våra funktionärer övervann dem med tålmodigt arbete.

– Bönderna hade lurats alltför länge av Kuomintang för att inte vara misstänksamma mot oss. Och vi arbetar i ett område där jordreformen ännu inte har genomförts. Med erfarenheterna från Kuomintang färska i minnet tänkte de att: 1) De skulle bli lämnade i regnet och kylan vid flodstranden utan något tak över huvudet. 2) Om de begav sig till floden skulle deras familjer svälta hemma. 3) De kanske inte fick betalt. 4) Om regeringen betalade ut pengarna skulle funktionärerna stoppa dem i sina egna fickor som Kuomintang tjänstemän brukade göra. 5)

Om de begav sig till floden kunde banditer plundra deras familjer hemma. 6) De kanske inte fick komma hem i tid till vårsådden och sommarskörden.

Nå, vi övertygade dem om att vi skulle bygga bostäder och om det regnade så mycket att de inte kunde arbeta skulle de ändå få så pass daglön så att de inte behövde svälta. Vi garanterade att vi skulle skaffa hjälparbeten åt familjerna hemma och även ge förskottsbetalningar. Vi satte upp ackordslistor för alla slags arbeten som skulle utföras och klassificerade dem i fem kategorier, beroende på vid vilket djup jorden schaktades, jord- eller stenslaget, den sträcka och den höjd som jorden skulle bäras. Vi lovade bönderna att de fick utse sina egna löneutbetalare, mäss- och inköpskommittéer och erbjöd oss att betala de första fem dagarnas lön i förskott. För att skydda familjerna mot banditer lät vi varje by välja sin egen milis bland kvinnorna och de gamla och gav dem vapen att försvara sig med och slutligen hjälpte vi dem att organisera ömsesidiga hjälparbetslag bland dem som stannade hemma och som skötte sådd och skörd för dem som arbetade vid floden.

– När dessa saker hade föreslagits och organiserats fick vi flera frivilliga än vi hade användning för. Vi anställde 226.000 för flodarbetet och ytterligare en halv miljon organiserade vi för arbeten med att gräva dräneringsdiken och brunnar. På sin fritid skulle de bistå de 350.000 gamla och sjuka bönderna, kvinnorna och barnen, som var organiserade i arbetslag för jordbruksarbetet. I början betraktade alla arbetet vid floden som ett nödhjälpsarbete, vilket gav bönderna något att göra och litet pengar att förtjäna fram till nästa skörd. Men när vi kommit igång med arbetet började de förstå vad det verkligen innebar och efter många lektioner och kurser fattade de snart att vi var på väg att göra slut på översvämningarna för alltid. När de förstätt det arbetade de med gränslös entusiasm. Och de kan redan se resultaten. Veteskörden på 1,1 miljon acres jord är redan för första gången på fem år säkrad. Vårfloden kom och våra nybyggda fördämningar höll, vattnet flöt där vi ville att det skulle flyta. Om vi bara får normalt med regn i sommar kommer också höstskördarna att räddas. När nästa års arbete är färdigt har vi löst huvudproblemet i hela området.

Nästa morgon fick jag se en del av arbetet, strövade omkring i tre timmar genom böljande vetefält där arbetslag av kvinnor och barn gjorde marken i ordning för odling av kaoliang och majs. Det första intrycket man fick av att se en sådan massoinsats av mänskligt arbete på ett sådant väldigt projekt utan annat än handkraft är så starkt att man kippar efter andan. Vi steg upp på en hög fördämningsvall och så långt ögat kunde nå åt båda hållen såg man tusentals idoga mänskliga myror som grävde, bar, sjöng och trallade när de arbetade. De höll på med den sista sjumilessträckan av en ny kanal, 3½ meter djup, 42 meter bred i botten och 185 meter upp vid jordytan och försedd med en fördämningsvall, 3½ till 4½ meter hög. (Nästa år skulle kanalens bottenbredd fördubblas.) Det var en symfoni av ljud och rörelser.

En stor del av arbetet utföres i arbetslag och kräver samordnade ansträngningar. Lagen som pressar vallarna består av tio eller femton personer runt en 100-kilossten. De lutar sig tillbaka på sina rep som skickar stenen högt upp i luften varefter de släpper så att stenen faller ner på jorden. De sjunger för att de skall kunna arbeta i takt så att stenen flyger så högt upp som repen tillåter och sedan faller direkt till marken. Bärarna, som travar från kanalbädden upp på fördämningsvallen, har vardera två korgar jord som svänger på bambustången, och de sjunger också för att gå i takt med dem som går före och efter. ”Hej-ho, vej-hej, hej-ho, vej-hej” med accenten på hej och vej. Det sjöngs i olika rytmer av flera tusen röster och sånger kombinerades med hackornas rytmiska rörelser, med pressarstenarnas rörelser upp och ner, med pressarlagens svängande fram och tillbaka och raderna av halvspringande bärare. Allt skapade tillsammans det mäktigaste intryck av mänsklig aktivitet som jag nånsin har upplevat,

en aktivitet som var glad och entusiastisk och som försiggick i ett fantastiskt tempo

Längs smala jordstrimmor som speciellt lämnats kvar i den ursprungliga markytan sprang långa rader av bärare och klättrade sedan uppför fördämningsvallarna och tömde sina bägge korgar med jord på toppen. Den pressades sedan på plats av pressarlagen. Då de återvände brukade två nya korgar, som häktades på deras bärstänger, vänta på dem. Arbetarna var organiserade i brigader på hundra eller flera i varje, brigaderna uppdelade i två bataljoner och dessa i sin tur i arbetslag. Medlemmarna i arbetslagen turades om att gräva och bära. Varje arbetare i detta avsnitt schaktade i genomsnitt fyra ton jord om dagen och bar det 65 meter upp till toppen av fördämningsvallen. Han gick i medeltal åtta miles om dagen och bar halva den sträckan mellan 35 och 45 kg jord i sina korgar. Ingenjör Chang Tso-ying log när jag uttryckte min häpnad över det väldiga arbete som utfördes med träspadar, några korpar, stensläggor, bastkorgar och bambubärstänger.

– Den mekaniska utrustning vi hade har vi slopat, den blev för dyrbar, sade han. Vi hade några fem och en halv hästars Dieselpumpar. Vi använde dem ett tag men vi fann att de pumpade trettiosex kubikmeter vatten i timmen, medan handskötta vattenhjul pumpade trettio och vi kunde få bort fjorton kubikmeter med arbetslag utrustade med pytsar. Men kostnaderna för en kubikmeter med dieselpumparna var desamma som 22 med vattenhjulet och 14 med pytsarna. Vi installerade 220 vattenhjul och med några få pytsbrigader löser vi pumpningsproblemet utan svårigheter längs hela den 21 miles långa sträckan av den nya kanalen. Det är också ur social synpunkt bättre att ge våra pengar till bönderna, som så väl behöver dem, i stället för att lägga ut dem på importerat bränsle.

På ett ställe underhöll oss en bondemusikkår med ett muntert urval av traktens folksånger som spelades på trumpet, gonggong, trummor och ”seng”. Seng är ett egendomligt format blåsinstrument med ett halvt dussin pipor av varierande längd och jag tror det enda instrument i Kina som kan ge harmonier. Bönderna såg upp från sitt arbete och ropade ”Länge leve ordförande Mao” till oss och böjde sig sedan över sitt arbete igen. ”Hej-ho, vej-lhej, hej-ho, vej-hej” fyllde luften miltals framför oss och bakom oss. I en provisorisk halmtäckt smedja höll kraftiga smeder på att förvandla högar med skrot till solida hackor:

– Belöningar åt mönsterarbetarna, förklarade ingenjör Chang.

I Shao Hsi Chu, som var högkvarter för denna arbetsstation, fick jag tillfälle att tala med några bönder som av sina lagkamrater nominerats till mönsterarbetare. Där var Li Chin-tsai, en kraftigt tjugofyrfårig fattig bonde, som kastat sig i en bräschen i fördämningen som orsakats av våröversvämningarna. Trettio av hans kamrater hade följt hans exempel, andra hade pressat in leran och bräschen pluggades igen. Jag frågade honom om han visste att det fanns maskiner som grävde och planerade. Han svarade:

– Jag vet bara att vi inte har några maskiner så vi använder våra händer. Han hade sparat så mycket under vinterns och vårens arbete att han tänkte köpa en åsna för den jordbit han fått provisoriskt tills jordreformen genomförts.

Där fanns en liten sextonårig flicka, Yueh Ling, som knappast såg ut att vara så gammal. I februari hade det fortfarande varit is på marken men diken måste grävas för att dränera bort smältvattnet. Hon tog av skor och byxor och hoppade genom iskorpan ner i vattnet, ett exempel som andra sedan följde. Senare anmälde hon sig som frivillig till Korea, men blev inte uttagen.

En annan sextonårs flicka, Pan Hung-sha, hade tidigare varit tiggarflicka. En funktionär

förklarade att hon arbetade ”som en djävul”. När hon skadade sitt ben och inte längre kunde bära ville hon absolut ha lov att gräva hela dagen. En gång försvann hon några dagar och kom tillbaka med nitton andra flickor från sin by. De blev ett mönsterarbetslag. Hon fick som belöning en lång varm vadderad klänning.

Chang Shao-shen, en fattig bonde med bara en halv acre jord, ledde sin brigad i analfabetskolan. Han bar en dörr från sitt eget hus ner till arbetsplatsen vid floden där den tjänade som svart tavla. Han fick en läs- och skrivkunnig att undervisa sina lagkamrater på frukostrasten och på fritiden. Han skapade slagorden ”Marken är vårt papper, fingrarna våra pennor”, ”När det inte finns lampor så använder vi månen”. Han sporrade sina lagkamrater att gräva mera och bära fortare med parollen: ”Om vi arbetar helhjärtat blir jorden guld”. För närvarande är han praktiskt taget utan jord men han kommer utan tvekan att belönas när jordreformen kommer till hans by.

Pei Hsing-hua, en tjugofyårig kvinna med ett vackert brunt ansikte, var en av de märkligaste bland de många mönsterarbetarna som jag mötte i Shao Hsi Chu. Hon var gift med en fattig bonde men uttryckte sig klart och bestämt:

– Jag började arbeta vid Sui för mitt eget bästa, och jag är mycket tacksam att ordförande Mao tänker på oss. Hälften av oss här skulle säkert ha svultit ihjäl om vi inte hade fått hjälp med spannmål och arbete. Det är klart man samarbetar och arbetar hårt när det är för vårt eget bästa.

Hon organiserade hälften av de arbetsdugliga kvinnorna i sin by till arbetet vid floden. I det arbetslag på tolv som hon leder fanns en man, men han anmälde sig snart som frivillig till Korea. (Jag antar orsaken var denna allvarliga och energiska unga kvinna, vars lag hade en arbetstakt som få andra kunde tävla med.)

– Varför jag arbetar hårt? Därför att när Sui är tämjd kommer det att bli goda skördar och folk får tillräckligt att äta. Det är därför vårt lag går upp tidigare än de andra och går senare till sängs. Förr i tiden när översvämningarna kom drunknade människor, miljoner svalt och ingen brydde sig om dem.

Hon beskrev hur hennes arbetslag ansträngde sig att lära sig läsa och skriva. Hon lånade några läroböcker, tog med dem till arbetsplatsen och bad en som kunde läsa och skriva att komma och lära dem.

– Att vara analfabet i dag är att vara blind med öppna ögon, sade hon. Jag frågade henne varför hon arbetade så hårt med att skydda jord som fortfarande tillhörde godsägarna och hon var mycket säker på sitt svar:

– Därför att snart kommer all jorden att tillhöra oss bönder som brukar den. Hon tillade:

– Godsägarna har tappat sugen nu. Förut skulle de inte ha låtit oss lämna byn, för det betyder ju att de får mindre arbetskraft på sin jord. Nu vågar de inte säga ett ord. Den fattiga bondhustrun Pei Hsing-hua, som aldrig gått en dag i skola, har nu lärt sig 450 bokstäver. Hon var alldeles säker på framtiden och sin egen uppgift i den. Hon var klädd i en urblekt blå bomulls-jacka och korta tunna svarta byxor, med en grön kam i det kortklippta håret som den enda eftergiften åt det kvinnliga. Hon kände väl till sin roll i lösandet av Kinas problem:

– Våra frivilliga gör motstånd mot Amerika och hjälper Korea vid fronten. Vi kan inte bege oss dit, men vårt arbete på hemmafronten är nästan lika viktigt. Och vi kan övertala andra att anmäla sig som frivilliga, sade hon leende (antagligen tänkte hon på den tolvte lagkamraten).

Förutom de 450 bokstäverna hade hon lärt sig tre nya sånger vid flodarbetet och därmed höjt sin kulturella nivå, en sak som tas mycket allvarligt av arbetare och bönder i det nya Kina.

Ett stenkast från den nya kanalen låg en by där vi talade med en medelålders bondhustru, Shao Ching-chieh. En gång hade hon någon obetydlig krämpa i ena benet, en kvacksalvare stack en smutsig nål i hennes knä och infekterade det så att hon nu linkade omkring på kryckor med ett förflamat ben. Vi satt ute på den soliga gårdsplanen bland primitiva jordbruksredskap, kycklingar krefsade i gräset, en sugga grymtade i ett hörn och Shao Ching-chiehs knubbiga dotter serverade oss te.

– Måste man fortfarande tala om översvämningar? sade hon när jag frågade om hon kunde berätta något om vad som hände 1950. Om inte ordförande Mao hade varit är det alldeles säkert att hälften av oss skulle ha svultit ihjäl. Om regeringen inte hade satt igång de här arbetena skulle vi inte ens ha haft gräsrötter att äta, ännu mindre spannmål. Och så var det om översvämningen. Det var i augusti och vattnet steg på natten ungefär en 2½ cm i minuten. Cirka 1½ meter i timmen. Alla var ute före gryningen och försökte reparera fördämningarna, men vad kunde vi göra? Jag var där med de andra, men det är mer än en by kan sköta. Snart gav fördämningarna vika, vattnet strömmade över dem och över all vår jord så långt man kunde se. Hela vår skörd följde med vattnet precis som vi just hade skurit den. Mitt hus blev skonat men andra stod till hälften under vatten. Under sex veckor var det så. Sen kom funktionärerna och med dem kom mat. De visade hur vi skulle driva in stockar i vad som fanns kvar av fördämningarna och fylla runt om och över med lera. Tills de kom hade vi bara ätit tunn välling men sedan kunde vi äta ordentlig mat igen. Och när arbetet började i december fick vi verkligen förstklassig mat igen. Hennes rödlätta ansikte mörknade och hon spottade föraktfullt på marken när jag frågade om inte Kuomintang hade hjälpt under tidigare översvämningssår.

– Bah, sade hon. Det kom nog tjänstemän efter översvämningarna, men inte för att hjälpa. De ville ha pengar och arbetare till tvångsarbete. Om vi inte betalade blev vi slagna och arresterade och hotades att bli skjutna. Och om våra män togs ut fick de arbeta under piskor och svalt och frös ihjäl. När vi fick höra att Kuomintangtjänstemän var i antågande gav vi oss iväg och tog så mycket som möjligt av våra ägodelar med oss. De plundrade oss på vartenda uns mjöl. En gång höll min bror på att mala och de tog till och med den handfull mjöl som fanns i stenhandkvarnen. De här nya funktionärerna är hyggliga pojkar. De skulle hellre svälta än att lägga fingrarna på något som är vårt.

På upprepade ställen längs fördämningvallarna hade svarta tavlor satts upp på väl synliga platser med en sammanfattning av dagens nyheter, skrivna med krita. Det var krigsnyheter från Korea och notiser om utrikesministrarnas ställföreträdares möte i Paris, redogörelser om framsteg i andra avsnitt av Huaiprojektet och nominerandet av mönsterarbetare i den egna sektionen.

– Vi försöker hålla arbetarna så välinformerade som möjligt om vad som händer, förklarade kommissarie Wang Feng-wu, och på så sätt bekämpar vi ryktesmakarna. När det här projektet påbörjades spred hemliga agenter rykten att krig hade brutit ut och att vi mobiliserade folk att gräva skyttegravar. En del sade att vi mobiliserade bönder som vi skulle sända till Korea och andra spred ut rykten att det inte skulle bli några flera spannmålssändningar därför att Chiang Kaishek avskurit järnvägsförbindelserna med nordost. Vi anordnade massmöten där vi uppmanade alla att berätta de rykten de hade hört. Vi spårade snart upp den handfull agenter som hade sänts hit för att störa arbetet. Men det bästa sättet att få bukt med sådana historier är att ständigt tala om de verkliga nyheterna om vad som händer för arbetarna. Bönderna har nu satt upp sina egna säkerhetsvakter och antispyionage-enheter på arbetsplatserna. Vi gav dem en

del vapen och de vaktar arbetena dag och natt.

Många av bönderna i denna trakt hade varit medlemmar i I-Kwang-Tao och andra sekter som de hade gett spannmål för att stilla flodandarnas vrede. Då de såg de stora arbetena växa under sina egna händer och såg hur vårfloden flöt i de kanaler de själva grävt vände de sin tro till sitt eget arbete och till ordförande Maos ledning. På en del platser tog de gudabilderna ur templen och kastade dem i floden för att understryka att de bröt med det förflutna. Arbetet vid floden var en stor sak i deras liv och påverkade hela deras inställning. Kommissarie Wang uttryckte det på följande sätt:

– Man kan se hur en bondes inställning växlar från dag till dag. Som bönder i alla länder är den kinesiske bonden extrem individualist och i vårt feodala samhälle existerade inte världen utanför familjen för honom. Han kommer till flodarbetet i början för att tjäna litet spannmål för att livnära sig själv och skickar en del hem till familjen. På sin höjd har han accepterat tanken att han arbetar för att hindra översvämning på sin egen jord eller på den jord som blir hans efter jordreformen. Han väntar att han skall få en bit märkt ut för sig så att han skall schakta bort den och bära bort den själv och få uträknat på kubikcentimetern hur mycket han har gjort. I stället finner han att det är mycket lämpligare att arbeta i lag. Två saker händer honom. Han får en första uppfattning om samarbete och han börjar utväxla tankar med andra bönder. Han deltar i möten där bönder från andra byar och till och med andra distrikt berättar om hur de har lidit av översvämningarna. Han ser att hans arbete är något mera än att bara rädda den egna jordbiten. Han börjar känna gemenskap med sina arbetskamrater och ser dem arbeta tillsammans för att rädda hela distriktet. Han besöker lektioner där översvämningarnas orsaker förklaras och han får reda på att hundratals miles längre bort finns andra bönder som arbetar och bygger dammar och han börjar förstå att bara genom böndernas samfälliga arbete i stora områden av landet kan översvämningarna förhindras. Steg för steg börjar han på basis av egna erfarenheter från flodarbetet se det hela ur byns i stället för ur den egna gårdens synvinkel och hans horisont vidgas till distriktet, provinsen och slutligen förstår han begreppet Kina. Därifrån är det inget stort steg för honom att förstå den fara som hotar Kina i vad som sker i Korea och han börjar få ett begrepp om världen. Och det är inte allt. Han kan bara arbeta vid floden tack vare organisationen hemma. Hans hustru och barn och gamle far har slagit sig ihop med andra hustrur, barn och föräldrar för att plöja, så och skörda. De har slagit samman sina dragdjur för att få arbetet uträttat. Där det inte finns några djur drar grupper av dem själva plog och harv. Här vid flodfronten och i byarna bakom tas de första stegen i kollektivt arbete. Bönderna kommer aldrig att gå tillbaka till de gamla individualistiska tänkesätten efter dessa erfarenheter. De blir mottagliga för de nya formerna av kollektivt arbete, för kollektiva jordbruk. Första steget dit är ju de ömsesidiga arbetslagen, hjälpverksamheten. Som ni ser, sluttade Wang, håller vi inte bara på att förändra naturen utan vi förändrar samtidigt våra bönders ideologiska inställning.

Jordreformen hade inte genomförts i Suihsienregionen därför att det inte fanns några funktionärer som hade tid att genomföra den. Det förberedande arbetet hade börjat men sedan fick alla funktionärerna i uppdrag att mobilisera bönderna för den mera trängande uppgiften att bemästra floden. Arrendeminskningar hade emellertid genomförts och den principen fastställt att arrendenas storlek skulle vara beroende av skörden. I de fall där översvämningarna hade förstört hela skörden betalades inget arrende. Ingen av de bönder jag talade med tvivlade på att jordreformen skulle genomföras så snart flodarbetet var avslutat. Det var en extra sporre för dem att anmäla sig som frivilliga och påskynda arbetet. I ett område med 380.000 invånare anmälde sig 53000 eller nära 14 % till arbetet. Gamla och sjuka begav sig till arbetsplatsen.

Man måste tålmodigt förklara för dem att det här arbetet bara kunde klaras av fullt arbetsdugliga män och kvinnor och 4.000 skickades hem för att hjälpa till med jordbruket.

En vecka efter mitt besök skulle säsongens arbete vid Suifloden vara färdigt, barackerna längs kanalerna skulle monteras ner och bönderna åka hem till sina byar. Efter höstskörden skulle de återvända för att bredda och fördjupa de redan grävda kanalerna och lägga ytterligare jord på fördämningarna. För en lekman verkade det vara ett vackert arbete. Fördämningsvallarna, hårt packade som cement, löpte horisontala som vattenpass så långt ögat kunde se. Kanalbädden var jämn och ren, vattnet i den gamla flodfåran hölls i schack av en smal damm som det skulle slås hål på så fort den sista kubikmetern jord schaktats bort från den nya kanalen. I framtiden skulle vattnet flyta där ingenjörerna ville ha det och därmed minska den överansträngda Huais börda. Med de muntra bondearbetarnas ”Hej-ho, vej-hej” forfarande ringande i öronen lämnade jag Suifloden för att resa tillbaka till Honanbergen, väster om Peking–Canton-järnvägen, där arbetet forcerades för att en reservoar i Shih Man Tan, som skulle kontrollera vattenmassorna i Hungfloden, en av Huais farligaste tillflöden, skulle bli färdig.

Landskapets karaktär förändras blott lätt då man passerar från Anhwei till Honanprovinsen. Under flera timmars tågresa breder slätterna ut sig som en väldig grön sjö med öar av persiko-, mullbärs- och körsbärsträdgårdar. Men befolkningen verkar mera välmående. Jordreformen har genomförts och på grund av befolkningsminskningen under hungersnöden 1942-43 fanns det mera jord att dela upp än i andra områden. Praktiskt taget inga arbetsföra män syntes till ute på fälten, däremot kvinnor och barn. Många av dem hade gamla gevär som medlemmar av bymilisen. Avsatta godsägare och Kuomintangagenter som skickats från Formosa kan fortfarande göra mycket skada, speciellt i byar där manfolket är borta vid floden. Från Chengchow åkte jag tjugo miles till Hua Yen Kou där Chiang Kai-shek lät spränga fördämningarna i Gula floden. Floden är en bra bit över en mile bred vid denna plats och även vid lågvatten ligger dess vattennivå över de omgivande fälten. Ett svart marmormonument i en träpaviljong står på den plats där general Liu Shih med en timmes arbete förstörde miljoner människors liv. Monumentet har inte rests till minne av bönderna som förlorade sina liv utan till minne av UNRR-Aingenjörerna som reparerade fördämningen. Det har en andäktig inskription signerad av Chiang Kai-shek: ”Arbeta hårt, kontrollera översvämningarna”. Men någon har under signaturen karvat ut en sköldpadda, det mest föraktade djuret i Kina. På andra sidan inskriptionen finns ett långt hycklande uttalande av Chiang som ger en förvrängd redogörelse för hur bräschén i fördämningen uppstod. ”Aret efter den japanska aggressionen i Kina”, står det, ”kunde inte Gula flodens fördämningar repareras. I juni 1938 bröt Gula floden genom fördämningen vid Hua Yen Kou ...” etc. Men invånarna i byn bekräftade att ett 13 meters hål hade sprängts med landminor och att de bönder som försökte sluta bräschén besköts med kulsprutor. Då bönderna berättade sina historier gled djonker med fyrkantiga segel förbi på floden och jordpackarlagan gav den sista avslipningen av de förstärkta fördämningarna, som ytterligare hade förstärkts sedan UNRRA-ingenjörerna avslutat sitt arbete.

Honan hade lidit fruktansvärt av översvämningarna 1950 då en femtedel av den odlingsbara jorden i provinsen hade stått under vatten och sex miljoner människor hemsökts. Sprängningarna av Gula flodens fördämning hade slammat upp och paralyserat dräneringssystemet i 140 bifloder till Huai. Trots överflödet på vatten inom räckhåll fanns det praktiskt taget inga reservoarer och mindre än en procent av jorden kunde bevattnas. Det enda sättet att bryta serien av översvämningar, torka och hungersnöd var som den politiske ledaren i provinsen, Chen Ching-ping, uttryckte det, ”att tämja Huai och förändra den från en skadlig till en nyttig flod”. Och han tillade: ”Folket i Honan kämpade kraftfullt och framgångsrikt mot politiskt

förtryck i det förflutna, i dag kämpar det inte mindre kraftfullt mot naturkatastrofer”. Tre månader efter oktoberdekretet hade tolv undersökningsgrupper begett sig till Honan och planerat tio reservoarer i bergsdalarna och 226 dammanläggningar. 600.000 bönder organiserades för de olika arbetena med att bredda flodfåror och förstärka fördämningar samt med markkonservering, damm- och reservoarkonstruktioner. Arbetet hade redan börjat på tre av de senare inklusive Shih Man Tan, som beräknades vara färdigt före översvämningssäsongens början. Två experimentalstationer sattes upp för att undersöka de bästa typerna av träd och gräs som skulle planteras längs flodstränderna och sås på nybyggda fördämningsvallar för att binda samman jorden. Markkonservering och skogsplantering spelar en stor roll i de långsiktiga planerna på att förhindra översvämningar.

Från Chengchow reste vi söderut med Peking–Canton-järnvägen till Lo He, den närmaste järnvägsstationen till Shih Man Tan. Som alltid var tågsvensken oklanderlig och tågpersonalen mycket angelägen om de resandes komfort. Då vi närmade oss en station som var berömd för sin rostade kyckling (som såldes på perrongen för 2 shilling styck) dånade en röst genom högtalaren i våra öron: ”Kamrater, middag serveras på tåget. Det är inte som under Kuomintangtiden, då serverade de bara utsugarna. Nu serverar vi folket. Det finns goda rätter från 2.500 dollar (mindre än 1 shilling) och många andra till låga priser. Om ni köper mat utanför tåget utsättes den för luften och flugorna. Det är inte bra för er hälsa. Var snälla och sköt noga om er hälsa, kamrater. Dessutom stannar tåget bara en kort stund på stationen och ni kan missa det om ni inte är försiktiga. Restaurangvagnen är bara fem vagnar framåt ...”

Vägen från Lo He till Shih Man Tan steg sakta upp mot Fu Lienbergens utlöpare. Då vi passerade från slätterna till bergen ersattes lertegelhusen av stenhus som lika naturligt smälte in i berglandskapet som lerhusen passade in i slättlandskapet. Trots översvämningssäsongen verkade folket ha det mycket bättre än i Anhwei. Alla var ordentligt klädda, barnen var rödkindade och fasta i hullet. Framför oss på vägen gick en konvoj med grävskopor och traktorer, som drog grävmaskiner och massiva vältrar. I en by där de stannade för att fylla på vatten kom hela befolkningen ut och inspekterade dem. Gubbarna gjorde kloka kommentarer om vad de kunde utträta, hundarna satt allvarliga på sina bakben och gäspade, barnen som i början var skrämde klättrade snart över allt på dem, uttråkade åsnor och oxar som stod tjudrade under de skuggiga pepparträden tycktes inte ha någon förkänsla av att dessa traktorer representerade början till deras befrielse. Där vi körde bakom karavanen längs den slingrande vägen lämnade bönderna sitt arbete på fälten och kom springande från alla håll för att se de slamrande maskinerna.

När vi var några miles från Shih Man Tan kunde vi se röda sidenfanor som fladdrade som en skogseld på avstånd. Hundratals mönsterarbetare med röda standar som deras brigader hade vunnit hade gått ut för att möta oss med smattrande trummor, gonggonger och cymbaler. De stämde upp dånande Teven för ordförande Mao, för världsfreden och internationell vänskap. De nybyggda hyddorna i högkvarteret var täckta med paroller på kinesiska, ryska och engelska: ”Fredsälskande folk i hela världen, förena er”, ”Förhindra Tysklands och Japans återupprustning” och många andra. I skymningen några timmar efter vår ankomst ekade den lilla bergsbyn av det nya Kinas sånger. Arbetarna återvände till de byar där de var inkvarterade. De marscherade arbetslag efter arbetslag, brigad efter brigad efter de distrikt de kom ifrån, de var klädda i lätta bomullskläder, spetsiga halmhattar med band under hakan, och hade kraftiga vadderade stoppningar runt nacken och på axlarna som skydd mot bärstängerna. Främst gick standarbärarna med brigad- och lagfanorna och sedan arbetarna tre i bredd. Först kom de som använde skyfflar, sedan de som arbetade med korpar och sedan bärarna med sina

korgar på ryggen och med bambustängerna som gevär på axlarna. Sist kom kärrlagen som rullade sina tunga kärror med trähjul. De sjöng med de andra. Lag efter lag, brigad efter brigad marscherade genom bygatan och bort i bergen. Byborna satt i dörröppningarna, männen sög på sina långa pipor och kvinnorna diade spädbarnen. I bakgrunden brusade Hungfloden förbi. Det hade regnat häftigt några dagar tidigare och Hung hade i ett sista desperat försök att undgå att tämjäs brutit genom de nya fördämningarna på fem ställen och fört med sig 20.000 ton jord. Den hade återgått till sitt normala vattenstånd nu men var tungt lastad med rik, gul jord. Bergen runt omkring byarna hade röda kvartsbefästningar på sina toppar som byggts och tidigare bemannats av byborna själva på den tiden då krigsherrarna och kringströvande banditer huserade. De marscherande arbetarnas sånger fyllde luften långt efter det de sista var utom synhåll, en kraftfull glättig sång med arbetets rytm, med rytmen av grävning, bergsprängning och bärning. Tidigt på morgonen genljöd åter bergen av arbetarnas sånger. De marscherade tillbaka till arbetet och brigaderna tävlade med varandra att komma först till jobbet.

Skyfallet några dagar tidigare – något sådant hade aldrig inträffat tidigare vid den årstiden – gav ett gott exempel på vilka problem ingenjörerna kämpar mot. Den porlande bergsbäcken som normalt flyter med en hastighet av en kubikmeter i sekunden förändrades på fyra timmar till en dånande ström, som vällde fram 180 kubikmeter i sekunden och förde med sig hundratals ton jord från bergsslutningarna. Den hade sopat bort vad tjugo tusen bönder gjort under 10 dagar. Men då ytterligare tio tusen bönder var i antågande hade ingenjörerna gott hopp om att reservoaren skulle bli klar innan översvämningssäsongen började. Planerna i Shih Man Tan gick ut på att bygga en sextio fot hög damm mellan bergen och blockera den dal genom vilken Hung flöt. Det gällde att hålla kvar vattnet från plötsliga skyfall och låta det flyta med den hastighet och i den riktning som ingenjörerna bestämde. Det medförde att man fick spränga en tunnel för en slussport genom ett rött kvartsmassiv på ena sidan och spränga bort toppen av ett annat kvartsberg på den andra sidan för att skaffa ett reservutsläpp. 60.000 kubikmeter sten måste skaffas undan och allt bergsprängningsarbete gjordes för hand. Det enda mekaniska hjälpmedlet var svartkrut för sprängningarna. 1.100 bergsprängare experter och tidigare gruvarbetare gick till angrepp på bergen med slägghammare och borr. Tunneln genom berget hade redan sprängts i en extra slutspurt för att få den färdig innan 1 maj, fem veckor efter det Shih Man Tanprojektet hade påbörjats. Berget genljöd av stålets klang, som ackompanjerades av skarpa explosioner när bergsprängarna sänkte en tusen fot lång kanal i ett bergsmassiv av solid röd kvarts. Allt som allt skall reservoarens totalyta uppgå till mer än 600 acres med en kapacitet på fyrtiosju miljoner kubikmeter vatten och ändå är den minst av de tre reservoarerna som är under arbete. På grund av nederbördens egendomliga fördelning ansåg man att under normala år största delen av reservoarbädden skulle kunna besås och en sommarskörd vete bärgas på den. Det mesta vattnet under översvämningssäsongen skall behållas i reservoaren för att slutligen flyta ut i Huaifloden. Det vatten som flöt ut genom reservutsläppet skulle inte tömmas i den gamla flodfåran utan skall spridas ut genom ett nätverk av kanaler för att bevattna till att börja med 3.000 acres jord och senare 16.000 acres. Slussporten skall kontrollera flodens vattenstånd så att den kan förse bevattningssystemet med vatten och så att floden blir segelbar i sitt nedre lopp. Tio tusen acres jord på varje sida av Hungfloden, som normalt översvämmas varje år, kommer genast att skyddas genom det arbete som avslutades 1951 för att inte tala om den indirekta nyttan för tusentals acres jord i Huaiområdet. Arbetet med de bägge andra reservoarerna kommer att vara avslutat 1952 då också tio nya påbörjas på basis av den erfarenhet man vunnit i Shih Man Tan. I och med att de bägge reservoarer som redan påbörjats blir klara, kommer över 100.000 acres att bli bevatt-

nade och skördeutfallet på denna jord fördubblat. Vattnet, som under århundraden har varit en skoningslös tyrann, kommer att bli en nyttig tjänare.

Man ägnade stor uppmärksamhet åt att politiskt förbereda projektet. Sex byar med en befolkning på 1.324 människor måste flyttas från det område där reservoaren skall ligga. Funktionärer förklarade på massmöten meningen med hela projektet och hur det påverkade miljoner människors liv. De försäkrade byborna att de skulle få mera och bättre jord i andra områden och att de skulle få hjälp med att bygga nya hus. Delegater från de byar som skulle bli deras nya hem kom och hälsade bönderna välkomna. När jordreformen hade genomförts några månader tidigare hade regeringen reserverat jord för just det ändamålet. Då oxkärrorna kom för att transportera bort dem och deras ägodelar gick byborna glatt till sina nya hem. Jag mötte en gammal bonde som hade kommit för att se hur hans gamla hem hade förvandlats och frågade honom hur det kändes att ha lämnat sin gamla by. Han svarade:

– Om vi kan rädda olyckliga människor på andra platser så betyder det verkligen ingenting att vi måste flytta. Vad kan vi ha för svårigheter när vi har ordförande Mao och Kommunistiska partiet? Det finns mycket för alla nu och när allt det här är klart – han visade med sin knotiga hand på den stora bassängen som var svart av människokroppar och genljöd av deras arbete – ja, då kommer vi att få mer än tillräckligt att äta.

Chefsingenjören Seng Cheng-mi i Shih Man Tan beräknade att 95 procent av jordbruket utfördes för hand. Grävmaskiner och traktorer användes huvudsakligen för gradnings- och vältningsarbeten. Den massiva dammväggen byggdes av jord och lera som fördes på plats av oändliga rader bärare, som tömde sina korgar, sammanlagt flera ton i minuten, och sedan krossades till en kompakt massa, hård som betong, av de traktordragna vältarna, vars järndubbar sjunker djupt i jorden och leran och utövar ett maximalt tryck på varje kvadratcentimeter jord. Djupt under dammens botten hade den ursprungliga grunden schaktats bort och ersatts med hårt pressad lera för att motverka vattnets tendens att underminera dammväggarna. Dessa väggar är tjugo gånger så tjocka vid botten som högst upp, med en mycket måttlig stigning som är så avvägd att den på bästa sätt kan motstå översvänningsvattnets attacker.

Mönsterarbetare Ma Fu-cheh var från en by som svårt hemsökts under hungersnöden 1942. Han hade nominerats till mönsterarbetare på grund av den stora omsorg varmed han skötte om sina lagkamrater och därför att han ledde dem till att hugga i medeltal fem ton sten var och bära den 140 meter om dagen. Han var skrattretande lik en präst med sitt rakade huvud och tättsittande vita vadderade krage. När jag frågade varför han jobbade så hårt, svarade han:

– Det är så enkelt. Före befrielsen hade vi mindre än en halv acre jord och var sex personer i familjen. Vi var förtryckta. Nu är vi befriade och vi har egen jord att skydda. Översvämningarna var alltid allvarliga i vår trakt. Under årtal fick vi ingen höstskörd. 1942 var allt klart för tröskningen. Sädeskärvarna torkade på fälten när översvämningen kom och sopade bort alltsammans. Vad som var kvar när vattnet försvann var rutten halm. Sedan blev det torka och jorden blev för hård att plöja. I vilket fall som helst hade vi inget utsäde. Vi lämnade jorden och stack iväg. Alla sex blev tiggare. Av de trettiosex familjerna i vår by stannade bara fem kvar. Vi åt almbark, gräs och rötter. I en stad som låg sextio miles från vår by blev min syster gift. (Av hans sätt att säga det framgick klart att hon sålts.) Men vi har aldrig kunnat hitta henne sedan. I sju år vandrade vi från plats till plats, ibland fick vi små jobb men mest tiggde vi. Sen fick vi höra att Röda arméns folk hade kommit till vår by och att de var bra. Vi hörde att om de bor i en bondes hus hjälper de till att hugga ved och bära vatten. Vi hörde också en del rykten om att jorden delades upp så vi beslöt att ge oss hem. Det var för två år

sedan. Men halva vår by kom aldrig tillbaka. Av vår grannfamilj begav sig sex iväg men bara två kom tillbaka. De andra dog. Hela min farbrors familj dog. Vi fick 2½ acres jord i fjol men naturligtvis blev det översvämning på hösten. När ordförande Mao sände ut upproppet om frivilliga för att stoppa översvämningarna blev jag helt enkelt fruktansvärt upphetsad. Jag gjorde mig två korgar och väntade på den dag arbetet skulle börja. Före befrielsen ville vi också förhindra översvämningarna men Kuomintang ville inte tillåta oss det. I stället sprängde de Gula flodens fördämningar och gjorde det hela ännu värre. Sen tog de ut bönder som skulle reparera skadorna och de svält och frös ihjäl. Vi visste att det skulle bli annorlunda den här gången och det är det också.

Var han inte bekymrad för gården därhemma?

– Lagen för inbördes hjälp ser efter den och de tar inte en cent för jobbet. Regeringen gav hans familj ett lån och vi slog ihop det med två andra familjers och köpte en ox för att göra det lättare för kvinnorna i arbetet.

En annan mönsterarbetare, Shih Fu-shan, en brun senig man hade ”Stå emot Amerika! Hjälp Korea!” broderat i rött på sin vadderade krage. Han hade föregått med gott exempel och hoppat i issörjan och arbetat under en snöstorm. En gång när hans arbetslag arbetade i lervälling var korgarna så utslitna att leran rann ut hela tiden och bärarna förlorade halva innehållet i korgarna på vägen. Han tog trots den hårda kylan sitt enda par långstrumpor och började tålmodigt repa upp dem för att få tråd att laga korgarna med. En gång när det var särskilt kallt hade han tagit sina egna vadderade kläder och bytt med en arbetare som bara hade tunna bomullskläder. Hans arbetslag kom i medeltal upp till sju ton jord per man och dag. Trots att han var en analfabetisk fattig bonde hade han en klar föreställning om syftet med arbetet.

– Vi arbetar för allas bästa, sade han. Vi måste få vattnet att flyta där vi vill att det skall flyta och hindra det från att flyta där vi inte vill att det skall flyta. På det sättet kommer vi alla att få bättre skördar.

Jag frågade honom om han tyckte att idén med samarbete var en bra idé och om den kunde utsträckas till arbetet i byarna.

– Naturligtvis är den bra, svarade han, och vi skall fortsätta med det. När vi kommer hem så kommer vi att finna att vetet redan ligger i sädesbingarna och höstskörden är sådd. Tack vare den ömsesidiga hjälpen kan vi helhjärtat gå in för det här arbetet. Vi behöver inte hålla på och ränna hem i ett kör. Vi har lärt en massa av att samarbeta här och vi kommer att fortsätta med det hemma i byarna.

På vägen tillbaka till Lo He och tåget såg vi tecken på hur den annalkande skörden förbereddes. Den gula färgen hade krupit uppför nästan till sädesaxen. På gårdsplanerna drog oxar tunga stenvältar runt, runt för att jämna och pressa ihop tröskplatsen där den mogna säden skulle tröskas ut med primitiva slagor. På bytorgen såldes väldiga trätjugor med nästan meterlånga skänklar och flätade bamburäfsor. Tjugorna skulle användas till att kasta kärvar med och räfsorna till att räfsa samman den skurna säden på fälten. Om ett par veckor skulle vetefälten förete samma sjudande aktivitet som dammbygget i Shih Man Tan fast kanske inte i samma intensifierade form. Den skörd som nu nästan var mogen för skördefolkets skärar hade räddats genom det arbete på att förhindra översvämningar som uträttats under vintern och våren.

Den sista etappen i min flodresa var en trettiosex timmars tripp uppför Huai på en flodbåt från

Peng-pu till centralpunkten för 1951 års projekt vid Jen Ho Chih. Där dämades Huai själv upp och leddes in i naturliga sjöreservoarer. Stora fördämningsvallar byggdes tvärs över en stor sjö för att förhindra att den flöt samman med Huai och andra sjöar under översvämningssäsongen. Detta var ett väldigt ingenjörprojekt och skulle bli nyckeln till kontrollen av den mest vitala sektionen av Huaidalen Mellan Peng-pu och Jen Ho Chih höll slussportarna på att installeras där tillflödena mynnade ut i Huai. Bifloderna är dubbla faror.. Först och främst kommer deras tillflöden Huaifloden att svälla. Vidare är de svaga länkar i fördämnings-systemet, varigenom Huais vattenmassor kan strömma ut över den kringliggande terrängen. Därför blockerades varje biflod mellan Peng-pu och Jen Ho Chih med stål- och betongslussportar, som kan stängas när Huai är i översvämningstagen och som bildar ställänkar i fördämningsystemet. Vi besökte den första slussporten framemot skymningen en kväll.

Skenet från månen, som var i sitt första kvarter, höll just på att jaga bort det sista solstänket i vattnet. Kokeldarna glimmade långt borta och deras rök blandades med dammet från de just packade fördämningsvallarna. Månljuset glimmade i arbetarnas polerade bambustänger. I denna sektor arbetades hela natten. Två små bifloder hade förts samman på en punkt fem miles från Huai och letts i en djup och bred kanal och blockerats vid Huai med två femeters fyrkantiga stålportar monterade i solida betongkonstruktioner. Flodvattnet kunde flyta tillbaka längs kanalen till en sjö, som var så stor att den kunde behålla de bägge flodernas tillflöden under en månad. Högvattenståndet i Huai räckte vanligen bara tio dagar, så det fanns en god säkerhetsmarginal. Regleringen med serien av slussportar skulle göra Peng-pu–Jen Ho Chih-sektionen av Huai segelbar hela året.

Raderna av brådslande dragare, arbetarnas rytmiska sånger, packstenarnas dova dunsar, en pålmaskins monotona dunkande under strålkastarljuset – allt gav ett intryck av outröttlig krävande verksamhet, av kampen mot den annalkande översvämningssäsongen. En felkalkyl på en dag eller två kunde innebära tillspillologivandet av månaders arbete. Ansvariga för slusskonstruktionen var en ingenjör och sex teknologie studerande, men de var bara en del av ett omsorgsfullt utformat och arbetande helt.

På flodbåten fanns en trupp skådespelare, skådespelerskor och musiker från Pekings filmstudio som rest ner för att leva med arbetarna vid Jen Ho Chih-projektet. De beslöt ge en månskenskonsert på däck medan vi låg för ankar i floden mittför slussporten. Bönder samlades nere på stränderna och hurrade och klappade händerna då den lilla orkestern började spela och de sista filmslagerna från ”Den vithåriga flickan”, ”Sången om den röda fanan” och andra flög ut över det klara månbelysta vattnet: De ropade och begärde populära partisansånger och deras önskningar uppfylldes beredvilligt. De mumlade besviket när ankaret hivades ombord och vi ångade iväg uppför strömmen.

En av filmsällskapet, Hsu Chieh, var en småväxt kvinna med ett charmerande leende och en röst som fångade auditoriet. Hon såg så ung ut som om hon just hade tagit sin examen vid universitetet men det visade sig att hon var veteran i den revolutionära rörelsen. Hon hade rymt från högskolan och förenat sig med revolutionärerna. Och med undantag av ett kort uppehåll strax efter segern över Japan hade hon tillbragt elva år vid fronten och gjort propaganda och medarbetat i förströelsedetaljen. Efter befrielsen hade hon arbetat tillsammans med funktionärerna och förberett jordreformen och i byarna spelat med i komedier och satirer som förlöjligade det gamla och lovordade det nya livet. Hon och de andra reste till Jen Ho Chih som hon uttryckte det ”för att lära av massorna”. Hur ska vi kunna bli goda skådespelare och skådespelerskor, frågade hon, om vi inte går till folket och får lära oss hur det arbetar och tar exakt reda på hur det levde förut och hur det väntar att dess liv skall förändras? Jag har

redan lärt mycket av bönder och arbetare, men alla har vi fortfarande mycket att lära av dem, sade hon. Medan vi talade på båtdäcket samlades besättningsmän och soldater runt om oss, de satt på huk och söp in varje ord av denna för dem alldeles nya tanke, att intellektuella kunde önska lära sig något av massorna.

Hela vägen under den trettiosex timmar långa resan från Peng-pu till Jen Ho Chih stod de nya fördämningsvallarna höga och raka som linjaler över flodbankarna. På en del platser hade gräset planterats så att det formade paroller som lätt kunde läsas från floden. ”Motstånd mot den amerikanska aggressionen” var naturligtvis den populäraste. Men andra yrkade på fördubbling av ansträngningarna att kontrollera översvämningarna. Vi passerade hela flottor med djonker, tvärstävade oljade båtar med stor segelyta. Deras flatbottnade skrov mera skummade vattenytan än plöjde den. De var en del av de nästan nio tusen båtar som skeppade sten, sand, timmer och maskiner till Jen Ho Chih. Det fanns alla former och storlekar bland dem, småbåtar som stakades fram, små djonker som halades med rep av båtdragare som gick på stranden, stora sampaner som drevs fram med väldiga vrickåror från aktern. Mötesplatsen för alla dessa som var på väg uppför strömmen var Jen Ho Chih. Folket på båtarna som vi passerade ropade ständigt till våra besättningsmän: ”Vi ses i Jen Ho Chih”. Vi passerade fiskebåtar som var fulla med nersölade kormoraner¹. De är bundna med långa snören och har ringar runt halsen så att de inte sväljer den fisk de fångar utan i stället släpper den i fiskarens händer. Kvinnor och ungdomar i vita jackor, korta, svarta byxor och spetsiga halmhattar skar redan tidigt korn och vete ute på fälten och oxdragna plogar plöjde upp stubben för sådden av höstgrödan. Kärvarna lastades på komiska fyrhjuliga kombinationer av kärror och slädar eller bars till ladorna på bärstänger.

I Tang Ying Chih stannade vi så länge att jag hann se en annan stor sluss med fyra stålportar på 16 ton vardera och en komplicerad hissmekanism för att båtar skulle kunna passera från och till Huai. Man beräknade att denna enda sluss skulle rädda en areal på 1.350 kvadratmiles från att översvämmas. 25.000 bönder och 3.000 fackarbetare arbetade här under ett lag på tio ingenjörer på att bygga slussportarna och gräva en kanal till en serie sjöar i närheten. På en kulle, varifrån man hade överblick över de invecklade ställningarna och stöttorna för pålningsmaskinerna, fanns ett gammalt monument över kejsar Yu den store till minne av hans försök att 4.000 år tidigare tämja Huai.

Vår sista anhalt innan vi kom fram till Jen Ho Chih var vid ett ställe där en tre miles lång vall, som på sina ställen var över hundra meter bred, hade byggts på fyrtio dagar av 35.000 arbetare. Den skall stänga in Chang Chia Hu-sjön och hindra den från att förena sig med Huai och en annan sjö och sprida ut sig över hundratals kvadratmiles jord under översvämningssäsongen. Sjön skall av vallen hjälpas in i en reservoar och dess avlopp till Huai skall kontrolleras av slussportar som nästan var färdiga.

Resans stora överraskning väntade mig i Jen Ho Chih. Den ingenjör som ledde denna den viktigaste delen av hela projektet och som samtidigt var andre-ingenjör för hela Huaiprojektet var en tjugonioårig kvinna. Hon var en mycket imponerande kvinna med sammets svart hår, tillbakastruket från en jämn bred panna och klippt tvärs med skuldrorna, ett ovalt vitalt ansikte, brunt och jämnt som ett äggskal, med vackra fina händer och ett charmerande ungdomligt leende. Det var mycket svårt att få direktören-ingenjören Chien Chen-ying att tala om sig själv. Hon är både anspråkslös och duglig och det var hennes kolleger som fyllde i det mesta om hennes ursprung och biografi. Hennes historia är lika mycket en del av det nya

¹ En fågelart.

Kinas historia som av kampen mot översvämningarna.

Hennes far var väg- och vattenbyggnadsingenjör och studerade i Förenta staterna. Han kom tillbaka full av entusiasm att tjäna sitt land och arbetade först för Kuomintang vid Yangtse. Han blev snabbt desillusionerad av korrruptionen, det servila smickret och mutsystemet, som behövdes för att avancera i Kuomintangs tjänst, och av det förhållandet att inget reellt arbete utfördes. Han drog sig tillbaka fylld av avsky och började i Shanghai som byggnadsingenjör.

– På den tiden ville jag också väldigt gärna bli ingenjör, sade Chien Chen-ying. Jag tillbragte all min lediga tid på min fars arbeten och min barndoms lekar bestod av att klättra runt i byggnadsställningarna på hans hus. Han hade inget emot att jag studerade till ingenjör men varnade mig för att ägna mig åt väg- och vattenbyggnad. Du får aldrig ett jobb där, sade han.

Men hon ägnade sig trots allt åt det facket. Sedan japanerna gått till angrepp mot Kina blev hon lika intresserad av politik som av väg- och vattenbyggnad. Hon gick in i det illegala Kommunistiska partiet i Shanghai 1941 och året därpå lämnade hon högskolan sex månader innan hon skulle ta examen och trots att hon var en av de främsta eleverna. Hon flydde från Shanghai och förenade sig med Röda armén.

– När jag lämnade Shanghai, förklarade hon, trodde jag att jag hade slutat upp med ingenjörsbanan för alltid för att bli revolutionär.

Under de första två åren arbetade hon bara med propaganda i Nya fjärde armén, men sedan fick hon tillfälle till att göra verkligt ingenjörsjobb. Trots att Nya fjärde armén var invecklad i en kamp på liv och död började den arbeten på att förhindra översvämningarna. Chien Chen-ying fick sitt första verkliga ingenjörsuppdrag vid Huaifloden. Under nära två år ägnade hon sig åt antiöversvänningsarbeten vid Huai och senare vid Stora kanalen i norra Kiangsu och vid Gula floden i Shantungprovinsen – allt områden kontrollerade av Nya fjärde armén. Men 1946 satte Chiang Kai-shek igång sitt försåtliga anfall mot Nya fjärde armén och Chien Chen-ying återvände till frontarbete. Hon var medlem av en ingenjörskår och reparerade vägar och byggde broar som hon sedan sprängde i luften när så krävdes. I februari 1948 utmärkte hon sig genom att klara av en isbröt som tornade upp sig nära Gula flodens mynning och som kom en flod av is och vatten att sprida ut sig över flera distrikt. Sådana isbildningar utvecklades periodvis men ingenting hade gjorts åt dem förut och denna var den värsta under 50 år. Isen blockerade vägen till havet, vattnet steg och flöt tillbaka och hotade att spränga fördämningarna längs många hundra miles. Chien Chen-ying arbetade i kylan ute på den hala isen, borrarade hål i isbrötens mitt och packade tjugotals konjaksflaskor fyllda med hög-explosiva sprängämnen under isen. Med hjälp av en sprängämnesexpert bringades flaskorna på elektrisk väg att detonera och ett stort hål sprängdes i mitten av bröten. Isen började snabbt brytas sönder under trycket av vattnet bakom den och det varmare vattnet ifrån flodens botten började välla upp genom hålet som sprängts. Chien Chen-ying och hennes kamrat måste hoppa från flak till flak och kom i säkerhet just som hela ismassan började brytas sönder och flyta mot havet. Översvänningsfaran var avvärjd. (Sedan dess har folkregeringen använt bombplan för att skingra isbildningar i floderna, men Chien Chen-yings bedrift var det första exemplet på att dylika isbarriärer kunde klaras av.)

Större delen av Gula floden kontrollerades på den tiden av Kuomintang och vid ett tillfälle då översvämningar hotade det område som kontrollerades av Befrielsearmén fanns det ingen sten med vilken man kunde bygga den fördämning som man var i trängande behov av. Men den påhittiga unga kvinnan gav inte upp. Hon vädjade till bönderna. De skaffade 32,000 vagnslaster sten som rivits upp från gårdsplaner, från förstörda hus, gamla bykstenar och kvarn-

stenar och fördämningen byggdes. Arbetarna bombades och besköts av Kuomintangens plan och under två år mördades 300 bönder som arbetade under henne. Men sedan hon började arbeta vid Gula floden blev det inga större översvämningar. Hon vägrade att ta åt sig någon personlig ära för detta arbete. ”Det var bara Kommunistiska partiets korrekta ledning som möjliggjorde det”, sade hon. ”Ingen enskild tekniker spelade någon avgörande roll. Arbetet gjordes för folket och av folket – det var det viktiga.” Chien Chen-ying njöt av en välförtjänt semester i Shanghai när Huaiflodsprojektet satte igång. Hon bad genast om arbete och började arbeta i den förberedande planeringskommissionen, sedan skickades hon att övervaka det mest invecklade ingenjörarbetet i hela projektet. ”Och på så sätt”, sade hon med ett leende som lyste upp hela hennes vackra ansikte, ”sammanstrålade när allt kom omkring revolutionens och ingenjörskonstens vägar.” Chien Chen-yings bror anslöt sig också till revolutionen ungefär samtidigt som systemen, och när de första gången korn tillbaka till fadern blev denne så förtjust över deras inställning och handling att han sände sina två andra söner att uppfostras av Nya fjärde armén. Fadern själv har fått sin önskan uppfylld att tjäna folket med sin ingenjörsskicklighet och är nu gruvingenjör vid de stora Kailankolgruvorna i Manchuriet. Dottern spelade en hjältemodig roll vid skapandet av Folkets Kina och Folkets Kina gav hela denna familj en chans att använda sina skapande talanger helt och fullt i folkets tjänst.

Chien Chen-yings historia måste dras ut ord för ord från hennes kolleger med små bekräftande detaljer som ovilligt lämnades av Chien Chen-ying själv. Jag hade ingen aning om den när hon kom in i ett mottagningsrum i högkvarteret i Jen Ho Chih med en mapp med kartor, blåkopior och andra papper under armén och lugnt och effektivt började förklara den tekniska, ekonomiska och politiska innebörden av vad som hände i Jen Ho Chih. Hon presenterade ett invecklat ingenjörprojekt på ett enkelt lekmannaspråk som gjorde det lätt att förstå problemet och dess lösning.

I Chen Yang Kwan cirka femtio miles nerför floden från Jen Ho Chih var den farligaste punkten för översvämningar i hela Huaifloden. På en sträcka av 100 miles uppför floden från denna punkt mynnade nio stora och små floder ut i Huai och gav med huvudfloden den stora massan av det översvänningsvatten som bröt igenom fördämningarna vid Chen Yang Kwan och rann ut över omgivningarna. Översvänningsvattnet var uppe i en volym på 12.000 kubikmeter i sekunden men kanalkapaciteten vid Chen Yang Kwan var bara 6.500 så vattenmassorna avlastades ut över de böljande slätterna med en hastighet av över 5.000 kubikmeter i sekunden, vilket vanligtvis innebar flera miljarder kubikmeter vatten under översvämningens höjdpunkt. Problemet var att skära ner vattenvolymen i Huai till någonting under 6.500 kubikmeter per sekund. Efter månaders planerande och konsultation av en sovjetexpert, Bukov, beslöt man hejda Huai vid Jen Ho Chih. Floden måste dämmas upp, en ny kanal grävas och fördämningar och slussportar byggas längs en sträcka av tre kvarts mile för att kontrollera vattenflödet. Nio av de femton slussarna skulle kontrollera vattenflödet till Huai, de andra sex skulle avleda en del av vattnet till en reservoar bildad av en naturlig sjö. Det maximala vattenflödet i Huai från Jen Ho Chih skulle vara 5.500 kubikmeter per sekund med en säkerhetsmarginal på 1.000 kubikmeter. Alla tillflöden mellan Jen Ho Chih och den farliga punkten vid Chen Yang Kwan blockerades av slussportar som vi redan beskrivit och Huai skulle tvingas hålla sig i den kanal som var tilldelad den genom de nyligen fullbordade fördämningsvallarna. Under torrt väder skulle processen kunna bli omvänd, slussportarna vid sjön öppnas och Huai förstärkt av sjövattnet kunna hållas på en segelbar nivå. Det var ett väldigt ingenjörföretag som förutsatte bortschaktandet av många miljoner ton jord och sten, 30.000 ton specialsand måste transporteras från Nanking, 135.000 ton sten från Anhwei, timmer från Yangtse, cement och maskiner från Shanghai, alla flera hundra miles borta. Varje

dag lossades 4.000 ton material från båtar vid kajerna. Före befrielsen hade mycket enklare slussportar alltid tillverkats i England eller Amerika. Nu tillverkades jättelika slussportar på över 1.000 ton i Shanghai. Över 200.000 ton material måste köpas och transporteras, och komplicerade maskiner tillverkas. Och allt måste tillverkas och levereras på två månader, och hela projektet vara färdigt hundra dagar efter starten. I ledningen stod en smärt, allvarlig ung kvinna som inte tycktes hysa några som helst tvivel på att det hela skulle bli färdigt i tid.

– Före befrielsen, sade hon, var ett sådant här projekt helt enkelt otänkbart. Bara under Kommunistiska partiet och ordförande Mao med ett befriat, förenat folk är det möjligt att övervinna sådana svårigheter. I Kuomintangina var det till och med omöjligt att planera ett sådant projekt. De trakter Huai flyter genom behärskades av krigsherrar, byråkratiska kapitalister, godsägare och andra lokala despoter. De skulle ha kullkastat alla ingenjörers planer. En plan skulle ha skadat den enes egendom, en annan plan en annans. Före befrielsen var ett sådant område som Jen Ho Chih översvämmat av banditer och rövare. Vi skulle inte ens ha vågat sätta vår fot där, än mindre forska ut det. Om vi kommit så långt som att sätta stakar i marken skulle vi säkert inte kommit längre. Godsägarna skulle klagat att vi tog deras mark, en del pengar skulle växlat ägare och saken varit klar. Men hur är det nu? Bönderna har förtroende för oss och ingenjörerna kan inte bara stanna och bo här under säkerhet utan de lutar också fullständigt på den goda viljan och entusiasmen hos folket som skall utföra arbetet.

– Före befrielsen använde Kuomintang helt amerikansk teknik, fortsatte hon. De hade inget begrepp om revolutionära metoder. Enligt amerikansk uppfattning och praxis kunde ett sådant projekt aldrig fullbordas på så kort tid. Vi hade många sammanstötningar med våra planerare och ingenjörer i början. De som studerat i Amerika och fortfarande stod under inflytande av ortodoxa metoder sade att om vi skulle kunna kontrollera tio floder och åtta sjöar måste vi bygga sju olika dammar och slussar och det skulle ta flera år. Kontroll av översvämningarna måste bli en avlägsen framtidsdröm. Även när den nuvarande planen accepterades ansågs det att vi skulle behöva driva ner 12.000 runda pålar och 9.100 kvadratmeter lamellpålar. Enbart pålningen skulle ta sex månader och för de sistnämnda pålarna kunde vi bara använda furu från andra sidan Stilla havet. Problemet var hopplöst. Men sovjetexperterna lärde oss att lera från andra sidan Huai var lika effektivt som furu från andra sidan Stilla havet. Men hur skulle vi kunna blanda betong när betongblandarna alltid importerades från Amerika? I Shanghai tillverkades de första betongblandare som någonsin gjorts i Kina med en kapacitet på 4½ kubikmeter. De gör oss utomordentliga tjänster. Vi kan tacka den amerikanska blockaden för dessa inhemska betongblandare.

– Se bara på den skala i vilken vi arbetar. Det mesta Chiang Kai-shek någonsin lade ut under ett år för arbeten på att förhindra översvämningar var 7.500 ton ris, och det var när Kuomintang inte var så djupt korrumperad. Bara i detta projekt investerar vi 50.000 ton och inget går ju som förr i tiden till mutor. Medan hon talade glänste hennes av sol och väder brynade ansikte som en polerad kastanj, hennes ögon lyste av tro på framtiden, på Kommunistiska partiet och folket.

– Arbetarna är fyllda av stolthet över vad de gör. De säger: Vi har flyttat berg av sten och sand och till och med fabriker från Shanghai till Jen Ho Chih. Före befrielsen arbetade de under Kuomintangens batonger och piskor. De brukade säga att av översvänningsmedlen ”bygger chu-chefen ett hus i västerländsk stil och har många konkubiner, hsien-chefen bygger ett tegelhus, och pao-chefen har mycket fisk och kött och magen alltid full, och bönder och

arbetare slavar och svälter”.¹ Nu ska ni få höra hur de arbetar här. Vi har en väldig arbetsarmé, organiserade arbetare och bönder som villigt kommer från sina byar och jobb. Funktionärer lever i fullständigt kamratskap med arbetarna, äter och bor med dem och delar deras besvärligheter. En del av funktionärerna, som var ovana vid kroppsarbete, slet i början till efter midnatt för att inte komma efter bönderna. En rimlig löneskala har ersatt det gamla systemet, de glada arbetssångerna har ersatt förbannelserna och piskslagen. Folket förstår varför arbetet utföres och arbetar helhjärtat. Vårt högkvarter har bara stått här i sex veckor och se vad som har uträttats. Det kan bara ha uträttats av ett folk som arbetar för sig självt.

Vi är revolutionärer som har haft liten erfarenhet av sådana här uppgifter. Vi slogs på landsbygden. Vi är fortfarande i småskolan då det gäller fabrikköksel, arbetsorganisation och maskinanvändning. Vi går fram stegvis, gradvis och allt efter som vi går framåt lär vi oss. Därför gör vi sannolikt mycket irrationellt och oekonomiskt arbete. Vi vet att kommande uppgifter kommer att ge oss ännu större svårigheter. Men vi har förtröstan om att vi kommer att övervinna dem. Före befrielsen hade vi en hård kamp för att besegra japanerna och Kuo-mintang. I dag skall vi säkert övervinna alla naturhinder med vårt eget hårda arbete.

Denna märkliga kvinna slutade med orden:

– Vi tror att ni som främmande vän delar denna förtröstan och denna tro på oss och kommer att göra våra ansträngningar kända för hela världen.

Skådespelet vid Jen Ho Chih var ännu mera dramatiskt än vad jag sett på andra arbetsplatser. I ett område 1.800 meter långt och 900 meter brett var 30.000 arbetare koncentrerade. En sektion av en sjö hade torrlagts och miljoner ton jord och sten hade undanskaffats för att ge fast grund för slussportarnas stativ och betongfundament. Arbetet hade bara varit i gång sex veckor när jag var där men de förstärkta betongfundamenten var redan färdiga och nästan allt jordarbetet var klart. Hundratals fiskebåtar höll på att lossas i den nya kanalen som hade grävts för att ersätta Huais nuvarande fåra. Arbetslag av kvinnor höll på med att vaska sand och armeringsjärn i tråg nere vid flodkanten. Där fanns berg av sten, järn och sand som ditransporterats av fiskebåtarna och nu smälte bort allt efter som bärarna fyllde sina korgar och skyndade att tömma dem nära betongblandarna eller intill murare som höll på att mura botten i närheten av slussportarna. Överstrukturen för slussportarnas stöd reste sig redan från fundamenten, timmermän baxade in formarna för betongställningarna, betongblandarna svängde och ändlösa rader karlar med skottkärror stannade så länge framför betongblandarens mynning att de fick sina kärror fyllda och skyndade sedan att lägga av sin last i virrvarret av armeringsjärn eller slussports-väggarna. Varannan minut kom en färsk laddning betong från de kinatillverkade blandarna, som stod i en rad och fylldes på från plattformar av arbetare som hade tjocka lager av grönaktigt damm över sig och rev upp cementsäckar och skovlade grus i blandarna med våldsamt hastighet och energi. På natten var arbetsplatsen lika fylld av verksamhet som på dagen. Diesel-körda generatorer lyste upp hela området, och de elektriskt drivna betongblandarna malde sin sträva sång utan avbrott i tjugofyra timmar.

De skulle schakta tre miljoner ton jord och lägga 18.000 kubikmeter betong, bygga fördämningar och kanaler och göra allt klart på hundra dagar. Det var en stor order även för en stat som haft de senaste mekaniska hjälpmedlen till sitt förfogande. Men bortsett från betongblandningen gjordes här allt för hand. En del tippvagnar på lätt räls användes för att köra sten och armeringsjärn, men den överväldigande delen av transportererna och all grävningen utfördes av bönderna för hand. Att döma av det arbete som utförts på sex veckor verkade det

¹ Hsien är grevskap, chu distrikt och pao en enhet om hundra familjer.

inte vara några tvivel om att projektet skulle förverkligas i tid. Den ursprungliga planen hade gått ut på att kvarhålla 7,2 miljarder kubikmeter vatten vid Jen Ho Chih, men direktör Chien hade utökat detta till nio miljarder eller ungefär halva den totala vattenvolymen i Huai under en översvämningsperiod.

Med en ny stad på 30.000 arbetare som skapats av ingenting hade man normalt kunnat vänta sig något av en feberartad rush. Men det fanns inget sådant. Arbetarna köpte för sina enkla behov av mjöl, matolja, ljus, textilier, cigaretter och skrivmateriel i en kooperativ affär som tack vare speciellt statligt stöd sålde till priser som låg tio procent under de vanliga i byarna. Det fanns ingen polis i Jen Ho Chih utom de 300 vakterna som utsetts av arbetarna själva för att vakta anläggningen mot sabotage. Men det hade bara förekommit ett fall av stöld, en arbetare som försökte stjäla ett par byxor.

Av övriga brott hade ett enda rapporterats och det var ett försök av tre agenter att förgifta vattenförrådet. De överlämnades till närmaste statliga myndigheter för bestraffning.

Jag besökte utomordentliga konserter som gavs på kvällarna på arbetsplatsen, med politiska satirer och favoritmelodier framförda av byartister, scener från Pekingoperan kompletta med utsökta kostymer och orkester och på en mycket hög standard. Tusentals bönder var med i analfabetklasserna, som var organiserade på varje arbetsplats. Disciplinen och organisationen i och utanför arbetet var en åskådningsundervisning i hur arbetare kan sköta sina affärer om de lämnas åt sig själva. Lönerna var högre här än i Suihsien eller i Shih Man Tan. Den lägsta lönen var tillräcklig för att föda en person och underhålla två familjemedlemmar. Varje bonde hade fått 100.000 dollar i förskott för att lämna familjen när han gav sig iväg. Han fick betalt i ris men kunde förvandla det till pengar på platsen och skicka hem en del av pengarna per post eller bank, som fanns på arbetsplatsen.

Det politiska arbetet stod på ett mycket högt plan. Delegationer från arbetarnas hembyar kom till arbetsplatsen och rapporterade om hur jordbruket sköttes därhemma och berättade sedan för hustrurna hemma hur arbetet vid floden fortskred. Medan jag var där kom huvudmannen från en by med ett brev som innehöll bl. a. följande: ”Gamla och unga, män och kvinnor i hela hsien deltar i produktionen. Tjugofyra arbetslag har organiserats. Majsfälten har harvats tre gånger, bomullsfälten två och alla risplantorna sattes ut på två dagar ..” Mycket uppmuntrande nyheter för bönderna från den trakten. Bykvinnorna kom ofta och tvättade och lagade kläder åt sina män, studenter kom och spelade pjäser – och nu hade en grupp från Pekings Filmstudio kommit för att lätta upp underhållningsdetaljen. En fredskommitté hade organiserat massmöten för att understödja kampanjen för en fredspakt mellan de fem stormakterna och hade samlat in över 26.000 namn. Propagandalinjen koncentrerades kring tolv kinesiska bokstäver som kan översättas så: ”Kom ihåg gångna lidanden, jämför det nuvarande med det förflutna, drag slutsatser!”

En som hade dragit korrekta slutsatser var en märklig sextiotreårig bonde som av sina kamrater utsetts till mönsterarbetare. Han presenterades för mig som Gamle Huan-chung men hans verkliga namn var Cheng Hang-shin. Han var rynkig och brun som en gammal valnöt och med sina väldiga öron och en tofs stripigt skägg såg han ut som en liten dvärg. Det fanns inget annat än hederlighet och godhet i hans muntra ansikte. När jag bad honom berätta mig något om sina unga dagar mörknade hans ansikte och när han erinrade sig sin barndom började han gråta. En annan bonde, Tu Tien-ling, som väntade på att bli intervjuad började också gråta och min tolks ögon fylldes av tårar, antagligen inte så mycket på grund av Gamle Huan-chungs historia utan för att det erinrade dem om deras egen eländiga barndom.

– Tills jag var åtta år, sade Gamle Huan, hade jag aldrig en filt på mig om nätterna. Bara de trasor jag hade på mig om dagarna. Min far arbetade för en godsägare och försökte spara sin egen mat för att ge min mor och mig. Men ofta fanns det inte ens arbete och mat åt honom själv. En gång hade vi inte haft något att äta på några dagar och min far gick ut för att låna en skål ris av en rik bonde. Min mor tog vår sista ved och gjorde upp en eld. Vattnet kokade i grytan när han kom tillbaka med en skål ris. Han lade det i grytan och vi stod runt omkring och väntade på att det skulle koka. Några minuter senare korn den rike bonden och öste upp riset ur vattnet och tog tillbaka det, och skrattade åt oss. Min far gick ut och hängde sig. Min mor som inte visste bättre hoppade i floden. Det hände när jag var åtta år och en vänlig granne hade förbarmande med mig och adopterade mig. Jag började arbeta hos honom, först vaktade jag gäss och sedan svin och kor ...

Sedan följde Gamle Huans historia det välkända mönstret för en jordlös bonde. Sedan hans adoptivfar dött arbetade han för traktens godsägare. Om godsägaren sade han:

– Han blev skjuten förra nyårsdagen. Tso Yu-ho var en tyrann som drack allt blod hos folket. Han tog ut de fattigas söner till japanerna och Kuomintang och sköt dem som vägrade. Han lånade ut pengar och hans pengar växte från tio till hundra och från hundra till tusen. Han sög ut ens blod som betalning tills kroppen var alldeles vit av blodförlust. Hela Hsien var i hans ficka tills Befrielsearmén kom. Med den kom den blå himlen och nu är Tso Yu-ho död och slut. Bondeorganisationen i min hemtrakt gav mig 1½ acres jord till att börja med innan jordreformen är genomförd.

Gamle Huan var klar över varför han var vid floden vid sin ålder.

-- Det är mycket enkelt, sade han. Den gamla sköldpaddan Chiang sprängde fördämningen i luften och Gula floden översvämmande vår provins. Vi måste nu bygga fördämningar och dammar så att jorden både på höglänta och låglänta ställen kommer att ge goda skördar. Alla kommer att få mycket att äta och ett gott liv. När fördämningen är färdig så får vi jordreformen. Vi kommer att få större skördar och vi kan sända en del av dem till våra bröder i Korea och till våra egna frivilliga där.

Han hade blivit mönsterarbetare bara genom hårt arbete i en stötbrigad som skickades till varje punkt dag och natt där någon fara hotade. Han var känd för sitt osvikliga goda humör och sin hjälpsamhet mot kamraterna, han var bland de första som var uppe om mornarna och den sista i säng. Sitt livs lyckligaste minne sade han sig ha från året förut när han började arbeta vid floden.

– Min gamla livsledsagerska var bekymrad, förklarade han. Hon sade: Nu när du ger dig iväg med vår son vad skall jag äta då? Jag sa till henne att jag skulle gå till floden och förtjäna ris och sända hem och att hon skulle stanna hemma och arbeta i ett arbetslag. Du är för gammal att sprida gödsel, sade jag till henne, men du kan lösa upp den och hjälpa andra. Hon gick med på det. Vi gick till floden och på våren skickade vi hem 120 skålpund ris. Hon köpte kaoliangutsäde för pengarna och sådde hela vår jordbit på 1½ acres. När jag kom hem hit till Jen Ho Chih låg här ett brev från min gumma som en granne hade skrivit. Hon sa att allt var bra, kaoliangen såg fin ut och vi skulle inte bekymra oss utan bara få arbetet bra gjort.

Gamle Huans son var tjugoåtta år. Hans far hade utmanat honom i arbetstävlingar och höll sig en bra bit före honom.

– Jag sa till honom att vi inte har gevär och kulor men vi har korgar och bärstänger. Våra stänger är våra gevär, våra korgar våra kulor och vi ska begrava de giftiga insekter som

försöker ta sig in genom vår grind.

Jag frågade honom varför han kallades Gamle Huan och en funktionär förklarade att Gamle Huan Chung var en person i den populära romanen, ”De tre kungadömena” som aldrig kände att han var gammal. Och så som Cheng Hangshin arbetar vet han inte att han är gammal.

Gamle Huan grinade med hela ansiktet och sade:

– Men vi kan ju inte ha en bättre ordning än här. Vi arbetar för oss själva och äter regerings-säd.

Jag ville ha reda på vad han tyckte om att arbeta under en kvinnlig ingenjör.

– Vet du vem som leder det här projektet? frågade jag.

– Naturligtvis, det är ju ordförande Mao, svarade han. Funktionären förklarade att jag menade Chien Chen-ying.

– Å, ni menar minister Chien. Han höjde tummen och sade:

– Hen Hao (mycket bra). Hon är mycket snäll framför allt mot oss fattiga. När hon ser oss ser hon inte stolt ner på oss utan som om vi var vänner. En dag när jag höll på att pressa jord kom hon fram och berömde vårt arbetslag väldigt. Hon måste vara mycket duktig som kan organisera ett sånt stort arbete. Varför skulle man inte kunna arbeta under en kvinna om hon är så duktig och bra nog för ordförande Mao?

Jag talade med många andra bonde-arbetare i Jen Ho Chih. Deras historier är kapitel i sig själva, fragment av hela den otroliga historien om Kinas gångna lidanden och strider och dess nuvarande energi och entusiasm. Tu Tien-ling berättade om en godsägare som så sent som 1948 fångade in över hundra bönder och sköt, torterade och begravde dem levande därför att de samarbetat med Befrielsearmén då den tillfälligt ockuperat byn.

– Godsägarna ville inte ens låta oss sitta på de bänkar de använde, sade han. De trodde att de skulle stinka om vi satt på dem. Och vi åt sämre mat än deras svin fick. Men nu är vår plats överallt under himlen.

Tu Tien-ling hade perfekt uppfattning om vad som försiggick vid Jen Ho Chih ur teknisk synpunkt och var lika stolt över arbetet som om han själv planerat det.

– Före befrielsen, sade han, när Chiang Kai-shek reparerade fördämningarna gjorde han det hafsigt med vad slags lera och sand han kunde få tag i. De ramlade snart ihop. Och se nu hur Folkregeringen arbetar. Den hämtar armeringsjärn uppifrån floden, sand från Nanking, sten från Huai Nan och när det kommer hit blir allt silat och tvättat. Ingenting utom det bästa är gott nog. När vi är färdiga kommer inte översvänningsvattnet att flyta fritt som förut. Det kommer att bli som väldisciplinerade trupper. Om man vill att två skall gå, så kommer två att gå, om man vill att tre skall marschera kommer tre att göra det. Chiang skulle inte ha kunnat göra ett sånt här arbete på tjugo år.

Expertisens bekräftelse på att Chiang inte skulle ha kunnat klara av ett sådant arbete fick jag av direktören för Jen Ho Chih-projektet, ingenjör Wu Yu, en stor fet man från en godsägarfamilj i Chekiang. Chekiang är hemprovins för storgodsägarna, för Chiang Kai-shek och ”CC-klickern”, de illa beryktade bröderna Chen Li-fu och Chen Kuo-fu, huvudinspiratörerna bakom Kuomintangpolitiken.

Wu Yu såg med sin stora mjuka kroppshydda och stubbade skägg och mustasch ut som en godsägare men han klädde sig som en arbetare med halmhatt, urblekt dongeriställ, utan

strumpor och med halmsandaler. Han tjänade helhjärtat folket med sin tekniska skicklighet. Han hade arbetat i tjugo år för Kuomintang som ingenjör. I femton år hade han arbetat i Huaiflodskommissionen som Chiang Kai-shek bildade 1929. Under Huaikommissionens tjugoåriga tillvaro hade den enligt Wu Yu bara byggt tre regleringsanläggningar och en sluss i Shao Pasjön, men varje år hade stora skatter skrivits ut för arbeten på att förhindra översvämningar. Wu Yu arbetade i arton månader med att bygga slussporten i Shao Pasjön. Jag frågade honom hur stort det arbetet var i jämförelse med Jen Ho Chih-projektet. Han gjorde några beräkningar och uppskattade det till ungefär en tolfedel så stort som Jen Ho Chih, vilket trots att det var det viktigaste av projekten under 1951 endast sysselsatte en procent av den totala arbetsstyrka som användes vid Huaiprojekten. Den största arbetsstyrka Chiang någonsin kunde mobilisera var 300.000 åren 1931-32.

– Vi hade de bästa ingenjörerna i landet i vår kommission, sade ingenjör Wu, men de kunde inte göra något. De användes som dekorationer, liksom blomstervaser på ett bord. Huaikommissionen existerade för att ge Chen Kuo-fu personlig inkomst och ingenjörerna måste vara där som en ursäkt för skatterna. Det var bedrägerier uppifrån och nerifrån och upp till Chen Kuo-fu, som roffade åt sig huvudparten. Om en lägre tjänsteman hade sjuttio anställda på sin avlöningslista höjde han antalet till hundra. Hela vägen upp måste man ständigt betala mutor och ge banketter för att komma någonstans. De var inte intresserade av att lösa översvämningens problemet. Ritningar i stort gjordes upp men inte ens blåkopior framställdes. Det enda man var intresserad av var att hålla sina papper klara ... När jag fick det här jobbet tänkte jag att om det hade varit under Kuomintang skulle jag inte rört det även om jag fått tre år på mig. Men vi har fått 100 dagar på oss – och vi ska klara av det. Jag är stolt att jag är med om det. Ni förstår, sade han eftertänksamt, och strök sitt grånande stubbade skägg, förr i världen var jag inte intresserad av politik. Jag tyckte inte det var något större fel på Kuomintang men under de sista dagarna av kriget mot japanerna och efter det japanska nederlaget förlorade jag förtroendet för dem. Huvudsakligen därför att jag var ingenjör och jag inte användes till något. Men som de flesta andra ingenjörer hatade jag politik och föraktade politiker. Jag tyckte det var en smutsig affär. Jag hade ingen aning om Befrielsearmén eller befrielsen. Jag flöt med på vågorna. Jag hade gett upp alla tankar på karriär eller lycka och var nöjd om jag fick arbeta, tjäna min lön och äta mina mål mat. Men plötsligt öppnades en ny väg för mig. Jag fick en chans att arbeta på stora projekt så som varje ingenjör drömmer om. Och sedan jag började arbeta med dessa människor, började förstå vad revolutionen verkligen innebär så förändrades naturligtvis hela min ståndpunkt. Jag kan aldrig gå tillbaka den gamla vägen. Vi ska göra färdigt det här jobbet och vi ska fortsätta och planera och utföra större och större projekt. Det finns obegränsat med arbete för ingenjörer i vårt land. Jag är femtiotre år nu och jag har varit ingenjör på papperet i tjugoåttio år, men bara under de senaste få månaderna har jag varit ingenjör i praktiken. Det är en konstig ålder att börja ett verkligt liv men det är ungefär vad som har hänt mig.

Jag skulle gärna velat stanna vid Huaifloden och se varje sida av detta stora projekt som kommer att säkra uppehållet för tiotals miljoner människor. Jag skulle ha velat få en djupare inblick i de arbetares och bönders liv som gör jobbet, men det mesta jag kunde göra var att besöka några nyckelplatser som gav mig ett intryck av arbetet som helhet och tala med några få bönder, utvalda på måfå, vars liv får representera massornas. Hur Folkets Kina besestrar översvämningarna är i sig självt värt en hel bok men en sådan bok kan inte skrivas än. Det planeras mycket större projekt för 1952 och ännu större ligger på lager för 1953, då vattenmassorna verkligen kommer att ha tämjts så att de kan driva stora turbiner som kan ge ljus och kraft till byarna, driva mudderverk i flodkanalerna och bevattna miljoner acres bördig jord

och därigenom öka Kinas spannmålsskördar med tiotals miljoner ton och ge bomull till miljoner meter textilier. Fartyg från Hankow, Nanking och Shanghai kommer att kunna segla upp för Huaifloden när muddringsarbetena är klara i Huais nedre lopp och i Stora kanalen. Handeln kommer att förlöpa fritt från industristäderna till hela Huai-bassängen. Utan tvekan kommer framtida projekt att förbinda Gula flodsystemet med Huai.

På flodbåten tillbaka till Peng-pu fanns en tjänsteman från trakten som hade med sig några antikviteter som man funnit under utgrävningarna i Jen Ho Chih. En del av dem var ovärderliga dyrbarheter från ungefär 1200 före Kristus. Där fanns några av de tidigaste exemplaren av mynt i form av snäckor i metallegering, det första steget framåt från användandet av snäckor, som var de tidigaste mynten. Snäckor i metallegeringar användes i Kina före Chou-dynastin, som tillträdde 1237 f. Kr. Där fanns vackra brons- och jadespeglar från Han-dynastins början, ungefär i början av den kristna tideräkningen, vackert bevarade dubbeleggade svärd och klockor från Chou-dynastin. Ett av de intressantaste fynden var en perfekt bevarad lerminiatyr av ett hus, en vinvärmare och ett nackstöd av porslin som måste ha begravts, som bruket var, med någon förmögen aristokrat åtminstone för två tusen år sedan. Det var intressant att lägga märke till att formen på godsägarnas hus har förändrats helt litet sedan dess. Där fanns rökelsebrännare av brons från gamla tempel, glaserade porslinsbehållare för vin, däribland en som hade samma form som en modern tekanna men som hade blivit oxiderad blå inuti av att ha begravts för tusentals år sedan. De kommer utan tvekan att glädja arkeologerna när Huaieran har torkats av dem och de har noggrant klassificerats av experter.

Mitt sista intryck av Huai fick jag tidigt på morgonen innan vi kom till Peng-pu där jag skulle ta tåget tillbaka till Peking. En stor flotta med djonker under fulla segel svepte förbi lastade till relingarna med sand, sten och timmer. Det leriga vattnet skummade och bubblade under deras trubbiga stävar. Deras besättningar ropade hälsningar till oss när de lämnade oss i kölvattnet. Etsad mot himlen över den kraftiga fördämningsvallen såg man den klassiska silhuetten, som är älskad av folkliga artister och som i hundratals variationer utgör temat för de klippbilder som bönderna brukar klistra upp på sina fönster: kolsvarta mot den ljusblå himlen avtecknade sig två oxar med hängande mankar, var och en åtföljd av ett barn i halmhatt. Två bönder följde efter och såg exakt ut som vågar med bärstängerna som vågar och korgarna som vågskålar. De var på väg för att bärga sommarskörden eller kanske för att iordningställa fälten för höstskörden. Det var för dem, deras barn och deras skördar som de tre miljonerna människor vid Huaiprojektet och de fem miljonerna i hela Kina arbetade på ett av de största arbeten för fred och livsuppehälle som någonsin företagits av någon nation.

12. Andens slagfält (gamla och nya stilen)

Ett stort problem för Kinesiska folkrepubliken efter befrielsen var att finna tillräckligt många tjänstemän för den civila förvaltningen, tekniker och lärare. Det totala antalet människor med högre utbildning var sorgligt otillräckligt och av dem kom den stora majoriteten från reaktionära halvfeodala familjer. Det kunde inte vara annorlunda. Mindre än 15 % av befolkningen var läs- och skrivkunnig och dessa 15 % kom huvudsakligen från godsägar- och köpmannafamiljer. De som hade universitetsutbildning kom uteslutande från den halv-feodala klassen. Det betyder inte att alla var reaktionära. Många övergav sin klass och identifierade sig med revolutionen, andra hade progressiva sympatier men varken erfarenhet eller vetskap om hur man handlar på ett progressivt sätt. Majoriteten av de intellektuella som tog akademiska examina under Kuomintang och majoriteten av förvaltningstjänstemännen som tjänade

Kuomintang ville inte ens bli progressiva. Sådant folk kunde inte släppas lösa på måfå i de nya skolorna och universiteten eller i den nya förvaltningen som måste skapas för att tjäna det nya Kina.

Genom att sätta upp Folkuniversitet och tekniska institut som sköttes av fackföreningarna och företagen utbildade regeringen så snabbt som möjligt arbetare och bönder till administrativa tjänster. Tusentals funktionärer hade utbildats i de befriade områdena, men det var fortfarande stor brist på och kommer att vara stor brist på utbildade funktionärer under många år framåt. De som hade den rätta ideologin och entusiasmen saknade kunskaper och erfarenhet. Och de som hade kunskaper och erfarenhet hade felaktiga synpunkter. Hur skulle man brygga över denna klyfta?

Folkregeringen hjälpte till att lösa detta problem genom ett djärvt experiment i uppfostran. Man satte upp revolutionära högskolor vari de som hade kunskaper och erfarenhet fick en ny ideologisk fostran. Det var inte helt och hållet ett experiment eftersom kommunisterna hade startat politiska omskolningskurser i de befriade områdena och uppnått stora framgångar i omskolning av Kuomintangsoldater och officerare som tagits tillfånga. Men att under inbördeskrig (och så länge Chiang Kai-shek har ett högkvarter på kinesiskt territorium och leder hemliga agenters verksamhet på det kinesiska fastlandet måste man betrakta Kina som ett land i inbördeskrig) ta studenter och förvaltningstjänstemän från den klass som har understött fienden i inbördeskriget, och efter en kort ideologisk omskolningskurs skicka ut dem som tjänstemän, visar en oförvägen tro på revolutionära metoder och på den sak som revolutionen står i tjänst hos.

Det finns fyra revolutionära högskolor i Kina: i Suchow, Canton, Sian och Peking. Den jag besökte är inhytt i ett tidigare militärt Kuomintanghögkvarter vid foten av de vackra Västra kullarna utanför Peking. Vid tiden för mitt besök hade något under 20.000 studenter utexaminerats från tre olika kurser och sedan skickats till alla delar av landet. Vid de fyra högskolorna hade över 100.000 genomgått kurser. Det tillkännagivna målet vid Pekings högskola var att "omskola i en anda att tjäna det arbetande folket". "Norra Folk-Kinas revolutionära högskola", som det officiella namnet lyder, är delat i två delar. Politiska institutet, som utbildar tidigare Kuomintangtjänstemän, arméofficerare, professorer och andra, och Andra avdelningen, som utbildar högskole- och universitetsstudenter med reaktionärt förflutet.

Man kan föreställa sig studenternas inställning när de första gången steg över tröskeln till denna underliga högskola. De flesta av dem föraktade massorna, även om de inte öppet visade det, och hade inte minsta önskan att tjäna dem. En del kom till Politiska institutet som till ett slags bekvämt skyddsrum medan de väntade för att se hur inbördeskriget skulle sluta. Undersökningar som gjorts av en hel kurs visade att 32 % av studenterna skrev in sig med tanken att de höll på rätt häst och skulle skaffa sig bra jobb mot en liten tidsinvestering. 10 % kom i hopp om att på så sätt rädda sin förmögenhet, ytterligare 10 % ville bara ha fri kost och logi tills de åter kunde börja ett angenämt liv. Andra kom för att det var enda sättet att fortsätta något slag av studier. Bara 15 % ville ärligt ta reda på hur de skulle bli progressiva och tjäna folket. Och några stycken hade skickats dit för att som beväpnade hemliga agenter driva skrämselfpropaganda, göra sabotage och till och med mörda.

Det förhållandet att dessa siffror baserades på studenternas egna redogörelser vid kursens slut visar hur deras inställning förändrats. Vilken är den hemliga formeln? Det finns ingen. Högskolans rektor, Tse Tsung-yuan, som under många år arbetade illegalt i Kuomintang, förklarade mycket tålmodigt för mig precis hur denna ideologiska helomvändning uppnåts. Vad

som försiggår är en fullständig översyn av studentens moraliska och mentala utrustning som han själv utför.

Av de 4.000 studenter som var inskrivna i andra kursen vid Pekings högskola var 2.100 i Andra avdelningen studenter som kom direkt från skolan och vars fäder var godsägare, köpmän, tidigare Kuomintangtjänstemän och kapitalister. I Politiska institutet hade 500 tidigare tjänstgjort i Kuomintangs polis och väpnade styrkor, 640 var tidigare förvaltnings-tjänstemän hos Kuomintang, 150 var förmögna kapitalister, godsägare och köpmän och resten var jurister, professorer och skollärare.

Inte något vidare lovande material för tjänstemän som kunde tjäna massorna i Kinesiska folkrepubliken, skulle man kunna säga. En stor del av dem hade varit medlemmar i Kuomintang eller dess ungdomsorganisationer. Bortsett från deras klassideologi var de stöpta i Kuomintangs auktoritära åsiktsform.

De flesta hade skrivit in sig frivilligt och hade rekommenderats av de administrativa organ de tidigare tjänstgjort i. Men några hade begått brott mot lagen och hade skickats dit för att få en chans att ändra sig. I Andra avdelningen måste studenterna som var mellan arton och tjugofem år genomgå en inträdesexamen sedan de tagit examina vid högskolor och universitet. Deras kurs omfattar fyra till sex månader, kurserna vid Politiska institutet varar mellan åtta och tio månader.

– När de först kommer hit, sade rektor Tse Tsung-yuan, är de naturligtvis starkt influerade av det gamla samhället. De vill alla bli hjältar och övermänniskor och de beundrar sådana formella hjältar i historien. De flesta av dem beundrar högeligen på ett eller annat sätt det så kallade ”amerikanska sättet att leva”. De tycker att kapitalismen är den högsta samhällsformen och anser inte att godsägarväldet har så stora nackdelar. De är misstänksamma mot Kommunistiska partiet och fientliga mot Sovjetunionen. En liten procent av dem är äkta progressiva, en liten procent mycket reaktionära men majoriteten står mitt emellan. De flesta av dem vill vara i linje med strömningarna i världen och posera som progressiva, men vill inte att denna deras inställning skall komma i konflikt med deras materiella intressen. De vill lära sig hur man blir progressiv men är en smula rädda för själva processen.

– Vi betraktar denna högskola som ett andens slagfält, en verkstad för politiska idéer. Att omstöpa andarna är vårt huvudsyfte och vi använder vår revolutionära teori för att uppnå detta syfte. Men vi tror inte på att man kan pumpa in teori i människor. Vi motsätter oss teori utan praktik liksom vi motsätter oss tanken på att förakta teorin till förmån för praktiken. Vi kämpar för en fullständig enhet mellan teori och praktik. Tänkandets omstöpnings kan inte tvingas fram. Åsikterna måste skapas i studenternas hjärnor av dem själva. Bara på så sätt blir de hållbara. Naturligtvis skaffar vi det material varur de kan hämta dessa idéer. Självklart kan vi inte fullständigt omforma människors inställning på så kort tid men vi hoppas kunna hjälpa dem förändra sina idéer om feodalism, byråkratisk kapitalism och fascism och förvandla dem till lojala anhängare av regeringsprogrammet. Vi syftar inte till att skapa revolutionärer utan revolutionens tjänare.

Under de första veckorna lär sig nykomlingarna efter vilka metoder högskolan arbetar. De studerar också den aktuella situationen i Kina. Till sin förvåning finner de att det mesta arbetet består av självstudier. På grund av bristen på tid och utrymme har kurserna pressats in på en mycket kort tidsperiod och arbetsdagarna är därför nödvändigtvis långa. De tillbringar nio och en halv timmar med studier som är förlagda från klockan 6 till 21.30. Av denna tid är endast två och en halv timmar dagligen ägnade åt föreläsningar och kollektivt studium med lärare.

Den övriga tiden ägnas åt självstudium i böcker.

Efter de första två veckorna börjar studenterna en tre månaders kurs i historisk materialism baserad på en specialskrivna lärobok "Samhällets historiska utveckling". Den behandlar samhällets utveckling ur materialistisk synvinkel och är en sammanfattning av Engels "Familjens, privategendomens och statens ursprung" och andra marxistisk-leninistiska arbeten. Andra böcker behandlar patriotism och internationalism som motsatta chauvinism och kosmopolitism. Eleverna får också lära känna Mao Tse-tungs arbeten. När denna kurs är avslutad ägnas en kort, intensiv period åt bakgrunden och karaktären hos den kinesiska revolutionen, dess program och problem. Kritiska analyser utföres av det tidigare feodala samhället och det moderna kapitalistiska samhället. Allt som står i motsatsställning till de nyttiga samhällsmedlemmarnas välbefinnande analyseras och kritiseras skoningslöst. Detta avslutar de formella studierna för dem som är inskrivna i Andra avdelningen. Sedan tillbringar de en månad med att analysera sig själva och vad de lärt under kursen, varvid de svåra punkterna tas upp till förnyad behandling. Eleverna i Politiska institutet genomgår en tredje kurs där de får hjälp med att klart se sin egen framtid och så småningom kommer fram till den synpunkten att det högsta målet i livet är att tjäna folket. Sovjetunionens och folkdemokratiernas program förklaras och analyseras och ställes mot den kapitalistiska världens. Den hjälp Kina fått av Sovjet jämföres med relationerna mellan Kina och de imperialistiska makterna i det förflutna. Eleverna börjar se att samhället utvecklas mot socialismen och uppmuntras att själva fundera ut hur de bäst kan medverka i denna process.

Eleverna delas upp i klasser på femton vilka i sin tur delas upp i undergrupper på fem i vardera. Klasserna tillbringar sin studietid tillsammans. Man sitter då i klassrummen eller ute under träden, läser i läroböckerna och diskuterar punkter som man inte fattat eller kunnat acceptera i femmannagruppen. Om problemet inte klaras upp diskuteras det av hela klassen tillsammans med läraren. Om man ändå inte kommer till någon klarhet tas problemet upp vid ett specialmöte med en hel sektion på tvåhundra eller flera elever, med många lärare närvarande för att hjälpa. I sällsynta fall kan problemet bli ämne för en specialföreläsning inför hela högskolan och föreläsningen själv blir sedan utgångspunkt för vidare gruppdiskussioner.

Vid slutet av varje period hålls examina och här har en mycket intressant nyhet införts. När skrivningen är klar läser varje elev upp sina svar för hela klassen. Förtjänsterna och felen i hans svar blir sedan föremål för en livlig diskussion. Kritiken och självkritiken, som man anser oerhört betydelsefulla i Kinesiska folkrepubliken, utvecklas vid detta stadium. I början hade eleverna en viss tendens att ge utlopp för sitt personliga groll mot andra elever under de timmar som ägnades åt sådan kritik, men de fann snart att detta framkallade kamraternas allvarliga kritik. Så småningom lär de sig kritisera rättvist och alltid med syftet att hjälpa till att förbättra föremålet för sin kritik. (Under kursens lopp uppmuntras eleverna att också kritisera allt som de anser vara felaktigt vid högskolan, i dess metoder, hos lärare och ledning.) Sedan examensproven grundligt har diskuterats får varje elev ge sig själv det betyg han anser sig förtjäna. Tendenser att betygsätta sitt arbete för högt kritiseras som fåfänga, å andra sidan stämplas ytterlig anspråkslöshet som borgerligt hyckleri. På så sätt lär sig eleverna korrekt uppskatta sitt arbete och dess värde för samhället. De börjar förstå värdet av massopinionen och inse nödvändigheten av fullständig ärlighet mot sig själva och mot sina medmänniskor.

Under hela kursen betonas nödvändigheten av fri kritik och ett demokratiskt sätt att tänka. Eleven börjar lära sig den verkliga meningen med yttrandefriheten: att tala ut om allt han har på hjärtat, att kritisera fritt och rakt på sak, att skala bort det borgerliga samhällets hycklande

hövlighet, att lära sig kritisera utan groll och acceptera kritik utan att bli stött. När han har kommit fram till detta stadium har han tagit ett stort steg framåt i sin mentala och moraliska utveckling.

Det kollektiva livet på högskolan förbereder eleverna för kollektivt arbete i deras senare verksamhet. Från början lär de sig dela varandras problem. Under senare stadier av kursen då praktiska problem, som de kan ställas inför i sin framtida verksamhet i förvaltningen, läggs fram för dem av lärarna, diskuterar eleverna dem i klassrummet. Om någon begår en disciplinär förseelse diskuteras saken av hela klassen och bestraffningen utmätas sedan av den skyldige själv, en bestraffning som kan korrigeras av klassen om den är för lindrig eller för hård.

Det förekommer ständiga kontroller av elevernas arbete. De får skriva redogörelser för sin inställning vid en given punkt under kursen jämförd med den de hade när de började. Så småningom börjar de överge sina ursprungliga idéer och skäms uppriktigt över dem. Funktionärernas självupppoffrande liv, deras personligen höga moral och deras kärlek till medmänniskorna har utan tvekan ett mäktigt moraliskt inflytande på många av eleverna. Deras överlägsna inställning till idén att livets högsta mål är att tjäna massorna försvinner. De börjar acceptera den som sitt eget ideal. Att denna förändring verkligen inträffar kommer att klart framgå litet längre fram i detta kapitel.

De sista veckorna under kursen ger det verkliga beskedet om hur den ideologiska inställningen förändrats. Varje elev får skriva en redogörelse om sina uppnådda resultat, med användning av de metoder han lärt sig under kursen. Lidelsefritt och rakt på sak får han eller hon (10 % av eleverna i Politiska institutet och 20 % i Andra avdelningen är kvinnor) beskriva sin tidigare inställning till livet och hur denna inställning påverkats av studierna. Man uppmanar dem att vara ärliga och självkritiska, att analysera sin politiska och sociala attityd när de började på högskolan, att berätta hur de tidigare motarbetade folkets intressen, vilken inställning de hade till Sovjetunionen och Kinas kommunistiska parti och att redogöra för sina tidigare livsuppfattningar och tänkesätt. De får beskriva sin utveckling på högskolan och jämföra sina tidigare åsikter och synpunkter med de nya de förvärvat. De bör inte vara allt för stolta eller allt för ödmjuka över sina resultat och inte heller behöver de vara rädda eller skämmas för att medge tidigare misstag. Detta är ett stort prov, men ändå inte det sista, på en persons ärlighet, inte minst därför att varje elev vet att resultaten skall läsas upp för de andra kamraterna i klassen. Men vid denna tidpunkt har gruppen sammansvetsats och eleverna vet att de kommer att bemötas med ärlighet och förståelse från kamraternas sida.

– Denna redogörelse, förklarade rektor Tse, måste baseras på elevens tro på sin egen förbättring och sin förmåga att kritisera sig själv för att kunna hjälpa sig själv och andra. Det är ett frivilligt arbete men det bör avspegla en hög grad av ansvar och självanalys på basis av högskolans studiemetoder. När redogörelserna läses upp och diskuteras skall eleverna vara kritiska eller entusiastiska endast i den mån de kan hjälpa den person som framför rapporten. Under arbetet med redogörelsen häpnar vanligtvis eleverna över hur deras ideologiska inställning förändrats under loppet av några få månader, en förändring som de först får ett riktigt grepp om när de börjar skriva ner de tankar och idéer de hade för ett halvår sedan och jämför dem med dagens.

Det slutliga provet kallas för ”klargörande”. Det är ett slags självbiografi och utföres endast av dem som är inskrivna i Politiska institutet. De måste redogöra för allt i sitt förflutna: sina förbindelser med Kuomintang, eventuella brott de begått, sina erfarenheter från det tidigare samhället och hur de anser att de nu bäst kan tjäna det nya Kina. De måste åter använda

självkritiken för att ta fram vad som var gott och avslöja vad som var dåligt. Gruppmedlemmarna kritiserar rapporten och utdelar också beröm och klander. Då gruppen har levat tillsammans upp till tio månader vet man en hel del om varandra, och det kan hända att sedan rapporten lästs upp någon hoppar upp och säger: ”Varför har du inte talat om . . .?” och börjar berätta vad som utelämnats, men rektor Tse anser att dessa redogörelser i de flesta fall är ytterst ärliga och fullständiga. Efter denna sista redogörelse sammanfattar läraren resultaten av varje elevs studier och kursen är slut. Redogörelser och analyser översändes sedan till respektive förvaltningsorgan, och eleverna reser ut för att börja sitt arbete med att hjälpa till att bygga upp Folkets Kina.

Bland de mera dramatiska händelserna vid Revolutionära Högskolan i Peking under första terminen var överlämnandet av inte mindre än 221 skjutvapen, däribland ett antal ljudlösa pistoler som använts i den amerikanska flottan och överlämnats till specialagenter som utbildats att mörda av amerikaner i Kina. De flesta av dessa vapen fanns inte vid högskolan men eleverna avslöjade gömställena. Dessa avslöjanden gjordes helt frivilligt, lärarna har inte med sådana saker att göra. När jag besökte högskolan hade 280 bekännelser avlagts av elever som gick på Politiska institutet och nästan 200 elever vid Andra avdelningen om kontra-revolutionära brott från sabotage till mord. (Det betyder inte att det fanns 480 hemliga agenter vid högskolan eftersom flera elever erkänt tjuvstals sådana brott.) Förutom dessa brott kände eleverna till 380 andra förbrytelser, som begåtts av andra personer, i en del fall släktingar. Det är viktigt att slå fast att dessa bekännelser inte gjordes i de ovan nämnda slutredogörelserna, eftersom dessa inte skrivits när jag var där. De hade avlagts frivilligt under diskussioner i klassen.

– När eleverna har varit här en månad eller så, sade rektor Tse, börjar de skämmas över sig själva och sitt förflutna. En dag ställer sig någon upp i klassen och säger att han bara kom hit för att ställa till bråk, men nu förstår han att funktionärerna är goda, hederliga människor, att Kommunistiska partiet är ett bra parti som uppriktigt arbetar för folket och han skäms över sig själv. Han talar stammande med sänkt huvud och väntar sig en våldsam salva. I stället möter han sympati och gillande för att han hade mod att tala ut. Kanske söker han samma kväll upp en funktionär och talar om ändå värre saker, om brott han begått eller överlämnar en revolver. Funktionären uppmuntrar honom att berätta alltsammans för klassen. Han gör det och snart börjar andra följa hans exempel. Det är fullständigt frivilliga bekännelser om saker som vi ingenting vet om och inte heller kan veta något om.

Rektorn berättade sedan om två hemliga agenter som speciellt sänts från Nanking för att ställa till oroligheter vid högskolan.

– De hade varit här en månad när en av dem började känna sig illa berörd över den roll han spelade. Han försökte få den andre som var hans överordnade att erkänna vad de höll på med, men den andre vägrade och hotade honom. Några dagar senare ställde sig emellertid den förste upp i klassen och berättade hela historien. Hans överordnade blev tvungen att också ställa sig upp och göra en halvhjärtad bekännelse. Som en följd härav avslöjades hela agentnätet i Nanking. Den som frivilligt hade berättat historien är fortfarande kvar i skolan och kommer att avsluta kursen och bli en nyttig medborgare. Den andre överlämnade vi till den statliga säkerhetstjänsten.

Ibland förekommer det naturligtvis förhårdade skurkar som använder högskolan som gömställe och inte kan förändras. Det fanns tre sådana typer i Politiska institutet. En var en tidigare chefstjänsteman hos Kuomintang i Kansuprovinsen. Han hade ansvaret för att hundratals bönder skjutits ned och hade låtit avrätta trettio av deras ledare under en protestdemonstration

mot alltför höga skatter i Kansu 1942. Två andra hade varit ledande Kuomintangtjänstemän i Tientsin och var också inblandade i massmord och korruption. Ingen av dessa tre gjorde några bekännelser men andra elever vid högskolan avslöjade dem. Undersökningar gjordes, vittnen hämtades från Kansu och Tientsin och ett anklagelsemöte hölls på högskolan innan trion överlämnades till myndigheterna. Bönder, arbetare, män och kvinnor deltog i anklagelsemötet som självklart var en värdefull åskådningsundervisning och en levande illustration av missförhållandena i det gamla samhälle som måste ryckas upp med rötterna.

En elev som tidigare varit ståthållare i en provins under Kuomintang hade betraktats som en mycket rättrådig tjänsteman utan någon fläck på sin karaktär. Han var en mönsterelev, men sedan han varit på högskolan en kort tid ställde han sig en dag upp och berättade till allas förvåning om sina tidigare missgärningar, däribland ett mord.

Han arbetade mycket bra på högskolan, sade rektorn, han samarbetade med de andra eleverna, hjälpte dem mycket och förklarade sig villig att arbeta var regeringen behövde honom. I ett sådant fall där en elev frivilligt erkänner något, låter vi honom avsluta kursen och lämnar sedan rapport till myndigheterna om vad han gjort tillsammans med våra kommentarer om hans arbete och inställning. Dessa kan sedan bedöma upp- riktigheten av hans ånger och hans möjligheter att bli en nyttig samhällsmedborgare. Om man beslutar bestraffa honom kan straffet bli mildare på grund av hans uppförande på högskolan. Kurskamraternas inställning hjälper i hög grad dem som har något på samvetet. De känner sina medelevers och samhällets sympati. När de bekänner, kritiseras de för vad de gjort men får beröm för sin ärlighet. Elevernas inställning förändras aldrig mot en person som erkänner, och det uppmuntrar andra.

Rektor Tse var angelägen om att understryka att de som begått brott tidigare bara är en liten minoritet, mindre än 1 procent av de inskrivna eleverna, och att huvudarbetet vid högskolan inte består i att handlägga sådana saker utan i uppfostringsarbetet. – Såna här saker är så att säga biprodukter av vårt arbete, förklarade han.

Den bästa måttstocken på skolans framgångar utgör de siffror som visar i vilken utsträckning eleverna frivilligt anmäler sig till arbete. Vid slutet av första kursen var 85 procent av eleverna vid båda avdelningarna villiga att bege sig vart som helst i Kina och ta vilket arbete som helst där de kunde tjäna folket. Vid andra kursens avslutning var motsvarande siffra 90 procent och vid tredje kursen 98 procent. Den fjärde kursen höll på när jag besökte högskolan. Detta innebär en enorm åsiktsförändring bland eleverna. Majoriteten av dem ville bevara kapitalismen och skaffa sig bra, välbetalda arbeten när de kom, men efter maximum tio månaders kurs var de beredda att utstå stora umbäranden och arbeta hårt långt borta från storstädernas komfort under stort ansvar och utan kompensation. Vid tredje kursens avslutning anmälde sig 80 procent av eleverna vid Andra avdelningen som frivilliga till Korea. Av de 1.600 frivilliga antogs över 400. Jag frågade rektor Tse om många av dem som gick ut från högskolan bara låtsades ha förändrats och återvände till sina gamla vanor när de kommit bort från högskolans och kamraternas inflytande.

– Nej, sade han bestämt. Naturligtvis misslyckas vi i en del fall men vanligtvis spårar vi dem tidigt. Om vi förstår att det är hopplösa fall och att de kommer att ha dåligt inflytande på kamraterna skickar vi iväg dem. Men det har hänt med mindre än tio procent av alla elever vi haft. En persons förändrade inställning kan inte undgå att avspeglas i hans arbete och relationer med kamraterna här. Det kan inte spelas. Vi har inte haft några ogynnsamma rapporter om dem som gått ut härifrån och många av dem har fått ytterst svåra och ansvarsfulla arbeten.

Eleverna tillbringar inte hela sin tid med näsan i boken. Man gör talrika besök på fabriker och i byar. Bönder och arbetare kommer till högskolan och föreläser. Det finns en bondgård på 25 acres som eleverna själva sköter och där de får vänja sig vid kroppsarbete och ”koskit på sina ben”. De har mycket tid över för kulturell verksamhet, de får besök av de bästa teatersällskapen i Kina och i allmänhet står de i kontakt med yttervärlden. De flesta eleverna bor på högskolan men många bor hemma hos sina familjer i Peking och åker fram och tillbaka i en speciell högskolebuss. Trots att en del av eleverna har erkänt sig skyldiga till brott finns ingen som helst tvångs- eller fängelseatmosfär vid högskolan. Det finns ingen polis eller beväpnad vakt vid ingångarna, vilket är vanligt vid många offentliga byggnader i Kina. Framför aulan står en svart marmorobelisk med följande paroller inristade: ”Lär med ödmjukt hjärta.” ”Var inte högfärdig eller otålig.” ”Lär dig att uthärda svårigheter.” ”Utbilda dig att tjäna folket.” Dessa paroller sammanfattar i några få ord målen för Folkets revolutionära högskolor.

Kuomintang hade också ideologiska utbildningsskolor där de, med något andra metoder, försökte omskola kommunister. En av dessa låg i Shangjao i Chekiangprovinsen. Men eleverna i Shangjao kom inte dit frivilligt. De kom som ett resultat av en av de mest skamliga episoderna under Kuomintangperioden, en episod som vi bara helt kort kan relatera här men som ger den korrekta bakgrunden till Shangjao.

År 1938 gick Chiang Kai-shek med på bildandet av Nya fjärde armén, som skulle operera i de östra provinserna och vid kusten söder om Yangtse. Nya fjärde armén bildades kring en kärna av kommunistledda gerillastyrkor ur de gamla revolutionära styrkorna vilka, som vi nämnde i kapitel 8, inte deltog i Långa marschen mot norr. Chiang tilldelade dem ett operationsområde där han trodde att de säkert skulle förintas av japanerna. Till skillnad från Åttonde linjearmén, som hade sin egen bas och förvaltade de områden där den opererade och kunde vinna folkets stöd genom att genomföra reformer, måste Nya fjärde armén operera i ett område som förvaltades av Kuomintang och där de förbundit sig att inte försöka genomföra några reformer eller propagera för reformer. De skulle enbart vara en militär maskin. Chekiangprovinsen där de skulle operera är den provins som har de bästa vägförbindelserna i Kina. Den kallades ”solros”-området därför att japanerna hade garnisoner som strålade ut från ett centrum och var utspridda varannan mile runt den yttre omkretsen. Nya fjärde arméns styrkor måste vara på marsch hela tiden och kunde aldrig ens stanna två dagar på samma plats. Chiang var alldeles säker på att japanerna slutgiltigt skulle likvidera det kommunistiska inflytandet i de kinesiska kapitalisternas rika reservat i Yangtsedalen och krossa de kommunister som opererade i Chekiang, som var huvudcentrum för de rika godsägarna i Kuomintang. Men Nya fjärde armén fortsatte att existera, kämpa och växa. Trots att den inte kunde genomföra några reformer vann den folkets stöd därför att den bekämpade japanerna. Dess led utökades ständigt med en ström av patriotiska studenter från Shanghai och Nanking.

När två av Chiangs stötdivisioner, den 63:e och 67:e, besegrades av japanerna i Chekiang, övertog Nya fjärde armén området, fortfarande till punkt och pricka uppfyllande sina förbindelser att enbart fungera som militär styrka. När japanerna inte lyckades krossa dem försökte Chiang svälta ut dem genom att undanhålla pengar och förråd. En Kuomintangdivision fick 175.000 kinesiska dollar i månaden. Nya fjärde armén fick bara 85.000 för tre divisioner eller 8 cent per dag och soldat. Men officerarna åt samma mat som manskapet och moralen var hög även om provianten var knapp. Chiang var 1940 allvarligt oroad över att Nya fjärde armén inte bara gäckade japanernas försök att förinta den utan också spred sig till de tomrum som uppstod genom hans egna truppers flykt. Han gav Nya fjärde armén order att dra sig tillbaka norr om Yangtse och överge sin bas i Chekiang.

Efter underhandlingar under vilka general Yeh Ting, Nya fjärde arméns befälhavare, begärde att den resterande solden skulle utbetalas till hans trupper, kom man överens om, för att bevara vad som ännu fanns kvar av enhetsfronten mellan Kuomintang och kommunisterna, att retirera till ett område där japanerna var ännu starkare. Man höll på med förberedelsearbetet när, som kulmen på förräderiet, Chiangs stabschef, general Ho Ying-chin, sände ett radio-meddelande i den officiella radion vari omtalades den exakta väg som Nya fjärde armén skulle följa. Japanerna uppfångade, som meningen var, radiomeddelandet, intog ställningar på Yangtzes norra och södra stränder och beredde sig på, en lättvindig match när trupperna kom fram. Samtidigt förflyttade Chiang inte mindre än tretton divisioner till den reträttväg han uppgivit. På grund av ”enhetsfronten” hade Kuomintang förbindelseofficerare i Nya fjärde arméns högkvarter vilka kunde rapportera varje rörelse som planerades. Förberedelserna för reträtten var klara. De sjuka och sårade, de mycket gamla och de mycket unga skickades till vänskapliga byar, och natten till den 4 januari 1941, mitt i den svåra vintern, startade högkvarteretsstaben och de eskorterande trupperna sin marsch. De blev omedelbart anfallna av trupper kommenderade av Tredje militärområdesbefälhavaren, general Ku Chu-tung, som hade ockuperat höjderna runt högkvarteret. Under nio dagar marscherade och kämpade högkvarteretsstaben. De hade inte ens så mycket utrustning att varje man hade ett vapen. Den 13 januari var de utan proviant, vatten och ammunition. General Yeh Ting försökte stoppa slaktningen och sända ett budskap till Kuomintangs befälhavare och bad om underhandlingar. Denne lovade honom fri lejd men när Yeh Ting kom fram blev han omedelbart arresterad och anklagad för att ”ha underlåtit att lyda instruktionerna”. Yeh Ting begärde att han själv skulle ställas inför krigsrätt och att massakern på hans trupper skulle stoppas. Kvällen den 13 var ställningen hopplös och order gavs att förbandet skulle upplösas i smågrupper och att individuella försök att undkomma skulle göras. Två tusen soldater och medlemmar av högkvarteretsstaben hade dödats, fyra tusen hade tagits till fånga men omkring tusen man lyckades ta sig över Yangtse och förena sig med huvudstyrkan, som trots förräderiet och trots japanerna hade retirerat norr om Yangtse. (Efter några månader opererade den åter söder om Yangtse under befäl av general Chen Yi, som efterträdde Yeh Ting som Nya fjärde arméns befälhavare.)

Chiang Kai-shek hade under tiden sänt ut ett meddelande att Nya fjärde armén gjort myteri, att man varit tvungen att krossa den och att dess befälhavare tagits tillfånga på slagfältet.

Många fångar dödades genast men nästan två tusen blev ”elever” i Shangjaos koncentrationsläger, som hade det officiella namnet ”Utbildningsskolan för militära kadrer”. Bland dem som överlevde ”studie”-metoderna var förre majoren Chen Tsen-ku, som nu har en viktig post i Folkregeringen men vid den tiden var officer i general Yeh Tings stab. I det följande återger jag hans redogörelse för Kuomintangs recept för ideologisk omskolning.

Uppifrån och ner var syftet att få fångarna att ta avstånd från Kommunistiska partiet och allt som det representerade. Ku Chu-tung uppmanade upprepade gånger general Yeh Ting att underteckna en bekännelse, vari det stod att verkliga ansvaret för det avbrutna samarbetet låg hos kommunisterna. Yeh Ting vägrade, trots att han inte var kommunist. Han blev erbjuden befälet över Tredje armén om han skrev under, men han stod fast. Han begärde krigsrätt och krävde att hans soldater skulle frigges. Till slut kastades han i fängelse, där han satt till krigets slut. (Han dödades vid en flygolycka 1946.)

– De ville inte döda oss, sade Chen Tsen-ku, de ville förnedra oss i våra egna ögon och bryta ner vår vilja. De ville att vi skulle förneka vår övertygelse och förråda våra kamrater och de använde alla djävulska metoder de kunde hitta på för att uppnå dessa resultat. Först och främst

de fem slagen av tortyr: med metall, trä, vatten, eld och jord. Metalltortyren innebar att man fick nålar instuckna under fingernaglarna. Man blev bunden vid väggen, en vakt höll ut en arm och den andre stack in nålen. Inkvisitorn uppmanade oss efter varje nål att rabbla upp Kuomintang's tre principer och att ropa "Ner med Kommunistiska partiet". Nästa stadium var behandlingen med de långa nålarna, tiotumsnålar som stacks rakt in i magen. En kamrat till mig som överlevde och i dag är befälhavare för en motoriserad enhet i armén, fick sju sådana långa nålar i kroppen samtidigt. Hela tiden skrattade inkvisitorn och frågade honom hur han kände sig och sade varje gång han stack in en nål att just den skulle döda honom. Sedan slog de oss med träklubbor överallt utom på huvudet, slagen utdelades av två eller tre vakter. Man kunde inte röra en muskel flera veckor efteråt. Och så den vanliga metoden att pumpa vatten genom näsborrarna och hoppa på magen när den var uppsvälld. En annan metod bestod i att låta oss ligga i vatten många timmar tills porerna började absorbera vattnet och hela kroppen svullnade upp. Sedan blev vi slagna. Eldtortyren innebar att man blev bränd med glödheta järn över hela kroppen, inklusive fötterna och magen. Jordtortyren bestod i att man fick gräva ett hål som var så djupt att man kunde begravas stående. Sedan fyllde de långsamt jord i gropen, stampade jorden runt om och pratade och retades hela tiden. Plötsligt ryckte de upp en ur den packade jorden och drog nästan av armarna och började sedan om från början.

Detta var de grundläggande tortyrmetoderna som de flesta fick genomlida under de första veckorna. Så var det metoderna med is, värme, elektricitet, exercis och värst av allt taggträdsburen. Fångarna brukade tas ut nakna mitt i vintern och hängas med huvudet neråt i ett träd i kylan. En kamrat som förolämpade vakterna under tortyren och befann sig i ett mycket utmattat tillstånd tvingades att gå naken i snön i två timmar och togs sedan inomhus och pryglades. Värmebehandlingen betydde att man måste stå absolut stilla och inte röra en muskel i timmar i sträck, medan en vakt stod framför med en bajonett och stötte till varje gång man rörde sig. De flesta kamraterna svimmade efter en kort stund, försvagade som de var. Den elektriska tortyren för män bestod i att elektroder anbringades på varje sida av huvudet, på kvinnorna anbragtes elektroderna på bröstet varefter strömmen slöts. Just den spänning som förorsakade den största smärtan utan att offret förlorade medvetandet användes. Man sträckte sig framåt vid stöten och repen skar in i köttet. "Var har du ditt Kommunistiska parti nu?" brukade vakterna ropa. "Ropa: ner med kommunismen, så blir du fri." Vi tvingades att springa utomhus i hälarna på en vakt, som utbyttes var femte minut, och i vårt utmattade tillstånd tvingades vi att hålla jämna steg med de kraftiga, välnärda vakterna. Om vi sackade efter fick vi stryk. Vi fick stå tätt upp mot en vägg i flera timmar i sträck med en tallrik vatten på huvudet. Vid minsta kropps rörelse spilldes vatten ut och varje gång en droppe rann ut blev vi slagna. Men den bestraffning som alla fruktade mest var taggträdsburen. Den var precis så stor att en människa fick plats inuti och helt gjord av taggtråd med speciellt långa taggar. Kamraterna placerades där utan mat och dryck i timmar, ja dagar i sträck. Vi försökte förbereda oss själsligt för denna prövning, försökte göra oss kvitt alla bekymmer och koncentrera våra tankar på vårt partis framtid. Vanligtvis föll man ihop efter en halv dag mot spikarna. På sommaren sattes vi in nakna men även på vintern när vi hade kläder på (i annat fall skulle vi ha frusit ihjäl innan vi kände smärtan av taggarna) var kläderna röda av blod efter en halv dag. Om man rörde sig en tum blev man söndertrasad på ett dussin ställen. Många kamrater dog av denna tortyr, somliga använde taggarna som självmordsvapen.

Detta var huvudformerna av de speciella tortyrmetoderna, men dessutom fick vi sparkar och slag när som helst. En kvinnlig kamrat blev ideligen våldtagen och när hon blivit nersmittad av dem som våldtagit henne släpades hon ur lägret och kastades levande utför ett bråddjup. Det fanns ingen som helst sjukvård. Vi fick två skålar ris om dagen med en tredjedel sand

uppblandad i riset. Meningen var att mala sönder våra tänder och inre organ så att vi inte skulle leva länge även om vi återvände till yttervärlden. Om en kamrat inte uthärdade tortyren längre, förbannade partiet och gav det skulden för sitt lidande måste han bevisa uppriktigheten i sin sinnesändring genom att återvända och spionera på sina kamrater. Om han vägrade började tortyren på nytt. Om han gick med på att spionera fick han ytterligare bevisa sin uppriktighet genom att delta i tortyren av kamraterna. Planen gick ut på att få kroppen i ett sådant tillstånd att den skulle bli utsliten och att krossa viljan och medvetandet och försvaga moralen inom hela gruppen.

Sedan vi funnit ut vilka som var absolut pålitliga började vi bilda particeller och utforma en taktik. Fiendens avsikt var att krossa vår enhet, därför måste vi konsolidera den. De ville sänka vår moral, därför måste vi stärka vår revolutionära entusiasm och fortsätta vår ideologiska uppfostran. De ville skapa misstroende till Kommunistiska partiet, därför måste vi bygga upp förtroendet så att alla som överlevde kunde fortsätta kampen. Huvuduppgiften var att skapa en sådan anda att vi kunde uthärda all tortyr. Vi försökte förbereda varandra för de olika metoderna och lära oss hur man bäst stod ut med dem. Vi fick inte samarbeta med fienden på något sätt, fick inte ha några leenden för den. Det var uppenbart att det var omöjligt att kamouflera sin inställning. Vi måste stå upprätta och bekänna partiets ideal och uthärda tortyren. Det fanns ingen tredje väg. Antingen blev man spion och torterade sina forna kamrater eller också stod man fast vid sina åsikter och blev torterad. Varje gång de slog oss och begärde att vi skulle ropa ”Vi skall krossa kommunismen”, svarade vi ”Vi skall bygga upp kommunismen”. Var och en av oss hämtade styrka i kamraternas mod. Vi byggde upp en kollektiv moral.

Chen Tsen-ku och tjugofem andra ”oförfärliga” sändes till en specialavdelning i Mao Cha Lin som kamouflerades under det respektabla namnet ”Ungdomskaderkåren”. Där var behandlingen ändå värre och maten nerskuren till en skål sandig ris om dagen och hugg och slag vankades ideligen. Gruppen beslöt försöka göra en utbrytning och dö tillsammans under strid hellre än att dö en i sänder av svält och tortyr.

En dag då de var ute och högg sten till ett nytt fängelse rusade de tjugosex på den trettiotre man starka vaktplutonen. De angrep var sin vakt med stenar, tog deras vapen och kämpade sig ut.

– En kamrat fick tag i en handgranat, sade Chen Tsen-ku, men han var så svag att han inte orkade kasta den tillräckligt långt. Han blev sårad av granatsplittret och togs tillfånga. Tre andra slog ner sina vakter men var alltför svaga för att orka springa sin väg. De blev också infångade och alla avrättades. Vi övriga tog oss ut i bergen. Inte långt efteråt erövrade japanerna Kinhwa, Chekiangs huvudstad, och Kuomintang måste lämna Shangjaoområdet. De började slå ihjäl alla som var kvar i lägret. Åttio fångar som fördes ut till avrättning angrep sina vakter och besegrade dem. Vi hörde talas om det, begav oss till området och fann fyrtio överlevande. Så långt jag vet är de och vår grupp de enda överlevande av över 1.000 soldater och 600 funktionärer som ursprungligen var i Shangjao.

Chen Tsen-ku levde i fem månader i en bergsgrotta, åt gräs och örter och då och då en kanin, återvann så småningom sina krafter och förenade sig slutligen åter med Nya fjärde arméns högkvarter.

Medan all denna bestialitet pågick höll dr Frank Price, en amerikansk missionär som var en av Chiang Kai-sheks närmaste rådgivare, på att sprida ut historier till den västliga världen om de kristliga dygderna hos Kuomintangens metodistiske ledare. Price berömde framför allt Chiangs

”mönsteransträngningar” att omskola kommunister och omvända dem till ”västerländska, demokratiska” tänkesätt. Han var också den drivande kraften i en kampanj för att rentvå Chiang Kai-sheks skamliga försök att krossa Nya fjärde armén. Price kände i sin dubbla egenskap av amerikanska utrikesministeriets spion och generalissimus förtrogne mycket väl till Shangjao och andra koncentrationsläger, men liksom många andra missionärer i Kina – och sedan i Korea – lämpade han sin religion överbord och gav sin välsignelse åt den mest barbariska tortyr som Kuomintang och amerikanska sadisters djävulska hjärnor kunde tänka ut, så länge syftet var att utrota kommunismen. Price och andra missionärer i generalissimus' omgivning var särskilt välinformerade om det av Kuomintang och amerikanerna i förening drivna koncentrationslägret alldeles utanför Chungking, vars chef var den blodtörstige ledaren för Kinas Gestapo, Tai Li, med konteramiral (då kapten) M. E. Miles i den amerikanska flottan som vicedirektör.

Liksom Shangjao och Mao Cha Lin var läget i Chungking utpyntat med ett hycklande namn – ”The Sino-American Cooperation Organisation” – förkortat till SACO, en kuslig försmak om vad Wall Street–Kuomintang menade med samarbete. Lägret tjänade ett dubbelt syfte. Det utbildade hemliga agenter i spionage, sabotage och mord och i användning av den amerikanska flottans speciella ljudlösa pistoler. Folkregeringen har arresterat tusentals av dessa agenter sedan. (Enbart i Chungking utbildades nästan 4.000 agenter och det fanns flera sådana läger på andra platser.) Det andra syftet var den ”ideologiska omskolningen” av kommunister enligt de linjer som beskrivits av Chen Tsen-ku. Men även andra mer förfinade uppfostringsmetoder användes, såsom uttryckning av fingernaglarna med rötterna och 129 andra rapporterade tortyrvarianter.

Innan Kuomintang lämnade Chungking massakrerades 800 fångar i SACO, 300 av dem dödades den 27 november 1949, samma dag Kuomintang flydde. Bland dem befann sig general Yang Yu-chen, närmaste man till den ”unge marskalken” Chang Hsueh-liang, som deltog i kidnappningen av generalissimus i Sian och tvingade honom att avblåsa inbördeskriget. General Yang hade liksom den ”unge marskalken” varit fängslad sedan dess. Han mördades tillsammans med sin tjugoårige son, sin sekreterare och dennes hustru och två små barn. Ett annat offer var en patriotisk manchurisk general, vars brott bestod i att han bekämpat japanerna i Manchuriet vid en tidpunkt då Chiang samarbetade med dem för att krossa kommunisterna. (Man kan jämföra dessa bägge patrioters öde med general Fu Tso-yis. Han var befälhavare över hela norra kinesiska militärområdet under Kuomintang. Han bekämpade bitert Folkets befrielsearmé ända fram till slaget om Peking. För att rädda denna vackra stad från förstörelse accepterade Fu Tso-yi kommunisternas erbjudande om kapitulation. I dag är Fu Tso-yi, som är en utomordentlig organisatör, chef för de stora projekten att hindra översvämningar, som vi berättade om i förra kapitlet.) Bland de många arbetare, bönder, skribenter, studenter och andra intellektuella som mördades i SACO befann sig Chou Chun-shih, en av Kinas största matematiker och tidigare rektor vid Tung Chiuniversitetet i Shanghai.

Tjugotvå fångar, varav flera var allvarligt sjuka, överlevde massakern och kunde berätta om Kuomintang's ”uppfostringsmetoder” som så högljutt prisades av Frank Price och talrika andra utländska missionärer. Många av de mördade intellektuella var kristna som studerat vid amerikanska missionärsskolor, men inte en röst höjdes till protest av de amerikanska missionärerna som så varmt lovordade Chiangs kristna dygder.

Det finns ingenting som mer bjärt illustrerar skillnaden i inställning mellan den av västerlandet gillade feodalkapitalistiska Kuomintangregimen och Folkregeringen än de metoder

som användes vid den ideologiska omskolningen i SACO och Shangjao å ena sidan och i de revolutionära högskolorna å den andra. Den ena metoden praktiserades av de galna översteprästerna hos ett dömt system som med alla former av bestialitet söker hejda utvecklingens marsch framåt och försöker dränka framtiden i blod. Den andra tillämpas av de människor som är säkra på sin tro och sina ideal och som anser livets ädlaste mål vara att tjäna mänskligheten.

13. Kinamissionens verkliga ansikte

Kinamissionen är det smutsigaste kapitlet i hela den västerländska imperialismens historia i Östern. I den kristna försoningens och kärlekens namn förde missionärerna med sig krig, massakrer och elände, de predikade människornas broderskap och införde rasdiskrimination, de bekände sig till den kristna barmhärtigheten och exploaterade hänsynslöst barnarbetare. Efter biblarna följde gevär och efter gevären politikerna. I Kina, som annorstädes i världen, var missionärerna den beväpnade imperialismens spjutspets och i många fall imperialismens aktiva agenter från den dag de först satte sin fot på kinesisk mark. Antagligen var endast ett fåtal fullt medvetna om den roll de spelade. Många kom till Kina med det ärliga (fast vilseledda) syftet att föra ljus till "hedningarna". Det betydde ingenting för dem att Kina hade en gammal kultur som i obruten linje gick tillbaka tusentals år före den tid då de folk som missionärerna tillhörde sprang omkring i hudar och levde i grottor. De kom med sina biblar och var beredda att utstå stora vedermödor och i värsta fall dö för att sprida kristendomens utsägliga välsignelser till Kinas miljoner. Många av dem dog som omisstänkamma offer för de imperialistiska makterna, vars flaggor de förde längre och längre in i Kina. Deras död påskyndade i många fall denna infiltreringsprocess.

Miljoner kristna över hela världen gav av sina medel för att stödja dessa missioner, de trodde i sitt hjärtas enfald att personliga offer var berättigade för att föra den kristna kärleken och västerlandets mediciner till de oupplysta. Då och då återvände missionärer och berättade för rysande församlingar om de fruktansvärda sociala förhållandena i Kina. De framställde sig själva som oförvägna kämpar vilka identifierade sig med det vanliga folket och fick utstå svåra strapatser, som bekämpade utsugningen av bönderna och förde social rättvisa och uppfostran i sitt kölvatten och som med samma kraft slogs mot sjukdomar och despoter. Men hur annorlunda var inte verkligheten mot vad som berättades i kyrkorna därhemma (där jag som barn ofta satt med lysande ögon och lyssnade till de hjältemodiga berättelserna av dessa stridsmän i prästrock och gav min sista penny för att påskynda deras arbete). Hur annorlunda var inte verkligheten, med missionärer som identifierat sig med despoterna och godsägarna eller som själva var despoter och godsägare, med missionärer som trots bibelns läror ansåg kineserna som en lägre ras, med missionärer som agenter för en rovlysten imperialism.

Man visar fortfarande stor tolerans mot missionärerna och kristendomen i Kina. Många av missionärerna är fortfarande här trots de ofantliga brott som begåtts av deras föregångare och samtida. Den officiella attityden är att så länge de håller sig till sin uppgift att sprida kristendom och så länge kinesiska kristna vill stödja dem får de stanna kvar. Men bibeln kan inte längre matas i folket från yttervärlden. Missionsstationerna måste vara självförsörjande och får inte mottaga utländska subsidier. I allmänhet betyder det att missionärerna måste börja leva enklare. De kan inte längre leva som storgodsägare. Hundratals missionärer kunde inte finna sig i sådana framtidsutsikter och återvände svärjande tillbaka hem där de berättade om kommunisternas fasaväckande förföljelser och krävde att kristendomen (i form av imperialism och Kuomintang) skulle återinföras med hjälp av atombomben. Det är tvivelsutan rätt tråkigt

för dem att få slå sig ner i hemlandet och leva som vanliga medborgare utan tjugtals obetalda tjänare som står på tå för att lyda minsta vink från sina herrar och utan kanonbåtarna på Yangtse som var beredda att ingripa på grund av någon inbillad förolämpning. Missionärernas utsugning av Kina är med andra ord ett avslutat kapitel. De spelade sin roll som introduktörer av hundra års imperialism och det är helt i sin ordning att de nu bugar sig baklänges ut när den imperialistiska perioden i Kina är slut.

Toleransen mot främmande religioner har gamla traditioner i Kina. De gamla härskarna uppmuntrade upplysning varifrån den än kom och ansåg att vad som var gott skulle absorberas och det dåliga förkastas. De visste inte på den tiden att utländska flaggor följer utländska evangelier i fotspåren. Djingis Khans sonson, Kublai Khan, uppmanade på 1200-talet påven Clemens IV att sända några präster till Cathay för att informera folket om kristendomen. Denna anhållan överfördes personligen av de märkliga venetianska köpmannaresenärerna, bröderna Nicolo och Maffeo Polo. En redogörelse för hela affären finns i Marco Polos skrifter – han var son till Nicolo –och är värd att citera som ett exempel på det intresse den store Khan hade för andra länders seder och den äkta toleransen mot främmande religioner, något som var mycket sällsynt då och alltid har varit det.

När bröderna Polo efter fem års resor och häpnadsväckande äventyr först kom till Kublai Khans hov, blev de mottagna med ”välvilja och hövlighet”. Eftersom de var de första italienare som kom till Kina blev de rikligen undfägnade med mat och dryck. Under många dygns festande utfrågade Kublai dem hela tiden om de västerländska folkens seder och bruk, om kungarnas och påvarnas historia, om deras metoder att skipa rättvisa, att styra sina folk och föra krig. Slutligen ville han höra om Västerlandets filosofier och religioner. Bröderna var fromma män och lovordade högeligen den kristna religionens företräden och slutligen uppdrog Kublai Khan åt dem att, när de återvände, uppträda som hans ambassadörer hos påven, och sända med dem en av sina baroner som eskort. Marco Polo skriver:

”Hans avsikt”, sade han till dem, ”var att göra en förfrågan hos Hans helighet om han ville sända honom hundra lärda män som var grundligt insatta i den kristna religionens principer och i de sju konsterna (retorik, logik, grammatik, aritmetik, astronomi, musik och geometri) och var kvalificerade att för de lärda i hans land med sanna och rättrådiga argument bevisa att den tro som bekännes av de kristna är överlägsen och grundad på mera evident sanning än någon annan, och att tartarernas gudar och de gudabilder de tillbeder i sina hem endast är onda andar, och att de och österns folk vandrade i blindo när de tillbad dem som gudomligheter, och att om de kunde bevisa detta skulle han och alla hans undersåtar bli kristna och kyrkans vasaller. Han framhöll också att han skulle bli högeligen förnöjd om de, när de återvände, ville föra med sig från Jerusalem något av den Heliga oljan från den lampa som brinner över Vår Herre Jesu Kristi grav, som han sade sig vörda och betrakta som den sanne Guden. När de hade hört dessa befallningar av den Store Kublai kastade de sig ödmjukt framför honom och förklarade sin villighet och omedelbara redobogenhet att till det yttersta av sin förmåga utföra vad helst den kungliga viljan begärde av dem. Sedan dikterade han brev på tartariska språket som i hans namn skulle skrivas till påven i Rom och överlämnade dem i deras händer.”

Kublai ställde med andra ord ett mycket hövligt förslag. Eftersom han var mottaglig för ”sanna och rättrådiga argument” och var beredd att lyssna på allvarliga disputationer bad han påven sända sina bästa missionärer. Bröderna Polo begav sig tillbaka till Europa. Påven Clemens hade just dött och efterträddes av påven Gregorius X. Denne tycks inte ha förstått betydelsen av att omvända härskaren över ett så vidsträckt och rikt kungarike till kristen-

domen. I stället för hundra präster sände han bara två dominikanermunkar, ”män insatta i litteraturen och vetenskapen och samtidigt lärda teologer” som Marco Polo beskrev dem. De bägge bröderna Polo gav sig åter på väg. Denna gång tog de med sig den femton år gamle Marco, broder Nikolaus från Vicenza och broder Wilhelm från Tripoli. Enligt Marco fick den senare ”av påven licens och auktoritet att installera präster, smörja biskopar och ge absolution så långt han kunde bevilja den i sin person”.

Men de bägge munkarna saknade den eld och inneboende kraft som behövdes för de strapasser som låg framför dem. När gruppen kom fram till Armenien fick de höra ”att sultanen av Babylonien, som hette Bundokari, hade trängt in på armeniskt territorium med en talrik armé och hade översvämmat och ödelagt en stor del av landet. De bägge munkarna som blev förfärad över dessa nyheter och var rädda om sina liv, beslutade att inte fortsätta längre och sedan de till venetianarna överlämnat de brev och presenter som påven anförtrott dem ställde de sig under Tempelherrens beskydd och återvände med honom direkt till kusten”. Så skriver Marco Polo. Men de tre Polo fortsatte resan genom vildmarker och öknar. Till slut kom de fram till Kublai Khans hov. Han blev glad över att bröderna hade hållit sitt ord och kommit tillbaka. Men han måste nöja sig med breven, presenterna och oljan från den Heliga graven i stället för de hundra prästerna.

De bägge munkarnas räddhåga uppsköt antagligen västerländska attacker mot Cathay under flera sekler. Bröderna Polo var mer eller mindre hederliga affärsmän och när de slutligen återvände till Venedig och helt lakoniskt rev upp sömmarna på sina luggslitna kläder, varur ovärderliga diamanter, rubiner, smaragder och safirer välldes ner på golvet framför deras förvånade gäster, slutade det första affärsmissionsföretaget till Kina utan att större skada skett.

Detta ägde rum över tre hundra år innan andra västerländska missionärer fann vägen till Kina. St. Francois Xavier kom från Japan i mitten på 1500-talet i sällskap med en handfull andra jesuiter, de välkomnades i Peking som ett tillskott till huvudstadens kultur. De var kloka nog att inte lägga sig i dyrkan av förfäderna och tolererades därför vid hovet. Trots att en del av dem var italienare stöddes jesuitmissionen av den portugisiska regeringen, eftersom Portugal var Loyolas, Jesuitordens grundare, hemland. Flaggan följde snart bibeln och portugiserna installerade sig i Macao, varifrån de kontrollerade sina missionsstationer och sedermera sina handelsföretag i hela Fjärran östern. Men de var alltför upptagna av att bygga ut sina missioner på andra ställen för att kunna exploatera sitt missionsfotfäste i Kina. Filippinerna, Ostindien, Formosa och Pescadoresöarna var mycket lättare tillgängliga, eftersom de kunde nås av den portugisiska flottan. Ungefär vid samma tid som jesuiterna kom till Kina började portugiserna bli inblandade i en strid om makten i öster med holländarna och det höll dem också tillbaka i Kina.

Det dröjde fram till opiumsmugglingen, i vilken den protestantiske missionären dr Charles Gutzlaff spelade en så anmärkningsvärd roll, innan den västerländska imperialismen kunde rikta sina kanoner mot Kina. Det opium engelsmännen smugglade var av ett mer substantiellt slag än det andliga opium som dr Gutzlaff hade utminuterat dittills, men, som vi berättat i ett tidigare kapitel, uppträdde han också som entusiastisk agent och tolk för Jardine och Matheson vid opiumsmugglingen och gav den brittiska flottan dess bräckliga ursäkter för att bana sig väg in i Kina och skaffa plats åt missionär Gutzlaffs och hans kollegers bibelstånd, som sedan blev ytterligare förevändningar för ännu större ingrepp.

Att dessa båda slags opium identifierades av de kinesiska härskarna framgår av ett dekret som utfärdades 1808, vid en tidpunkt då engelska köpmän tvingade sitt opium in i Annam, en lydstat till Kina. Dekretet förbjöd import till Annam av ”opium och missionärer”. (Av tio

engelska opiumfartyg som försökte tvinga sig uppför Röda floden, trots detta dekret, brändes sju ner och de andra flydde.)

Fredsfördraget i Nanking, som påtvingades Kina efter opiumkriget, gav England ett ordentligt fotfäste i Kina. De fem viktigaste kustområdena från Canton till Shanghai öppnades för engelska fartyg, och öhamnen Hongkong, som ju sedermera blev en stor flottbas, måste Kina avstå. Fördraget gav engelsmännen handelsrättigheter i Kina men legaliserade inte opiumhandeln som fortfarande var förbjuden i kinesisk lag. Trots att amerikanerna inte deltog i striderna skickade den amerikanska regeringen snabbt en delegation till Kina. Den hade till uppgift att påtvinga kineserna ett fördrag som inte var mindre profitgivande än engelsmännens. Ett år efter fördraget i Nanking undertecknade Caleb Cushing med biträde av två missionärer som redan var i Kina, dr Bridgeman och Peter Parker, fördraget i Wanghsia som innehöll den ominösa klausulen om exterritorialrättigheter varigenom utländska medborgare inte var underställda kinesisk lag. Missionärerna insisterade också på en klausul som gav dem rätt att köpa jord i Kina. Fransmännen som inte ville vara sämre avslutade ett liknande fördrag sex månader senare i Whampoa.

Men detta var bara början. År 1856 beslogtog de kinesiska myndigheterna en engelsk opiumskonare "Arrow" som inte ens hade vanlig giltig handelslicens. De tolv besättningsmännen arresterades och anklagades för sjöröveri. Engelska krigsfartyg anföll då hamnarna vid inloppet till Canton och bombarderade den kinesiska vicekonungens residens. Kineserna bet ifrån sig så kraftigt att engelsmännen drog sig tillbaka och inväntade förstärkningar. Det verkade som om England ensamt tänkt fortsätta att förbättra sin ställning i Kina och det gillades knappast av amerikanare och fransmän. Genom ett egendomligt "sammanträffande" dödades en amerikansk sjöman tre veckor senare i Pärlflodssundet. Fransmännen kunde meddela att en fransk missionär, fader Chapdelaine, som levat ett stillsamt liv i Kiangsuprovinen, hade halshuggits, varefter kroppen kastats till hundarna. (År 1951 skulle man ha misstänkt att sådana händelser hade organiserats av amerikanska O. S. S. (Office of Strategic Services) eller franska Deuxième Bureau.) I varje fall åstadkom sjömannen och missionären att de tre imperialistiska makterna kom i samma utgångsläge. För att straffa förolämpningarna samlade de sina styrkor till ett nytt språng in i Kina.

Amerika deltog inte i det krig som följde. Även på den tiden föredrog USA att andra nationer kämpade, och trädde inte fram förrän bytet skulle delas vid fredsfördraget. I december 1857, när förstärkningar anlant, anföll engelsmän och fransmän Canton och erövrade staden, seglade uppför ostkusten, anföll och erövrade befästningarna vid inloppet till Tientsin och tilltvingade sig ett nytt fördrag under hotet av de långa fartygskanonerna. Elva nya hamnar öppnades och engelsmännen yrkade på rättigheter för sina fartyg att segla uppför Yangtse. Amerikanerna dök upp mot slutet och begärde den berömda "mest gynnade nationsklausulen", vilken innebar "jag får det bästa av det någon annan får, utan strid". I svart på vitt stipulerade klausulen att var och en av de nationer som undertecknade fördraget skulle bli delaktiga av de maximala koncessioner som avtvingades den kinesiska regeringen av någon av de andra makterna under deras enskilda underhandlingar. Amerikanerna insisterade på en klausul som skulle tillåta amerikanska missionärer att fortsätta sitt arbete utan hinder. Fransmännens höga utdelning på en investering av en mördad missionär var en sak som inte undgick de amerikanska underhandlingarna. Fredsfördraget 1858 följdes genast av nya militära aktioner av engelsmän och fransmän. Deras kanonbåtar tvingade sig tvärtemot fördragets bestämmelser uppför Huai-floden och efter ett allvarligt bakslag erövrade de slutligen Peking och tilltvingade sig ytterligare koncessioner av Manchuhärskarna, däribland rätten att sköta det kinesiska tullväsendet.

Under tiden hade något hänt som ännu klarare avslöjade hyckleriet hos missionärerna och dem som använde sig av dem.

Missionärerna hade ju, enligt vad de förkunnade, kommit för att sprida broderskärlekens evangelium och verka för de fattigas och förtrycktas upphöjelse, och det var många kineser som tog dem på allvar. En som gjorde det var en fattig bonde Hung Hsiu-chuan som omvändes till kristendomen av en amerikansk baptistmissionär, pastor Issachar Roberts. För Hung Hsiu-chuan var de förtryckta hans eget folk, de fattiga, förslavade bönderna. Himmelriket trodde han betydde ett bättre liv för dessa människor. I början bildade han "Guds sällskap" och började predika om en Gud som älskade mänskligheten. Han uppmanade sina efterföljare att överge sina avgudar och tillbedja den nya broderskärlekens gud. Bönder och fattiga byhantverkare flockade sig omkring honom för att lyssna på hans förkunnelse, framför allt då han började gå till rätta med de lättjefulla godsägarna, de glupska tjänstemännen och den korruperade Manchuregeringen. Hans anhängare började kräva handling och Hung fann sig snart stå i ledningen för det största bondeupproret i Kinas moderna historia. Han gjorde bönderna till väldisciplinerade soldater, erövrade provins efter provins och genomförde reformer allteftersom han trängde fram. Efter Nankings erövring kontrollerade han hela Kina söder om Yangtse och gjorde Nanking till huvudstad i "Tai Ping Tien Kuo" (Den Stora Fridens Himmelska Kungadöme). Hung Hsiu-chuan var ledaren för vad som nu kallas Taipingupproret, en bibelciterande bonde som hade beslutat upprätta himmelriket på jorden i stället för att vänta på det tvivelaktiga himmelrike som utlovades i en annan värld. Han delade upp godsägarnas jord, uppmuntrade bönderna att odla jorden gemensamt, ville att varje familj skulle uppföda minst fem höns och två svin och odla mullbärsträd för silkesmaskar. Skördarna delades lika mellan hushållen och överskotten lagrades i en gemensam lada.

I början blev missionärerna hänfödda över denna plötsliga, praktiska tillämpning av deras läror. De prisade mannen som utropat Kristus som sin ledare och bibeln som sin lösen. Men de utländska affärsmännen och de rika köpmännen i Shanghai blev nervösa när Hungs styrkor närmade sig detta stora handelscentrum. Kristendomen är mycket användbar, men när bönderna börjar tillämpa läran om de fattigas rätt går det litet för långt. Det tyckte de imperialistiska makterna och det tyckte de kinesiska godsägarna och köpmännen också. De fruktade att deras affärer skulle hotas och imperialisterna trodde att det var lättare att tvinga sin vilja på de korruperade Manchuhärskarna i Peking än på en revolutionär församling som folket stödde. Deras entusiasm för kristendomen och missionernas arbete av detta slag avtog. Missionärerna blev snabbt övertygade att Taipingstyrkorna var en mobb av okunniga mördare. En amerikansk knekt, Frederick Townsend Ward, samlade ihop en blandad skara äventyrare, efterseglade sjömän och engelska officerare som fått speciellt tillstånd av engelska regeringen att ansluta sig till Wards styrkor. Han fick engelsk och amerikansk utrustning och 30.000 silvertaels av Manchuregeringen för varje erövrade stad. Hans armé kämpade med legotruppers skoningslösa bestialitet. Slutligen fick han förstärkningar i form av reguljära engelska, franska och amerikanska trupper samt godsägararméer som värvats i söder.

År 1860 hade man ett klassiskt exempel på imperialism i arbete. Engelmännen och fransmännen som i Europa nästan var i krig med varandra om Sardinien och Österrike samarbetade i norra Kina för att utmanövrera Manchuhärskarna och driva bort dem från Peking. I södra Kina slogs de skuldra vid skuldra med Manchustyrkorna för att besegra Taipingtrupperna som inspirerats av imperialisternas egna missionärer. Det finns få episoder som klarare illustrerar rutenheten och hyckleriet hos den västerländska imperialismen. Pastor Issachar Roberts vände ryggen åt sin forne elev och applåderade Ward och hans gäng för deras blodbad. Men

det dröjde fjorton år innan Tai pingstyrkorna slutligen besegrades. Ward föll i strid. Hung Hsiu-chuan begick självmord i juni 1865, en månad senare föll Nanking och "Den Stora Fridens Himmelska Kungadöme" bröt samman.

Efter fredsfördraget 1860, då fransmännen gjort goda vackra vinster på fader Chapdelaines död, drog de sin Fjärran östern-flotta ner till Annam. De hade satt iland missionärer där trots dekretet 1808. Under förevändning att dessa missionärer behandlades illa invaderade de Annam med hjälp av spanjorerna och ställde till en jättemassaker på annamiterna för att de hade stått emot de kristna lärorna. Kungen av Annam tvingades begära fred 1862 och fick då avstå det mesta av Cochinchina och Saigon till fransmännen. Efter några år var fransmännen säkert installerade i vad som senare kallades Indo-Kina och deras enda förevändning var den påstådda förföljelsen av en handfull missionärer som uppehöll sig i Annam trots folkets önskingar och landets lagar. Frankrike övertog det övriga Indo-Kina 1885. (En måttstock på Frankrikes styrelse är att under nittio års kolonisation fram till 1950 har man byggt trettioen sjukhus och åttiotre fängelser i Indo-Kina.)

Det är viktigt att man sätter sig in i vilken roll missionärerna tidigare, aktivt och passivt, spelade i den västerländska aggressionen i Asien för att förstå den roll de spelade under Chiang Kai-shek och fortfarande försöker spela i dag. Deras beteendemönster har inte förändrats från den tiden dr Gutzlaff verkade i Macao till dr Frank Price i Shanghai och fader Alfred Bonnigüe i Tientsin 1951. Missionärer har alltid funnits till hands och tillhandahållit den "moraliska" förevändningen för aggression, när ingen annan ursäkt varit tillgänglig, och om så behövts har de gett ett handtag när aggressionen började.

Ett typiskt exempel på det slags intermezzon som provocerades inträffade i Tientsin 1869. Under striderna 1858-60 ockuperade engelsmännen och fransmännen ett mycket gammalt kinesiskt tempel i Tientsin samt det närbelägna kejsarliga palatset. Då striderna var över och trupperna dragits tillbaka gjorde fransmännen palatset till konsulat och överlämnade templet till en fransk katolsk mission, en grov förolämpning mot de kineser som tillbad sina gudar där. De förvärrade skymfen genom att bygga en stor katolsk katedral på tempelgrunden 1869. De storslagna ceremonierna vid katedralens invigning provocerade fientliga demonstrationer. Kort efteråt spreds rykten att barn kidnappades på gatorna och såldes till ett katolskt barnhem i katedralens källarvåning. Flera kineser arresterades och sade att de fått betalt av munkarna och nunnorna för varje barn de överlämnade. De antogs samla hemlösa barn men man gjorde inga frågor när de lämnade barnen. Dessutom gick rykten att tjuotals barn begravdes varje dag på katedralens kyrkogård utan kinesiskt ceremoniell. Det kom till ännu en fientlig demonstration utanför det forna templet. Den franske konsuln rusade ut, förlorade besinningen och tömde sitt revolvermagasin mot massan som sedan bröt ner grindarna och dödade varje fransk man och kvinna de kunde få tag på. Den franska regeringen var då inte i den ställningen att den kunde driva sin expansion i Kina längre – fransk-tyska kriget närmade sig – och måste nöja sig med en kvarts miljon silvertael i skadestånd. Men episoden var typisk för de intermezzon som provocerades överallt där missionen drog fram.

Under de trettio åren mellan undertryckandet av Taipingupproret och 1800-talets slut ökades helt naturligt folkets misstänksamhet mot missionärer och främlingar i allmänhet. Bönderna fick bittert lära sig att de kristna lärarnas vackra ord och moral inte var avsedda för massorna. Deras gudar förstördes, deras förfäders altaren krossades, deras tro förhånades och i utbyte fick de lära sig att tåligt bära sina lidanden i hopp om belöning i en kommande värld. Bönderna såg hur r-

dessa jämlikhetens förkunnare slog sig ner i palats och gårdar som var finare än till och med

godsägarnas. Arbetarna såg hur främlingarna som följde i missionärernas kölvatten började spela herrar i alla hamnarna vid kusten och i de stora städerna. De första förhoppningarna om att de kristna skulle hjälpa dem att störta Manchudynastin och despoterna gick om intet.

År 1897 sökte både Tsarryssland och Tyskland att få ut sin del av Kinaplundringen. Det ryktades att bägge hade sina ögon riktade på Kiaochowbukten i Shantung. Genom ett mirakulöst sammanträffande gjorde några banditer en räd i en liten Shantungby och dödade två tyska missionärer där medan tyska örlogsfartyg stävade fram längs Shantungs kust. Krigsfartygen gick genast in i Kiaochowbukten, satte i land en avdelning marinsoldater i vad som då var byn Tsingtao, angrep kinesiska befästningar där och lade fram en serie krav för den kinesiska regeringen. Resultatet blev ett litet nätt fördrag som gav Tyskland ett 99-årigt arrende av Kiaochowbukten, rätt att garnisonera trupper i Shantung, att bygga järnvägar och exploatera gruvor i närheten av järnvägarna och ensamrätt till kapitalinvestering i alla offentliga företag i Shantung som behövde utländsk hjälp.

Engelsmännen svarade med en begäran att en engelsk undersåte skulle bli generalinspektör för tullen. Ryssarna begärde och fick ett 25-årsarrende på Kwantunghalvön i Manchuriet och rätt att ockupera och utveckla tvillinghamnarna Port Arthur och Dairen. Efter två månader tvingade fransmännen till sig ett 99-årigt arrende på Kwangchowbukten i Kwantung och rättighet att organisera det kinesiska postväsendet.

År 1900 bröt en ny bonderevolt ut. Den var dels riktad mot Manchudynastin vars huvudlösa politik öppnat portarna för främlingarna, dels mot främlingarna själva. Den sluga gamla änkekejsarinnan Tzu Hsi såg i denna revolt en möjlighet att bli av med utlänningarna och samtidigt leda upproret åt annat håll. Efter några sporadiska tumult i vilka en del missionärer dödades erövrade en internationell styrka under befäl av den engelska amiralen Seymour de nya befästningar som byggts i Taku vid inloppet till Tientsin. Änkekejsarinnan ansåg detta vara en krigsförklaring och krävde att de utländska legationerna skulle lämna Peking. Legationerna vägrade och klockan 16 den 20 juni 1900 utfärdade änkekejsarinnan en krigsförklaring i vilken hon räknade upp de allvarligaste intermezzona under sextio års västerländsk aggression i Kina, kulminerande i erövrandet av Taku-befästningarna. Några dagar senare mände hon kineserna att slå ihjäl alla främlingar i Kina. Bondestyrkorna, som kallades Boxarna, gick över till hennes sida och marscherade mot Peking och belägrade det kraftigt befästa legationskvarteret.

Allt som allt 233 missionärer dödades på några veckor. Englands, Frankrikes, Amerikas, Tsarrysslands, Tysklands, Japans, Österrikes och Italiens förenade garnisonsstyrkor marscherade mot Peking och krossade slutligen Boxarstyrkorna efter svåra strider. Efter Pekings fall bytte änkekejsarinnan sida och hjälpte de västerländska makterna och Japan att förint vad som återstod av Boxarstyrkorna. Ryssland passade på tillfället och drog fördel av Amerikas engagemang mot Spanien vid den tiden och lade sig till med hela Manchuriet. Kina förlorade nästan resten av sin suveränitet, och enbart det förhållandet att så många länder grälade om dess territorium räddade Kina från att bli rätt och slätt koloni åt det ena eller andra landet. Kustbefästningarna förstördes, trupper stationerades i Peking och längs järnvägen till havet. Kina tvingades betala ett ruinerande skadestånd på 450 miljoner silvertaels, utspridda över 39 år och med 4 procents ränta¹. De imperialistiska makterna kontrollerade redan tulltarifferna och uppbörden av tullar och kontrollerade de facto Kinas hela import och export. Genom att maximera importskatten till fem procent kvävde de i sin linda den latent kinesiska

¹ En silvertael var värd 0,735 amerikanska dollar.

industrin. Öppna dörrrens politik, klausulen om mest gynnad nation, exterritorialrättigheterna, som allt påtvingats under kanonhot, tillät de imperialistiska makterna att styra Kina som en kollektivägd koloni. Det blev så tills en imperialistisk makt som hade ett starkare geografiskt läge än de övriga erövrade Manchuriet 1931 och angrep själva Kina 1937 för att driva ut de andra imperialisterna och försöka förvandla Kina till sin egen koloni.

Boxarupproret betydde slutet på en period av västerländsk imperialistisk expansion i Kina. Inflytelsesfärerna var fixerade, politisk, militär och ekonomisk kontroll upprättad och koncessionerna inrutade. Imperialismen hade fått fast fotfäste på Kinas utsträckta kropp. Missionerna spelade en dominerande roll i denna expansion, stundom tog de medveten, aktiv del i aggressionen, vid andra tillfällen användes de som brickor i stormakternas cyniska spel. Om missionärernas roll ibland tycktes vara passiv – begränsad till att få huvudena avknipsade och därmed ursäcker för straffexpeditioner som grabbade åt sig koncessioner – förändrar inte detta det historiska faktum att de var primära verktyg för den imperialistiska aggressionen i Kina och ofta nog anpassade sin tro och sina läror efter den aktuella taktiken.

Det tjugonde århundradet inledde en ny period. I stället för att gemensamt dela upp Kina började stormakterna konkurrera om ledande ställningar i den givande Kinahandeln. Missionärernas roll förändrades därefter. Deras arbete blev att trimma en lojal kår av tjänare som hade tillräcklig skolning för att kunna vara nyttiga i affärslivet. De skulle utbilda tolkar, bokhållare, agenter och direktörer för affärskoncernerna, fabrikerna och andra företag. De stora affärshusen, Morgans och Rockefellers, ställde villigt och skrytsamt pengar till förfogande för skolor och högskolor. Och detsamma gjorde miljoner andra burgna kristna över hela världen. Eleverna som utbildades i dessa skolor fick lära sig att förakta sitt eget folk och att vara mera lojala mot Amerika, England eller Frankrike än mot sitt eget land. Och naturligtvis fanns det bra arbeten och feta förtjänster för dem som accepterade dessa idéer.

Föreanta staterna använde sina Boxarskadestånd på ett skickligt sätt för att främja sina intressen i detta avseende. Med en ”generös” gest tillkännagav den amerikanska regeringen 1908 att den skulle avstå från en stor del av skadeståndsbetalningarna på villkor att kinesiska regeringen använde pengarna till att utbilda kinesiska studenter i USA. År 1925 avstod Amerika helt och hållet från det årliga skadeståndet, men på det villkoret att det delvis användes till skolor i Kina som skulle förbereda eleverna för studier i USA och delvis som förut, på dem som skickades till staterna. En gemensam kinesisk-amerikansk styrelse skulle bildas i Kina för att övervaka pengarnas användning. Detta tillkännagavs med pukor och trumpeter som en ojämförlig handling av generositet och en vänskaplig gest gentemot Kina. I själva verket innebar det att USA för en investering av några dödade missionärer och utrustningen av en styrka på 2.500 man (Amerikas bidrag till Boxarupprorets krossande) hade tillskansat sig en väldig kulturell koncession i Kina och var på god väg att kontrollera en viktig sektion av den högre undervisningen. Kinesiska pengar användes för att uppfostra barn på ”amerikanskt sätt”. Affärsliv och utrikesdepartement var tillförsäkrade en konstant ström av lojala, tuggummituggande, västerländskt klädda lakejer som mestadels kom från överklassens godsägare, despoter och köpmän. (Madame Chiang och T. S. Soong tillhörde de dividender som Amerika fick ut av Boxaraktierna.)

Man kunde ha trott att missionärerna, om de haft ett uppriktigt intresse av att förbättra Kinas chockerande sociala förhållanden, skulle ha använt sina skolor till att utbilda män och kvinnor för att tjäna Kina, att de skulle ha koncentrerat sig på att utbilda läkare, barnmorskor, jordbruksspecialister och ingenjörer. Missionärerna skulle själva ha angripit de fruktansvärda förhållandena i fabrikerna i de uppväxande industristäderna, de skulle ha väckt sina försam-

lingars och elevers samveten till kamp mot de sociala orättvisorna – om de hade varit ärliga i sin tro. Men det skolsystem som kontrollerades av dem var inte inriktat på att tjäna Kina eller folket utan endast på att främja imperialismens intressen.

I östra Kina var två av sju högre skolor utlandsunderstödda missionsskolor och mer än hälften av dem stod under amerikansk kontroll. Enbart i Shanghai fanns 44 högskolor och 109 elementarskolor som finansierades med utländska pengar, de flesta av Amerika. Det fanns 182 utlandsunderstödda skolor i östra Kina men endast 134 i hela det övriga landet. Orsaken är uppenbar och framhäver missionsskolornas verkliga syften. I östra Kina ligger handels- och industristäderna, de städer där Amerika, England, Frankrike och de andra behövde en skolad, billig manschettklass. Eleverna fick ingen egentlig bildning, många av dem lämnade de utlandsskötta skolorna utan att kunna läsa eller skriva sitt eget språk ordentligt. Ändamålet var att producera elever som kunde tala och skriva engelska och franska och som var så fyllda av kristen ödmjukhet att de var tillfredsställda med sin ställning som de vitas tjänare – samtidigt som de kände sig överlägsna de icke-kristna – och att fylla dem med en gapande beundran för allt västerländskt och förakt för allt kinesiskt. Skolorna var utklädningsplatser för compradores, den klass av infödda affärsförmedlare som skötte den vite mannens affärsmellanhanden med kineserna, köpte och sålde och hade hand om arbetskraftsproblemen. De accepterades aldrig som jämlikar av sina vita arbetsgivare. Klubbarnas dörrar och grindarna till idrottsplatserna stängdes mitt för näsan på dem och de måste nöja sig med några nedlåtande ynnestbevis då och då. De fick kompensation genom att spela herrar över sina landsmän, klä sig i pråliga västerländska kläder, röka cigarrer och dricka cocktails, köra omkring i blänkande bilar och gå på de bästa restaurangerna. Naturligtvis kunde de fortsätta till Amerika och bli en T. V. Soong, en Wellington Koo eller Hollington Tong om de uppförde sig briljant i skolan och hade de rätta familjeförbindelserna eller det rätta ekonomiska stödet. Då lämnade de missionsmiljön och kom in i utrikesdepartementets cirklar.

I de amerikanska skolorna fick eleverna lära sig att apa efter ”det amerikanska sättet att leva”. I Bridgemans flickskola, till exempel, fick flickorna i kursen i huslig ekonomi lära sig dansa, noppa ögonbrynen, lägga på läppstift och schamponera sitt hår med ägg. Den hushållskunskap som lärdes ut i denna skola (uppkallad efter den första amerikanska missionären i Kina) hade ingen som helst anknytning till Kinas behov och gjorde flickorna bättre lämpade till konkubiner än till att tjäna sitt land. Dr Lee Hao-shuen, rektor för Eliza Yates flickskola i Shanghai, hävdar också att Yatesskolan av Kuomintangledare som T. V. Soong och andra betraktades som något slags utställningslokal dit de kunde komma då och då och välja ut en vacker flicka till hustru eller konkubin, en flicka som kände till sista skriket i amerikansk make-up, amerikanska kläder och danssteg.

I många ämnen undervisades bara på engelska. Den samhällskunskap, historia och geografi som studerades var inte Kinas samhällskunskap, historia och geografi utan Förenta staternas. De som utexaminerades kände till de fyrtioåtta amerikanska staternas namn och historia men hade inte ens reda på namnen på Kinas provinser, ännu mindre deras historia. Kineserna var vanligtvis inte representerade i skolornas och högskolornas styrelser och den kinesiska flaggan hissades inte. Den kinesiska kulturen nonchalerades eller nedvärderades och hånades.

Men man får inte tro att alla studenter accepterade detta. Många tog skarpt avstånd från denna kulturella aggression. De deltog tillsammans med elever i andra skolor och högskolor

talrika demonstrationer mot utländsk imperialism trots att man vädjade till deras kristna ödmjukhet och trots de anklagelser för otacksamhet som slungades i ansiktet på dem. Längre trodde studenterna att Amerika var deras vän mot Japan och mot ultrareaktionärerna i

Kuomintang. Men under Kuomintangperioden avslöjade många av lärarna sitt rätta ansikte. De gjorde upp svarta listor på studenter som misstänktes för progressiva idéer och överlämnade dem till Kuomintang. När Förenta staterna och dess representanter i Kina definitivt stödde Kuomintangs beslut att återuppliva inbördeskriget växte desillusionen bland studenterna, även bland de förmögna.

I juni 1948 när studenter i hela Kina samt många i amerikanska skolor och universitet protesterade mot amerikansk hjälp åt Kuomintang och den amerikanska flirten med Japan hotade f. d. missionären, dåvarande amerikanske ambassadören Leighton Stuart (under 27 år rektor vid Yenchinguniversitetet) öppet de kristna studenterna som deltog. Samtidigt höll den amerikanske konsuln i Shanghai ett tal i vilket han med trumandiplomaternas typiska vulgaritet sade: ”För närvarande får kinesiska studenter utbildning tack vare amerikansk välgörenhet. De kinesiska studenternas mat är beroende av amerikanska bönders ansträngningar och amerikanska skattebetalares frikostighet. Och ändå vågar ni angripa Amerika.”

Detta blev för mycket för studenterna. I Tientsin lämnade de tillbaka ägg som de köpt med amerikanska pengar tillsammans med de pengar de ännu inte gjort av med till den amerikanska Kinahjälpen. De klistrade upp sina ransoneringskort på väggarna till Kinahjälpens hus och skrev: ”Vi vill inte ha er barmhärtighet.” I de amerikaunderstödda universiteten i Peking, inklusive Leighton Stuarts eget Yenching, lovade studenter och lärare varandra att inte vidare ta emot amerikansk hjälp i form av livsmedel. Studenterna och folket började också undvika missionsstationerna och skolorna och kräva ett slut på de kulturella koncessionerna liksom de tidigare begärt slut på de ekonomiska koncessionerna i fördragshamnarna.

Det finns ett slagord i dagens Kina om missionärer: ”Första generationen missionärer, andra generationen köpmän, tredje generationen utrikesdepartementet eller armén.” Som en allmän regel är det alldeles riktigt, men i några fall har övergången från missionär till utrikesdepartementet bara tagit två generationer och i åtminstone två fall har denna övergång förkortats till en generation. Pastor Findley Andrews, en engelsk missionär i Kinas inre mission och doyen bland missionärerna i Kansuprovinsen, tog av sin prästkrage och blev personalchef hos Butterfield & Swire, ett av de två största handelshusen i Kina. Han bytte sedan ut sina civila kläder mot en översteuniform i den engelska arméns underrättelseväsen. Dr Leighton Stuart hoppade direkt från missionärskallet till ambassadörsposten. Harry Luce, mångmiljonären och ägaren av *Time*, *Life* och *Fortune*, är son till en kinamissionär och förenar rollen som storkapitalist med att sköta det amerikanska utrikesdepartementets politik i Kina. George Fitch, som tidigare var ledare för KFUM i Kina under Kuomintang och nu är knuten till Syngman Rhee i Korea, är son till en Suchowmissionär. Hans bägge söner är anställda hos Texas Oil Co i Fjärran östern och Fitch själv är en känd agent i amerikanska underrättelseväsendet. John Davies, som tidigare var rådgivare åt general Stilwell och nu är anställd vid amerikanska ambassaden i Moskva, är son till en missionär från Chekiang. Man kunde fortsätta och räkna upp hundratals sådana exempel på kombinationen missionär, affärsmän, utrikesdepartementet eller armén. Det finns däremot inga exempel på att någon stigit ner från utrikesdepartementet eller affärslivet till missionsfältet, utvecklingen går alltid i andra riktningen.

Ett perfekt exempel på denna oheliga treenighet på högsta nivå förekom i Haag 1948 vid bildandet av kyrkornas världsråd, som nu håller noggrann uppsikt över missionsverksamheten. Mångmiljardären Rockefeller skickade en donation på en halv miljon dollar. John Foster Dulles, Wall Streets ”grå eminens”, dök upp som en av chefsdelegaterna och ställde

om så att han blev vald till ordförande i internationella kommittén. Han kommer att bli i stånd att utöva en noggrannare kontroll än någonsin över att Rockefeller-Morgan-investeringarna på missionsfälten ger goda utdelningar.

De protestantiska missionerna var i allmänhet koncentrerade i de stora handelscentra och specialiserade sig på skolor och politik. Katolikerna höll huvudsakligen till på landsbygden där deras viktigaste intresse var ekonomisk exploatering och själaräddning. De ägde mycket stora egendomar, som de vanligen förvärvat för en psalm (eller en bön) och som brukades med hjälp av obetald arbetskraft som var knuten till olika missionsföretag, föräldralösa barn, blinda, spetälska och andra. I många distrikt var katolska kyrkan den största jordägaren och den förslagnaste penningutlånaren. I provinsen Suiyuan till exempel fanns det 265 katolska kyrkor som ägde över 800.000 acres jord. Den mesta jorden hade förvärvats genom utlåning av pengar till bönderna mot höga räntor. När räntorna betalats hade jorden tagits i utmätning. Många av lånen hade tagits upp för att bekosta avgifter till kyrkan, för mässor, bröllop, dop, begravning etc., vilket allt prästerna hävdade var nödvändiga preludier till paradiset. Kyrkan ägde också hus i de stora städerna. I Shanghai till exempel var katolska kyrkan den största enskilda fastighetsägaren och hade en stor del av bordellkvarteret i sin ägo. Den ägde också spelhålor och danshallar. Och det var ett allmänt muntrationsämne, när de långkåpade munkarna gjorde sina nattliga ronder på dessa ställen för att hämta intäkterna. Katolska kyrkan hade också några barnhem i Shanghai och försåg fram till befrielsen textilfabrikerna med barn från nio år och uppåt mot en överenskommen summa per styck. (En expert på denna fråga är Rewi Alley, en ny-zeeländare som under många år var Shanghai stads chefsyrkesinspektör och som senare grundade den industriella kooperativa rörelsen i Kina.) Flickor som stannade kvar i barnhemmen tills de blev giftasvuxna såldes som brudar till bönder, som måste bli arrendatorer på kyrkojord och förbinda sig att uppfostra sina barn i den katolska tron. De katolska prästerna i Shanghai hade också en liten andlig inmutning i staden: de hade förvärvat rätten – mot en liten betalning per capita – att omvända dödsdömda innan de avrättades. Resultatet blev häpnadsväckande omvändelsesiffror under Kuomintang's vita terror i Shanghai. De fjättrade fångarna som vanligtvis torterades halvt ihjäl innan de fick det sista nackskottet hade inte stora chanser att stå emot denna omvändelse i sista minuten.

När Boxarinvesteringen gav så goda utdelningar som den protestantiska familjen Soong, fick katolikerna små chanser i konkurrensen om inflytandet i Kuomintangapparaten efter 1927. Det var utan tvekan amerikanskt tryck som slutligen kom Chiang Kai-shek att förråda och massakrera kommunisterna i Shanghai 1927. (Det står också utom all fråga att han skulle ha förrått revolutionen förr eller senare och att någon annan skulle gjort det 1927 om han vägrat. Men med en Wellesley-uppfostrad favoritmätress och då Chiang själv lekte med metodismen var han ett självklart val.) Vad som försiggick bakom scenen och resulterade i denna helomvändning har ännu inte till fullo klarlagts. En stöddig pro-Kuomintangförläggare, John B. Powell, grundare och utgivare av *China Weekly Review*, har i sin bok *My Twenty-five Years in China* berättat hur massakern organiserades och fick sanktion av ordföranden i Shanghais Internationella Settlements råd, en amerikansk advokat Stirling Fessendon. Sedan Chiang gått med på planen mutades en gangster och opiumhandlare, Ta Yueh-sen, att mobilisera alla sina hejdukar, utrustades med fem tusen gevär och några kulsprutor av stadens köpmän och den internationella kolonin och fick med sina mördare fri genomresa genom det internationella settlementet (stränga fördragsbestämmelser som imperialisterna tidigare påyrkat förbjöd beväpnade kineser att beträda settlementet, men de upphävdes lättvindigt i detta fall) för att angripa de omisstänksamma arbetarna i ryggen. Medan Ta Yueh-sen mördade tusentals arbetare, kommunister och intellektuella i Shanghai gjorde Chiang samma sak på

landsbygden. Vilken roll missionärerna spelade vid organiserandet av detta blodbad är ännu inte känt, men vad som är känt är att en amerikansk missionär, dr Frank Price, omedelbart blev en av Chiang Kai-sheks närmaste rådgivare och att en annan missionär, pastor Shepherd, gav sig ut på en jordenruntresa som Kuomintangpropagandist för att rättfärdiga massakern. Shepherd spelade denna gång samma roll som Price senare spelade vid försöken att rentvå massakern på Nya fjärde armén.

Frank Price installerades omedelbart som Chiangs rådgivare i Nanking och ett halvår efter Shanghaimassakern hade Chiang officiellt utökat sin hustruskara med Soong Mei-ling (Madame Chiang) och tillkännagivit att han blivit kristen och metodist.

Liksom Taipingupproret sjuttio år tidigare gjorde den revolution som började 1925 rent hus med krigsherrar och despoter i södra och mellersta Kina och svepte fram till Shanghais portar, där den stötte mot imperialismens klippor. Mer framgångsrika än Taipingmännen erövrade de folkliga styrkorna 1927 den kinesiska sektionen av Shanghai för att sedan bli besegrade och slaktade i tiotusental genom det lägsta förräderi, ett förräderi som hjärtligt applåderades, även om det inte organiserades, av missionärerna och deras imperialistiska herrar.

Från 1927 spelade dr Frank Price en högst tvetydig roll i Kina. Han fjantade alltid omkring i hämlarna på generalissimus och var så högt betrodd att han ledde utrikesbyrå i Kuomintangs militära råd där skickliga spioner och agenter utbildades. Han framlade sin egen plan om hur kommunisterna skulle behandlas, var huvudrapportör om Kuomintangs politik i amerikanska utrikesdepartementet och utrikesdepartementets spanare i Kuomintangs högkvarter. Varje nytt blodbad Chiang ställde till följdes av en ström artiklar av Price, i vilka han lovordade Chiangs kristna dygder. Han kunde placera studenter från högskolor, som leddes av honom och hans bror Harry Price, på höga administrativa poster inom Kuomintang och övade inflytande på alla områden inom förvaltningen. Genom det kinesiska informationsbladet, som han utgav, sände han ekonomiska informationer till Amerika, ett slags investeringsguide för att väcka big business aptit och få pengarna att rulla in i Chiangs kassaskåp till inbördeskriget.

På samma sätt som Boxarupproret avslutade en period för missionärerna och påbörjade en ny, gjorde befrielsen och upphävandet av imperialistkoncessionerna slut på en annan fas av missionärsverksamheten. Vid tiden för befrielsen fanns 5.500 främlingar anknutna till olika katolska missioner i Kina och 1.700 till protestantiska missioner. Katolikerna gjorde anspråk på en hjord på 3 miljoner och protestanterna på 700.000. Man skulle ha trott att den föraktliga roll som spelades av kombinationen imperialister och missionärer helt och hållet skulle ha gjort slut på de senares verksamhet, men det var inte förhållandet. Ett nytt, ännu mera diskrediterande kapitel i deras verksamhet skulle skrivas. Då deras älskling och beskyddare i Kina bragts på knä av Befrielsearmén och tvingats gömma sig på Taiwan, då Yangtsekanonbåtarnas era var förbi och imperialisternas väpnade styrkor körts ut, började de missionärer som var medvetna agenter hos imperialismen att konspirera för en comeback. De som så önskade fick stanna kvar som predikanter och lärare men fick bara predika och undervisa i institutioner som kontrollerades av Folkregeringen. En handfull uppriktiga människor som bara ville tjäna folket stannade kvar och tyckte det var lättare att tillämpa kristna principer under Folkregeringen än under någon annan regering de känt till i Kina. Många andra lämnade landet och tog med sig det byte de roffat åt sig. De flesta av dem blev Kuomintangpropagandister och agiterade för krig mot Kinesiska folkrepubliken. Några få tog Folkrepublikens parti och försökte ge en objektiv bild av de stora sociala reformer som genomfördes, men de var i minoritet. De mera förhårdade agenterna begav sig till Taiwan eller stannade till och med kvar på fastlandet för att förbereda Kuomintangs och dess

imperialistiska bakblåsares återkomst. Det är ännu inte känt hur stor denna kategori är. De blev hemliga agenter och ryggade inte tillbaka för att alliera sig med gangsters, mördare och giftblandare. Bland dem befann sig Frank Price som stannade kvar i Shanghai, George Fitch som blev rådgivare till Syngman Rhee och hjälpte denne att planera den amerikanska invasionen i Korea och hoppades kunna marschera tillbaka till Kina med amerikanska trupper, pastor Alfred Bonnigue, föreståndare för Tientsinsektionen av ”Jesu Sällskap” och två katolska munkar Henrius Pollet och Ludov Watine. De tre sistnämnda arresterades i Tientsin i mars 1951 för spionage. Enligt en kungörelse från Säkerhetsbyrån hade trion under täckmantel av sin verksamhet vid Tientsins handelshögskola regelbundet lämnat hemliga militära och politiska informationer till den amerikanska underrättelsetjänsten (S.S.U.) med hjälp av en amerikansk arméradio som man fann fastskruvad på baksidan av en lucka i golvet i Bonnigues lägenhet. Bonnigue var prorektor vid Högskolan, fader Pollet var dekanus vid teknologiska fakulteten och fader Watine dekanus vid handelsfakulteten. De tre prästerna tillhörde ett spionnäte som sprängdes i Tientsin, där det fanns välkända vitryska, nazist- och japanska spioner, som smugglats in i staden av amerikanerna strax före stadens befrielse. (S.S.U., Strategic Service Unit, är efterträdare till O.S.S., Office of Strategic Services, och är den centrala organisationen för amerikaspionaget i Kina.) Utan tvivel kommer flera sådana fall i ljuset allt eftersom den kinesiska säkerhetstjänsten rensar upp det väldiga spionnät som skapats av amerikanerna och Kuomintang för att fortsätta deras arbete sedan de flytt från fastlandet.

Ett annat slag av kriminell missionärsverksamhet upptäcktes när P.R.A.C. (the People's Relief Administration Committee, Folkets hjälpadministration) började överta missionärsledda barnhem. De otäckaste avslöjandena gjordes vid Den obefläckade avelsens mission, som var knuten till ett kanadensiskt kloster i Canton. Det var ett extremt exempel på det slags förhållanden som upptäcktes i ett dussintal andra katolska barnhem som inte var bättre än slakthus. En Hsinhuakorrespondent som följde med P.R.A.C.-avdelningen till barnhemmet i Canton beskrev vad han såg på följande sätt:

”Vi fann bara omkring femtio barn kvar – en liten rest av alla dem som tidigare vandrat till graven. De befann sig i ett ohyggligt utmärglat tillstånd, de var sjuka, knotiga och genomskinliga. Av tio barn var sju eller åtta sjuka. En gammal kvinna släppte hastigt ner moskitnätet över två sängar och sade att de bägge barnen var allvarligt sjuka. Då vi såg efter fann vi att barnen var döda. Barnens sängar var torftiga och nersmutsade. Smutsiga, sönderrivna arméfiltar var de enda sängkläderna. En del av barnen var inlåsta i särskilda rum. Maten var rutten och stank. En bonde med självaktning skulle inte ha gett den till sina djur ...”

Den officiella rapporten som publicerades av P.R.A.C. konstaterade: ”Från januari 1950 till februari 1951 tog detta barnhem emot 2.251 barn men bara fyrtioåtta barn under två år fanns kvar den 5 mars då barnhemmet övertogs. Det innebär en dödlighet på 97,8 %. Hur många som dött under barnhemmets femtonåriga existens fanns inga möjligheter att komma till klarhet över. Barnhemmets förestånderska, Antoinette Couvrette, som endast kände till några siffror från senare år, sade att mer än 4.000 hade dött under de senaste två åren.

Allt som allt hittades tre gravar. När luckan till den som fortfarande användes öppnades fann man små kroppar virade i säckar som kastats dit huller om buller. De två andra gravarna var redan fulla och hade förseglats.

Nunnorna hade en fruktansvärd vana att placera småbarnen i en kall, fuktig källare efter intagningen. Om de genomlevde detta prov efter tolv eller tjugofyra timmar döptes de och blev formellt intagna. Många tog denna snabba genväg till graven.

Barnhemmets reglemente bestämde att barnens föräldrar eller släktingar skulle underteckna en skrivelse som var så avfattad att barnhemmet inte var ansvarigt för något barns död efter intagningen. Tidigare kunde barnens föräldrar aldrig få reda på varför barnen dött. Nunnorna brukade svara att det var 'Guds vilja'. De äldre barnen fick lära sig att alla människor är syndiga och måste leva i försakelse och att de som dött och kastats i gravarna hade kommit till himlen ... Barnens rum var smutsiga, fuktiga, utan belysning och nersölade. Maten var absolut otillräcklig, även enligt de lägst ställda fordringar. Alla barn var klädda i trasor som var alldeles otillräckliga för att skydda mot fukt och kyla.

En undersökning av de fyrtioåtta överlevande barnen gjordes av två läkare i hjälpkommittén, Li Feng och Chang Chienshuan, sedan barnhemmet övertagits. De flesta av de tjugonio sjuka barnen hade lunginflammation. Löss krälade på deras kroppar och de hade sår på underkroppen på grund av att blöjorna sällan bytts. Även de mest elementära hygieniska regler hade försummats. Det fanns bara en enda nappflaska som gick runt och sjuka spädbarn avskildes inte från de andra varigenom epidemiernas spridning påskyndades ...

Alla tunga sysslor i barnhemmet utfördes av de äldre barnen. De ställdes ofta upp och fick stryk av nunnorna. Lucie Chen, en tjugotreårig flicka, sade att de yngre flickorna också fick stryk och att en treårig flicka, Fang Hsuan, hade dött av misshandeln.”

Sedan de överlevandes förtroende vunnits berättade några av de äldre flickorna otroliga historier om en sadism som bara kunde vara produkten av ett förvridet själsliv. En tretton års flicka, Nancy Tam, visade förhårdnade ärr på armarna där hon bränts med glödande järn. ”Vi kunde inte skrika högt”, sade hon, ”för ju högre vi skrek ju mer blev vi slagna.” Andra flickor fick sina fingrar brända över ljuslågor därför att de rotat i avskrädestunnorna efter mat. Maria Cheong beskrev hur man slitit i henne och slagit henne tills hon blev medvetslös. Sedan man hållt kallt vatten över henne blev hon inlåst i en källarskrubb. På natten blev hon nästan ihjälskrämd av nunnor med svarta dok över huvudena, som skrek och dansade framför henne för att personifiera djävulen vars namn så ofta användes för att skrämja barnen. En annan flicka som hade somnat med en sko på, tvingades dricka något slags brygd på skon. En av de äldre överlevande var en tjuugoårig flicka, Leong Mang-chin, som hade varit tretton år i barnhemmet. Att hon överlevde berodde antagligen på att hon var sju år när hon blev intagen. I dag ser hon ut som om hon bara var tretton. Hon fick arbeta från tidigt på morgonen till sent på kvällen. Hennes viktigaste sysslor var att begrava andra barn, hugga ved, arbeta i jordbruket och skura.

En tidigare dödgrävare vid barnhemmet, gamle Liao Shen, sade att under en månad hade han begravt 600 barn i en av gravarna, dit han slängt två bördor om dagen. Av de tjugonio sjuka och döende spädbarnen som P.R.A.C. fann när den övertog hemmet kunde bara nitton räddas. Fotografier som påminde om Buchenwald och Auschwitz och visade en massa vanställda kroppar och lämningar av halmmattor i en av gravarna och en korg full av små kroppar, som just skulle tippas i graven när P.R.A.C. kom till klostret, publicerades i tidningar över hela Kina jämte intervjuer med dussintals mödrar som hade förlorat sina barn i barnhemmet. I ett mindre barnhem tillhörigt Det heliga hjärtats orden i Nanking hade från januari 1948 till april 1951 omkring 550 barn intagits, varav 472 dog. Av de 78 överlevande led alla av svår undernäring, tjuoen hade tuberkulos och trettiotre hudsjukdomar. Liksom i Canton upptäcktes det vid gravöppningen att inte alla hade varit döda vid begravningen.

I två amerikanska katolska barnhem i Wuchang nära Hankow hade över 40.000 barn dött på tjuugo år. Man fann kopior av rapporter från nunnorna i vilka de summerade de tjuugo årens erfarenheter och tackade Gud för att ”så många små själar hade stigit upp till paradiset”.

Man har svårt att fatta att sådana gräsligheter kunnat begås i den kristna barmhärtighetens namn, men nunnorna kunde inte förneka det fruktansvärda bevismaterial som fanns runt omkring dem. Deras huvudförsvar, som de mumlade fram, var att de var intresserade av själar men inte av kroppar. Den första teorin var att nunnorna avsiktligt låtit barnen dö av samma skäl som sydkoreanerna framförde när de försökte rättfärdiga sina avrättningar av skaror av nordkoreanska barn – nämligen att de ville hindra dem från att växa upp till kommunister. Men undersökningar har visat att dödligheten var praktiskt taget densamma strax före befrielsen som under den japanska ockupationen. Nunnorna liksom prästerna med deras omvändelser på avrättningsplatserna tycktes bara vara intresserade av att få fram så vackra siffror som möjligt på ”räddade” själar. Kroppsliga lidanden, till och med hos värnlösa barn, ryckte man på axlarna åt – det var ”Guds vilja”.

Avslöjandena i barnhemmen påskyndade övertagandet av alla sådana utlandskontrollerade organisationer. Allt som allt fanns det 473 ”barmhärtighets”-inrättningar med sammanlagt 33.000 barn, gamla, blinda, spetälska och sjuka. (Om man betänker hur mycket pengar som strömmade in från hela världen för att underhålla endast 33.000 halvsvaltande människor, som måste arbeta för sitt uppehälle, förstår man klart att missionärerna kunde leva ett hyperluxuöst liv.) Fantastiska förhållanden som kunde ge material till en det tjugonde århundradets Charles Dickens avslöjades. I ett katolskt ålderdomshem för män i Shihchiachuang, en järnvägsknut söder om Peking, var de stackars internerna förbjudna att tala med varandra, utom en timme om dagen då de föstes in i ett litet rum och fick öppna munnen. Under dygnets övriga tjugotre timmar var de underkastade en påtvingad tystnadsbotgöring. Vid alla protestantiska och katolska barnhem arbetade barnen från tio till sexton timmar om dagen, med början vid sex års ålder. Det huvudsakliga arbetet bestod av vävning, sömnad och broderi men de äldre barnen utförde all matlagning och allt hushålls- och trädgårdsarbete dessutom. I ett barnhem i Nanking måste föräldrar betala fem piculs¹ ris för att få sina barn intagna, samma barn såldes sedan för fem piculs till föräldrar som ville adoptera dem. (Naturligtvis hade de under mellantiden blivit kristna barn.) En del av dem som såldes blev utan tvekan barnslavar. I många fall var barnen analfabeter men kunde läsa upp hela kapitel av bibeln utantill. I de flesta barnhemmen var det förbjudet för föräldrarna att se sina barn när de väl lämnat dem. På sin höjd fick de besöka dem en timme i månaden. Ett kontrakt undertecknades vari föräldrarna avstod från alla rättigheter till barnen, och barnen uppfostrades till att tro att deras föräldrar var ”hedningar” som var utestängda från paradiset. Man träffade på ”barn” på tjugo år och äldre som aldrig sett en normal man eller kvinna, som aldrig hade varit utanför barnhemmens och klostrets höga murar. Dag efter dag, år efter år trummade man i dem att livet var syndigt och att livets enda mål var att dö och komma till paradiset.

I praktiskt taget inga fall var den mat som internerna fick tillräcklig för att upprätthålla ett normalt mänskligt liv. Barnen såg hälften så gamla ut som de var, många av dem var såväl mentalt som fysiskt efterblivna. A andra sidan levde den utländska personalen i stort överflöd. När P.R.A.C. kom till barnhemmet i Canton var kylskåpet fullt av amerikanska konserver och de kanadensiska nunnorna var feta som suggor. Vid ett barnhem i Peking som jag besökte hade man en ko som barnen mjölkade, men mjölken och smöret hade gått till den amerikanska förestånderskan och hennes make, barnen fick en hirskaka om dagen och då och då litet kokta grönsaker. De fick aldrig mat tillagad i olja, för att inte tala om mjölk eller smör. Vid ett barnhem i Wuhan trodde en dödgrävare att han sannolikt begravt åttio barn efter befrielsen. Han förde P.R.A.C.-personalen till graven och de hittade över hundra kroppar. En del var

¹ Picul: 1331/a pounds; 1 pound: 0,453 kg.

begravda i amerikanska matvarukartonger, andra hade virats i papper. Vid Cannon-barnhemmet, som ursprungligen startats som ett privat geschäft av en amerikansk kvinna, Rae Lemay, men senare understöddes av amerikanska Kristuskyrkan, berättade barnen för mig hur ”mor”, som Rae Lemay insisterade på att kallas, hade slagit dem fruktansvärt. En sextonårig flicka som hjälpte till att städa sin väninnas rum hade skämtsamt sagt: ”Vi måste tjäna folket nu.” ”Modern” hade hört det och tolkade yttrandet som ”kommunistiskt”. Flickan tvingades ta av sig naken och krypa omkring på alla fyra medan ”modern” slog henne obarmhärtigt med ett bamburör. Två andra flickor från Cannonbarnhemmet, som förförts av Lemays kinesiske make, hade förts till Tientsin av denne och inte hörts av senare.

Detta barnhem drivs nu i P.R.A.C:s regi och ”modern” är i säkerhet i Amerika. Som tur var för henne dröjde det flera veckor efter övertagandet innan barnen hade fått förtroende för den nya personalen och vågade tala ut om det förflutna. Om Lemay och hennes man hade varit kvar i Kina fortfarande skulle de ha anklagats för åtminstone ett mord, på en flicka som pryglats ihjäl.

Man skulle inte bli förvånad om det kinesiska folket efter allt vad det fått utstå av kristna missionärer kastade ut dem allesamman och övergav den kristna tron. Men det är inte förhållandet. Regeringens inställning är att det skall råda fullständig religionsfrihet och att missionärer som enbart ägnar sig åt religiösa ting kan fortsätta sitt arbete. De kinesiska kristna är garanterade samma rättigheter att utöva och propagera sin religion som alla andra sekter. Men regeringen håller styvt på att kyrkorna skall vara nationella kyrkor utan understöd utifrån, och att barmhärtighetsorganisationer måste finansieras och ledas av staten. De yrkar på att det religiösa livet skall rensas från utländska imperialistiska inflytanden. Religionen måste återgå till att bli religion och inte längre vara ett instrument för imperialistisk aggression.

De kinesiska kristna började entusiastiskt en uppreisning och körde iväg sådana element som Price och de Kuomintanghejdukar han placerat i en del ledande ställningar i kyrkan. Många av de kristna ledarna hade själva fallit offer för Prices verksamhet. Vid ett möte i Shanghai den 1 juni 1951 tog den metodistiske biskopen Z. C. Kiang, generalsekreteraren i de kristna kyrkornas råd dr H. H. Tsui, ledaren för de kinesiska kristna dr Y. T. Wu och många andra ledande kristna, varibland många biskopar och präster, avstånd från Prices och några andra utländska missionärers kriminella verksamhet och krävde att de straffades.

När uppreisningen är klar kommer de kristna ledarna att få frihet att utföra sitt arbete på basis av gamle Kublai Khans rimliga förutsättning, ”de får med sanna och rättrådiga argument bevisa att den tro som bekännes av de kristna är överlägsen och grundad på mer evident sanning än andra religioner ...” Så länge de håller sig till sanna och rimliga argument och inte predikar sin tro genom kanonbåtar och atombomber kommer de inte att få anledning att frukta inblandning i sin verksamhet.

14. Sovjetimperialism i Kina?

Då det sovjetisk-kinesiska vänskaps-, allians- och ömsesidiga hjälpavtalet undertecknades den 14 februari 1950 yttrade Sovjetunionens utrikesminister Vysjinskij att detta fördrag ”fogade en ny märklig sida” till de sovjetisk-kinesiska förbindelsernas historia. Västmakterna som under veckor före undertecknandet hade spritt de vildaste rykten om Sovjets ”krav” på Kina, måste göra en helomvändning och tala om seger för kineserna, om ”koncessioner” som avtvingats Sovjetunionen och om hemliga klausuler. Fördraget analyserades med mikroskopisk noggrannhet och eftersom ingenting i det motsvarade de tidigare profetiorna så matade

mandarinerna i amerikanska och engelska utrikesdepartementen offentligheten med oklara antydningar om hemliga protokoll och försökte trösta sig själva och lura allmänna opinionen med tanken att ordförande Mao ändå slutligen skulle visa sig vara en Tito.

Det var omöjligt för någon expert i utrikesdepartementen i västmakterna eller någon utrikeskorrespondent i den kapitalistiska pressen att på ett intelligent sätt analysera och kommentera detta fördrag, därför att i hela den diplomatiska historien något sådant fördrag aldrig tidigare slutits. Vana som de var vid kanonbåts-, dollar- eller atombombsdiplomati, vid fördrag som alltid återspeglade växelspelet mellan maktpolitik och monopolisters och imperialisters intressen, var det omöjligt för de vise männen i Vita huset och Whitehall att förstå och tolka ett fördrag som enbart var dikterat av de fredliga behoven hos folken i två stora länder. Ässen i de amerikanska och engelska utrikesdepartementen är ur stånd att förstå kamratskapet mellan arbetare och deras solidaritet under strejker. Hur skulle de då kunna förstå kamratskap på en högre nivå? Ett sådant fördrag som det sovjetisk-kinesiska låg utanför deras erfarenhet och fattningsförmåga.

Trots den väldiga skillnaden mellan deras militära och ekonomiska styrka, trots skillnaden i utvecklingsnivå, möttes Kina och Sovjetunionen som två likställda grannar och gjorde upp sina affärer på ett sätt som skulle ge maximala fördelar åt bägge och som inte invercade menligt på något annat lands legitima intressen. Detta fördrag markerade en revolutionär förändring i relationerna mellan stormakter. Det var ett mönster för det slag av relationer som är möjliga när regeringarna representerar hela folkets intressen och inte en klick storkapitalisters.

Men det nya sovjetisk-kinesiska fördraget följde ett mönster som utbildats under sovjetmaktens första dagar. En av den unga sovjetstatens första handlingar 1917 var att tillkännage upphävandet av alla imperialistiska koncessioner som påtvingats Kina och andra länder av tsarregimen. Sovjetstaten ådrog sig imperialisternas vrede och hat när den frivilligt avstod från exterritorialrättigheter, Boxarskadestånd, drog tillbaka sina trupper från den ryssbyggda östkinesiska (Changchun-) järnvägen, gav Kina hälften av dess ledning och erbjöd Kina diplomatiska relationer baserade på fullständig likställdhet. En överenskommelse som innefattade allt detta undertecknades 1924 med Mr. Wellington Koo som representerade krigsherrarnas regering i Peking. Då Sun Yat-sen försökte ena Kina och förvandla det till en demokratisk republik, fann han snart att det enda land till vilket han kunde vända sig och be om hjälp var Sovjetunionen. Sun Yat-sen var långtifrån kommunist men han gjorde ändå vänskap med Sovjetunionen och samarbete med kinesiska kommunistpartiet till två huvudpunkter på sitt program. Dr Sun ville samarbeta med västern också men bortsett från några nedlåtande klappar på axeln från liberala kretsar visade västerlandet honom kalla handen och ställde slutligen de pengar och vapen till förfogande som krossade den rörelse han startade.

Stalin sade 1925: ”Sanningen och rättvisan är helt och fullt på den kinesiska revolutionens sida. Det är därför vi sympatiserar och kommer att sympatisera med den kinesiska revolutionen i dess kamp för att befria det kinesiska folket från imperialisternas ok och för att ena Kina till en enda stat.” Det var Sovjets inställning 1925 och den har senare aldrig ändrats. Sun Yat-sen inbjöd sovjetrådgivare, veteraner från inbördeskriget, för att hjälpa till att utbilda en kader av revolutionärer. Sovjetrådgivarna yrkade på att Sun Yat-sen skulle basera sin revolution på arbetarna och bönderna och inte lita på de traditionella metoderna med allianser med krigsherrarna. Den berömda Whampoakademien bildades med sovjethjälp i Canton och en ny revolutionär armé skapades som kastade ut krigsherrarna och förde revolutionen till imperialisternas tröskel i Shanghai. Chiang Kai-shek och Chou En-lai var respektive rektor och

dekanus för denna akademi, där Kuomintang och kommunistiska studenter satt sida vid sida. Under befäl av Whampoaoofficerare stormade de revolutionära arméerna norrut 1925 och efter två år var hela södra Kina under deras kontroll. De var på god väg att ena hela Kina när Chiang Kaishek vände sig mot kommunisterna och öppnade slussarna för ytterligare tjugo års lidanden i Kina. Sun Yat-sen dog 1925. Följande år förekom intermezzon, under vilka några sovjetrådgivare mördades. Under massakrerna 1927 stormades sovjetambassaden och Sovjetunionen hemkallade sin ambassadör och gjorde därmed slut på den första fasen av de sovjetisk-kinesiska förbindelserna. Hjälpen under den perioden hade begärts av dr Sun Yat-sen och var villkorlös. Inte ens de fränaste kritikerna av Sun Yat-sen eller Sovjetunionen har påstått något annat.

De diplomatiska förbindelserna mellan de bägge länderna återupptogs inte förrän 1933, då Chiang Kai-shek följde det amerikanska exemplet och erkände Sovjetunionen. Trots Chiangs tidigare förräderi och direkta ansvar för tortyr och mord på några sovjetmedborgare gick Sovjetunionen med på utväxling av ambassadörer och stödde som bekant konsekvent Kinas sak i Nationernas förbund mot den hotande japanska aggressionen.

En månad efter utbrottet av det kinesisk-japanska kriget ingick Sovjetunionen en non-aggressions- och vänskapspakt med Kina och på Chiang Kai-sheks begäran skickades många militära rådgivare. Fram till 1939 opererade en frivillig sovjetisk luftstyrka på 500 jaktplan i Kina. Den tog gadden ur de japanska flyganfallen mot Nanking och framför allt Hankow. Efter färdigställandet av den nordvästra järnvägsförbindelsen mellan Kina och Sovjet rullade järnvägskonvojer av sovjetartilleri, ammunition och olja in i Kina vid en tidpunkt då den västerländska världen skeppade olja, järnskrot och andra vitala råmaterial till Japan och då engelsmännen skar av Burmavägen och blockerade alla transporter till Kina. Denna sovjet-hjälp gavs utan villkor, det förekom inga krav på koncessioner eller favörer som utan tvekan skulle ha kunnat erhållas, framför allt då Chiang var avskuren från västmakterna. I enighetens intresse skickades ingen sovjet-hjälp till kommunistiska Åttonde linjearmén. Hjälpsändningarna skickades till Kinas regering för att användas där de bäst behövdes mot japanerna. Även långt efter det Chiang började koncentrera sovjetvapnen mot Åttonde linjearmén och använde dem för att massakrera Nya fjärde arméns högkvarterstyrkor fortsatte sovjet-hjälpen. Det var först efter nazisternas anfall mot Sovjetunionen i juni 1941 som sändningarna till Chiang började minska. Genom att koncentrera stora truppstyrkor vid Sibiriens gränser neutraliserade Sovjetunionen en miljon man av den japanska elitarmén i Kwantung under hela kriget mellan Kina och Japan. Men varken i ord eller gärning uttryckte Chiang någon uppskattning av sovjet-hjälpen. Tvärtom räknade han med att utnyttja sovjet-hjälpen för att besegra kommunisterna och hoppades att Japan skulle besegra Sovjetunionen.

Sommaren 1942 gjorde jag en resa längs de östra Kuomintang-”fronterna” där Chiangs arméer var på full flykt undan japanerna. Det var vid tiden för den japanska offensiven in i Kiangsi och södra Chekiang från de baser de ockuperat efter Nya fjärde arméns reträtt. Det var också vid samma tid som Chiangs trupper massakrerade internerna i Shangjaos koncentrationsläger. Jag ville intervjua general Ku Chu-tung som var befälhavare för tredje militärområdet och få hans version av konflikten med Nya fjärde armén, men efter att ha jagat honom en vecka måste jag nöja mig med att tala med några av hans stabsofficerare i stället. När jag frågade dem om Nya fjärde armén och kommunisterna, hade alla ett standardsvar som naturligtvis bara var ett eko av Kuomintangspetsarnas tankar.

– Det är inte längre något problem, sade de. Japanerna kommer snart att gå till anfall mot Sibirien och bryta genom sovjetförsvaret där. Generalissimus kommer att ge Åttonde linje-

armén order att gå över Gula floden in i Manchuriet, precis som han beordrade Nya fjärde armén att gå över Yangtse. Om de går över Gula floden kommer de att krossas av japanerna. Om de vägrar lyda order kommer de att förklaras som förrädare och krossas av oss.

General Kus officerare tillade inte vad de flesta av dem tänkte: att när kommunisterna hade krossats och Sovjetunionen slagits till marken (nazistarméerna höll då på att rycka fram öster om Volga mot Stalingrad och Sovjetasien) skulle ingenting längre hindra ett kinesiskt-japanskt samarbete.¹

Dessa Kuomintangambitioner var utan tvekan kända i Moskva, men Sovjetunionen höll orubbligt sin politik att hjälpa kinesiska regeringen och inte blanda sig i inbördeskriget. Många liberaler utomlands förebrådde också Sovjetunionen för att ”sälja kommunisterna nerför floden” genom att inte pumpa in hjälp till Åttonde linjearmén som inte fick minsta del av den hjälp som sändes till Kina, som var fullständigt blockerad och samtidigt ständigt kämpade mot två tredjedelar av de japanska styrkorna i Kina. Men Sovjetunionen har att göra med stater och inte med partier. Den var under hela kriget lojal mot stormakternas allians mot axelmakterna. Sovjetunionens politik sådan den formulerats flera gånger var en politik av vänskap till det kinesiska folket, men den kunde bara underhandla med regeringen för det folk med vilket den var allierad i den gemensamma kampen.

Denna politik var också grundvalen för det fördrag som slöts med Kuomintangregeringen den 14 augusti 1945, fem dagar efter det sovjetarméerna gick till anfall mot Kwantungarmén i Manchuriet. Fördraget var nödvändigt för att reglera sovjettruppernas inmarsch på kinesiskt territorium. 1945 års fördrag beskylldes av en del människor för att vara ”förrädiskt” mot kommunisterna, andra kallade det för ”imperialistiskt”. Det var avsett att bevara den sovjetisk-kinesiska vänskapen och att garantera kinesiskt samarbete för att förhindra en återuppståndelse av den japanska militarismen. Det stadgade fortsatt militär och ekonomisk hjälp till Kina, sovjetockupation av flottbasen i Port Arthur, vissa hamnlättnader i Dairen och gemensam skötsel av Changchunjärnvägen, som går från Sovjetgränsen till Dairen. Port Arthur och Dairen var naturligtvis nödvändiga för att fullfölja kriget mot Japan på fastlandet, och efter Japans nederlag skulle järnvägen och hamnarna utgöra huvudkommunikationslinjen för Sovjets ockupationstrupper i Japan. Det överenskoms att Port Arthur och järnvägen skulle återlämnas till Kina efter trettio år. För att förhindra att sovjetarmén lastade av förråd till kommunistarméerna i Nordkina infördes på kinesernas begäran en klausul om att militära förråd som transporterades på Changchunjärnvägen måste lastas i förseglade vagnar. Kinas jurisdiktion över Manchuriet erkändes.

Detta var ett renhårigt fördrag. Om Sovjetunionen hade varit en imperialistisk makt skulle den säkert ha lagt beslag på Manchuriet då den bäst utrustade och utbildade japanska armén föll samman under hammarslagen från Sovjets Fjärran östernarmé och hela provinsen snart befriades. Chiang var uppenbarligen rädd för att Sovjetunionen skulle spela det gamla imperialistiska spelet och när japanerna var besegrade började han hojta att sovjettrupperna skulle lämna landet. Men de hade inte väl börjat ge sig av förrän han begärde att de skulle stanna tills Kuomintangtrupperna kunde inta deras plats. Chiang gick till och med så långt att han begärde att sovjettrupperna skulle samarbeta med japaner och marionettregeringen (som han hade längre söderut) och avvärpa kommunistiska gerillastyrkor. Detta vägrade naturligtvis den sovjetiske befälhavaren att göra, men sovjettrupperna väntade så länge att de

¹ Jag rapporterade denna inställning på sin tid och även i min bok ”Democracy with a Tommy-gun”, F. W. Cheshire, Melbourne, 1946.

överlämnade de viktigaste städerna till Chiangs trupper när de anlände i amerikanska armétransportplan.

Pakten 1945 var ett bättre fördrag än Kina någonsin slutit, det var ett fördrag mellan stater som underhandlat på jämställd fot. Men 1950 års fördrag var en pakt mellan vänner som litade på varandra och avspeglade hur en fientlig, intrigerande Kuomintangregering ersatts av en folkregering. Den 27 januari rapporterade United Press från Washington att ”enligt säker källa” (en synonym för amerikanska utrikesdepartementet) hade en sovjetisk-kinesisk överenskommelse uppnåtts i Moskva och Charbin, enligt vilken sovjettrupper skulle stationeras i Manchuriet, en sovjetisk överbefälhavare för de kinesiska trupperna utnämnas, två kinesiska provinser inkorporeras i Korea och kinesiska kommunister få retirera till Sovjetunionen via Nordkorea. Historien var hållen i en diplomatisk stjärnreporters pompösa ton och är ett lysande exempel på utrikesdepartementets omdömeslöshet och sanningsenligheten hos dess lakejer i telegrambyråerna. Den huvudlösa delen av pressen innehöll dessutom sensationella uppgifter om att Mao Tse-tung hölls i husarrest i Moskva och slutligen under pistolhot tvingats underteckna ett fördrag i vilket hela Manchuriet överlämnades och miljoner kineser ställdes till förfogande för kuliarbeten och dussintals liknande löjeväckande hetslögnar. Det amerikanska utrikesdepartementet och pressen fick ett fruktansvärt bakslag när det nya fördragets innehåll publicerades.

I ingressen till fördraget försäkrades ländernas intresse av att bibehålla Mongoliska folkrepublikens oberoende och tillkännagavs att Sovjetunionen gratis skulle överlämna egendom som förvärvats av japanska ägare i Manchuriet och sovjetegendom i den tidigare militära förläggningen i Peking. Fördraget förpliktade bägge parterna att ömsesidigt hjälpa varandra i händelse Japan eller någon annan makt som var förbunden eller allierad med Japan gick till aggression mot någon av signatärmakterna – en klausul som MacArthur och andra tycks ha förbisett när de för den amerikanska kongressen framhöll att industristäder i Kina kunde bombas utan att man riskerade krig med Sovjetunionen.

Beträffande Changchunjärnvägen (som byggdes i början på 1900-talet av Tsarrysland. Det var överenskommet att den skulle bli kinesisk egendom åttio år efter färdigställandet och att Tsarrysland skulle ha rätt att garnisonera trupper, exploatera gruvor och ha fullständig militär och politisk kontroll över linjens båda sidor) gick Sovjetunionen med på att återställa den utan kostnader till Kina då det japanska fredsfördraget var klart eller senast 1952. Under mellantiden skulle den förvaltas av ett sovjetisk-kinesiskt bolag med kinesiska och sovjetiska tjänstemän alternativt som kontrollorganets chefer. Port Arthur skulle också återlämnas vid utgången av 1952 eller då fredsfördraget med Japan slöts. Den civila förvaltningen skulle omedelbart överlämnas till Kinesiska folkrepubliken och en förenad sovjetisk-kinesisk militärkommission skulle förvalta flottbasen. Endast i händelse av aggression från Japan eller dess allierade skulle basen användas gemensamt och då endast på den kinesiska regeringens uttryckliga begäran. I Dairen skulle civilförvaltningen omedelbart övertas av Kinesiska folkrepubliken och all egendom som ägdes eller arrenderades av sovjetstyrkorna skulle överlämnas till de kinesiska myndigheterna. Dairens framtida status skulle tas upp sedan fredsfördraget med Japan undertecknats.

I sanning en säregen imperialism! Den starkare fördragsslutande parten avstår frivilligt från rättigheter som den förvärvat genom ett fem år tidigare slutet fördrag. Man behöver bara jämföra med de imperialistiska staternas gradvisa uppslukande av Kina under 1800-talet, eller med Amerikas slukande av koncessioner med ensamrätt för varje nytt lån som beviljades Chiang Kai-shek under inbördeskriget, eller med ”utbytet” av engelska baser i Västindien mot

femtio skröpliga jagare, till och med under Rooseveltepoken, eller med Amerikas kvarhållande av baser som användes under andra världskriget och beslagttagande av nya baser över hela världen sedan dess, för att kunna bedöma Sovjet-”imperialismens” kvalitet. Fördraget är så formulerat att Sovjets beväpnade styrkor under inga förevändningar kan bege sig in i Kinesiska folkrepubliken utan uttrycklig inbjudan från Folkregeringen. Det finns inga klausuler som ger den ena makten automatisk rätt att ockupera den andras territorium, vilket alltid förekommer i fördrag som de imperialistiska makterna sluter med sina offer. Till exempel sådana klausuler som nu påtvingas Japan av USA. Changchunjärnvägen med dess korta avstånd till Dairens isfria hamn är för Sovjetunionen vad Panamakanalen är för Amerika eller Suez för Storbritannien, men inga koncessioner har avtvingats kineserna i motsats till Panamas och Egyptens regeringar. Tvärtom har järnvägen överlämnats utan kompensation.

Men hur står det till med den ekonomiska imperialismen som kan vara nästan lika outhärdlig som den politiska?

En separatöverenskommelse om ekonomiska förbindelser avslutades. Den stadgade att Kina skulle få en kredit på 300 miljoner dollar, vilka ”med hänsyn till den extrema skadegörelsen i Kina genom de långvariga fientligheterna” skulle löpa med den låga räntan av en procent per år. Krediten skulle fördelas över fem år och användas som betalning för leveranser av ”utrustning för elektriska kraftstationer, metallurgiska och mekaniska verkstäder, utrustning för gruvor och kol- och järnmalmsproduktion, järnvägs- och annan transportmateriel, räls och annan materiel för återupprättandet och utvecklingen av Kinas nationella ekonomi”. Priserna skulle hållas i paritet med de härskande världsmarknadspriserna. Återbetalningen skulle spridas ut över tio år och börja den 31 december 1954 och skulle ske i form av te, guld, amerikanska dollar och råvaror. Priserna på te och råvaror skulle baseras på världsmarknadspriserna. Räntorna skulle beräknas halvårsvis på den uttagna krediten.

Detta är ekonomisk imperialism med omvända förtecken. Imperialismen kväver den lokala industrin, håller tillbaka industrialiseringen och förvandlar kolonin till en källa för billiga råvaror och gör den till en dumpingmarknad för den imperialistiska makten. Lån mot höga räntor tvingas på offret och betalningen för dessa lån utkräves i råvaror. Utländsk kontroll av den kinesiska tullen, det engelska och tsarryska monopolet på järnvägsbyggen och Boxar-skadeståndet är goda exempel på detta. Genom att tillåta en maximal tull på endast fem procent på importen kvävde imperialisterna den kinesiska industrin i sin linda. Engelska textilier dumpades i Kina liksom alla slags amerikanska konsumtionsartiklar. Amerika hade monopol på inköp av kinesisk wolfram och tungolja, manchurisk kol skeppades till Japan o. s. v. Allt detta är klara exempel på imperialistisk ekonomisk politik. Mellan en imperialistisk makt och en koloni förekommer inga handelsavtal.

Råvarorna lägger man antingen beslag på vid källan, som fallet är med oljan i Mellersta östern, varvid man betalar en liten royalty för att hålla marionettregeringar eller arabiska schejker lugna, eller köps de till priser som bestäms av köparen. Varor dumpas till priser som sättes av säljaren. Råvaror för miljoner dollar mjölkades ur Kina varje år som räntebetalningar för västerländska kapitalinvesteringar och som kostnader för talrika imperialistiska aggressionshandlingar som alla måste betalas av Kina.

Det sovjetisk-kinesiska handelsavtalet ställer köpare och säljare på jämställd fot. Sovjetunionen är införstådd med Kinas industrialisering i stället för att försöka försena den. Den tillhandahåller maskinproducerande maskiner, stora elektriska generatorer för att utveckla industrin, gruvutrustning för att modernisera gruvorna och öka kolproduktionen – kolet skall inte exporteras till Sovjetunionen utan användas i Kinas egna industrier – mekaniska verk-

städer för att bygga upp tungindustrin och tekniker som kan installera dem och utbilda kinesiska ingenjörer. Sovjet tillhandahåller järnvägsutrustning – inte för att användas endast vid järnvägar som tjänar Sovjets intressen utan där den bäst behövs för Kinas ekonomiska liv. De första rälsleveranserna gick inte till reparation av det förstörda dubbelspåret på Chang-chunjärnvägen utan för att få Peking–Canton-linjen i trafik. Den första nya linjen som skall byggas i Kinesiska folkrepubliken går inte till Sovjetunionen utan från Chekiang till Chengtu i det rika sydväst, där den bäst behövs. Kina dignar inte under en ruinerande skuld med höga räntor utan har fått kredit som lätt kan betalas tillbaka på tio år genom normala handelsförbindelser.

Mr. Acheson som en månad före avtalets undertecknande hade sagt att Sovjetunionen höll på att ”avskilja delar av norra Kina från Kina och ansluta dem till Sovjetunionen” måste dölja sin förvirring genom dunkelt tal om att ”världen känner inte till hela historien om detta avtal” och prata om hemliga avtal. Det amerikanska utrikesdepartementets propagandaavdelning sände en radiokommentar vari man jämförde avtalet med ett isberg ”varav de betydelsefulla sju åttiondelarna fortfarande är dolda i djupen. Resten kan bestå av så föga substantiella ting som vaga ord och tysta förbehåll som endast inregistrerats av Kremles tysta murar”. Om Acheson och hans pressagenter syftade på den anda i vilken fördraget skulle genomföras, har deras onda profetior totalt desavouerats.

Fem veckor efter det avtalet undertecknats ständes ett samfällt ”Vad var det jag sa!” upp i Washington då det kungjordes att Kina och Sovjetunionen höll på att bilda gemensamma bolag som skulle ha hand om den civila flygtrafiken mellan Kina och Sovjet, och som skulle söka efter och utveckla olje- och metallfyndigheter i provinsen Sinkiang. Sovjetunionen anklagades för att ha övertagit Sinkiang och börjat kontrollera ”varje fas av Kinas ekonomiska liv”. Amerika försökte vid den tiden fortfarande skapa en marionettstat i Sinkiang, sökte få den hastigt erkänd i FN och finna på en ursäkt för en väpnad intervention där. Det var orsaken till det vrål som ständes upp över dessa bolag. I själva verket är de på alla sätt fördelaktiga för Kina och gör det möjligt för Folkregeringen att använda sig av sovjetteknik och sovjetmateriel för att utveckla fyndigheter som annars skulle ha legat oexploaterade under lång tid. Det finns några slående skillnader mellan dessa bolag och liknande i imperialistisk regi.

Bolagen är grundade på basis av lika rättigheter. De är inga sovjetkoncessioner i Kina. Bägge parterna delar lika kostnaderna för startandet och skötseln av dessa bolag, och produktionen liksom förtjänsterna delas också lika. Kina bidrar med jord och en del av arbetskraften, Sovjetunionen med utrustning, det tekniska kunnandet och en del av arbetskraften. Ledningen är gemensam. Under de första tre åren kommer ordföranden i bolagsstyrelsen att vara kines, verkställande direktören sovjetmedborgare, vice verkst. direktören kines och så vidare neråt. Under den andra treårsperioden kommer posterna att omkastas och byte kommer att äga rum vart tredje år under avtalets trettioåriga giltighetstid. Hälften av de anställda kommer att vara kineser, den andra hälften sovjetmedborgare. Ett sådant arrangemang är utan motstycke i den kapitalistiska världen. Man kan bara kasta ett öga på AngloIranian Oil Company för att se hur sådana saker ordnas mellan imperialisterna och till och med halvkoloniala länder. Mellan 1905 och 1932 var nettoprofiterna 171 miljoner pund sterling. Den iranska regeringen fick 11 miljoner pund (omkring 6 procent) i royalties. Ledningen var naturligtvis helt engelsk. Med engelska krigsfartyg stationerade i Persiska viken, som gjorde iranska regeringen mörare, undertecknades ett nytt avtal 1933 enligt vilket Iran fick 4 procent royalties. Den iranska regeringen har inget att säga till om i bolagets affärer. Anglo-Iranian Oil Company är en stat i staten. Det sysselsatte mer än hälften av landets alla industriarbetare under sådana

arbetsförhållanden att till och med en undersökningskommission från Internationella arbetsbyrån 1951 var tvungen att trots sin partiska inställning påpeka arbetarnas elände och deras fullkomliga avsaknad av fackföreningsrättigheter. Det var enbart folkets enträgna krav att oljekällorna skulle nationaliseras och engelsk-amerikansk rivalitet om oljan i Mellersta östern som kom engelsmännen att i elfte timmen erbjuda högre royalties för att försöka avvärja nationaliseringsshotet.

Det sovjetisk-kinesiska förenade civila flygbolaget utformades på liknande basis som Sinkiangbolagen, med lika del i förvaltning, utgifter och förtjänster. Avtalet är i detta fall bara tioårigt och är helt olika de ensamrättigheter Chiang Kai-shek gav Amerika att driva civila flyglinjer i Kina. Liknande blandade bolag finns i folkdemokratierna och Tyska demokratiska republiken. Västmakterna kallar dem helt konsekvent för ”imperialistiska” men de är i själva verket kortsiktiga metoder varigenom dessa länders ekonomi kan utvecklas på kortaste möjliga tid trots bristen på industriell utrustning och teknik.

Bläcket hade knappast torkat på det nya avtalet förrän de första leveranserna av tung materiel rullade mot Kina. Mycket av denna utrustning var tillverkad i Sovjetunionens nya industriområde i Sibirien. Ett hundra traktorer varav några var väldiga 80-hästares och fyra hundra andra tunga jordbruksmaskiner anlände sex veckor efter avtalets undertecknande och strax efteråt började utrustning för kraftstationer och annan materiel för tungindustrin komma fram. Samtidigt anlände sovjet-specialister som uppförde sig så som inga andra utländska rådgivare uppfört sig i Kina. De begärde inte speciell inkvartering eller betalning och privilegier som tidigare engelska och amerikanska specialister begärt. De ville ha samma betalning och arbetsförhållanden som motsvarande kinesiska specialister hade. De kavlade upp skjortärmarna och yrkade på att få göra de hårdaste och besvärligaste jobben själva. De satt inte bara på kontoren över sina blåkopior och kommenderade. De var där oljan och smutsen fanns och övervakade och assisterade personligen varje arbetsfas. De visade sig snart vara mästare i improvisation inte bara då det gällde att installera nya anläggningar utan också i att lappa ihop gamla kinesiska anläggningar som amerikautbildade kinesiska ingenjörer trodde måst skrotas ner.

En kinesisk ingenjör som arbetat i en fabrik som amerikanska rådgivare besökt sade: ”Man trodde att de var försäljare i stället för ingenjörer. När de gick runt sade de hela tiden: den här avdelningen måste läggas ner och maskinerna ersättas med nya, den här måste moderniseras. Till och med maskiner som hade arbetat utmärkt måste skrotas ner. Man kunde praktiskt taget se hur mycket provision de skulle förtjäna på varje sak. Naturligtvis skulle allt importeras från USA. Sovjetingenjörerna arbetar precis tvärtom. De räknar alltid ut hur något kan sparas och repareras utan förlust i tid eller effektivitet.” Varje fabrik eller anläggning där sovjet-specialisterna arbetat visade snabbt resultat. I Anshan, centrum för tungindustrin, ökade stålframställningen i Anshans stålverk, det största i Kina, efter några veckor med 21 procent över det bästa resultat som uppnått under japanerna. När en smältugn gick sönder arbetade sovjetingenjörerna med den i köldgrader och skar ner den beräknade reparationstiden med åtta månader. Deras enda syfte var att få den kinesiska industrin att arbeta för Kinas bästa på kortast möjliga tid. De hade inga kapitalistiska direktörer som väntade på de feta order de skulle placera. De hade inget intresse av att skapa lättvindiga karriärer för sig själva i Kina. De kom för att göra ett jobb, avsluta det så, fort som möjligt och resa hem igen. De kom som vänner och kamrater till de kinesiska arbetarna och deras arbete och personliga uppförande återspeglade denna inställning. De besökte de kinesiska arbetarklubbarna, deras barn lekte med de kinesiska barnen. De var arbetare som vann sina kinesiska kollegers respekt och

tillgivenhet genom det allvar varmed de gick till sina uppgifter. En specialist vid Taiyuans stålugnar stannade på arbetsplatsen fem dagar och nätter medan skyndsamma reparationsarbeten utfördes och arbetade upp till arton timmar om dygnet. Medan en del specialister arbetade med aktuella uppgifter utbildade andra kinesiska tekniker som skulle ersätta dem när de reste. Enbart i Dairen utbildades över 3.000 kinesiska tekniker.

En grupp på femton sovjetiska stadsplaneexperter kom till Peking för att försöka ge några tips om förbättringar i den vackra men mycket gamla staden. Ett av problemen var att installera ett nytt kloaksystem. Det dåvarande hade uppförts under Mingdynastin, 600 år tidigare. Det hade för länge sedan grott igen och utdömts av hälsovårdsmyndigheterna som värdelöst. En av sovjetexperterna tillbragte några veckor med att krypa omkring i de gamla tegelledningarna, undersökte erosionens omfattning, väggarnas tjocklek, ledningarnas kubikkapacitet i förhållande till befolkningen och andra tekniska data. Hans uppfattning var att kloaksystemet genom en del reparationsarbeten och provisoriska förbättringar kunde rensas upp och användas under åtminstone ytterligare femtio år. Han gjorde upp en detaljerad plan som accepterades. På mindre än tolv månader hade Peking ett utmärkt kloaksystem – och bondgårdarna i förorterna hade fått hundratals ton slam som samlats under århundradena och rensats ur ledningarna. Vid restaurerandet av stadens vattenförsörjning och spårvägsnät och vid planerandet av den nya bebyggelsen i stadens utkanter sparade sovjetspecialisterna genom sin erfarenhet i stadsplanering från Sovjetunionen många miljoner dollar och flera års tidsutdräkt. De stannade i nio månader och reste sedan tillbaka hem. ”De medger aldrig att något är omöjligt”, berättade en tjänsteman i Peking för mig. ”Då de tar upp något problem lägger de bara fram olika möjligheter och sina skäl för en viss lösning.”

Många av dessa experter kom långt innan det nya avtalet undertecknats. Bland dem som kom då var de specialister som bekämpade böldpesten som bröt ut varje år efter krigets slut. Innan japanerna sprängde sin anläggning för bakteriologisk krigföring nära Harbin i luften, släppte de lös en mängd råttor med böldpestinfekterade loppor. Det dröjde en tid innan böldpesten spreds och på grund av inbördeskriget tog det ännu längre tid innan några åtgärder vidtogs mot epidemin. År 1947 var det 30.000 böldpestoffer i nordost (Manchuriet) varav 22.000 dog. Aret därpå insjuknade ungefär 4.000 i sjukdomen och på senhösten 1949, då råttorna hade flytt för den attack som satts in mot dem i nordost, dök de upp i Inre Mongoliet och en ny stor epidemi hotade. En begäran om hjälp sändes till Sovjetunionen och på kvällen den 3 november, sex dagar efter telegrammets avsändande, anlände en grupp sovjetspecialister med professor Rogozin i spetsen till Peking från Moskva. En mottagning hade anordnats för dem men Rogozin viftade bort mottagningskommittén och sade att han redan blivit fördröjd två dagar av snön och att man inte hade någon tid att förlora. Han begärde att genast få tala med chefen för medicinalstyrelsen och en timme efter ankomsten var han mitt uppe i arbetet. Fyra timmar sedan han tagit in på Peking

Hotell gjorde han upp planer för att isolera det infekterade området och skisserade ett tvåveckorsprogram för att få kontroll över böldpesten genom att mobilisera alla läkare i området och Befrielsearméns sjukvårdsförband där. Sedan man skickat av telegram för att dirigera en annan sovjetrisk läkargrupp, som var på väg hem, till Inre Mongoliet satte man sig ner till den första måltiden vid midnatt. Morgonen därpå begav sig gruppen till Kalgan, huvudstaden i Inre Mongoliet. En trefaldig kamp började, det gällde att rädda dem som redan infekterats, att vaccinera alla i det infekterade området och att döda råttorna.

Rogozin och hans grupp arbetade tjugo timmar om dygnet i femton dagar. Ingen hade någonsin sett maken tidigare. De utländska läkarna begav sig till byarna, in i hyddor och tält

och satt på patienternas smutsiga sängar. De behandlade hela befolkningen, botade dem som infekterats och vaccinerade de andra. Och de skötte inte bara kommunister – såsom de utländska missionärerna endast behandlade anhängare av deras egen tro bland dem som kom bakom missionsstationens murar för behandling. Rogozins grupp behandlade hela befolkningen och utrotade fullkomligt böldpesten i Inre Mongoliet och norra Chahar på femton dagar.

I hela nordöstra Kina vaccinerade anti-epidemigrupperna under ledning av sovjetspecialister under 1949 6.500.000 personer med kolera-, tyfus- och böldpestvaccin och ytterligare 1½ miljon människor mot smittkoppor, och dödade 15 miljoner råttor (varigenom 26.000 ton spannmål som dessa råttmyriader beräknades skulle ha ätit upp räddades på köpet). Antalet böldpestsjuka reducerades 1949 till 417 varav endast åttio dog. Det anses att en dödlighet på 20 procent i böldpest är ett medicinskt rekord. Några av dem som räddades hade lungkomplikationer, vilket tidigare ansetts vara obotligt. De trettio tre sovjetspecialisterna gjorde mer under en säsons arbete än alla missionärer tillsammans utfört under alla år i Nordost. Genom att bege sig till byarna, genom att visa sig och sätta upp polikliniker och sjukstugor på bytorget och gå in i böndernas hus och mongolernas tält, genom att fylla igen råthålen och bespruta hela byar bröt sovjetspecialisterna ner urgamla vidskepelser på några veckor och gjorde befolkningen hälsomedveten. När de slutat sitt arbete rullade de ihop sina vita rockar, packade in sina sprutor och reste hem, men lämnade kvar utbildad personal och all utrustning och medicin de haft med sig plus recepten för de olika vaccinerna. Det fanns ingen tanke på betalning eller donationer till någon mission eller anslutning till en trosbekännelse. För sovjetspecialisterna var det helt naturligt att komma och arbeta och sedan åka tillbaka så fort som möjligt för att återuppta sina arbeten och forskningarna hemma.

Sovjetspecialisterna gick inte och hymlade med sitt kunnande eller försökte slå blå dunster i ögonen på de okunniga med sin vetenskap, de använde inte sin skicklighet för att vinna anhängare till en tro eller för att konkurrera med andra bekännelser för att vinna överlöpare. De tog med sig sin vetenskap ut i det fria, på gator och torg. De överlämnade dess hemligheter till folket. De levde inte som storgodsägare, som missionärerna, vilka hade särskilda ingångar till sina villor som inga kineser fick använda. De gömde inte sin vetenskap bakom höga murar med krossat glas och taggtråd på toppen. Under 100 år hade imperialisterna byggt upp en myt om att den vite mannen var överlägsen andra raser på grund av sin skicklighet, han arbetade med sin hjärna och fick övernaturlig hjälp av den kristne guden. Sovjetspecialisterna som tog av sig kavajerna och kavlade upp skjortärmarna slog sönder dessa rasdiskriminationsmurar. De var av bonde- och arbetarstam och levde på jämställd fot med kinesiska bönder och arbetare. Principen om människornas broderskap som de kristna missionärerna bekände sig till med läpparna omsattes i praktiken av sovjetspecialisterna. Benämningen ”äldre bröder” som kineserna gav dem var en exakt beskrivning av deras roll i Kina. De kom som kamrater och bröder med större erfarenhet i modern teknik, men var villiga att dela med sig av denna erfarenhet så snabbt och fylligt som möjligt. De accepterades snabbt och förtroendefullt som bröder. De förkroppsligade andan i det nya sovjetisk-kinesiska avtalet.

”Världen känner inte till allt om detta avtal”, sade Mr. Acheson. Kanske inte, därför att kapitalistpressen låtit sin järnridå gå ner för utvecklingen i Kina. Men det kinesiska folket har sett dess innehåll: generös hjälp av ”äldre bröder” utan någon som helst politisk avsikt. ”Bara tre hundra miljoner dollar!” sade Mr. Acheson. ”Och vi som lånade över tre och en halv miljard.” Det kinesiska folket går gärna med på den högre siffran som nämnts i sammanhanget, nämligen sex miljarder amerikanska dollar varav det mesta lånats efter segern över

Japan. Men hur användes de pengarna? Var är de nya broarna, fabriker eller traktorerna? Det blev kanoner, tanks, flygplan och miljoner döda kineser i ett inbördeskrig som finansierades med amerikanska lån. Då Amerika skulle hjälpa Kina hjälpte det Japan. När det skulle hjälpa till med återuppbyggnaden finansierade det inbördeskriget. Den sista amerikanska "hjälpen" till Kina har getts i form av amerikanska bomber från amerikanska plan över Shanghai, amerikanska ljudlösa pistoler i händerna på amerikautbildade hemliga agenter över hela Kina, amerikanskt flyg med amerikanska piloter som bombat kinesiska städer vid Koreagränsen, amerikanska arméer som försökt forcera den kinesiska gränsen till Korea.¹

När sovjetexperterna kom i april 1950 för att delta i administrationen av Changchunjärnvägen, sade ledaren för gruppen: "I våra instruktioner säger kamrat Stalin att vi på 2½ år skall försöka delge våra kinesiska kamrater de tekniska och administrativa kunskaper vi samlat under de trettio åren efter vår revolution." Changchunjärnvägen har nu blivit utbildningsskola för kinesiska järnvägstekniker. Då järnvägen återlämnas 1952 kommer tiotusentals kinesiska järnvägsmän att ha lärt sig den revolutionära sovjettekniken.

Och detsamma gäller alla grenar av industri och vetenskap. Det finns inga patenthemligheter mellan de bägge länderna. Blåkopior av sovjetfabriker och maskiner finns tillgängliga och kan kopieras av kineserna. Repliker av sovjetska jordbruksmaskiner tillverkas redan i Kina utan patentavgifter eller royalties. Den bästa sovjetska avelsboskapen, får och svin, har sänts till Kina för avelsändamål. De senaste fynden av Mitjurin-Lysenkoskolan beträffande växtförädling ställes omedelbart till Kinas förfogande och häpnadsväckande resultat har redan uppnåtts i bland annat bomullsodlingen.² Ingenting hålles hemligt. Allt vad Sovjetunionen har är tillgängligt för tillämpning i jätteskala. Den sovjetska vävnadsterapin som utvecklats av den världsberömda sovjetprofessorn Filatov (som utexperimenterade hornhinnetransplantationer som gjorde blinda seende) tillämpas nu i stor skala i Kina och botar magsår, ögonsjukdomar och allergiska sjukdomar som t. ex. astma, höfeber, eksem och andra.

I Förenta staterna klagar många vetenskapsmän och forskare över att varje ny utveckling till och med inom den civila medicinen nu klassificeras som "hemlig". Belöningen för en ny upptäckt i denna medicinska forskningen består i att vederbörande forskare blir skuggad av F. B. I.-agenter och att vänner och bekanta ställs under gestapouppsikt. För ett land som håller på att förbereda nya vapen i den bakteriologiska krigföringen måste nya metoder att bekämpa sjukdomar betraktas som militära hemligheter.

Beträffande Sovjetunionen, Kina och de andra folkdemokratierna är de senaste rönen i ett av dessa länder omedelbart tillgängliga i de andra. Erfarenheter från olika behandlingsmetoder delges kontinuerligt. Så utnyttjas till exempel det nya B. C. G.-antituberkulosvaccinet, som använts i stor skala i Sovjet, med utmärkta resultat på barn i Kina, där tuberkulosen har stor spridning. Resultaten av denna massanvändning är värdefulla för ytterligare förfining av vaccinet. Formlerna är varken inlåsta i vetenskapsmännens laboratorier eller instängda i krigsdepartementens arkiv. De ställs till hela folkets förfogande och överlämnas gratis till folk i

¹ Denna "hjälp" har som bekant sedan fullföljts med epidemier av pest, kolera och tyfus som amerikanerna sökt sprida i nordöstra Kina. (Öv:s anm.)

² "Genetikern" Trofim Lysenko betraktades allmänt som en charlatan bland vetenskapligt skolade genetiker redan i slutet av 1940-talet, då hans humbugvetenskap blev officiell sanning i Sovjetunionen och det krävdes av kommunister, även utanför Sovjet, att de skulle stödja dessa dumheter – de som protesterade utstöttes (i Sovjet kunde det medföra arbetsläger och t o m sluta med döden). Detta att Burchett utan några som helst förbehåll hänvisar till Lysenkoismen visar att han vid denna tid följde de ideologiska riktlinjerna från Moskva, dvs han var en rättrogen stalinist. Mer om "Lysenkoaffären", se [Michael Löwy: Stalinistisk ideologi och vetenskap – Red](#)

andra länder.

Mellan Sovjetunionen och Kina råder sådana relationer som vanligt folk har drömt om skulle bli möjliga nationerna emellan men som människorna i den kapitalistiska världen har fått inhamrade i sig är omöjliga. Sådana relationer är omöjliga i den kapitalistiska världen. De var omöjliga i den feodala världen. De är omöjliga i en värld där en grupps dominans är beroende av en rivaliserande grupps undergång, där kapitalisterna inte ens är nöjda med profitterna från det egna folkets utsugning utan söker skaffa sig rätt att exploatera andra folk och måste kollidera med rivaliserande grupper då de söker säkra dessa rättigheter. Sådana relationer är omöjliga mellan imperialistiska makter och kolonier men de är också omöjliga mellan de imperialistiska makterna själva. Man behöver bara kasta ett öga på utvecklingen av förhållandena mellan Amerika och Storbritannien under Marshallplanens era för att se hur omöjliga kamratliga relationer mellan även de närmaste allierade i den imperialistiska världen är: Amerikas nakna utpressning genom att överta kontrollen över Västerlandets zink- och svavelfyndigheter och sedan hålla inne förnödenheter som är livsviktiga för Storbritanniens tunga industri för att tvinga England att helhjärtat stödja Amerikas aggressionspolitik. Det smutsiga skådespelet med England som hotar vedergälla genom att undanhålla USA tenn och gummi, köpslåendet om amerikanskt stöd åt en aggressiv brittisk politik vid de iranska oljefälten i utbyte mot engelskt stöd för en amerikansk aggression i Fjärran östern och Amerikas gradvisa utkastande av den anglosaxiska partnern från Medelhavet.

Sådana relationer som existerar mellan Sovjetunionen och Kina är möjliga endast i folkdemokratiernas värld, där regeringarna alltid och i alla situationer representerar folket.

15. Spioner, sabotörer och banditer

Långt innan Chiang Kai-shek och hans amerikanska rådgivare kastades ut från det kinesiska fastlandet hade de gjort anstalter för en eventuell återkomst. De lämnade kvar en organisation som bokstavligt talat kunde mobilisera miljoner människor för att fortsätta inbördeskriget, däribland tiotusentals hemliga agenter utbildade i spioneri, sabotage och mord. Chiang Kai-shek hade all anledning att hoppas att det skulle bli omöjligt för Befrielsearmén att konsolidera sin seger eller för Folkregeringen att förvalta de områden som befriats. Chiang hoppades att ett ständigt underjordiskt inbördeskrig skulle skapa förhållanden som underlättade Kuomintang's återkomst. Den största koncentrationen av agenter och kontrarevolutionärer fanns naturligtvis i Kuomintang's sista fästen i södra och östra Kina, områden som hade liten erfarenhet av Befrielsearmén och som lättast kunde nås från de hundratals öar som kontrollerades av Chiang, från Hainan längs hela södra och östra kustlinjen.

När Chen Yun, medlem av Kinas kommunistiska partis politiska byrå, på 30-årsdagen av partiets bildande, den 1 juli 1951, meddelade att ungefär en miljon banditer och rester av Kuomintang's väpnade styrkor hade "förintats" och att de återstående små grupperna spridda banditer "snart skulle fullständigt utplånas" arbetade sig den västerländska pressen upp till ett nytt fradgande raseri mot Kinesiska folkrepubliken. Rubrikerna skrek om "röd terror" och om en miljon demokrater som "avrättats". Amerikanska kongressmän som aldrig varit närmare Kina än i en kinesisk restaurang i New York försäkrade kongressen att hela sydöstra Kina var i fullt uppror och att tiden var "mogen" att stödja en Kuomintanginvasion. Varje upprensning av ett nytt näste amerikanska eller Kuomintangspioner under offensiven mot hemliga agenter och kontrarevolutionärer hälsades med ursinniga vrål av dem som hade placerat ut och utbildat dessa agenter och med nya krav på krig för att "befria" Kinas förtryckta folk.

I stort sett fanns följande sex kategorier som Chiang och amerikanerna litade på skulle

fortsätta inbördeskriget och förbereda brohuvuden för en invasion. (Det fanns en sjunde kategori, en speciell allierad som amerikanerna hoppades kunna använda för egna ändamål.)

1. Rester av Kuomintangstyrkorna som passerats under striderna eller som fått direkt order att gå under jorden och fortsätta gerillakriget. En del förflyttades till grannstaterna för att tränas i underjordisk verksamhet och smög sig sedan tillbaka från Vietnam, Burma och Thailand.
2. Spioner och sabotörer utbildade i de kinesisk-amerikanska träningslägren för hemliga agenter.
3. Godsägare som fråntagits sin jord. De var naturligtvis potentiellt råmaterial till kontra-revolutionärer.
4. Stora skaror professionella banditer som i århundraden har opererat i bergstrakterna i södra och östra Kina, och piraterna i Minflodens mynning och på andra ställen längs Chekiang-, Fukien- och Kwantungkusten.
5. Gangsters och opiumhandlare, som opererade i de stora kuststäderna. De hade alltid varit anhängare av Kuomintang och ansåg sig inte ha någon framtid under en Folkregering.
6. Organiserade agenter bland de tusentals utländska missionärer som stannade kvar i Kinesiska folkrepubliken.
- (7. De speciella marionetter, som utbildats och organiserats av amerikanerna i provinsen Sinkiang. Förenta staterna ville uppenbarligen ockupera denna del av Kina som ett särskilt reservat oberoende av vem som segrade i inbördeskriget.)

De första sex kategorierna skulle kontinuerligt förstärkas och uppmuntras av agenter som sändes individuellt eller i grupper från Taiwan och landsattes med fallskärm från Taiwan-baserade flygplan. De skulle alla sammansvetsas till tre eller fyra centralt kontrollerade organisationer, till antikommunistiska ”partisaner” som Chiang och Wall Street varmt hoppades skulle bli ännu effektivare än de kommunistiska partisanerna varit. Och när allt kom omkring hade de mera pengar och bättre teknik bakom sig. Den uppenbara felkalkylen bestod ju i att man förbisåg att de kommunistiska partisanerna endast kunde existera och operera framgångsrikt därför att de hade stöd av folkets överväldigande majoritet. Chiangs ”partisaner” rekryterades från de element som gjort sig förtjänta av folkets utsläckliga hat. Den sjunde kategorin skulle kontrolleras av amerikanska diplomater och agenter i Indien och Tibet och skulle slutligen få stöd av den amerikanska majoriteten i Förenta nationerna.

Det finns ingen statistik över hur stora Kuomintangstyrkor som lämnades kvar när huvudstyrkorna krossats och Chiang flytt till Taiwan, men de måste ha gått upp till flera hundra tusen. Till och med en siffra på en miljon man är inte så stor i jämförelse med de siffror som överbefälhavaren, general Chu Teh, lämnat: 8.070.000 Kuomintangsoldater förintades under fyra års inbördeskrig och ytterligare 1.770.000 man kapitulerade eller gjorde revolt och gick över till Befrielsearmén. Termen ”förinta” hänför sig till trupper som försatts ur strid, dödat, sårats eller tillfångatagits. Man får en föreställning om hur stora styrkor som lämnats kvar när man ser hur många som gick under jorden och antingen gav sig eller arresterades i några få typiska centra. I provinsen Tsinghai greps 47.186 personer efter befrielsen, i Mukden 3.741, i Tsinan (huvudstad i Shantung) 3.039, i Tientsin 1.436, i Tsingtao 813, i Chengtu (huvudstad i Szechwan) 1.500. Dessa siffror innefattar inte dem som återvände till sina byar. De hänför sig till dem som stannade kvar i någon form av disciplinerad organisation och som Kuomintang väntade skulle utföra dess order.

Siffermässigt sett var spillrorna av Kuomintangstyrkorna sannolikt den största beväpnade kontrarevolutionära organisationen i landet efter befrielsen, men de var inte den farligaste. De hade lidit nederlag alltför ofta för att ha hög stridsmoral. Soldaterna var till största delen bönder och ville komma hem och få sin del av jordreformen. Många av officerarna var också helt desillusionerade beträffande Chiang Kai-shek och hade föga lust att fortsätta striden.

De farligaste elementen var utan tvekan de hemliga agenterna. De var utbildade och organiserade på basis av en överenskommelse mellan Chiang Kai-shek och den amerikanska regeringen från 1943, det s. k. ”Kinesisk-amerikanska speciella tekniska samarbetsavtalet”. Officiellt skulle detta vara en del av Kinas insatser i kriget mot Japan, men från första stund blev detta avtal riktat mot de kinesiska kommunisterna och Sovjetunionen. Det kunde inte vara annorlunda då den kinesiske chefen för organisationen var den ökände Tai Li, en blodtörstig usling, som ansågs vara den kinesiska motsvarigheten till nazisternas Himmler och som fram till sin död vid en flygplansolycka 1946, var den mest hatade och fruktade mannen i Kina. Amerikanerna bidrog med en personal på flera tusen man, under en konteramiral (då kapten) Miles, som skulle bemanna tio speciella träningsläger i hela Kina. Bland dem fanns 400 högkvalificerade spionexperter från den amerikanska marinens och arméns underrättelsetjänst. Enbart i Chungking fanns över 1.000 amerikaner som var sysselsatta med detta arbete och som själva utbildades för spionarbete i Kina. Under andra halvåret 1943 sattes specialskolor upp i städerna Chungking, Hengyang, Sian och sju andra städer i Fukien, Suiyuan, Kweichow och Kwangsi-provinsen. Miles och Tai Li planerade att ha utbildat 100.000 agenter vid slutet av 1945 förutom att ha tränat många av Tai Lis agenter som redan opererat i Åttonde linjearméns och Nya fjärde arméns områden. Nyrekryteringen skedde huvudsakligen bland flyktingstudenter från godsägar- och affärsmannafamiljer.

Bland lärarna fanns tre amerikanska toppagenter med F. B. I.-bakgrund, löjtnanterna Younger, Hirsch och Dewey. Eleverna fick lära sig att handha olika sprängämnen och gifter, att använda alla vapen inklusive knivar med stilletblad, reservoarpenne- och promenadkåppspistoler, avsågade gevär, kulsprutegevär och ljudlösa pistoler. De fick lära sig 130 tortyrvarianter, som praktiserades vid de viktigaste träningslägren för att tvinga fram informationer, och hur man skulle upplösa kroppar i syrabad. De inhämtade kvintessensen av kinesiska och amerikanska gangstermetoder i fråga om plundring, mord och undanskaffande av lik. De fick lära sig att samla och kollationera militära, ekonomiska och politiska informationer, att sköta radiosändare, att läsa och rita kartor. Som ideologisk kost måste de traggla igenom Chiang Kai-sheks bok ”Kinas öde” (som var så lik Hitlers Mein Kampf att Frank Price övertalade generalissimus att stoppa den engelska översättningen) och fick dagliga lektioner i hat mot kommunismen och Sovjetunionen.

När de utexaminerades från träningslägren skickades de nykläckta agenterna som kontra-revolutionens ”stormkader” till de befriade områdena dels för att börja sitt sabotagearbete, dels för att utbilda andra agenter. Hela grupper sändes till Anhwei-, Honan- och Hunan-provinserna med instruktioner att rekrytera och utbilda ytterligare 150.000 agenter. Efter det japanska nederlaget organiserades de i tre huvudkolonner som utökades med talrika rekryter från förrädaren Wang Chingweis styrkor. De kallades ”Den kinesisk-amerikanska chockkolonnen”, ”Shantungkolonnen” och ”Nordkinas expeditionskolonn”. De fick till uppgift att överta städerna från japanerna och de japanska marionetterna i Åttonde linjearméns och Nya fjärde arméns områden, till amerikanerna kunde flyga dit reguljära Chiangtrupper. Senare förenades de tre kolonnerna i en organisation, ”Kommunikationspolisen”, som fick i uppdrag av Chiang att bevaka alla järnvägar i norra Kina och utrustades med specialpass på vilka de

kunde åka gratis när och var de ville. Det gav dem utomordentliga möjligheter då det gällde att spionera, sabotera och mörda i de kommunistkontrollerade områdena. När det öppna inbördeskriget åter bröt ut, utkämpade en del av dem kriget med vapen i hand men majoriteten försvann under jorden för att förbereda kontrarevolutionen.

Förutom de tio specialutbildningslägren där stora skaror av Kinas bästa patrioter torterades till döds fanns sju stora koncentrations- och förintelseläger i den kinesisk-amerikanska samarbetsorganisationens (SACO) regi. Det finns ännu ingen uppskattning av hur många kinesiska patrioter som mördades i dessa läger, som sattes upp efter nazistiskt mönster. De omgavs av strömförande taggtråd och var strålkastarbelysta om nätterna från vaktorn där kulsputeskyttar kunde bestryka varje kvadratcentimeter mellan barackväggarna och taggtråden. De förintelsemetoder som favoriserades var att begrava människor levande, att kasta dem i syrabad och låta gasbomber explodera i fullpackade källarlokal. Många av specialinstrumenten för tortyr och förintelse hade Miles och hans kumpaner med från Förenta staterna.

Sedan Chiang satt upp sitt högkvarter på Taiwan skapades nya organisationer för att leda de hemliga agenterna och deras allierade. Fyra skilda organ bildades. Hemliga byrån i departementet för det nationella försvaret under ledning av Mao Lei-fen. Andra byrån i departementet för det nationella försvaret, vars chef var Lei Ming-tan. Presidentens revolutionära aktionskommitté under ledning av Tso Chih-yo med generalissimus' äldste son Chiang Ching-kuo som vice direktör och Inrikesdepartementets undersökningsbyrå under ledning av Chih Yueh-fu. Förbindelsebyråer och utbildningsskolor sattes upp i Hongkong, Macao och på några av öarna utanför östra Kina samt i Korea, Japan och Vietnam. Huvuduppgiften för dessa organisationer är att skicka hemliga agenter till olika platser på fastlandet för att leda de agenter som redan finns där, att utföra speciella militära spionuppdrag, att söka ut eventuella mål för Chiangs amerikautbildade flyg, att organisera tidigare Kuomintangofficerare och godsägare i underjordiska formationer, att förgifta brunnar, bränna byggnader, mörda regeringsfunktionärer, spränga fabriker, skapa störningar i produktionen och förvaltningen och om möjligt få igång lokala revolter. Chiang Ching-kuo är också ledare för en "Gerillakommitté" som skall organisera och utrusta en "gerillastyrka" som skall operera längs kusten mitt emot Taiwan och hjälpa Kuomintangstyrkor att undergräva Folkregeringens auktoritet.

Agenterna har haft lokala framgångar speciellt i de nyligen befriade områdena där jordreformen ännu inte genomförts och folkmilisen ännu inte satts upp. Efter Koreakrigets utbrott har Chiangs agenter intensifierat sin verksamhet förlitande sig på amerikanska löften att Koreakriget skulle fortsättas in i Kina och på amerikanernas uppmaningar att Chiang måste förbereda sin återkomst. Med den 7:e amerikanska flottan i ryggen var sabotörerna fulla av förtröstan.

Sabotage och mord intensifierades. Enbart i Kwangsi provinsen mördades 3.000 regerings-tjänstemän. I distriktet Isan i Kwangsi dödades 1.007 funktionärer, mer än 1.000 hus brändes ner, 2.000 nötkreatur och 3.000 svin drevs antingen bort eller dödades. En agent, Li Chih, erkände att han dödat över 100 personer och bränt ner flera tusen hus i Kwangsi. "Brandsektionen" i en "Antikommunistisk armé" under befäl av Chang Ching-hsiung brände ner hundratals hus och Chang erkände då han arresterats att han planerat att bränna ner ett helt distrikt i mars 1951. I Kai Yuehområdet i Yunnan förgiftades alla brunnar i en by, hela befolkningen blev sjuk och sextio dog. I maj 1951 förgiftade en agent, Liu Heng-chiu, i byn Chung Yi i provinsen Kweichow fem brunnar och maten på några restauranger. Mer än 800 människor blev sjuka men Liu måste ha spätt ut giften ty endast två barn dog. Den 22 maj 1951 anlade hemliga agenter en mordbrand i Hankow varvid 2.900 hus i tjugo kvarter i staden

brann upp, 13.300 personer blev husvilla, sjuutton personer brändes ihjäl och egendom för 3 miljoner pund förstördes.

Kampen mot hemliga agenter och kontrarevolutionärer är långt ifrån en ideologisk strid eller en kampanj för att undertrycka idéer. Den är riktad mot välutbildade sabotörer och mördare som är beredda att förrinta hälften eller mer av Kinas befolkning för att återinföra en handfull personers feodala privilegier. Här är det inte fråga om patrioter som slår ner tyranner eller utländska förtryckare utan om lejda terrorister som bekämpar folkets breda massor i hopp om att kunna skrämja dem att avstå från det bättre liv som Folkregeringen infört. Att agenterna inte har några rötter bland folket visas av den ständigt stigande procent som arresteras av vanliga medborgare och bönder.

Under tiden från den 2 oktober till den 20 november 1950 landsatte Kuomintang enligt Säkerhetsdepartementet 313 olika grupper med sammanlagt 2.683 spioner och sabotörer längs Kinas östkust. Av dessa lyckades 559 ta sig in i det inre landet, 410 dödades eller togs till fånga och de övriga flydde ut till sjöss igen sedan de varit i land en kort tid. Under de första tre månaderna av 1951 landsattes ungefär 2.000 agenter i provinsen Chekiang i smågrupper om två till tre upp till trettio man. I de flesta fall gick de i land och brände hus, plundrade och flydde igen och lämnade förfälskade sedlar efter sig. I en del fall skickade de spioner in i landet med portabla radiosändare. Dessa räder blev i den västerländska pressen utgångspunkter för reportage om landsättningar i stor skala av Kuomintangstyrkor längs Kinas östkust och de utnyttjades för att vinna stöd i Amerika och annorstädes för en invasion på Kinas fastland. Landsättningarna utfördes naturligtvis under skydd av den 7:e amerikanska flottan. Folkregeringen kan inte försvara sig till sjöss mot sådana räder utan att stöta samman med Amerikas hela flottmakt.

Godsägarna är den största anhängargruppen Chiang har på fastlandet. De utgör omkring 5 % eller omkring 20 miljoner av en lantbefolkning på 400 miljoner. Naturligtvis är inte alla motståndare till regeringen. Och bara en liten del av dem som är regeringens fiender skulle riskera sina huvuden genom kontrarevolutionär verksamhet. Men om man utgår från en siffra på 10 % av godsägarna som potentiella agenter, får man ändå den förvånande höga siffran 2 miljoner, även om denna siffra bara representerar en människa på 237 av Kinas befolkning. Siffran är lägre i de tidigare befriade områdena och högre i de senare befriade områdena, där jordreformen håller på att genomföras eller ännu inte har påbörjats.

I provinsen Kweichow i södra Kina, ett område där jordreformen ännu inte genomförts, likviderade Befrielsearmén 130.000 banditer och terrorister under 1950. 60 % av dem var godsägare. De hemliga agenterna hade sagt dem att jordreformen inte bara innebar att de skulle förlora sin jord utan också sina huvuden och att deras döttrar skulle bli prostituerade i Befrielsearmén. Godsägarna ansåg att de likaväl kunde dö i strid. I allmänhet spred de villigt de hemliga agenternas rykten om att Chiang Kai-shek snart skulle komma tillbaka och döda alla bönder som hade tagit sina herrars jord, de upprepade gärna historierna om Folkregeringens och Sovjetunionens nära förestående krossande genom atombomber och deltog beredvilligt i mord på funktionärer och lokala bondeledare. I de äldre befriade områdena såg godsägarna för det första att de inte skulle dödas utan att de fick lov att fortsätta sin affärsverksamhet, och för det andra krossades deras maktställning och en folkmilis ser till att de håller sig i skinnet. De har varken anledningar eller möjligheter att gripa till vapen. I de senare befriade områdena har godsägarna vanligen fortfarande en liten privat livvakt till sitt förfogande och bönderna har inget skydd.

I provinsen Shensi, ett tidigt befriat område, inträffade från juni till september 1950 endast

134 intermezzon som framkallats av godsägare, däribland fjorton mordförsök på funktionärer, åttiotre försök att tvinga bönderna att lämna tillbaka sin jord och diverse försök att förstöra redskap, bränna skördar och döda boskap. De lyckades få tillbaka 19 hus och 279 mow jord (litet mer än 18 har). I Shansi som också är ett tidigt befriat område förekom 186 intermezzon under de sista sju månaderna 1950. Det var också där fråga om isolerade försök att bränna upp grödan, förgifta byar och skapa oreda i de ömsesidiga hjälparbetslagen och kooperativen men ingenting som kunde jämföras med massabotagen i södra Kina. De 78.000 dödade eller tillfångatagna godsägarna i Kweichow var aktiva agenter för Chiang Kai-shek, de kämpade med vapen i hand och arbetade för Chiangs återkomst som det enda sättet att rädda sin egendom. Att detta skulle kunna åstadkommas endast på bekostnad av miljoner av deras landsmäns liv betydde ingenting för dem.

Godsägarna utgör inte längre en farlig klass i de tidigt befriade områdena men Chiang Kai-shek har gjort sitt bästa för att sammansvetsa dem till en beväpnad terroristorganisation i södra och östra Kina där de samarbetar med de utbildade hemliga agenterna och de lokala banditerna. Banditerna förtjänar några särskilda rader.

Under de senaste åren har användandet av benämningen ”bandit” på alla slags beväpnade patriotiska styrkor tenderat att suddas ut ordets egentliga betydelse. Kuomintang och japanerna kallade de kommunistiska gerillastyrkorna för ”banditer”, engelsmän och amerikaner kallade de grekiska partisanerna för ”banditer”, fransmän och engelsmän betecknar patrioter som kämpar för Vietnams och Malackas oberoende som ”banditer”. Det har blivit en benämning som användes för att i allmänna opinionens ögon rättfärdiga brutala undertryckningsmetoder som aldrig annars skulle accepteras. ”Banditism” under den imperialistiska perioden är en benämning som användes för att degradera patrioternas avantgarde till simpla rövare i alla de länder där folket har rest sig mot sina utländska eller inhemska förtryckare.

Men i Kina kan begreppet banditism användas i ordets ursprungliga betydelse. Beväpnad plundring och utpressning var ett traditionellt sätt att leva för mycket stora delar av befolkningen, framför allt i bergstrakterna i södra och östra Kina. Det var lika vanligt i Kina som på Sicilien. Hela byar och grupper av byar levde helt och hållet på röveri och plundringar liksom hela byar i Burma och i Indien lever på mord och plundring. I många fall var banditerna en blandning av hemliga sällskap och rövarband. Medan banditernas huvudstyrka bodde i befästa bergsbyar levde andra medlemmar av bandet som vanliga medborgare i byar och städer där de utsåg offer att plundra och pressa ut. Bandets medlemmar hade hemliga sätt att känna igen varandra på, de lade sina matpinnar på ett särskilt sätt på ett restaurangbord, de öppnade en solfjäder med en särskild gest, hade ett speciellt kritmärke på dörren till gatan eller ett speciellt sätt att knyta en knut i ett sängförhänge. I Hunan till exempel går banditismen 600 år tillbaka till Mingdynastin. En berömd bandithövding som togs till fånga 1950 skröt med att han kom från en familj som i tjugofyra generationer varit banditer. Stora banditband utgjorde en stat i staten med sina egna administrativa och ”rättsliga” system. De var en del av Kinas feodala struktur. De pressade pengar av de svaga och betalade protektionspengar till de starka – under senare år till japaner eller Kuomintang. Kuomintang använde sig av dem när de kunde för att slå ner bonderesningar och mörda bondeledare. Kwantungbanditer användes till exempel av Chiang Kai-shek 1942 i Pärflodsdelat för att försöka krossa de djärva Pao-Anpartisanerna. Banditledare var själva godsägare i sina hemtrakter men deras inkomster ökades genom reguljär utpressning av olyckliga människor i andra byar och genom plundring av resande.

Om en köpman skulle göra en resa genom ett banditinfekterat område tog han normalt kontakt

med förbindelsemannen till den bandithövding som kontrollerade området innan han gav sig iväg och upprepade proceduren då han passerade in i en annan ”koncession”. I annat fall kunde han bli överfallen och mördad och om hans kvinnliga familjemedlemmar reste med honom släpades de iväg till banditernas tillhåll som konkubiner eller slavar. De förmögna hövdingarna höll enligt gängse bandittraditioner veritabla harem i sina fästen i bergen.¹

Kuomintang hade träffat avtal med de stora banditledarna och till och med utnämnt dem till ledande poster i den lokala förvaltningen, så det var inte svårt att sätta fast dem för terroristisk verksamhet då Chiangs reguljära arméer lidit nederlag.

Under 1950 satte Befrielsearmén in en totaloffensiv mot banditerna. Den hade stora framgångar. I Hunan till exempel dödades eller tillfångatogs 120.000 banditer på tolv månader eller omkring 90 % av hela antalet. Enbart Wangbandet som opererade i tre distrikt förlorade 9.600 i döda innan det gav upp striden. Bönderna i trakten hade kuvats alltför länge av banditerna för att i början ta någon aktiv del i kampanjen. Banditerna hade funnits där i generationer, regeringar och arméer kommer och går. Men när de såg att Befrielsearmén verkligen på allvar tog itu med banditerna och inte kunde köpas med mutor började byborna samarbeta och blev vägvisare i de svårtillgängliga bergen. Då kampanjen bedrevs med stor energi började många banditer förstå att spelet var förlorat. Arméförbanden arbetade efter särskilda tidsschema och ansågs ha fullgjort sina uppgifter först då alla banditledare i deras operationsområde var likviderade eller arresterade, alla vapen konfiskerade och beväpnad bondemilis organiserats och fått elementär utbildning.

I april 1951 beräknade man att det endast fanns 53.000 organiserade banditer i hela landet. I Fukien där 40.000 banditer opererade i slutet av 1949 fanns bara 1.500 kvar. Under kampanjen 1950 tillfångatogs 150.000 banditer i strid och mellan 60 och 70 % av dem var antingen banditgoodsägare eller vanliga godsägare som samarbetade med dem. Många av dem var utrustade med moderna vapen som tidigare Kuomintangsoldater tagit med sig då de fått order att kontakta banditledarna.

En stor propagandakampanj sattes igång med böndernas hjälp för att förmå banditerna att ge sig frivilligt. Affischer och kungörelser sattes upp i närheten av banditernas tillhåll i bergen och i byarna som de tillfälligt evakuerat. En del banditledare kom frivilligt ner från bergen med hela sitt band. Släktingar i byarna, ibland hustrur och mödrar till banditerna, riskerade sina liv då de fått förtroende för Befrielsearmén och gav sig ensamma upp i bergen för att övertala sina makar och söner att ge sig. Vid kampanjens början dödades eller tillfångatogs större delen av banditerna i strid. I december 1950 dödades i Hunan endast 369 banditer, 2.113 tillfångatogs och 6.694 gav sig frivilligt. Samma månad gav sig över 2.000 banditer i Chekiang och tog sina vapen med sig. I dessa fall blev straffen lindriga trots att särskilt svåra brott hade begåtts. Många ”meniga” banditer släpptes. När deras namn kontrollerats och registrerats fick de återvända till sina byar för att där invänta jordreformen och slå sig ner som respektabla småbrukare.

En del av bandithövdingarna, som till exempel Li Kei-chai från distriktet Nanchang i Fukien, hade anförtrotts viktigare poster av Kuomintang. Li kontaktades av en av Chiangs agenter från Taiwan och utnämndes till befälhavare för en ”Antikommunistisk självförsvarsvakt”. Han skulle få sina order från ett hemligt högkvarter som satts upp på en ö utanför Fukienkusten,

¹ Då jag i medio av 1942 reste i provinsen Fukien, ett annat bandittillhåll, räddades jag från en grupp banditer, som om natten kom nersvepande till den by där jag övernattade, enbart genom min välbeväpnade eskorts rådhighet. Se ”Democracy with a Tommy-gun”, F. W. Cheshire, Melbourne, 1946.

och organisera godsägare och Kuomintangspillror i en kolonn vars uppgift var att ställa till oroligheter och förbereda en Kuomintanglandsättning. Han lyckades döda några funktionärer innan han själv dödades, och de trettio godsägare och före detta Kuomintangofficerare han organiserat tillfångatogs. En del banditledare från Kwantung fördes till Hongkong och utbildades där i Kuomintangs terroristmetoder och sändes sedan tillbaka till fastlandet.

Vid talrika tillfällen släppte flygplan ner radioutrustning, vapen, ammunition och agenter till banditernas fästen men nästan alla gånger blev agenterna fast och materielen beslagtogs.

Svårare att komma tillrätta med än banditerna är piraterna längs kusterna. Banditerna är mer eller mindre statiska i sina byar där de levat under generationer. Piraterna är ytterst rörliga och kan om så bli nödvändigt leva i veckor och månader ombord på sina båtar, segla från den ena ön till den andra, från den ena skyddade viken till den andra, och om det blir verkligt hett om öronen kan de söka skydd hos den 7:e amerikanska flottan. Östkinas kustlinje är 1.600 miles lång och i området mitt emot Taiwan finns det åtminstone 10.000 pirater. Det är de ökända Minflodspiraterna vars forna segeldjonker i dag är försedda med dieselmotorer, beväpnade med luftvärn och lätta kanoner och utrustade med radio varigenom de står i förbindelse med närmaste Kuomintanghögkvarter och 7:e amerikanska flottan. Tidigare samarbetade de med japanerna, och det är alldeles naturligt att de i dag samarbetar med amerikanerna. Det är dessa kustpirater som sätter i land Chiangs agenter och förser dem med vapen och utrustning. De är mycket ofta ansvariga för blixträdena och plundringarna i kustbyarna. Så länge 7:e flottan fortsätter att invadera kinesiskt vatten är folkregeringen förhindrad att likvidera dessa sjöfarande banditer. Men genom att driva ut Kuomintang från Chushanarkipelagen och gradvis bomba alla öar mellan Canton och Shanghai försätter Befrielsearmén steg för steg piraterna ur aktion. Under hundratals år har de varit ett plågoris för sjöfarande i Syd kinesiska sjön. I dag spelar de en viktig roll i Amerikas krigsplaner men i morgon kommer de att få dela de övriga Kuomintanglakejernas lott.

Banditerna på landsbygden och piraterna längs kusten hade sin motsvarighet i gangstercheferna i de stora städerna, framför allt i Shanghai. Det finns ingen statistik över hur många de var, men det fanns säkert flera tiotusentals sådana herrar. En gangster, Tu Yueh-sen, kunde, som vi berättade i ett tidigare kapitel, mobilisera 5.000 beväpnade hejdukar i Shanghai för att hjälpa Chiang i hans mördarkupp 1927. Gangsterna i städerna var liksom banditerna en del av den feodala strukturen. En del av dem kontrollerade flera kvarter och till och med hela stadsdelar och pressade ut pengar av invånarna för sitt "beskydd". Förbindelserna mellan Kuomintang och Shanghais gangsters beseglades i de mördade arbetarnas blod 1927 och avbröts endast under den period då gangsterna överflyttade sin lojalitet till japanerna.

Som motprestation mot att Kuomintang och japanerna inte lade sig i deras affärer var gangsterledarna alltid redo att prygla eller mörda arbetarledare eller andra politiskt "icke-önskvärda" element.

I julinumret 1951 av China Monthly Review, vars redaktör är en amerikan, John W. Powell, son till grundaren av dess föregångare, China Weekly Review, publicerades en intervju om Shanghais hemliga agenter med professor Chen Jen-ping, som tagit examen vid universiteten i Michigan och South California och är professor i statsrätt vid Shanghais St. John's University. Han är en av ledarna för Kinas demokratiska parti och är medlem i stadens granskningskommitté för rättegångar mot specialagenter. (Granskningskommittén är ett organ som kontrollerar domar, avkunnade av specialdomstolar för sådana mål.)

Professor Chen hade en del intressanta upplysningar om de människor som ställs inför dessa

domstolar. Sedan professor Chen understrukit distinktionen mellan vanliga brottslingar som dömes vid de reguljära domstolarna och dem som deltar i Kuomintang eller amerikanernas konspirationer påpekade han att specialagenter har funnits ”långt innan experter från Washington kom in och organiserade strömlinjeformade fortsättningsskolor i hela västra Kina för Chiang Kai-sheks stora lager av spioner och hejdukar. Det är allmänt känt”, sade professor Chen, ”att Kuomintang även under sina mest framgångsrika dagar i stor utsträckning måste lita till sina specialagenter som var intimt lierade med lokala kriminella element.” Han betonade att kampanjen mot de hemliga agenterna endast var riktad mot ”dem som begick öppet kriminella och förrädiska handlingar” och ingenting hade att göra med försök att kontrollera människors tankar, samt att en klar linje drogs mellan dem som motarbetade Folkregeringen och dem som endast ”uttryckte avvikande meningar i ett antal frågor”. Han nämnde några fall som hade kommit till hans kommittés kännedom, bland dem fallet Cheng Wei, ledare för ”Tunna dolkgänget”. Cheng Wei hade samarbetat med japanerna, med förrädarenmarionetten Wang Ching-wei och med Kuomintang, hade arbetat som angivare för dem och skickat ut sina män för att när som helst prygla studenter, fackföreningsmedlemmar och alla andra organisationsmedlemmar eller individer som ställde till ”besvär” för myndigheterna. Ett av huvudvittnena vid rättegången mot honom var en före detta tandsköterska som han hade funnit behag i. Han lade sig i bakhåll för henne en kväll, kidnappade henne och tvingade henne under dödshot att bli hans älskarinna. Hon beräknade att han våldtagit trettio kvinnor, däribland hennes kusin, under den tid hon var hans älskarinna. Många andra kvinnor avlade instämmande vittnesmål. Då de blivit våldtagna såldes de till bordeller eller skickades till en av de tre bordeller som Cheng Wei ägde. Han blev överbevisad om att ha mördat två människor med sina egna händer och att ha gett order om mord på otaliga andra. De flesta hyresgästerna vid Sinzagatan, där han själv bodde, måste betala för hans protektion och han kallades där ”Kungen på Helvetesgatan”. Hans gäng brukade vakta ut och skoningslöst prygla dem som blev efter med betalningen av protektionspengarna. Naturligtvis var han en trogen underjordisk Kuomintangagent efter befrielsen.

Ett annat fall som professor Chen nämnde var Hsu Lin-chi, ”Stjärtbrännarnas konung”. Sedan Hsu valt ut sitt utpressningsoffer brukade hans män omringa huset och Hsu trängde in i huset med dragen pistol och begärde en viss summa. Om familjeöverhuvudet vägrade tvingade Hsu ner honom i en stol och tände en eld under sätet. Om offret fortfarande vägrade hällde banditerna bensin över några av kvinnorna och barnen och tände på, varvid offren i regel brändes till döds. Ett av vittnena som var obotlig krympling tog av sig skjortan vid rättegången och visade ärran efter de brännsår han fått en gång då Hsu Lin-chi bland annat bränt ihjäl hans far. Sen Wen-liang, vars öknamn var ”Svavelsyra” på grund av hans sadistiska grymheter, hade begravt åtminstone hundra arbetare i Nya fjärde armén levande.

Professor Chen Jen-ping räknade upp dussintals sådana fall och påpekade att vederbörandes öknamn, ”Tigern”, ”Vargen”, ”Djävulen”, gav en föreställning om den skräck de injagade hos den lokala befolkningen. Där var ”Tigern från Pao-Anvägen” som börjat sin karriär i seklets början hos den engelska polisen i Internationella settlementet. Engelsmännen gick med på att inte lägga sig i hans affärer om han höll dem underrättade om den lokala befolkningens göranden och låtanden. Under sin halvsekelånga verksamhet hade han alltid lyckats komma till samförstånd med den starkaste makthavaren i Shanghai – tills han stötte på Folkregeringen. Hans gäng fanns alltid till hands för att undertrycka oroligheter på arbetsmarknaden, han var ansvarig för många patrioters död men hans terroristiska verksamhet är nu slut. Kiang Ah-fong kunde inte erinra sig hur många människor han dödat. Hans mest ökända bedrift var att ha ”strukit” ihjäl en man med glödgade strykjärn. En mycket välkänd shanghaiangster

och opiumsmugglare, Mao Sen, öppnade en utbildningsskola på ön Wu Chou utanför Fukien-kusten där han tränade nittio specialagenter i sina speciella gangstermetoder, kompletterade med sådana amerikanska raffinemang som ljudlösa pistoler och syrabad och de senaste USA-tillverkade materielen.

I början var regeringen alltför mild mot dessa element. En del arresterades, uppmanades föra ett bättre liv och släpptes – för att endast fortsätta sin verksamhet. Enligt professor Chen frigavs och arresterades somliga åtta gånger innan man slutligen bestämde sig för att göra upp räkningen med dem. Glacéhandskpolitiken mot förhärdade typer gav ingen utdelning och gjorde en massa skada. Folk som var villiga att ange gangsters tappade snart intresset då de senare dök upp igen efter några veckor och i en del fall pryglade eller dödade dem som hade angett dem. Det var först sedan regeringen hårdnade till och började arkebusera en del av banditerna och gangsterna som folk vågade tala ut och avslöja de andra. Arresteringar av, rättegångar mot och domarna över kontrarevolutionärerna fick mesta möjliga publicitet just i de områden där despoter, gangsters och banditer opererat. Vid anklagelsemöten där brottslingarna deltog, sedan de dömts vid ordinarie rättegång, avslöjades de offentligt av sina offer som uppträtt som vittnen vid rättegången. De uppmanade andra offer i auditoriet att göra samma sak. I en del fall blir dessa anklagelsemöten utgångspunkt för nya rättegångar.

Sedan offensiven mot kontrarevolutionärerna startat bildades i Shanghai en arbetarmilis på flera tusen man som med hjälp av Säkerhetspolisen och stadsbefolkningen, däribland många studenter, satte fast många hundra gangsters och banditledare. I en del städer hade stora delar av befolkningen blivit korrumpierade och demoraliserade under årens lopp och utgjorde en naturlig rekryteringsbas för hemliga agenter. Paotow i provinsen Suiyuan var ett extremt exempel. En undersökning som gjordes strax efter befrielsen visade att där fanns 3.000 före detta Kuomintangsoldater, 1.000 opiumhandlare och 20.000 opiumrökare, 24 % av en befolkning på 100.000. Japanerna hade uppmuntrat opiumrökningen för att demoralisera folket i städerna. Bara en liten del av dessa blev väl aktiva kontrarevolutionärer, majoriteten var föremål för långsiktigt socialt reformarbete. Men om det hade uteblivit skulle de flesta av dem drivit in i kontrarevolutionens läger.

Arbetet med att rensa ut agenterna har inte bara säkerhetssyften. Det betraktas som en rörelse som måste utvecklas i alla befolkningslager på allkinesisk basis. Uppfostringsarbete för att visa vad agenterna håller på med bedrivs på alla nivåer i politiska partier, massorganisationer, fabriker och byar. Offentliga utställningar anordnades som visade de olika instrument och vapen som agenterna använder, amerikanska utbildningsmetoder vid de olika SACO-skolorna publicerades, fotografier av mördade manliga och kvinnliga funktionärer utställdes och inga försök gjordes att dölja agenternas verksamhet och individuella ”framgångar”. Snart deltog hela landet i offensiven. Varje fabrik och by började sätta upp säkerhetsorganisationer. En grupp på sju skolbarn satte fast en särskilt okänd agent i Tientsin. En gumma i provinsen Kwangsi vandrade många mil till en by där hon hört att den banditledare som mördat hennes son uppehöll sig. Sedan hon i veckor strövat omkring och tittat på folk på gatorna fick hon spår på sin man och varskodde säkerhetspolisen som inte bara infångade den man hon spårat upp utan också nio andra hemliga agenter som bodde tillsammans med honom. I kustprovinserna Fukien och Chekiang, som är mest utsatta för räderna från Taiwan, organiserades folkmilis i mitten av 1951 och de gjorde processen kort med alla agenter som lyckades ta sig i land. I ett fall utkämpade 3.000 man ur folkmilisen en regelrätt batalj med kraftigt beväpnade banditskaror och likviderade dem. Till dess alla Chiangagenter har rensats ut kommer folkliga säkerhetskommittéer att sättas upp i hela Kina.

Såvida inte en agent tas på bar gärning måste hans brott bevisas. Anklagelsen måste vara specifik, falska angivelser straffas enligt lag. Om bevismaterialet är tillräckligt starkt blir den misstänkte arresterad och kan underkastas ett eller flera preliminära förhör. Med utgångspunkt från dessa förhör blir han antingen frigiven eller ställs inför en förberedande rättegång där mera detaljerade fakta tas upp och vittnen höres. Det kan förekomma en eller flera sådana förberedande handläggningar, och den anklagade ställes sedan inför en domartribunal med speciell uppgift att handlägga mål mot hemliga agenter och kontrarevolutionärer. Innan domarna vinner laga kraft måste de kontrolleras av granskningskommittéerna som finns i alla distrikt och städer. Shanghai har till exempel trettio distriktskommittéer och en kommitté för hela staden. De fyller en viktig demokratisk funktion. De kan sända observatörer till rättegångens alla stadier och har rätt att granska alla framlagda dokument. Ifall de är missnöjda med handläggningen kan de begära ytterligare undersökning eller ajournera rättegången och de kan lägga fram material både för försvaret och åklagaren. I betydelsefulla mål har de rätt att utse en av sina medlemmar som domare i den aktuella rättegången. De kan rekommendera nedsättning eller skärpning av straffet. När rättegången är slut måste kommittén granska hela processen innan den överlämnar målet med sina kommentarer till den högsta myndigheten för lagakraftvinnande – i Shanghais fall Militära Kontrollkommissionen. Granskningskommittéerna är opolitiska och sammansatta av de mest respekterade medborgarna. I Shanghai finner man i stadskommittén folk som Wang Yuin-seng, den välkände redaktören för den oberoende tidningen Ta Kung Pao, professor Li Yi-tao, en framstående biolog, Chang Chen-ji, dekanus vid Shanghais universitet, Cora Deng, generalsekreterare i KFUK. Han Hsueh-chang, en av Kinas mest kända kvinnliga advokater, och andra oberoende personer med de högsta akademiska kvalifikationer.

Principen för dessa rättegångar är att ”ingen skyldig person skall undslippa ostraffad och ingen oskyldig skall straffas”. Professor Chen Jen-ping betonar att myndigheterna har instruerat de allmänna åklagarna att de inte får framlägga något material ”som inte restlöst kan bevisas”. De 21 paragraferna i instruktionerna för behandlingen av specialagenter innehåller föreskrifter om strafflindringar i de fall där den anklagade a) frivilligt och uppriktigt inför myndigheterna ångrar sitt beteende, b) före eller efter avslöjandet eller arresteringen uppriktigt ångrat sig och haft goda vitsord, c) varit tvingad eller lurad av kontrarevolutionära element och handlat mot sin vilja, d) inte begått allvarligare kontrarevolutionära brott före befrielsen eller efter befrielsen verkligen ångrat sig och avbrutit kontakterna med kontrarevolutionära organ.

Innan domen vinner laga kraft och stundom före huvudförhandlingarna kan de anklagade föras tillbaka till skådeplatsen för sina operationer och konfronteras med alla som överlevt deras verksamhet. Sådana möten är intensivt känsloladdade tilldragelser, själva luften är full av dramatik då ”lao pai hsing”, det vanliga folket, har sitt livs chans att redogöra för sina förtryckares brott. Ett sådant möte hölls i Det Himmelska Templet i Peking där fyra banditer från byar i närheten av Pekings utkanter konfronterades med cirka tusen ursinniga bönder. Med det vackra blåtegelbetäckta templet i fonden fördes de fyra anklagade med bakbundna händer ut på ett torg och tvingades knäböja på en estrad draperad i röda fanor och dominerad av ett porträtt av ordförande Mao. Då de tvingades knäböja kunde en utomstående fortfarande känna medlidande för fyra uslingar som sannolikt inte hade långt kvar att leva. Tre av dem knäböjde undergivet med böjda huvuden, den fjärde måste en milisman ge en knuff för att få ner på knä. Det var en jättelik karl och han stirrade föraktfullt på åhörarna. Sedan kom ordföranden i distriktskommittén och då han läste upp de anklagades brott smälte snabbt alla medlidandeskänslor bort. En hade kastat ett femårigt barn på golvet och sparkat ihjäl det

innan han våldtog modern, bland andra brott. Alla var skyldiga till massmord och våldtäkt.

En ung bonde Keng Pu som bara hade en stump av ena armen kvar gick upp på estraden och fixerade en av de anklagade, Liu. Han vände sig till mikrofonen – det var radioutsändning till hela Kina – och sade med en röst som darrade av undertryckt lidelse: ”Han och hans gäng släpade bort min syster. Jag försökte rädda henne och de pryglade mig. Jag gick till polisen men de bara skrattade åt mig och gjorde inget. När den här djäveln fick veta att jag hade varit hos polisen kom hans gäng och släpade bort mig. De slog mig igen och band mig. Den vidrige uslingen la en dynamitpatron under mig och lämnade mig med brinnande stubintråd. Den blev kortare och kortare men jag kämpade förtvivlat. I sista ögonblicket lyckades jag rulla undan och därför blev bara min arm och inte hela kroppen bortsprängd ...” Hans kropp skakades av snyftningar då han erinrade sig den förnedring och de lidanden han inte kunnat förhindra tidigare. Han var ur stånd att fortsätta och måste gråtande hjälpas ner från estraden.

En kvinna och hennes dotter steg därefter upp till mikrofonen och de anklagade också Liu. En av kvinnornas döttrar hade våldtagits och dödat av honom. Hon försökte beskriva vad som hänt men bröt samman och svimmade. Vredgade rop hördes bland åhörarna. ”Skjut ner den hunden. Död åt förtryckaren!” ropade man. Dottern försökte fortsätta berättelsen men hon föll också ihop och svimmade. Sjuksköterskor på estraden bar bort bägge två. En stor del av åhörarna grät nu. Vad som berättades påminde dem alltför mycket om deras egna lidanden. Och hade inte milismännen funnits skulle mängden ha störtat fram och slagit Liu sönder och samman.

En yngling kom fram och hade inte vakterna hindrat honom skulle han ha kastat sig över den anklagade som först vägrat knäböja och som fortfarande bröstade sig och såg sig om med vilt stirrande ögon. Det framgick att han var en ökad slagskämpe vid namn Liao och var berömd för sina boxartalanger. ”Han använde alla byborna som boxbollar”, ropade den unge mannen. ”Om han slog näven i bordet krossade han det. Men han slog den i folks ansikten och bröst. Alla i vår by kräks blod av hans slag. Min far och jag hade en butik och den här gangstern brukade komma och ta saker utan att betala. En gång när min far protesterade klådde han upp honom. Sedan skar han upp min fars mage med en kniv och kastade honom på byns avskrädeshög. När vi flera gånger försökte ta honom därifrån blev vi varje gång slagna och bortkörda. I tre dagar låg min far och led där och hade maskar i kroppen innan han dog. Först när han dött kunde vi bära bort kroppen.” Han bröt samman och snyftade och hans röst var nästan osammanhängande när han berättade om andra grymheter som boxaren Liao begått. ”Han kom om nätterna till byn och det finns inte en flicka som inte han har ofredat. Han kom en natt och våldtog min mor och syster ...” Hans röst tonade bort och han fördes också ner från estraden.

Den ena efter den andra, män och kvinnor, gamla och unga kom fram till mikrofonen och avslöjade de anklagades brott på ett språk som var så mycket fruktansvärdare därför att det var direkt och enkelt. De anklagade sade inte ett ord men deras ansikten blev gråa då folkmassan ropade och begärde att de omedelbart skulle dö, och milisen måste hålla folket tillbaka för att det inte skulle skipa rättvisa på stället.

Ett synnerligen starkt intryck gjorde en gammal silverhårig kvinna som haltade fram till estraden. Hon var propert klädd i svart och stödde sig på en käpp när hon klev upp för trappstegen med sina små snörda fötter. Hon var den enda som talade lugnt och till slut utan att bryta samman. Hon berättade hur hon och hennes dotter hade sparat samman 100 silverdollar under loppet av många år. Liao kom och ville låna dem. Hon vägrade först men då han hotade att hennes dotter skulle få lida för det lämnade hon pengarna till honom. Några månader

senare bad hon att få pengarna tillbaka. ”Han skrattade åt mig”, sade hon i mikrofonen, ”och sa att jag skulle få dem tillbaka i en kommande värld. Men jag har fått min belöning nu”, sade hon och svängde käppen mot boxaren som nu var lika grå och undergiven som de andra. ”Vem skulle ha trott att jag skulle få se dig fängslad så här? Chung jen fan shen. Det är sant. De fattiga har fått upprättelse!” Och hon pekade åter med käppen mot hans ansikte, haltade bort från scenen lugnt och värdigt, en liten gumma som var nöjd över att se rättvisa skipas.

Några dagar senare deltog samma folkmassa som varit med på anklagelsemötet vid de fyra förbrytarnas arkebusering. Domstolens dödsdom hade stadfäst av granskningskommittén som också haft protokollen från anklagelsemötet till sitt förfogande. Byborna kunde sköta sina sysslor i vetskapen om att de aldrig mera skulle terroriseras och utan att behöva frukta att brottslingarna skulle dyka upp om fem eller tio år ur fängelset och hämnas för att de avslöjat dem. I många fall fick banditerna skörda vad de själva sått. De hade terroriserat folket med sitt skryt att de om några år skulle vara tillbaka i sadeln igen och då göra upp räkningen med folket. Anklagelsemötena och de offentliga avrättningarna bidrar kraftigt till att stärka förtroendet hos en allmänhet som så länge har förtryckts av dessa banditer. Först sedan banditerna fullständigt utrotats har folkets förtroende vunnits helt.

På de möten som beskrivits ovan dömdes och avrättades de anklagade mera i sin egenskap av banditer än som hemliga agenter men mycket ofta är dessa beteckningar synonyma. Banditer har ingen framtid under en Folkregering. De lånar sig villigt till allt slags spionage och sabotage om de tror att det en enda dag påskyndar deras Kuomintangbeskyddares återkomst. De fyra anklagade i Det Himmelska Templet är typiska fall. Över sådana typer har floder av krokodiltårar utgjutits i den västerländska pressen. Och de var ändå tämligen oskyldiga fall. Vid ungefär samma tid framträdde en annan grupp inför en folkmassa på 10.000 i Shanghais cirkus. En av de anklagade, Loo Hoong-sen, hade dödat ungefär 2.000 människor och våldtagit flera hundra kvinnor. Han hade som specialitet att äta upp sina offers lever och njurar. En annan, Feng Chi-ching, som var befälhavare för ”Folkets antikommunistiska säkerhetsbrigad” var ansvarig för en massaker på 5.500 människor i Kiangsu och Chekiang. Han arresterades två veckor efter det han förklädd återvänt till Shanghai för att utföra vissa mord.

När detta slags människor likviderats kommer vanligen hela delegationer från de byar och distrikt där banditerna opererat och tackar polisen för att den rensat ut dessa ”vargar”. Under decennier vågade ingen öppna munnen mot sådana typer men uppmuntrade av Folkregeringens energiska tillvägagångssätt mot dem börjar folk mer och mer ta saken i egna händer.

Alla hemliga agenter och kontrarevolutionärer arkebuseras naturligtvis inte. Den stora majoriteten får en chans att bättra sig genom arbete. I enlighet med den politik som skisserats i Gemensamma programmet, som utgör grundvalen för administrationen i Kina, intog man en tolerant inställning mot Kuomintangs rester, kontrarevolutionärer och andra fientliga element, särskilt första året efter befrielsen. Man hoppades, och dessa förhoppningar uppfylldes i en stor procent av fallen, att reaktionärerna skulle överge tanken på väpnat motstånd och att de skulle börja samarbeta med regeringen. I ordförande Maos berömda principförklaring ”Folkets demokratiska diktatur” sade han: ”Sedan deras politiska system har störtats, kommer även de som tillhör de reaktionära klasserna och grupperna att få jord, arbete och existensmedel för att de genom arbete skall kunna omskola sig. Detta under förutsättning att de icke tillgriper uppror eller utför förstörelse och sabotageakter. Skulle de inte vilja arbeta, kommer folkstaten att tvinga dem till detta ... Om någon kommer att överträda lagen kommer han att

ställas inför domstol, dömas till fängelse eller t. o. m. döden.”

Vid ett annat tillfälle varnade ordförande Mao för ”mekanisk” bestraffning av gångna förbrytelser och påpekade att en tillämpning av lagens straffbestämmelser på brott som begåtts i det förflutna skulle resultera i att flera miljoner människor avrättades enbart på grund av anklagelser för mord. Människornas inställning till det nuvarande samhället skulle vara den ledande principen vid straffutmätningen, deras potentiella utveckling till gott eller ont i framtiden, och uppriktigheten i deras ånger över brott mot folket i det förgångna. Brottsliga handlingar, även mord som begåtts under inflytande av det tidigare ruttna samhällssystemet, då människoliv inte ansågs vara någonting värda, skulle inte nödvändigtvis straffas i dagens samhälle. Den demokratiska diktaturen innebar enligt ordförande Maos definition demokrati för folket och diktatur mot reaktionärerna – åtminstone tills de bättrat sig.

Den politik som tillämpas mot dessa element och som även en ledande funktionär i Säkerhetstjänsten skisserade för mig, är en kombination av mildhet och stränghet. ”Vi utmäter bara stränga straff mot de ledande agenterna och förtryckarna”, sade han. ”Men vi är milda mot dem som handlat under tvång, som varit vilseledda eller uppriktigt ångrar sig även om de är skyldiga till allvarliga brott. Vi uppfostrar dem med arbete och våra resultat visar att många har en ljus och arbetsfylld framtid för sig. Genom vår korrekta politik att vara milda mot rätt människor har många talat sanning och hjälpt oss i vårt arbete. När de väl fått kontakt med våra myndigheter ångrar de förvånande snabbt sitt förflutna och försöker uppriktigt förbereda sig för framtiden.” Det finns särskilda bondgårdar där de får arbeta av sina brott och verkligen förbereda sig för ett nytt liv. En av dessa ligger i Tsing Be, ungefär tjugo miles från Peking. Där arbetar internerna så bra att produktionen ligger en bra bit över medelresultaten för de kringliggande byarna. Gården är självförsörjande och har ett minimum av beväpnade vakter och yttre disciplin.

Många av dem som för två år sedan var regimens svurna och aktiva fiender har nu frigivits och kommit ut i produktionslivet. Andra har bett att få stanna kvar på gården. En sände ett brev till direktören av följande innehåll: ”Jag studerade i nästan tjugo år, jag var Kuomintang-officer i tio år och blev kontrarevolutionär. Jag har en tragisk lista på brott mot folket bakom mig, men nu går jag till arbetet när solen går upp och sover när solen går ner. Jag dricker ur den brunn som vi själva har grävt och äter mat som vi framställt med vårt eget arbete. Vi ser solen gå upp på morgonen och betraktar de röda molnen på kvällen. Vi ser kanalerna som vi själva grävt korsa varandra ute på fälten och grönskan på marken. Trots att min hy blir mörkare för varje dag och mina händer och fötter är fulla av valkar känner jag mig lätt och ren vare sig jag arbetar eller vilar mig. Vad skulle jag kunna begära mera än att få lov att leva för alltid på ett sådant här ställe. Jag ber därför att få stanna på gården ...”

Inte alla har en sådan inställning. En del kommer till omskolningsgårdarna i hopp om att kunna sätta igång revolter, förstöra jordbruksredskap och försöka bränna ner byggnaderna. Men de förhårdade oförbätterliga elementen sorteras snart ut och får hårdare staff. De normer efter vilka man klassificerar internerna i dem som kan förbättras och de oförbätterliga har blivit strängare ju större erfarenhet som vunnits, men regeringen lutar fortfarande åt att förlåta det förflutna om det finns utsikter till bättring i framtiden.

Jag har i ett tidigare kapitel talat om de utländska missionärernas roll som hemliga agenter. Undersökningarna av deras aktivitet har just börjat men redan har ett helt nätverk av sådana agenter avslöjats. Arbetet hämmades av att man inte ville såra de kristna kinesernas religiösa känslor och det var först sedan de kristna själva hade satt i gång en rörelse för att få kyrkorna på nationell grund, fria från utländska subsidier och främmande överhöghet, som arbetet med

utrensningen av agenterna verkligen kunde börja. Under striden för kyrkornas oberoende, mot vilken missionärerna började en intensiv öppen och underjordisk kamp, kom många fall av sabotage och spionage i dagen och rapporterades av kinesiska präster, pastorer och församlingsmedlemmar.

Att kyrkan, framför allt katolska kyrkan varit inblandad i aktivt spionage hade länge varit känt. Fem franska jesuitpatrar från Chang Chuan i distriktet Hsien Hsieh i provinsen Hopei togs på bar gärning 1947 och erkände att de uppehållit ständig radiokontakt med Kuomintang. Det var tack vare deras informationer som Kuomintang kunde anfälla området och som Kuomintangflyg var i stånd att bomba baracker där soldater ur Befrielsearmén var inkvarterade. De försökte hindra säkerhetspolisen att gå in i kyrkan därför att den var ”helgad egendom” men den ”helgade egendom” som hittades av polisen var en amerikansk arméradiosändare. Prästerna avlade senare mycket detaljerade erkännanden om sitt spiongearbete. I en annan kyrka i Kwangsi fann man en fallskärm och ett antal gevär och kulspjut och en ökad Kuomintangagent upptäcktes gömd i prästens bostad.

Hittills har trettioen spioner arresterats bland de utländska missionärerna. De flesta av dem har varit fransmän som samarbetat direkt med Kuomintang eller amerikanerna. Det skulle vara förvånande om inte många fler avslöjas under de närmaste åren. Man fann att katolska agenter i Peking och Tientsin hade bildat tre underjordiska organisationer, ”Den heliga moderns bönekommitte”, ”Ligan av lärjungar till den heliga modern” och ”Radbandets korsfarare”. Dessa organisationer hade bildats sedan regeringen kungjort att utländska sammanslutningar måste registreras. Deras uppgift var att samla militära och ekonomiska informationer från kinesiska katoliker, som sedan skulle vidarebefordras till amerikanerna och Kuomintang, och att sprida alarmerande rykten bland katolikerna i deras verksamhetsområden. Många progressiva katoliker i de bågge städerna vägrade att samarbeta och informerade myndigheterna.

I en katolsk kyrka i provinsen Suiyuan fann myndigheterna förutom en radiosändare 26 pistoler och gevär och 2.000 ammunitionsförråd. Radiosändaren hade sänt regelbundna meddelanden fram till april 1951. Det kommer säkert att stämmas upp ett skrik om ”religiös förföljelse” i den västerländska pressen då myndigheterna börjar en noggrann undersökning av de utländska missionärernas spionverksamhet, och det är tvivelaktigt om de kinesiska myndigheterna kommer att fortsätta den milda politik som vanligtvis tillämpats mot dem som tagits på bar gärning i sabotage- eller spionageuppdrag – nämligen att utvisa dem ur landet. Det framgår klart av det material som hittills samlats, att det fanns ett halvt dussin oberoende spionringar, välutrustade med radiosändare och chiffer, som sköttes av olika kyrkliga organisationer och dirigerades från amerikanska centra på det kinesiska fastlandet och från Macao, Hongkong och Taiwan. Engelsmännens och amerikanernas användning av kardinaler, präster och pastorer för sina aggressiva planer i Östeuropa efter andra världskriget har redan grundligt avslöjats. Man kommer att finna liknande förhållanden i mycket större skala i Kina, då de nu pågående undersökningarna blir klara och de skyldiga ställs inför domstol.

Den mest fantastiska kombination av bandit och amerikansk agent var kasakkirgisen Wusman från provinsen Sinkiang. Hans fall, som inte fick någon publicitet i den västerländska pressen, avslöjade amerikanska planer på att provocera ett intermezzo efter koreanskt mönster i Centralasien, att bilda en amerikansk marionettstat i Sinkiang och börja ett tredje världskrig redan 1947. Wusmans uttalanden vid rättegången mot honom i Sinkiangs huvudstad Tihwa avslöjade ett klassiskt exempel på amerikansk gangsterdiplomati i mitten av 1900-talet. Den som skulle blivit Sinkiangs marionettledare fångades efter en dramatisk jakt i öknarna i det

vilda nordvästliga Kina. Wusman hade efterspanats i månader som ledare för ett band terrorister vilka under årtal hade rövat och dödat efter behag i det glest befolkade Sinkiang – tills Befrielsearmén fick upp hans spår. Han hade steg för steg jagats ur sina vanliga tillhåll och tycktes i början av 1951 vara spårlöst försvunnen.

I mitten av februari hade en liten patrull ur Befrielsearmén en sammanstötning med en grupp banditer i ödemarkerna längs provinserna Chinghais och Kansus gränser. Efter en kort skottväxling flydde banditerna, men några av soldaterna, däribland studieledaren Kung Ching-jung och förbandets kock, Liu Hua-lin, tog upp förföljandet. Kung berättade sedan att de snabbt hunnit upp ett par av banditerna. Uppenbarligen i hopp om att rädda sitt eget skinn avslöjade de att mannen som red på den mjölkvita araben inte var någon annan än Wusman. Kung tog den snabbaste hästen i patrullen och satte efter banditen medan kocken och tre andra gjorde sitt bästa för att behålla Kung inom synhåll. Timme efter timme jagade Kung den vita araben i ödemarken och tog in på hans försprång. Efter en desperat kapplöpning på trettio miles kom Kungs häst inom skotthåll för den andre. ”Wusman hoppade av sin häst och sköt två skott med sitt gevär mot mig”, berättade Kung. ”När jag kom fram till honom drämde han sitt gevär i mitt ansikte och rev upp det. Jag lyckades gripa tag i hans gevär och han drog mig av hästen med det. Där stod vi, jag drog i hans gevär och Wusman försökte få upp sin dolk. Jag skallade till honom i magen och vi rullade runt på marken. Så dök Liu Hu-lin upp och sen var det klart på ett ögonblick.”

Både Kung och Liu dekorerades för sin bedrift att fånga en bandit på vars huvud ett så högt pris var satt.

I slutet av april anordnades en offentlig rättegång mot Wusman som bevistades av 80.000 människor från hela Sinkiang. Rättens ordförande var Burhan, ordförande i Sinkiangs provinsregering. Wusman berättade vid rättegången hur han och hans banditgång utnyttjats för amerikanska syften av amerikanske konsuln i Tihwa, J. Hall Paxton, och efter Paxtons hemresa av vicekonsuln Douglas S. MacKiernan. Han beskrev händelserna i Peitahan då Kuomintangtrupper under sin garnisonsbefälhavare, general Sung Hsi-lien, gick till anfall mot Mongoliska folkrepubliken i juni 1947 och försökte provocera ett allvarligt internationellt intermezzo.

”MacKiernan”, sade Wusman, ”beordrade mitt band att samarbeta med ett regemente ur 5:e kavalleriarmén under general Sung Hsi-lien vid anfall mot olika platser längs gränsen till Mongoliska folkrepubliken.

Första dagen gick vi till anfall mot Halayiti. På en bergshöjd i närheten arbetade MacKiernan på en karta och eldkraften hos de trupper som försvarade Mongoliska folkrepubliken förvånade honom så mycket att han snubblade nedför berget och glömde hatt, karta och teleskop. Jag skickade sedan en man efter sakerna. Dagen därpå deltog MacKiernan i andra militära operationer i närheten. Han lyckades göra färdig sin karta och tog den med till Tihwa.”

Trupperna från Mongoliska folkrepubliken tillbakavisade upprepade försök av de amerikaledda Kuomintangtrupperna att bryta genom deras gräns, precis som nästan exakt tre år senare nordkoreanerna tillbakavisade liknande försök av amerikaledda sydkoreanska trupper. Efter upprepade misslyckanden kom enligt Wusman ”MacKiernan personligen och gav oss order att avbryta striderna och dra tillbaka våra trupper söder om Peitashan”.

Ett år senare kallades Wusman till Tihwa för en konferens med MacKiernan och Sung Hsi-lien där han fick höra att en ”Revolutionär kommitté mot kommunismen, Sovjetunionen och

De tre distrikten” hade bildats. (De tre distrikten Ili, Tah-chang och Chenghwa gränsade i nordvästra Sinkiang mot Sovjetunionen och var då redan befriade.)

”Jag utnämndes till vice ordförande i kommittén”, berättade Wusman för rätten. ”MacKiernan befallde mig att organisera kasakbataljoner och blockera Chenghwa och det område som gränsade till Mongoliska folkrepubliken. Jag fick till uppgift att samla informationer och avvakta order att anfälla De tre distrikten. Då jag återvänt till Santai satte jag upp tre kasakbataljoner under mitt befäl.”

På våren 1949 försatte Befrielsearméns snabba frammarsch på alla fronter amerikanerna i stor förvirring. ”MacKiernan kom till Santai flera gånger och uppmanade mig att öka mina styrkor”, fortsatte Wusman, ”och i april det året kom också den amerikanske konsuln J. Hall Paxton till mig i Santai och sade genom en tolk: 'Kuomintangledarna har fått så mycket hjälp från Amerika men det enda de lyckats utföra är att ge amerikanska vapen till kommunisterna och att göra kommunisterna starkare. Kuomintang kommer att krossas. Under sådana förhållanden måste det råda fullständig enhet bland trupperna här. Jag litar på att Ni väl använder den hjälp som vi amerikaner har gett Er mot kommunisterna och De tre distrikten.'”

Paxton tog sedan fotografier av Wusman och hans familj för framtida referenser och sade till banditledaren att han skulle hålla nära kontakt med diverse andra banditledare som var organiserade av amerikanerna, däribland Janimkhan och Vasili Zvantsov, en vitryss som MacKiernan hade tagit under sitt beskydd och lärt sköta radiosändaren. Paxton begav sig sedan till Förenta staterna och Wusman fortsatte sina plundringar och sin terroristverksamhet.

”Tills Befrielsearmén trängde in i Sinkiang”, sade Wusman, ”plundrade jag Kital, Fuyuan, Fukang, Muleiho och Changki för att samla kapital och förråd för senare uppror. MacKiernan själv höll på att organisera omkring hundra vitryssar som skulle samla in material om Sovjetunionen och De tre distrikten. Han stod i ständig kontakt med mig.” I september 1949 befriades provinsen Sinkiang på fredlig väg efter förhandlingar i Peking. Kuomintangstyrkorna där lade till MacKiernans stora häpnad ner vapnen. Ännu ett hårt slag mot amerikanernas planer att ta upp ”Sinkiangfrågan” i FN var att provinsguvernören Burhan stannade kvar som ordförande i den folkliga provinsregeringen.

”MacKiernan flydde tillsammans med mer än hundra vitryska soldater till bergen i Fuyuan och förenade sig där med mig”, fortsatte Wusman. ”Han hade med sig Vasili Zvantsov och dennes radioutrustning. MacKiernan sammankallade mig, Janimkhans son Sultan, Hussein, Samojlov, Zvantsov och andra till en konferens där vi gjorde upp planer för ett uppror. MacKiernan sade till mig: 'Ni och Janimkhan måste komma med mig till Förenta staterna där vi kan lägga fram kasakfrågan i Sinkiang för FN. Amerika skulle uppskatta en sådan revolt rörelse men ni måste personligen vara med och avge rapporter.'” Men varken Wusman eller Janimkhan ville resa så långt. De föredrog sitt vilda liv på hästryggen och sina plundringar framför de plundringar på hög nivå som man lovade dem i FN:s salar. Man kom överens om att tre unga kasaker skulle resa med MacKiernan för att utbildas i Amerika och att Wusman, Janimkhan och de övriga skulle fortsätta att förbereda en revolt i Sinkiang med pengar och utrustning som amerikanerna skulle skaffa. De fick order att bygga ut sina styrkor och vara redo att sätta sig i rörelse då det tredje världskriget bröt ut. MacKiernan och Zvantsov gjorde sig sedan beredda att resa. De sade att de skulle rekognoscera en reträttväg genom Lob Nor ifall banditerna behövde en säker reträtt.

”Några dagar senare”, berättade Wusman för rätten, ”avlämnade MacKiernan sina vitryska soldater till mig, gav mig 3.500 ammunitions gördlar, 130 silvertaels, 6 guldaels och en bra

häst. Han lovade att se till att förråd skulle komma i en jämn ström från Amerika. Jag skickade fyra man med honom som eskort till Lob Nor." Wusman slutade sedan sitt anförande med att säga att i enlighet med MacKiernans instruktioner "gjorde jag väpnade upprorsförsök tillsammans med Janimkhan och andra efter Sinkiangs befrielse".

Wusmans "väpnade upprorsförsök" bestod i att tillsammans med sina banditer till häst svepa ner till någon försvarslös by, döda männen, våldta kvinnorna, plundra allt som de kom över, bränna ner husen och driva bort boskapen. Enligt de ofullständiga uppgifter rätten hade till sitt förfogande hade Wusman och hans band mördat 319 kasakfamiljer och dödat 1.175 personer tillhörande andra minoriteter. Många andra mord, däribland på tre medlemmar av det kinesiska kommunistpartiets centralkommitté 1942, varav en var Mao Tse-tungs kusin, hade utförts på Wusmans order. En kasakvinna beskrev hur Wusmans män hade gjort en räd mot hennes by för att stjäla boskap. För att roa sig hade de skurit upp magen på hennes gravida syster. Tre månader efter Wusmans avrättning återställde Befrielsearmén 30.000 nötkreatur till olika kasakbyar. De hade samlat in djuren i Wusmans gömställen. Wusmans närmaste man Janimkhan tillfångatogs och avrättades några månader före Wusmans arrestering. Bara Zvantsov och några få andra återstår att göra upp räkningen med, men deras dagar är räknade.

Den stora amerikanska planen misslyckades. Som Wusman, Janimkhan och tusen andra amerikanska legodringar i hela Östeuropa och Asien till dyrt pris upptäckte kunde inte de amerikanska löften om beväpnat stöd och utrustning uppfyllas, och om de uppfylldes var hjälpen otillräcklig. I utlandet satte man föga tro till Kuomintang och amerikanernas påståenden om en sovjetisk eller mongolisk invasion av provinsen Sinkiang efter Peitashanintermezzot. Planerna på att ta upp Sinkiangfrågan i FN föll därför att Paxton och MacKiernan inte ens kunde få sina egna marionetter att spela med i en sådan fars. De amerikanska trupperna skulle få forcera den besvärligaste delen av Asien innan de kunde förena sig med den lilla skaran marionetter och förrädare som väntade på dem. De enda uppmarschvägarna var genom Indien och Tibet. Sinkiang hade inte ett så gynnsamt geografiskt läge för amerikanerna som Korea, dit trupper och förråd kunde flygas från det närbelägna Japan tjugofyra timmar efter det marionetterna hade börjat sina intermezzon och där förstärkningar kunde landsättas på slagfälten direkt från Förenta staterna. Men det var ett hårt slag för amerikanerna att behöva ge upp Sinkiang, som låg så utomordentligt till som invasionsbas mot Sovjetunionen, med gränser mot Sovjetasien och Mongoliska folkrepubliken.

Sinkiangs mineralrikedomar skulle mata den amerikanska krigsmaskinen men nu utvecklas dess olje- och mineralfyndigheter av de förenade kinesisk-sovjetiska bolagen till ömsesidigt gagn för de bägge stora grannarna och Sinkiangs befolkning. Sinkiang skulle användas som bas för ett angreppskrig mot Sovjetunionen, men nu har dess folk hjärtligt välkomnat sovjetspecialisterna som utvecklar provinsens naturtillgångar. Kasakerna skulle hetsas till uppror mot Folkregeringen men nu sänder de delegationer för att tacka Befrielsearmén för den har återfört deras boskap och dikat ut deras fält.

De hemliga agenternas och kontrarevolutionärernas huvudfronter har avslöjats och krossats. De är som koncentriska cirklar som minskar i storlek men ökar i farlighet allteftersom de närmar sig centrum. Den ena efter den andra, med början i den yttersta periferin som utgjordes av Chiangs arméer, har tilldelats förkrossande slag av Folkregeringen. De öppna Kuomintangstyrkorna har krossats, utom de som befinner sig på Taiwan. Resterna av Kuomintangarméerna, banditerna, piraterna och gangsterna har till största delen likviderats. De hemliga agenter som gått genom SACO:s utbildningsläger har i stor utsträckning rensats

ut. Myndigheterna har nu sin uppmärksamhet riktad mot de utländska missionärernas verksamhet. Erfarenheterna från Sovjetunionen och senare från folkdemokratierna visar att ytterligare tvenne kategorier kommer att låta höra av sig – de som arbetar inom förvaltningen och slutligen de agenter som placerats i själva kommunistiska partiet.

Folkregeringen övertog Kuomintang's civilförvaltning så gott som oförändrad. Alla som var beredda att stanna kvar kunde göra det. Den stora majoriteten har sannolikt förändrat sin gamla inställning och arbetar ärligt för att tjäna folket, men det finns utan tvekan en del element som är medvetna Kuomintang-agenter och andra som längtar och suckar efter att få återgå till den gamla goda tidens obegränsade korruption. Regeringen uppmuntrar alla sina anställda att utarbeta periodiska biografiska redogörelser om sig själva och sitt förflutna. Alla tjänstemän fick göra det när de övergick i Folkregeringens tjänst, men det är självklart att många uteslöt upplysningar som de ansåg skadliga för sig själva. De har haft många tillfällen att fylla i luckorna sedan och man är mycket tolerant mot dem som ärligt medger begångna misstag. Men en dag kommer de som framhärdat att konfronteras med allvarliga avvikelser mellan vad de erkänt och vad de gjort sig skyldiga till, och de kommer troligen att rensas ut och straffas.

Sådana företeelser är normala och naturliga i ett land som varit utsatt för så mycken imperialistisk påtryckning och korruption, ett land som rest sig ur ett halvfeodalt terroristiskt tyranni och genomgått en sådan genomgripande revolution som dagens Kina. Varken imperialisterna eller Kuomintang kommer att utan vidare ge upp striden. Ju fler motgångar de får på slagfältet desto kraftigare kommer de att intensifiera sina ansträngningar i fråga om spioneri och intrigmakeri. Liksom i Sovjetunionen och folkdemokratierna kommer de, efter sina nederlag i strid och på det diplomatiska området, sedan de övergivits av politiska partier som socialdemokraterna och andra, sedan även kyrkans folk svikit dem, att spela ut sitt sista kort, nämligen att försöka skapa förrädare inom Kommunistiska partiet av Trotskijs, Titos, Rajks, Kostovs och Clementis' slag. Ledningen i Kinas kommunistiska parti är redan noga på sin vakt mot sådana nationalistiska tendenser som utvecklades i partierna i Ungern, Bulgarien och Tjeckoslovakien. Så det är inte stor chans för imperialisterna att skaka fram en Rajk eller Kostov ur sina kappar – och absolut ingen chans med en Tito. Men ett är säkert och det är att de inte kommer att ge upp försöken.¹

Om man tar i betraktande den inre säkerhetens komplicerade problem i Kina, har Folkregeringen utan att störa det politiska och ekonomiska livet gjort enorma framsteg på mindre än två år vid utrensningen av kontrarevolutionära element i landet.

16. Kina inför framtiden

Ordförande Mao Tse-tung har sammanfattat Kinas hittillsvarande resultat med orden att Kina ”endast har tagit det första steget av en marsch på tiotusen li.”² Detta är ju en typisk anspråkslös uppskattning av allt som gjorts, men det är uppenbart att väldiga problem återstår att lösa innan Kina har nått fram till socialismen, för att inte tala om kommunismen. Alla dessa problem är inte avhängiga av Kinas efterblivna ekonomiska status, en del av dem påtvingas utifrån. En sammanfattning av den närmaste framtidens huvudproblem och hur de angripes kan kanske hjälpa läsaren till en klarare uppfattning om den framtida utvecklingen i Kinesiska folkrepubliken.

¹ Här är fler exempel på att Burchett var en rättrogen stalinist. Hänvisningarna till skådeprocesserna i Östeuropa (Rajk i Ungern, Kostov i Bulgarien, Clementis i Tjeckoslovakien), liksom till Tito visar detta. – *Red*

² En li är 500 meter.

Ett brännande problem och nyckeln till lösningen av många andra är den nationella säkerheten: att säkra och försvara Kinas gränser. Det fördrag som slöts i maj 1951 med representanter för Tibet har förenat hela Kina, med undantag av Taiwan, under Folkregeringen. Det finns ingen tvekan om att Taiwan också kommer att befrias, och varken Förenta staternas 7:e flotta eller miljarder amerikanska dollar till ön kommer att rädda Chiang och hans amerikanska rådgivare från att sopas i sjön. Kinesiska folkrepubliken har inte råd att lämna denna bas i Chiangs händer. Därifrån kan Chiang Kai-sheks amerikautbildade piloter i amerikanska plan bomba fastlandet och därifrån dirigerar Chiang de hemliga agenternas verksamhet. Så länge Taiwan är i Kuomintangens händer föreligger ett fientligt hot om väpnad invasion och även om detta endast tar form av sporadiska terrorräder längs kusten tvingar det Folkregeringen att hålla stora truppstyrkor under vapen. Tills Chiang har körts bort från Taiwan kommer kinesiska kretsar i Förenta staterna att öva påtryckningar om en amerikastödd invasion i Kinesiska folkrepubliken.

Vid invasionen av ön Hainan visade Befrielsearmén att den, trots Chiangs överlägsenhet till sjöss och i luften, bemästrade amfibieoperationernas konst. Utan tvekan erbjuder invasionen av Taiwan mycket större svårigheter eftersom den amerikanska flyg- och flottmakten står till Chiangs förfogande. Men det finns ingen tvekan om att kinesiska trupper kommer att forcera Formosasundet och återförena Taiwan med moderlandet, såvida inte Chiang frivilligt ger upp. Befolkningen på Taiwan har kämpat länge och hårt mot japaner och Kuomintang och det står utom tvivel att en landstigning av Befrielsearméstyrkor där, liksom på Hainan, skulle få stöd av hela befolkningen, med undantag av Chiang och Kuomintangspillrorna. Eftersom kombinationen amerikaner-Kuomintang är oskiljaktig från korrupcion i stor skala och förtryck av den lokala befolkningen, arbetar inte tiden på Taiwan för Chiang utan för Befrielsearmén.

I Korea har kinesiska frivilliga tappert försvarat Kinas portar och visat de imperialistiska makterna att folkets Kina inte längre är Manchudynastins Kina. Den läxa amerikanerna fått, de nederlag som åsamkats en armé, som haft tillgång till ultramoderna vapen och teknik, som dessutom fullständigt behärskat sjö- och luftrummet och haft obegränsade förråd av stridsvagnar och artilleri, av trupper som bar sina vapen och förråd på ryggen och som kämpade utan etapplinjer, var en allvarlig varning till alla imperialistiska makter som tror att Kinas gränser lätt kan överskridas. Amerikanerna led större förluster under Koreakrigets första år än under sitt första år i andra världskriget. Enligt amerikanernas egna siffror hade de 80.000 sårade i Korea jämfört med 53.000 under första årets krig i Stilla havet. De förlorade 11.000 i döda och 12.000 i saknade under ett år i Korea jämfört med 7.900 döda under 1942. De vräkte in mer än dubbelt så mycket militära förråd i Korea som under första årets Stilla havskrig. Och vid slutet av Koreakrigets första år kämpade amerikanerna – vad utgifterna beträffar har endast tre andra krig i den amerikanska historien varit dyrare – fortfarande där de hade börjat, vid 38:e breddgraden. Amerikanska piloter som försökte invadera Kinas luftrum fann snart också att de kinesiska frivilliga slogs lika bra i luften som på land och att de sovjetplan de flög överträffade de bästa amerikanska maskinerna i alla avseenden. De frivilliga gav den amerikanska parollen ”krig mot Kina” en svår törn. Krigshetsarna i Amerika måste upplysas av sina egna militära chefer att ett sådant projekt var outförbart. Den amerikanske stabschefen general Omar Bradley avslöjade cyniskt USA:s krigsmål då han utan omsvep sade: ”Krig mot Kina skulle inveckla oss i fel krig, vid fel tidpunkt, på fel plats och med fel fiende.” Amerikanerna brände sina fingrar mycket svårt i Korea, då de lärde sig att koreaner och kineser var ”fel fiende” på fel plats och tid. Denna läxa har inte gått förlorad på de andra rövmakter som skulle bli. Amerikas juniorkompanjoner i ett imperialistiskt försök att återvända till Kina.

Kina vill demobilisera sin femmiljonerarmé. Kina vill dra tillbaka sina frivilliga från Korea och återföra de demobiliserade till produktionen. Kina vill ha sina yttre säkerhetsproblem lösta så snabbt som möjligt för att bygga upp sin ekonomi. Men det överraskande är att Kinas ekonomi har påverkats mycket mindre av Koreakriget än det högt industrialiserade Förenta staternas. På grund av den socialistiska planeringen och Kinas snabbt expanderande ekonomi, på grund av den entusiasm varmed hela Kinas folk har ökat produktionen i "Hjälp Korea, motstå Amerika"-rörelsen och finansierat de koreafrivilliga genom insamlingar, har frivilligstyrkornas underhåll endast föga påverkat landets ekonomi. Skatterna har minskats i stället för att ökas, konsumtionsvarorna har hela tiden ökat i volym till lägre marknadspriser, handeln med utlandet har stegrats, och penningvärdet är stabilare än någonsin förut i Kinas moderna historia. Planen på att bygga ut den tunga industrin har oavbrutet gått framåt och de stora projekten att hindra översvämningar och utnyttja vattenkraften har realiserats i större skala och snabbare än beräknat. Anfallet mot Korea väckte en flammande indignation och patriotism som leddes in i produktiva kanaler och i själva verket påskyndade den industriella expansionsprocessen. Därigenom blev det möjligt att försvara Koreagränserna och överträffa det fredliga produktionsprogrammet. Ingen, inte ens den mest förutseende av de kinesiska ledarna, kunde förutse resultaten av uppvaknandet av ett folk på nästan en halv miljard människor. Beräkningar som verkade vilt optimistiska då de gjordes måste revideras uppåt och dessa nya beräkningar överträffades då, det kinesiska folket började spanna sina muskler.

Frågan om den inre säkerheten har, som vi påpekade i förra kapitlet, angripits med samma energi som säkerheten vid gränserna. Sedan den första stora offensiven mot Kuomintangreger, banditer och agenter avslutats kommer den inre säkerheten, åtminstone på landsbygden, inte att vara något stort problem. När jordreformen genomförts väljer bönderna i varje by sin egen bymilis som utrustas med vapen, vilka regeringen ställer till förfogande. Milisens uppgift är att skydda skörden och förhindra sabotageförsök av godsägare eller hemliga agenter. Det är den mest demokratiska form av polismakt och det bästa beviset på det ömsesidiga förtroendet mellan regering och folk. Ingen regering i Kinas kända historia har tidigare vågat beväpna folket, men i Kinesiska folkrepubliken har varje by sin egen väpnade styrka som utsetts av folket och som tjänstgör efter ett reglemente som folket självt bestämt. Det skulle vara intressant att se vad bönderna skulle göra på Filippinerna, i Indien, Mellersta östern, ja till och med i Italien om de fick lov att ha sina egna väpnade styrkor. Godsägarna och de regeringar, som stöder dem, skulle snart nog sopas bort.

Den inre säkerheten är nära förbunden med situationen i Korea och Taiwan. När amerikanerna började invadera Korea och agenterna spred rykten om en nära förestående amerikansk invasion i Kina intensifierades de hemliga agenternas verksamhet. I och med de amerikanska bakslagen och utvecklingen av den patriotiska rörelsen drog många agenter öronen åt sig. I en del fall gav de sig, i andra fall slängde de ut sina vapen och radiosändare på vägar och fält hellre än att de skulle hittas i deras hem. I ett distrikt där tio agenter togs på bar gärning och avrättades gav sig tre hundra andra agenter frivilligt. När hotet om yttre aggression har avlägsnats kommer den inre säkerheten inte längre att vara något problem. Godsägarna kommer att ge upp tanken på att få tillbaka sin jord och kommer att ägna sig åt de många produktionsområden som står öppna för dem. Det evigt omtraggade temat i amerikanernas och Kuomintang radiopropaganda från Taiwan och Japan är ju att befrielsen är nära och att de som förlorat sin jord snart skall återfå sin tidigare egendom med hjälp av Kuomintang och Amerikas vapenmakt. Men det temat höll på att bli rätt utslitet vid slutet av Koreakrigets första år.

Kina vill inte bara leva i fred med Västerlandet. Det vill handla med Västerlandet. Fast inte på de gamla villkoren förstås. Det begär en handel på jämställd fot, men det bjuder ett mycket lukrativt varuutbyte och kunde placera jätteorder i väster som skulle införa nytt blod i den kapitalistiska industrin. Kinesiska folkrepubliken vill inte längre vara en dumpingmarknad för coca-cola, Parkers reservoarpennor och nylonstrumpor, men är en villig köpare av tunga maskiner, järnräls, traktorer, elektrisk materiel, kemikalier och andra artiklar som behövs för industrialiseringsprogrammet. Kina är en stor marknad för sådana varor decennier framåt. För närvarande består Kinas ekonomi av 90 procent jordbruk och 10 procent industri. För att förbereda vägen till socialismen måste kvoten förändras till 60 procent industriell och 40 procent jordbruksproduktion, samtidigt som jordbruksproduktionen kraftigt stegas. För ett land av Kinas storlek innebär detta en enorm investering i industriell materiel. Handeln med Västerlandet kunde avsevärt förkorta övergångsperioden men hellre än en handel med politiska förbehåll föredrar det kinesiska folket en längre och besvärligare väg. Stora sektioner av den engelska, amerikanska och australiska industrin kunde vara fullt sysselsatta under många år med att producera för Kina. Kina kan betala med guld, viktiga råvaror som tungsten (Kina är världens ledande producent av denna vara) och andra strategiska material, råbomull och silke och en mängd olika vegetabiliska oljor och livsmedel. Men det verkar som om imperialisterna inte kan vänja sig vid tanken att betala för varor som de tidigare tagit för ingenting.

Kinas handel med Västerlandet utgjorde 1950 drygt hälften av hela dess handel med utlandet. Handeln med England, Hongkong och USA utgjorde 44 procent av den totala handeln och med USA enbart 23 procent av totalsiffran. Det är inte Kinas fel att denna handel nu upphört. En del av den kommer sannolikt inte att återupptas på länge. Ett land med planerad ekonomi placerar sina order enligt långsiktiga program. Fullföljandet av en ekonomisk plan kan inte få vara beroende av en handelspartners nycker. Många order som Västerlandet kunnat säkra för fem år eller längre framåt har nu placerats hos Sovjetunionen, Tjeckoslovakien och Tyska demokratiska republiken, länder som även de har långsiktig ekonomisk planering och förstår behovet av planerad utländsk handel.

England och Amerika har som hunden i fabeln förlorat det ben de hade, i sina snikna försök att snappa åt sig ett andra ben som endast visade sig vara skuggan av det första. Under Kinas sista förkrigsår (1936) utgjorde handeln med USA 22,54 procent, med Storbritannien och Hongkong 17 procent och handeln med Sovjetunionen var endast 0,35 procent. Kinas tullpolitik kontrollerades vid den tiden av engelsmännen. Under andra världskriget fullbordade Amerika sin erövring av Kuomintang och den kinesiska marknaden. Dess belöning för finansieringen av inbördeskriget var praktiskt taget monopol på handeln och 1946 utgjorde den amerikanska handeln med Kina 53 procent av den totala kinesiska handeln och Amerika kontrollerade tullarna. Denna siffra inkluderade inte den militära hjälpen. Den representerade i huvudsak alla slags överskottsartiklar från militära förråd över hela Stilla havsområdet, från toalettpapper och läppstift till coca-cola, med andra ord ingenting som kunde hjälpa upp Kinas ruinerade ekonomi.

Då stora områden av Kina 1949 befriades från Kuomintang förändrades bilden. Amerikas del av handeln föll till 1936 års siffra eller 24,46 procent, Hongkongs och Storbritanniens andel steg till 35,5 procent och Sovjetunionen gick upp till tredje plats med 7,76 procent. År 1950 hade Sovjetunionen just gått förbi Förenta staterna med 23,36 procent mot 23 procent. Under 1951 då den amerikanska bojkotten sattes in och resolutionen om blockad av Kina manglades igenom i FN upphörde handeln med USA och Storbritannien, men handeln med Sov-

jetunionen väntades fördubbla 1950 års siffra, oavsett de varor som ingick i kreditavtalet. Västmakterna har gått miste om ett saftigt ben som framför allt Storbritannien inte hade råd att förlora. Men det stod klart från 1948 att Amerika beslutat att inte låta Storbritannien skörda några handelsfördelar av fiaskot för den amerikanska hjälppolitiken åt Chiang. Den amerikanska domptören klatschade med piskan 1951 och mr Attlee utförde det alltför välkända engelska cirkusnumret att krossa näsan för att behaga amerikanerna.

Kinas handel har fullständigt ändrat karaktär och volym efter befrielsen, 1950 var ett rekordår för handelsomsättningen även i så måtto att Kina för första gången på 73 år hade en positiv handelsbalans, exporten utgjorde 52,23 procent och importen 47,77 procent. Under 1946, det år då Amerika fullständigt dominerade handeln, hade underskottet i handelsbalansen nått den högsta siffran, 472.450.000 dollar. Under 1950 fanns ett överskott på 120 miljoner dollar. Tidigare utgjordes importen av omkring 50 procent konsumtionsvaror, livsmedel, bearbetad bomull, tobak och lyxvaror samt andra artiklar som kol, vete och trävaror vilka Kina själv hade kunnat framställa. Under 1936 utgjorde hel- och halvfabrikat, tobak och livsmedel 90 procent av hela importen – bland helfabrikaten fanns ingen som helst utrustning för att bygga ut Kinas industrier. Under 1950 var 70 procent av importen viktiga råvaror, maskiner, industrikemikalier och gummi för industriella ändamål. Den största importartikeln var råbomull (18 procent) till textilfabrikerna.

Det var ingen liten prestation att ett år efter befrielsen kunna uppvisa en positiv handelsbalans. Mellan 1926 och 1936 var medelunderskottet 152.830.000 dollar, ett underskott som var svårt att bli av med då Kina inte hade rätt att pålägga eller ta upp tullar. Den utländska handeln hade 1951 kommit på en mycket sund basis med viktiga handelsavtal avslutade med de flesta folkdemokratierna under senare hälften av 1950 och i början av 1951. Det ger en intressant sidobelysning åt de folkstyrda staternas inställning till handeln, att Sovjetunionen på grund av Kinas överhängande behov av flytande bränslen och industriutrustning avsiktligt sänkte priset på petroleumprodukter 1950 och även skar ner priserna på industriutrustning till 20 procent under världsmarknadspriserna. Den gamla kapitalistiska "lagen" att priserna bestämmas av tillgång och efterfrågan har ingen tillämpning i länder där handeln bedrivs på samma kamratliga basis som alla andra förbindelser.

Med en positiv handelsbalans, en snabbt växande handel med Sovjetunionen och en balanserad inhemsk budget för första gången i modern historia har Kinas ekonomi nu en fast grund. Penningvärdets stabilisering ett halvt år efter befrielsen var en enastående prestation. Under Kuomintang hade priserna stigit sex miljoner gånger mellan 1937 och 1948. Lönerna förlorade sitt värde medan de betalades ut över disken. Genom att lönerna hölls inne en vecka kunde en arbetare ruineras under de sista åren av Kuomintangregimen. På lördagen kunde han köpa en tiondel av de magra varor hans lön skulle ha räckt till måndagen innan. Chiang lät ekonomin gå vind för våg och koncentrerade sig på inbördeskriget. I stället för att odla mera livsmedel och bomull föredrog han att trycka mera sedlar eller importera dem från Amerika. Till och med under kriget användes en stor del av den luftflotta, som med stora förluster i plan och människoliv uppehöll trafiken över Himalajatoppen från Indien, till att transportera ameriketryckta sedlar för att Kuomintang skulle kunna hålla jämna steg med inflationen. Republiken proklamerades i oktober 1949. I mars 1950 stoppades spiralinflationen. Priserna har varit stabila sedan dess och snarare haft en tendens att falla än att stiga. Produktionen hade organiserats väl i de befriade områdena och regeringen kunde kasta in tillräckliga förråd för att betala ut lönerna i de avtalade myckenheterna säd, olja, salt, kol och textilier. Om spekulanterna höll inne rislagren i Shanghai för att tvinga upp priserna kastade regeringen in

några tusen ton ris på marknaden till låga priser, och de förskräckta affärsmännen öppnade snabbt sina lager. Om de höll tillbaka textilier i Canton sände regeringen dit textilier och de ständigt sjunkande regeringspriserna tvingade affärsmännen att släppa ut sina varor på marknaden innan priserna föll igen. En gång när det uppstod brist på socker och spekulanterna lagrade, köpte regeringen ett par båtlastar kubanskt socker och när nyheten spreds att det var på väg, kom massor av socker i marknaden inom några dagar.

Kinas ekonomi är trots Amerikas bojkott och den därpå följande blockaden sundare än Englands, Amerikas och andra kapitalistiska länders. I Kina finns ingen inflation, krigskostnaderna bestrides genom frivilliga insamlingar och det har inte förekommit någon inskränkning värd namnet i det sociala programmet Utbyggnaden av skolor, sjukhus, bostäder, undervisning, arbetsförsäkring och pensioner har inte skurits ned. Inga skulder hopas för kommande generationer. Månad efter månad äter och klär sig folket bättre, de får fler böcker och alltflera lär sig läsa och skriva. Hur är detta möjligt så snart, efter nästan tjugotre års oavbrutet inbördeskrig och krig mot Japan? Det är endast möjligt tack vare enheten och entusiasmen hos det kinesiska folket under Kommunistiska partiets utomordentliga ledning.

Det är inte en enhet som enbart omfattar arbetare och bönder, vars frigörelse vi berättat om i tidigare kapitel. Det är en enhet som omfattar arbetare, bönder, intellektuella, affärsmän och kapitalister. I det gemensamma programmet, som tjänstgör som konstitution tills en konstituerande församling kan väljas, garanteras varje skikt av befolkningen en aktad plats i Kinesiska folkrepubliken, bortsett från oförbätterliga förrädare. Affärsmännens och kapitalisternas medverkan välkomnas, även godsägarna uppmuntras och skyddas om de använder sin förmögenhet och sina talanger i affärsföretag i stället för i jordbruket. Paragraf 26 i Gemensamma programmet fastslår att grundprincipen för ekonomisk uppbyggnad är ”att utveckla produktionen och frambringa en blomstrande ekonomi genom en politik som tar hänsyn både till allmänna och privata intressen, som främjar både kapital och arbete, den ömsesidiga hjälpen mellan stad och land och cirkulationen av varor mellan Kina och utlandet ... På detta sätt kan alla komponenter av den sociala ekonomin, under ledning av de statsägda företagen, genomföra fördelning och samordning av arbetet och göra sina respektive insatser vid främjandet av den sociala ekonomins utveckling som helhet.” Paragraf 30 säger att Folkregeringen ”skall uppmuntra en aktiv insats av alla privata ekonomiska företag, som är nyttiga för den nationella välfärden och för folkets försörjning, och understödja deras utveckling”.

Detta är inte bara ett teoretiskt resonemang och inte heller opportunist. I det nuvarande stadiet av Kinas utveckling, ett stadium som kan räcka tio till tjugo år, kan den privata företagsamheten spela en viktig roll i en underutvecklade ekonomi sådan som Kinas, med dess brist på yrkesarbetare och utbildad förvaltningspersonal. Och de kinesiska ledarna har lovat att de kapitalister, som samarbetar ärligt för nationens bästa, inte skall glömmas när landet har uppnått en högre produktionsnivå. Under Kuomintang med dess byråkratiska kapitalism kombinerad med imperialism led de inhemska kapitalisterna och industrimännen svårt under det allmänna förtrycket. På grund av den utländska kontrollen av tullarna hade de inget skydd för sina industrier, de var offer för irrationella och oförutsägbara skatter och stötte på korruption överallt. Om någon byggde upp en inkomstbringande industri kunde den införlivas med någon ”statlig” koncern som i själva verket var en privat koncern ägd av någon Kuomintangmandarin. (Chiang Kai-sheks två svågrar, T. V. Soong och H. H. Kung, samt bröderna Chen hade lagt beslag på nästan alla industriföretag av värde och gjort dem till ”statliga” företag, i vilka omkostnaderna betalades med skattemedel medan profiterna gick till

de fyra familjernas bankkonton.)

I dag förekommer ingen korrupktion, industrimännen vet vad de har att hålla sig till, beskattningen är rationell och lägre än någonsin förut under detta sekel, regeringen hjälper aktivt industriägare med lån och genom att placera regeringsorder hos dem så länge deras produktion bidrar till den nationella ekonomin. Om så inte är fallet får ägarna hjälp att omorganisera sin fabrik till en nyttig komponent i den planerade ekonomin. Privata affärsmän uppmuntras och får hjälp med kredit. Representanter för affärsmännen och industrimännen deltog vid utarbetande av Gemensamma programmet. De har sitt eget politiska parti och sina delegater i folkråden. De vet exakt var de står. I allmänhet är de patrioter som skulle förlora allt om Kuomintang eller japanerna återvände. Detta gäller inte den minoritet av förrädiska mellanhänder, som bara var agenter för imperialisterna och som fortfarande längtar tillbaka till sitt liv som högreståndslakejer. En del av dem hoppas fortfarande på amerikansk ”befrielse”. Privata import- och exportfirmor gjorde rekordförtjänster 1950, då de hade hand om 46,7 procent av importen och 30 procent av exporten. De och andra kapitalistgrupper visade sin uppskattning av den nya hjälp de får genom att tävla om att vara först att betala skatten. Affärsmännen i Shanghai och andra större städer har intagit en framskjutande ställning i ”hjälp Korea, motstå Amerika”-rörelsen och tecknat stora summor till flyg och andra förråd till fronten. Affärsmännen sände delegater till Koreafrenten som rapporterade för sina hemmaorganisationer om nödvändigheten att hjälpa de frivilliga i deras kamp.

Det finns fem slags företag i Kinesiska folkrepubliken.

Staten kontrollerar alla banker, det mesta av den tunga industrin och råvarukällorna, eller omkring 30 procent av landets ekonomi.

Provinserna och kommunerna äger cirka 10 procent av alla företag och kontrollerar huvudsakligen gas-, vatten- och elektricitetsföretag och en del lätta industrier.

Blandade allmänna och privata företag där de lokala myndigheterna äger hälften av aktierna och det privata kapitalet den andra hälften uppmuntras mycket i dessa dagar för att absorbera kapital i byar och små städer och leda in det i kanaler som tjänar det allmänna intresset. Sådana företag koncentrerar sig på lätta industrier som är avpassade för de distrikt där de är belägna. De omfattar tegeltillverkning, lergods- och porslinsframställning, lädervaror och andra konsumtionsartiklar. Utgifter och förtjänster delas lika. Många godsägare finner att detta är ett lämpligt sätt att göra en säker investering samtidigt som de skaffar sig själva och sina familjer arbeten. Allmän-privat företagsamhet omfattar mindre än 10 procent av landets ekonomi men växer.

De kooperativa företagen, varav det finns omkring 47.000 med ett sammanlagt medlemsantal av 30 miljoner, är starkast på landsbygden och ombesörjer huvudsakligen distributionen men kontrollerar också en del lätta industrier. (I mitten av 1951 fanns 1.321 hantverksproducentkooperativer med sammanlagt 264.000 hantverkare.) Allt som allt kontrollerar de kooperativa företagen något över 10 procent av den totala ekonomin.

Den privata företagsamheten, som är den största gruppen, omfattar 40 procent av all företagsamhet och förekommer inom industrin och handeln.

Staten kontrollerar och leder planerandet i stort och garanterar en säker marknad för varor som produceras inom den planerade ramen. En stor sektor av den privata industrin arbetar nu enbart på regeringskontrakt med råvaror som köpts av regeringen till fastställda priser och med garanterad avsättning för de färdiga produkterna till fixerade priser. Den privata industrin

utvidgas snabbt och kommer att fortsätta att växa. Den har obegränsade möjligheter i ett land där industrin måste bli åtminstone sex gånger så stor som nu för att komma upp till den önskade kvoten 60-40 i förhållande till jordbruket. Med den hastighet jordbruksproduktionen för närvarande växer måste industrin i själva verket bli åtminstone tio gånger så stor som den för närvarande är. Den privata företagsamheten avses så vitt möjligt spela enbart en produktiv roll. Genom utvecklingen av kooperativa företag på distributionsområdet kommer kapitalet att hindras från spekulation. De köpande och säljande kooperativerna tjänstgör som en viktig regulator genom att hålla priserna nere för konsumenten å ena sidan och genom att garantera de primära producenterna högsta möjliga priser å andra sidan. Staten med sina varureserver och sin kreditkontroll kan hjälpa kooperativerna att få ut varor på marknaden eller köpa skördar i förskott då bristsituation eller ett överskott tenderar att orsaka prisfluktuationer. Genom de statliga, halvstatliga och kooperativa organisationerna kan staten hålla sitt finger på den ekonomiska pulsen i landet, förhindra spekulation och se till att varje kugge spelar sin roll i det hastigt expanderande ekonomiska maskineriet.

Vad skall kapitalisterna göra om tio eller tjugo år? En del av dem kommer sannolikt att motsätta sig övergången till socialismen, men i en värld som förändras, förändras kapitalisterna också. Många av dem har redan gjort det. I Kina är de inte någon klass med djupa rötter. De flesta av dem förtjänade inget på imperialismen och majoriteten av dem är patrioter. Amerikanska bomber på deras hem i Shanghai, släktingar som dödats av japanerna, Kuomintangskorruption, Amerikas ansträngningar att återupprusta Japan och de senaste hundra årens historia har inte gett dem någon anledning att beundra utländska imperialister eller Kuomintang. De har två vägar att gå. Den ena är att stödja Folkregeringen, den andra att störta landet i inbördeskrig igen och därigenom få tillbaka sina värsta fiender, amerikanerna, japanerna och Kuomintang. Det finns ingen tredje väg och de har aldrig förut haft så blomstrande affärer som nu. Deras tidigare liv var inte sådant att utsikten att leda ett statligt företag eller en industritrust om tio eller tjugo år saknar sin lockelse. Och sådana poster kommer att stå öppna för dem som ärligt samarbetat. Frånsett dessa materiella beräkningar har många tagit djupa intryck av Folkregeringens självupppoffrande ansträngningar – de är själva medlemmar av den – att bygga en trygg och lycklig framtid för folket. Många av dem är villiga att följa funktionärernas exempel och enbart leva för att tjäna folket. Om förhärdade Kuomintangtjänstemän och poliser kan förändras på några månader vid de revolutionära universiteterna till hederliga, självupppoffrande medborgare, beredda att arbeta var de än placeras, är det inte för mycket att vänta sig att en stor del av Kinas kapitalister i Kinas unika situation även kommer att förändras. En viktig skillnad mellan kapitalisternas ställning i Kina och Västerlandet är att de förra lever under en folkregering och aldrig kommer att kunna monopolisera statsmakten. De kommer aldrig att kontrollera armén, polisen, domstolarna och pressen. De kommer aldrig att kontrollera folkråden. Inte ens de mest reaktionära bland dem har några illusioner därom. För närvarande har vi det unika fenomenet att kapitalisterna och köpmännen samarbetar med samma energi och lojalitet, som visas av bönder och arbetare vid genomförandet av Gemensamma programmet. Det innebär en anmärkningsvärd triumf för Kinas kommunistiska partis enhetsfronttaktik.

Det dagliga problemet för Folkregeringen är att föda, kläda och sörja för folkets välfärd.

Under 300 år fram till 1950 har Kina importerat brödsäd och även 1949 utgjorde spannmål 20 procent av Kinas totala import. 1950 var ett av de värsta översvämningssären i Kinas historia. Miljoner acres skördar sopades bort och ändå åt folket bättre det året än något år sedan 1936, ingen spannmål importerades men en miljon ton ris erbjöds Indien. Detta möjliggjordes tack

vare de åtgärder för att förhindra översvämningar som vidtagits under inbördeskriget i de befriade områdena, de åtgärder i samma syfte som utförts under 1950 och den entusiasm som skapades av jordreformen och de bättre skördeutfallen i de tidigt befriade områdena där hjälparbetslagen förbättrade bruksmetoderna. Under 1950 uppodlades inte mindre än 6,6 miljoner hektar (16 miljoner acres) jord som vanligtvis översvämmades, en areal som var mycket större än den som översvämmades det året. Trots översvämningarna blev skörden 126 miljoner ton som räckte till tre mål dagligen på vardera ett halvt pund mjöl för varje man, kvinna och barn i Kina – och dessutom miljonen ton till Indien. Och det är bara början. De arbeten för att förhindra översvämningar som utfördes under 1951 beräknas säkra framtida skördar på en sjundedel av Kinas totala odlingsbara areal, som kan föda 60 miljoner människor. De vattenmassor som tidigare översvämmade detta område kommer snart att kunna utnyttjas för bevattningsändamål, varigenom ris- och veteskördarna kommer att fördubblas på miljontals acres. Kinesiska folkrepubliken har inte längre något livsmedelsproblem. Från att ha varit ett livsmedelsimporterande land är det nu ett livsmedelsexporterande land med ett exportöverskott som kommer att ökas för varje år. Produktionen per acre jord ökar i direkt proportion till jordreformens genomförande och organiserandet av hjälparbetslag. Vid skördetiden 1950 hade jordreformen genomförts till hälften, vid slutet av 1951 kommer den att ha utsträckts till tre fjärdedelar av landet och 1952 kommer den att vara klar. Varje utvidgning av jordreformen ökar den årliga skörden med miljoner ton spannmål. Det kinesiska folket äter bättre nu än det kan minnas att det någonsin gjort och kommer att äta bättre för varje år.

För att klä folket behövs bomullsskördar. Kinas miljoner går klädda i bomull året runt. Bomullsskjortor och bomullsbyxor på sommaren för både män och kvinnor, fodrade bomullsrockar och byxor vadderade med råbomull på vintern. Under Kuomintangregimen försumrades bomullsodlingen. Råbomull importerades, från Amerika och kinesiska textilier exporterades. Massorna var klädda i trasor medan imperialisternas affärslakejer, deras hustrur och konkubiner var klädda i siden. Agenterna för den amerikanska bomullen påstod att bomull som odlades i Kina hade för korta fibrer för Shanghais textilfabriker. Kinesiska folkrepubliken ändrade detta. Man fann att om den kinesiska bomullen behandlas på ett speciellt sätt blir den lika bra som den bästa amerikanska. Under 1950 planterades så mycket bomull att den starkt stegrade efterfrågan nästan kunde tillfredsställas med bomull från Kina. Under 1951 blev bomullsskörden 60 procent större än den bästa skörden före kriget och mer än tillräcklig för Kinas behov. Under 1950 var bomullen den största importartikeln, 18 procent av hela importen. Amerika stoppade då exporten av bomull i hopp om att därigenom kunna stoppa Kinas textilindustri. Många fabriker stängde också 1951 men bara under en månad, mellan lagrens utförsäljning och den nya skördens försäljning på marknaden. Amerika har nu förlorat den kinesiska bomullsmarknaden för alltid, ty Kinesiska folkrepubliken producerar inte bara tillräckligt för sina egna behov utan kommer dessutom snart att få ett exportöverskott.

Förutom den utomordentliga framgången med bomullsodlingen håller nu en ny fiber från den sävliknande ramieplantan på att framställas i stor skala och dess exploatering kommer att revolutionera textilproduktionen och göra Kina till en av världens största exportörer av högvärdiga textil-helfabrikat. Ramieplantan växer på de magraste jordar, behöver inte inkräkta på en acre av ris- eller vetejord och avkastar tolv gånger så mycket som bomull på samma areal. Fibern är fem till sex tum lång, nästan lika tunn som silke och har en elasticitet som är åtta gånger så stor som bomullens eller silkets. Utexperimenterandet av denna textilsort är en triumf för en kinesisk vetenskapskvinna, dr Yung Yunho, som i fjorton år

arbetade i Chungking med en kinesisk process som skulle göra ramiefibern kommersiellt användbar. Amerikanerna visste att hon arbetade på detta problem och erbjöd henne 1947 en fabulös summa om hon ville resa till Amerika. Men hon föredrog att stanna kvar och arbeta för Kina. Chungking befriades 1949. Dr Yung utnämndes till teknisk rådgivare i textilministeriet och hennes forskningsarbete underlättades på alla sätt. Under 1950 fann hon den process som tillåter en degummering av fibrerna och förvandlar dem till de finaste silkeliknande trådar som kan användas i vanliga textilmaskiner för bomull. Amerikanerna hade länge sett vilka möjligheter som låg i ramiefibern men hade antingen gett upp på grund av svårigheterna att degummera fibrerna eller avsiktligt fördröjt framställningen i bomullsodlarnas intresse. Tidigare hade ramie använts av hantverkare på landsbygden som gjorde fisknät, rep och säckväv av det. Man beräknade att 1951 kunna producera cirka 400 miljoner gards mycket fin linneliknande ramietråd som lämpar sig för kläder, skjortor, kostymer, duktyg, gardiner och liknande artiklar.

I dag har hela Kina nya kläder. Det är något som omedelbart faller varje besökare i ögonen. Bönder, kulis, rickshakörare, arbetare, män, kvinnor och barn tycktes 1951 ha nya kläder både på vintern och sommaren, överallt utom i hjärtat av översvämningsområdena. Enbart i de tidigt befriade områdena i nordost såldes 1950 14 miljoner tygrullar mot 6 miljoner 1949 och ändå ansågs 1949 ha varit det rikaste året i nordöstra Kinas historia.

Trots den amerikanska blockaden eller kanske delvis tack vare den har problemet med att kläda folket med bomull som odlats i Kina och vävts i Kinas egna fabriker nu lösts. Amerika kanske snart kommer att få uppleva den dag då kinesisk bomull och kinesiska textilier konkurrerar med dess egna på världsmarknaden. Amerika har förlorat en marknad och har fått en konkurrent.

Förbättringarna inom sjukvården hör till de dramatiska resultaten under Folkregeringens första år. Tidigare fanns praktiskt taget ingen sjukvård i Kina. Bortsett från de fåtaliga stora städerna fanns inga ordentligt utbildade läkare eller barnmorskor. På landsbygden låg sjukvården i händerna på kvackare som mera sysslade med vidskepelse än med mediciner. Barnmorskorna var inte bättre än spåkärningar. Ingen pålitlig statistik fördes under Kuomintang men undersökningar som gjordes strax efter befrielsen avslöjade otroliga förhållanden. I ett karakteristiskt distrikt dog 1.852 barn av 4.053 inom sju dagar efter födseln. I många byar nådde spädbarnsdödligheten 60 procent. I åtta byar där 534 barn dog under de sju första levnadsdagarna orsakades 232 dödsfall av infektioner av navelsträngen. En kvinna hade haft inte mindre än sju missfall.

Graviditet betraktades i det halvfeodala Kina som någonting skamligt vilket måste döljas så mycket som möjligt. Kvinnorna snörde sina magar och bröst hårt för att deras tillstånd inte skulle märkas. När tiden för förlossningen närmade sig brukade "barnmorskan" komma. Den blivande modern fick huka sig ner på golvet och när verkarna började måste hon försöka hoppa tills barnet kom ut samtidigt som barnmorskans knä pressade henne i veka livet. Då barnet började komma ut drog barnmorskan i det med sina smutsiga händer och det fick antingen falla ner på askan som spritts på golvet eller i en vattenbehållare där det ofta drunknade. Navelsträngen klipptes av med en vanlig sax eller brändes av med en glödhet eldgaffel. Om modern började blöda band man fast hennes hår vid en spik i väggen så att hon tvingades kvar i sittande ställning. På grund av den mycket höga dödligheten under de första dagarna fick inte de nyfödda nya kläder utan virades i smutsiga trasor, tills man såg om de skulle överleva eller ej. Okunnigheten ifråga om den enklaste hygien eller om hur barnen kom till var förfärande stor. Många föräldrar hade ingen aning om sambandet mellan samlag och

barnafödelse och bykvacksalvaren med sin spira och sina klämtande klockor i ena handen och en piska i den andra för att fördriva onda andar och snärta till modern under värkarna var ju inte den lämpligaste att ge upplysning.

Hälsovårdsministeriet satte en offensiv mot spädbarnsdödligheten som ett av sina första mål. Barnmorskor inkallades till utbildningskurser, grupper av läkare och sjukvårdspersonal reste runt i byarna, kvinnliga funktionärer tog sina egna spädbarn med och talade hälsovård till bondkvinnorna. Färglagda planscher som sattes upp i alla byar illustrerade grafiskt fyra huvudpunkter vid barnfödelse. Modern måste ligga ner vid födandet, barnmorskan måste tvätta händerna noggrant, saxen måste steriliseras, navelsträngen måste bindas upp med steriliserad tråd och en steril bomullskompress läggs ovanpå den. Enbart i nordost omskolades 1950 19.238 barnmorskor av den gamla sorten och över 2.000 sjukhus, kliniker och barnbördsstationer sattes upp på landsbygden. Enligt ofullständiga siffror för 1950 utbildades eller omskolades 50.000 barnmorskor i hela Kina. Genom att ge några veckors utbildning åt barnmorskorna beräknade man att Kinas befolkning ökades med tre miljoner barn, som annars skulle ha dött, enbart under 1950. Barndödligheten varierade mycket från provins till provins men en försiktig siffra för Kina före befrielsen är 250 döda på tusen födslar. I två byar valda på måfå, den ena i nordost, den andra i Inre Mongoliet, var spädbarnsdödligheten 48,2 procent av totalt 209 födda, med den gamla sortens barnmorskor. Sedan samma kvinnor utbildats sjönk dödligheten till 15,6 procent av 309 födda. I Hopel sjönk siffran från 16,5 procent i två byar med 1.100 födda till 5,1 procent av 617 födda under 1950. I städerna Peking, Mukden, Shanghai och Tientsin var 40 procent dödlighet bland spädbarnen vanlig före befrielsen. Kort efter befrielsen sjönk siffran till 18 procent och de senaste siffrorna är nere i 2,5 procent. Med ett beräknat årligt födelsetal av 15 miljoner blir befolkningsökningen genom de vidtagna åtgärderna fantastisk.

Kina fick ett fruktansvärt arv att överta inom hälsovården. Kina var inte bara utsatt för Asiens förhärjande epidemier, varigenom uppskattningsvis hundra miljoner människor årligen behövde läkarvård, utan hade också en akut brist på läkare – mindre än 20.000 läkare hade utbildats under fyrtio år före befrielsen – bedrövligt otillräckliga sjukhus, ingen modern läkemedelsindustri och ingen samordnad sjukvård. Folket led av kronisk undernäring, städerna var belamrade med avskräde som hopats under krigsåren och folket saknade allt slags hälsomedvetande. Det fanns överhängande fara för att epidemier skulle drabba miljoner människor och sprida sig över hela Asien vid slutet av inbördeskriget.

Hälsovårdsministeriet ansåg att största vikten skulle läggas vid den förebyggande sjukvården och att företrädesrätt måste ges åt bekämpandet av de farligaste och mest spridda epidemiska sjukdomarna som smittkoppor, kolera, böldpest, tyfus och paratyfus. Epidemier måste förhindras och sedan måste de förhållanden som gav upphov till dem avskaffas. Kroniska infektionssjukdomar som tuberkulos och kala-azar skulle angripas i liten skala till en början och när erfarenheter hade vunnits skulle ett massanfall företas mot dem också.

Under 1950 gjordes en attack mot epidemiska sjukdomar med förvånansvärda resultat. Grupper av sjukvårdspersonal som byggdes upp runt en kärna av utbildade läkare och baserades på dem som arbetat i de befriade områdena under inbördeskriget sattes upp och fick genomgå snabba utbildningskurser. Hälsovårdsministeriet samarbetade med undervisnings- och kulturministerierna i en massupplysningskampanj. Film, radio, tidningar, teatrar, affischer och teckningar togs i bruk. Ambulerande sjukvårdsgupper for omkring på landsbygden och lärde byläkare, barnmorskor, skollärare och i en del fall funktionärer att vaccinera. I stora områden i Kina vaccinerades alla utom de mycket unga, de sjuka och de mycket gamla mot

smittkoppor, tyfus och kolera. Under 1950 fick 100 miljoner människor något slags vaccin. I Shanghai till exempel, där smittkoppor och kolera alltid utgör ett hot, vaccinerades 5.290.415 personer eller så gott som hela befolkningen mot smittkoppor mellan hösten 1950 och början av april 1951. I juni 1951 hade 3½ miljoner människor i Shanghai också vaccinerats mot kolera och tyfus. De flesta vaccinerades frivilligt men vaccineringsstationer sattes upp vid järnvägsstationer, trafikknutar och livligt trafikerade stråk och alla som inte kunde visa upp certifikat vaccinerades på stället. De kinesiska myndigheterna var övertygade om att amerikanerna höll på att experimentera med att sprida smittkoppsbakterier i Nordkorea, där smittkoppor hade brutit ut i områden som aldrig tidigare varit angripna av den sjukdomen – så de tog inga risker.

I nordöstra Kina som varit utsatt för bakterier från den japanska anläggningen för bakteriologisk krigföring genomfördes tre vaccinationskampanjer årligen efter befrielsen i de flesta byarna mot tyfus, kolera och böldpest samt en kampanj mot smittkoppor. Vaccinationen var naturligtvis gratis överallt i Kina. Och resultatet blev att trots en del enstaka fall av smittkoppor inga epidemier bröt ut och inte ett enda fall genuin kolera rapporterades från slutet av 1949 till mitten av 1951.

Jag har på annat ställe beskrivit de sovjetledda sjukvårdsgruppernas insatser i kampen mot böldpesten i norra och nordöstra Kina. I hela Kina dödades 1950 inte mindre än 34 miljoner råttor i en stor offensiv mot böldpesten och hela befolkningen vaccinerades i alla tidigare pestcentra. I hela Central-, Syd- och Sydvästliga Kina som tidigare var huvudcentra för böldpesten tycks den nu fullständigt ha utrotats. Behandlingen med streptomycin och sulfapreparat i nordost sänkte dödligheten i sjukdomen till rekordlåg nivå.

De mest spridda kroniska infektionssjukdomarna är tuberkulos, med omkring 10 miljoner sjuka, och kala-azar, som förekommer i arton av Kinas provinser och är mycket utbredd i hela Fjärran östern. De uppsvullna magarna och de utskjutande revbenen hos kala-azaroffren är en vanlig syn i de flesta byar i Kina. En försiktig uppskattning ger 500.000 fall. Specialgrupper koncentrerades till några av de mest -angripna områdena och utförde ett intensivt forskningsarbete. De framställde ett nytt antimonderivat som kunde användas i masskala utan de toxiska verkningar som vanligen åtföljde den tidigare antimonbehandlingen. I mitten av 1950 sattes en offensiv in mot kala-azar och vid årets slut hade 50.000 patienter botats. Man tror att sjukdomen kommer att vara helt utrotad om två år. Preparatets verkningar är nästan magiska, patienterna blir helt återställda sex dagar efter den första injektionen. De parasiter från sandflugor som förorsakar sjukdomen dödas omedelbart, den uppsvullna mjälten återfår sin naturliga storlek, den intermittenta febern försvinner och patienten börjar öka i vikt. Framgångarna i kampen mot kala-azar med ett preparat som utexperimenterats och framställt i Kina är väl den mest iögonfallande av de många framgångar som de kinesiska hälsovårdsmyndigheterna vunnit under sitt första års arbete.

I kampen mot tuberkulosen koncentrerades arbetet först till de tre storstäderna Shanghai, Tientsin och Peking, varvid anti-tbcvaccinet BCG kom till användning. Detta vaccin har utexperimenterats i Frankrike och använts i masskala endast i Sovjetunionen och Danmark. Det är ett förebyggande vaccin och kan endast användas på dem som inte har några som helst tuberkulossymptom, vilket i själva verket endast är barn under tio år. Då en försöksanvändning av vaccinet visade goda resultat och inga skadliga reaktioner framkom, kallades läkare från hela Kina till Peking för att lära sig handha vaccinet. Då de återvänt till sina hemorter lärde de andra läkare, sjuksköterskor och barnmorskor att använda det och vid slutet av 1950 hade över 650.000 potentiella tuberkulospatienter behandlats i 82 dispensärer över hela

landet. I början framställde endast tre laboratorier vaccinet men produktionen har nu utvecklats i hela landet så att det finns tillräckligt för att barnmorskorna skall kunna vaccinera varje nyfödd i Kina och på så sätt skapa en tuberkulosfri generation. Tuberkulos är i stort sett en sjukdom som förorsakas av fattigdom, dålig mat och svåra levnadsförhållanden och i Kinesiska folkrepublikens snabbt förbättrade levnadsstandard ligger största förhoppningen om att kunna förhindra tuberkulosens spridning i den nuvarande generationen.

Från att ha varit ett av de mest efterblivna länderna i världen i fråga om medicinsk forskning och sjukvård har Kina på den korta tiden av två år blivit ett av de främsta länderna då det gäller behandlingen av ett halvt dussin av mänsklighetens kroniska gissel. Hela Kina har förvandlats till ett väldigt medicinskt forskningsfält dit läkare från hela världen – och framför allt från länderna i Asien och Mellersta östern – måste komma och studera behandlingen av epidemiska sjukdomar. Det har utvecklats så snabbt enbart tack vare den socialistiska metoden att få ut vetenskapen ur laboratorierna och forskningsinstituterna och gratis ställa den till hela folkets tjänst. Massanvändningen av vacciner och mediciner på tiotals miljoner människor ger goda tillfällen till förbättringar och förfiningar som inte kunnat uppnås på decennier genom provrörsexperiment och teoretiskt arbete. Detta betyder inte att medicinerna används utan att först genomgå laboratorieprov och att mänskliga varelser användes som marsvin. Vacciner och mediciner utsättes för de strängaste prov innan de användes eller försäljes på marknaden och mycket ofta har engelska och amerikanska läkemedel, i synnerhet sulfapreparat och penicillin som tillverkats för exportdumping till marknaderna i det förmörkade Asien, utdömts av de kinesiska hälsovårdsmyndigheterna på grund av att de inte håller den önskade standarden.

Kampen mot sjukdomarna och deras orsaker har gått hand i hand med en väldig upplysningskampanj. Antituberkulosorganisationer har bildats över hela landet, affischer och filmer understryker ständigt de enkla åtgärder som kan vidtas i hemmen för att undvika sjukdomen. Film, teater och gatuskådespel talar om för folket varför och hur de skall utrota råttor, löss, loppor, flugor och moskiter. Då människorna i början var rädda för de tämligen smärtsamma injektionerna mot böldpest visades korta dokumentärfilmer på alla biografier i de områden som hemsöktes av böldpesten, och de visade på ett mycket realistiskt sätt hur sjukdomen uppkom, hur bakterierna spreds av loppbärande råttor och offrens fruktansvärda lidanden och dödskamp. Byborna ställde sig snart i kö för behandlingen och medarbetade i rättjakterna.

Även om huvudvikten är lagd på den förebyggande sjukvården och på att avskaffa de förhållanden under vilka sjukdomarna frodas betyder inte detta att vården av de sjuka har försummats. Vid befrielsen fanns endast 747 sjukhus och kliniker, inklusive missionärernas, i hela Kina, med sammanlagt 46.000 bäddar. De flesta av dessa existerade endast på papperet eftersom sjukhusen hade blivit svårt skadade under de tjugotre årens inbördeskrig och under kriget mot japanerna. I mitten av 1951, mindre än två år efter Folkrepublikens utropande, hade alla dessa sjukhus och kliniker restaurerats. Dessutom hade 1.085 nya sjukhus och 979 nya kliniker byggts med sammanlagt 87.400 nya bäddar. Detta anses bara som en början. Hälsovårdsministeriet beräknar att Kina behöver fem miljoner sjukhusbäddar, en halv miljon läkare och tre till fyra miljoner sjukvårdspersonal. Under en femårsplan som redan börjat skall 115.000 läkare, hälsovårdspersonal, barnmorskor och sjuksköterskor utbildas och 1.200.000 sjukvårdare med tre månaders till ett års utbildning komma att bli tillgängliga för arbete i byarna.

1950 års siffror för behandlade patienter, hejdade epidemier och nybyggda sjukhus har redan överträffats genom det ökade arbetstempot i det nya Kina, men dessa siffror visar vilken be-

tydelse regeringen fäster vid folkets hälsotillstånd. Detta i skarp motsättning till förhållandena i Västerlandet, där den medicinska forskningen försummas till förmån för den bakteriologiska krigsföringen och sjukhusbyggena hejdas till förmån för krigsmateriefabriker. Det finns inte utrymme att här närmare gå in på alla andra åtgärder som vidtagits för att höja hälsotillståndet: flugutrotningskampanjen, som började i Shanghai i juni 1951, besprutning av avskrädesbrunnar, indragning av vattenledningar i arbetarnas hem i de stora städerna för första gången, regelbunden inspektion av alla vattenreservoarer, rensning av kloaksystemen, mödravårdscentraler på hela landsbygden, det obligatoriska tillhandahållandet av munskydd mot dammet i textilfabrikerna, de stoppade arbetsbänkarna för kvinnliga arbetare, utvidgningen av barnkrubb- och barnhemsverksamheten i fabriker och byar, den ständiga upplysningsverksamheten och dussintals andra åtgärder för att göra folket hälsomedvetet och för att utrota sjukdomarna och avskaffa de förhållanden som befrämjar deras utveckling.

Det är ett populärt misstag, som uppmuntras av det reaktionära tänkandet, att Kina är ett överbefolkat land och att om inte krig och sjukdomar tog sin regelbundna tull skulle kineserna svämma över sitt lands gränser och lägga sig till med livsrum i andra länder. I själva verket är folktätheten i Kina ungefär en femtedel av Englands och precis hälften av Indiens. Med en befolkning på 475 miljoner har Kina (utan Taiwan) en areal på 4.278.352 kvadratmiles, vilket ger en befolkningstäthet av 90 människor per kvadratmile, jämfört med 177 i Indien och 468 i Storbritannien. Det är riktigt att i vissa delar av Kina, till exempel Pärflodsdeltat, Chekiang och Shantung, befolkningstätheten är mycket större, på sina ställen kommer den upp till 3.000 per kvadratmile, och att stora områden av Tibet och Sinkiang är ofruktbara berg och öknar. Men det förhåller sig också så att stora delar av Kina ger två skördar om året och att Kina kommer att öka sina skördar med 30 procent inom de närmaste två åren genom att rädda jord från översvämningarna, genom att använda översvämningvattnen för bevattningsändamål och genom att fullborda jordreformen.. Och då tar man ändå inte med i beräkningen den ökade avkastningen genom nya jordbruksmetoder med djupa traktorplogar och ett ändamålsenligt utnyttjande av gödningsmedel. Och man tar inte med i beräkningen det stora projekt som genomföres av Folkets befrielsearmé i Sinkiang, där man gräver bevattningskanaler och gör öknen fruktbar. Två sådana bevattningsprojekt, påbörjade 1951, kommer att bevattna 500.000 acres jord som kommer att bära två rika skördar årligen från 1952. Det finns hundratusentals acres bördig jord i Manchuriet och Mongoliet som aldrig har lagts under plogen. Dessa områden är i hög grad underbefolkade. Till och med den konservative amerikanske historikern Edward Thomas Williams ansåg i sitt arbete "Short History of China" (Harper & Brothers, New York och London, 1928) att med "fred, god styrelse och allmän uppfostran borde Kina med lätthet kunna försörja det dubbla av sin nuvarande befolkning". Och Williams kunde ju inte ha någon aning om de storstilade åtgärder att höja produktiviteten som Kinas nuvarande goda regering vidtagit. En av huvudorsakerna till hungersnöd i det förflutna var bristen på billiga transportmedel som kunde forsla brödsäd från överskotts- till underskottsområden, men detta problem har nu angripits genom väldiga utbyggnader av järnvägs- och flodtransportnätet. Under tidigare epoker har Kinas folk traditionellt varit på vandring söderut, inte på grund av bättre levnadsförhållanden eller bördigare jord där, utan därför att förtryckare och inkräktare kom norrifrån. Södra Kina är överbefolkat, norra och nordvästra Kina, som har stora orörda reserver av mineral- och jordrikedomar, är ytterst glest befolkade. De stora projekt som håller på att genomföras i Kina och Sovjetunionen för att forma naturen efter människans vilja och tvinga den att lämna ut sina hemligheter, har för alltid vederlagt Malthus och hans lärjungars dystra teorier att befolkningens ökade tryck på jordens resurser måste resultera i en sänkt levnadsstandard. Sovjetunionen och Kina kan med de förhandenvarande

resurserna öka sin befolkning många gånger och samtidigt förbättra sin levnadsstandard enormt.

Fram till andra halvåret 1951 hade Kina avvärjt utländsk aggression genom att ta i anspråk endast en ringa del av sin militära och ekonomiska styrka, det hade uppnått en ekonomisk stabilitet utan motstycke i dess fyratusenåriga historia, det hade angripit översvämningarnas och torkans fundamentala problem och var på god väg att permanent bli av med dessa ständigt återkommande gissel. Det hade svetsats samman med en stor allians av broderstater med en sammanlagd befolkning av över 800 miljoner människor, det hade vunnit stöd och beundran från hundratals miljoner människor i hela Asien och hela världen, det hade en regering som ägde åtminstone 90 procent av folkets orubbliga förtroende, det var i stånd att föda, kläda och sörja för sitt folk som aldrig tidigare.

Genom det sätt varpå dessa enorma problem angripits de första åren efter befrielsen av Kommunistiska partiet och dess ledare Mao Tse-tung hyser det kinesiska folket en berättigad övertygelse om att problemet att förvandla deras land till en modern industri- och jordbruksstat inom en generation också kommer att lösas.

Västerlandets aktioner kan i viss utsträckning bestämma tempot i Kinas utveckling mot socialismen och kommunismen, men det ligger utom den västliga världens förmåga att hejda denna utveckling.